

**Національна академія наук України
Інститут історії України**

**УКРАЇНА:
ХРОНІКА XX СТОЛІТТЯ
Довідкове видання**

Рік 1921

Київ – 2006

Редакційна рада

Голова ради – *В.М.Литвин*

Члени ради: *Л.В.Губерський, І.М.Дзюба, Я.Д.Ісаєвич, С.В.Кульчицький, І.Ф.Курас, О.С.Онищенко, М.В.Попович, В.А.Смолій, Ю.С.Шемшученко*

Редакційна колегія

Голова колегії – *В.А.Смолій*

Члени колегії: *В.Ф.Верстюк, С.В.Віднянський, В.О.Горбик, В.М.Даниленко, М.Ф.Дмитрієнко, О.О.Ковальчук (відповідальний секретар) Г.В.Касьянов, С.В.Кульчицький (заступник голови колегії, керівник авторського колективу), О.С.Лисенко, Ю.А.Пінчук, О.П.Рент, П.Т.Тронько*

Авторський колектив

О.В.Андрощук, О.Г.Бажан, Г.Б.Басара, Н.П.Барановська, О.Д.Бойко, Н.Ф.Васильєва, В.Ф.Верстюк, Д.С.Вирський, Л.В.Гриневич, В.А.Гриневич, А.П.Гриценко, І.І.Дерейко, О.М.Донік, М.Г.Дубік, Т.В.Заболотна, О.О.Ковальчук, Л.В.Ковпак, В.О.Крупина, В.В.Левикін, О.С.Лисенко, М.К.Лобода, О.А.Лошицький, Р.В.Маньковська, О.В.Михайлова, О.М.Мовчан, В.Б.Молчанов, Т.Г.Осташко, С.С.Падалка, Т.В.Пастушенко, О.П.Рабенчук, М.К.Смольницька, Г.В.Степаненко, І.В.Хміль, О.Й.Щусь, О.В.Юркова, Б.М.Янишин

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект "Україна: хроніка ХХ століття". Підготовлені до друку рукописи виходять в світ окремими частинами, по роках або групах років. У цих книгах день за днем відтворюються події суспільно-політичного, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя українського суспільства.

ISBN 966-02-3607-7 (серія)
ISBN 966-02-3990-4

© Інститут історії України
НАН України, 2006

ПЕРЕДМОВА

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект, який реалізується у формі багатотомного видання "Україна: хроніка ХХ століття".

Хронологічні довідники завжди користуються попитом як серед науковців, так і серед студентів. Вони є своєрідним кістяком історичного процесу. Тому вони відіграють велику роль і в аналітичній роботі науковця, і в засвоєнні студентом головних закономірностей історії як науки. Найбільш популярним довідником, присвяченим вітчизняній історії, є книга В.Ф.Верстюка, О.М.Дзюби і В.Ф.Репринцева, яка витримала у "Науковій думці" три видання.

Хроніка ХХ ст. якісно відрізняється від будь-яких інших видань довідкового типу. Цю нову якість їй забезпечують неспівставно ширші кількісні показники. Ми хочемо показати кожний день століття, відобразити всі скільки-небудь важливі події політичного, громадського, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, а також події в сфері міжнародних відносин, фізкультури і спорту.

Чому у здійсненні цього грандіозного проекту ми зупинилися саме на ХХ ст.? Тому, мабуть, що в понад тисячолітній історії українського народу це століття займає винятково важливе місце.

На початку ХХ ст. Україна як геополітичної реальності просто не існувало. Українці жили на землі своїх предків, але не мали національної державності. Під час Першої світової війни в армії Російської імперії і Австро-Угорщини були мобілізовані мільйони українців, змушені воювати між собою за незрозумілі і чужі їм цілі. Наприкінці ХХ ст. вже існувала незалежна і соборна Україна. Вона мала договори з усіма сусідніми країнами, які проголошували недоторканність її кордонів. Влада в Україні належала народу, який на вільних виборах визначав персональний склад народних депутатів і обирав президента.

Між початком і кінцем цього століття пролягли важкі, трагічні роки. Обидві світові війни відбувалися рік за роком на українській землі. Воєнні дії викликали господарську розруху і супроводжувалися голодом

1921–1923 рр. і 1946 –1947 рр. Між ними – голодомор 1932-1933 рр., викликаний терором, влаштованим Й.Сталіним. Вождь прагнув "навчити уму-розуму" непокірливих українських селян, щоб змусити їх працювати у громадському господарстві колгоспів.

Після здобуття національної державності український народ несе відповідальність за своє майбутнє тільки перед самим собою. Попереду багато нерозв'язаних проблем, але серед них нема нерозв'язних.

Рік на рік не припадає, кожний з них мав різне змістове наповнення. Одні роки були наповнені подіями епохального значення, інші минали безслідно. Тому деяким рокам у "Хроніці ХХ століття" присвячуються окремі книги, а деякі роки об'єднуються у певні історичні періоди.

Друкуючи "Хроніку ХХ століття" на інститутській поліграфічній базі, ми не припиняємо роботи над нею. Наша кінцева мета – опублікувати це довідкове видання більшим накладом у професійному видавництві, щоб воно стало доступним для широкого кола читачів. Можливо, ми організуємо друкування його за передплатою. Одночасно ми підготуємо спеціальну програму, щоб "Хронікою" можна було користуватися в Інтернеті. Колектив Інституту історії України розуміє, що цей проект має величезне значення для дальшого розвитку історичної науки. Тому він ставиться до реалізації проекту з належним почуттям відповідальності.

ˆ . ° ‡ ∅

ОЛЬГА МОВЧАН

ХРОНІКА 1921

Січень

1. Ужгород, ЧСР. Створено Руський театр товариства „Просвіта”. *Український вісник, Львів, 1921, 9 квітня.*

31 грудня 1920 р. – 8 січня 1921 р.

1. Відень. Відбулася конференція закордонної групи Української соціал-демократичної робітничої партії. Порядок денний: про участь в міжнародній соціалістичній конференції у Відні; про ставлення до Всеукраїнської національної ради у Відні та до Ради Республіки; про міжнародну політику. *Український вісник, Львів, 1921, 4 лютого.*

Початок січня.

4. Мукачеве. Відбулася виставка робіт художників підкарпатської України Й. Бакая та ін. *Український вісник, Львів, 1921, 10 березня.*

1 січня (субота).

2. Москва. Президія ЦК Всеросійської профспілки хіміків постановила відпрацювати один вихідний з відрахуванням продукції до фонду допомоги голодуючим Донбасу. *Известия ВЦИК, Москва, 1921, 4 января.*

2. Бердичів Волинської губернії. Організовано комісію допомоги Донбасу. Губернська рада професійних спілок постановила щомісячно відраховувати до фонду комітету грошову зарплату за надурочні роботи та дводенний пайок. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 января.*

2. Харків. Штабом частин повітряного флоту з ініціативи комуністів влаштовано недільник під гаслом „Перший день нового року – транспорт!” Працівники повітряного флоту розвантажували на станції “Сортувальна” вантажі, призначені для повітряного флоту. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 января.*

2. Юзівський гірничий район Донбасу. Відбувся недільник з метою надання допомоги дітям Москви. Здобуто 139,6 тис. пудів вугілля. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – Киев, 1964. – С. 6.*

4. Київ. Почала видаватися щоденна газета „Київський пролетар” – орган Київського губернського ревкому та губернської ради професійних спілок. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 января.*

4. Золотоноша Кременчуцької губернії. Наросвіта організувала

музей у складі двох відділів: археологічного і етнографічного. *Коммунист, Харків, 1921, 4 январа.*

6. Харків. Бюро губкому КП(б)У затвердило план святкування 9 січня. Передбачалося відкриття електротехнічного факультету технологічного інституту та робітничого технікуму, а також виставки професійно-технічної освіти за участю робітничих організацій. У приміщенні Малого театру планувалося влаштувати збори учнів професійно-технічних шкіл, а в самих школах та будинках для безпритульних дітей – лекції та концерти. Також мало відбутися урочисте засідання міської ради за порядком денним: про VIII Всеросійський з'їзд рад; про професійно-технічну освіту. *Коммунист, Харків, 1921, 6 январа.*

2 січня (неділя).

1. Харків Політбюро ЦК КП(б) прийняло постанову про Українську комуністичну партію (УКП). Було ухвалено увійти в діловий контакт з групою укапістів, що відкололася від УКП, допустивши їх до роботи в радянських органах, але від прийому її членів до КП(б)У пропонувалося утриматися, за виключенням окремих випадків, коли прийом проводився персонально при наданні надійних рекомендацій. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 1.*

1. Зінківський повіт Полтавської губернії. Добровільно з'явилися до повітового виконкому селяни, які чинили опір встановленню диктатури більшовиків. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 січня.*

1. Очаківська волость Миколаєвського повіту. Організовано загін членів КНС по боротьбі з дезертирством селян від служби в РСЧА. Загоном затримано багато селян, які ухилялися від військової служби. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 січня.*

1. С. Городище Батуринської волості Конотопського повіту Чернігівської губернії. Заарештовано 70 злісних призовників-дезертирів. Трійка по боротьбі з дезертирством наклала на них контрибуцію в розмірі 10 млн. крб. Крім того, родини дезертирів мали здати 25 голів великої рогатої худоби, 10 свиней, 50 голів овець, 500 пудів жита та 1000 пудів вівса. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 січня.*

1. Золотоноський повіт Кременчуцької губернії. В с. Гельмязові селяни вчинили наліт на зсипний пункт з метою його розграбування. Члени КНС за допомогою продовольчого загону відбили напад, убивши частку нападників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 січня.*

1. С. Чернеччина Костянтинградського повіту Полтавської губернії. З метою боротьби з дезертирством і повстанським рухом селянського населення члени місцевого комнезаму взяли 90 заручників з родин селян, які ухилялися від служби в РСЧА. Арештувавши після цього 175

дезертирів, які з'явилися до комнезаму для врятування своїх родин, комнезамівці почали роззброювати односельців та захоплювати тих із них, які продовжували чинити опір більшовикам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 4 січня.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило Президію Української ради народного господарства на чолі з В. Чубарем. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 1.*

3. Харків. З ініціативи головних інженерів Центрального правління важкої індустрії, а також представників металургійних підприємств Донбасу, Катеринославського та Ростовського районів створено Металургійне товариство як відділ Російського металургійного товариства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 7 січня.*

3 січня (понеділок).

1. Під час „тижня допомоги дітям” харків'янки – дружини червоноармійців безкоштовно працювали у вільний час у дитячих будинках, а робітниці влаштували недільники для пошиття одягу для їх вихованців. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 январа.*

3. Ст. Каменська Катеринославського повіту Катеринославської губернії. Прибула технічна комісія для електрифікації Каменського району. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 январа.*

3. 6. Харків. Споживче товариство поновило постачання дров'яним паливом споживачів, що мали паливні ордера, видані профспілками. Для отримання палива, крім ордера, вимагалось пред'явлення профспілкового квитка. Ціна за пуд дров встановлювалася в розмірі 25 руб. Для попередження черг продаж палива проводився в чітко визначеному порядку – за алфавітним списком споживачів. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 январа.*

4. 7. Помер відомий український офтальмолог професор Л. Гіршман – консультант Наркомздор'я УСРР. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 январа.*

4. 7. Помер професор медицини Інституту охорони здоров'я В. Образцов. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 январа.*

4 січня (вівторок).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про перейменування Херсонської губернії в Миколаївську”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 2. (Далі: ЗУ України).*

1. 2. Відень. Відбулося установче зібрання Всеукраїнської національної ради за участю 37 делегатів від партій соціалістів-революціонерів, соціалістів-самостійників, соціалістів-федералістів, народних республіканців; народної партії з Наддніпрянщини; народної трудової, ради-

кальної та селянської радикальної партій з Галичини; Ліги відновлення України з Буковини; Української жіночої спілки з Відня. *Український вісник, Львів, 1921 25 січня.*

1. Луганський і Павлоградський повіти Катеринославської губернії. Повідомлялося, що за останні дні не виявлено жодного партизанського збройного загону селян. Їх колишні члени з'являлися до органів радянської влади з повинною та добровільно здавали зброю. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 январа.*

2. Кременчуцька губернська комісія по постачанню Донбасу відправила до Донецького басейну продовольчий маршрут з 200 голів худоби, 12 вагонами борошна, 2 вагонами ячменю та 5 вагонами зерно-фуражу. Вантажилося 200 пудів галет, 200 пудів монпансьє та 1 тис. пудів ковбаси. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 январа.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мобілізацію технічного персоналу та гірничих робітників кам'яновугільної промисловості”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 6.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відкликання кваліфікованих робітників із частин Червоної армії та з числа військовополонених Південного фронту”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 7.*

3. Бахмут Донецької губернії. На заводі сільськогосподарських знарядь „Промінь” поновлено виробництво. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 январа.*

3. Ялта, Крим. Пущено тютюнову фабрику. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 январа.*

3. Ростов-на-Дону, РСФРР. Мобілізовано 240 робітників для роботи на шахтах Донбасу. *Всероссийская кочегарка, 1921, Бахмут, 4 январа.*

4. Львів, Польща. Оголошено про прем'єру вистави В. Винниченка „Базар” в Народному театрі товариства „Українська бесіда”. *Український вісник, Львів, 1921, 4 лютого.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок видачі грошової допомоги на випадок тимчасової втрати працездатності”. Для трудящих, зайнятих на службі в радянських і націоналізованих підприємствах, закладах та господарствах, під час тимчасової непрацездатності, незалежно від причин, що її викликали (хвороби, каліцтва, вагітності, родів, карантину та інше), встановлювалася виплата їх повного заробітку впродовж чотирьох місяців з першого дня непрацездатності, але в розмірі, що не мав перевищувати норму, встановлену положенням про соціальне забезпечення трудящих. Обов'язок таких виплат покладався на підприємства, заклади та господарства, де працював непрацездатний, за рахунок кредитів Наркомсоцзабезу УСРР. Наркомсоцзабез міг поширювати вказані виплати й на приватні підприємства, заклади та

господарства. Вказані виплати надавалися працівникам лише за посвідченням про непрацездатність (за лікарняними листками) від відповідних контрольних медичних органів і за умовою дотримання непрацездатним постанови РНК від 5 червня 1920 р. “Про боротьбу з прогулами”, а після закінчення двомісячного строку з дня захворювання, не інакше, як за засвідченням непрацездатності в відповідній комісії відділу охорони здоров’я. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 3.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення родин інвалідів, що знаходилися в інвалідних будинках”. Органи Наркомсоцзабезу мали за обов’язок брати їх на державне забезпечення поряд із родинами трудящих, що загубили годувальника. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 2.*

5 січня (середа).

3. 6. Харків. Споживче товариство організувало видачу продовольства – по 2 фунти м’яса та 5 фунтів хліба на кожного споживача, включеного до мережі броньованого державного постачання, до якого зарховувалися працівники закладів і підприємств. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 январа.*

4. Харків. Приступив до роботи недавно створений при Головополітосвіті Літературний комітет. Він розпочав підготовку до видання свого органу – журналу „Временник” та скликанню Всеукраїнського з’їзду письменників, який мав відбутися 15 лютого. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 январа.*

6 січня (четвер).

3. 6. Харків. Комісія по постачанню робітників і службовців включила до плану державного постачання такі категорії споживачів (із родинами): працівників утилізації при Південбумі за нормою „А” без м’яса і риби; співробітників міжвідомчої комісії по боротьбі з бандитизмом у кількості 257 осіб за нормою „Б”; поштових працівників за нормою „А” і „Б” залежно від спеціальності без риби і м’яса; співробітників Всеукраїнського комітету допомоги хворим і пораненим червоноармійцям і Наркомздоров’я та їхніх місцевих органів за нормою „А” без м’яса і риби; співробітників Наркомпраці і Всеукраїнського комітету праці та їхніх місцевих органів за нормою „Б”; співробітників Наркомзему за нормою „Б” без м’яса і риби; співробітників Наркомосу та громадської бібліотеки за нормою „Б”; співробітників Вукоопспілки різних відділів за нормами „А” і „Б”. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 январа.*

8 січня (субота).

1. Житомир Волинської губернії. Губернський відділ народного господарства побудував електростанцію для освітлення робітничих околиць. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 январа.*

4. Харків. Після майже річної перерви поновлено вистави у 1-му Радянському драматичному театрі. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 12 січня.*

6. Відведено земельні ділянки для організації дитячих сільськогосподарських колоній для дітей робітників, червоноармійців і сільської бідноти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 13 січня.*

9 січня (неділя).

1. Хутір Андріївка Олександрівської губернії. Знищено збройний загін отамана Брови, що в грудні 1920 р. намагався організувати повстання проти радянської влади в с. Старовіровці Костянтиноградського повіту. Вбито 42 члени загону, заарештовано – 25. Захоплено 6 коней та 100 рушниць. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 январа.*

1. С. Лукашівка Зінківського повіту Полтавської губернії. Збройний загін незаможників, створений при місцевому виконкомі, знищив загін селян, що боролися з радянською владою. *Коммунист, Харьков, 1921, 31 январа.*

10 січня (понеділок).

1. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило проведення безпартійних національних конференцій виключно за участю робітників, не допускаючи службовців. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 10, арк. 2.*

6. Севастополь, Кримська обл. РСФРР. Продовольчий відділ завершив перепис населення. За його даними, в місті проживало 116 тис. мешканців, серед них – 72 тис. робітників, 60 тис. безробітних і 18,5 тис. службовців. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 январа.*

11 січня (вівторок).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про фахівців сільського господарства”. Їх було звільнено від військової служби та встановлено для них державне постачання продовольством і предметами першої необхідності поряд із робітниками та службовцями підприємств оборонної промисловості. *ЗУ України, 1921, Харків, №1, Ст. 9.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відкликання кваліфікованих робітників із частин Червоної армії та з числа військовополонених Південного фронту”. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 январа.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Надзвичайного уповноваженого РНК УСРР у справах поліграфічної промисловості” з

метою проведення мілітаризації поліграфічного виробництва. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 1, Ст. 11.*

3. Юзівка Донецької губернії. На металургійному заводі пущено доменну піч. *Більшовик, Київ, 1921, 11 січня.*

3. Київ. На Подолі пущено олійню продуктивністю 250 пудів олії на добу. *Известия ВЦИК, Москва, 1921, 11 февреля.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про дисциплінарну владу органів Центрального правління кам’яновугільної промисловості”. Органом покарання порушників трудової дисципліни визначалися дисциплінарні товариські суди. За попередньою згодою профспілкових органів таке ж право тимчасово надавалося адміністрації підприємств і закладів. Останнім дозволялося накладати такі карі: догана з оголошенням або без оголошення; призначення на понадурочну працю не більше як на три дні й не довше як на чотири години в день; арешт з виконанням посадових обов’язків не більше, як на три дні; пересування на нижчу посаду; звільнення з переданням у розпорядження місцевого комітету праці для призначення на іншу мілітаризовану працю. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 1, Ст. 14.*

3. 4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію курсів для підготовки санітарних інспекторів для Донбасу”. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 1, Ст. 12.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У доручило В. Затонському разом з Наркомосом УСРР розробити заходи розвитку української культури (зокрема щодо використання Української академії наук) та надати відповідний проект на затвердження до ВЦВК. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 7.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про приписку військових шпиталів до окремих волостей” для їх забезпечення. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 1, Ст. 15.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи забезпечення матеріалами для щеплення, необхідними для боротьби із заразними хворобами”. Встановлено першочергове забезпечення необхідними для роботи матеріалами всіх закладів, що виробляли охоронні та діагностичні сироватки й вакцини. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 1, Ст. 10.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про закордонну роботу. Ухвалено звернутись із клопотанням до ЦК РКП(б), по-перше, для отримання дозволу на те, щоб партійна робота ЦК КП(б)У в Галичини та Бессарабії проводилася під контролем й за директивами Комінтерну; по-друге, щоб підтвердити угоду з ЦК Польщі; й, по-третє, щоб підтримати рішення про організацію українського видавництва в Відні на чолі з Левицьким, в якому б на противагу журналу В. Винни-

ченка „Нова доба” випускався прорадянський журнал. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 7.*

12 січня (середа).

1. С. Попівка Пирятинського повіту Полтавської губернії. Відбувся з'їзд комнезаму. Було вирішено в тижневий строк спромогтися виконати продовольчу розкладку та обрати до сільради виключно незаможників, для чого виселити заможних селяни за межі волості. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 січня.*

1. С. Михайлівка Костянтиноградського повіту Полтавської губернії. Загін незаможників по боротьбі з дезертирством призовників та з бандитизмом провів селянський схід. Згідно з рішенням сходу про негайну видачу селянами дезертирів та партизанів, що чинили опір представникам радянської влади, було заарештовано 70 дезертирів і 4 партизани. Після цього розпочалося виконання продрозкладки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 січня.*

1. Москва. При РНК РСФРР офіційно акредитовано дипломатичну місію УСРР у складі голови, секретаря та двох радників. Повпредом уряду УСРР було призначено Ю. Коцюбинського, його заступниками – В. Ляха і В. Ауссема, секретарем – Д. Богомолова. *Купчик О.Р Зовнішньополітична діяльність уряду УСРР (1920-1923 рр.). – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – К., 2005. – С. 31.*

2. Ростов, РСФРР. Робітники надали допомогу шахтарям Олександро-Грушівського гірничого району: направили 1,2 тис. пудів борошна, 50 тис. пудів солі, 50 тис. пудів сірників і 1 млн. шт. цигарок. *Селянська біднота, Харків, 1921, 12 січня.*

4. Одеса. За повідомленням газети “Театральний бюлетень” організовано театр студію. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.*

4. Харків. При Технологічному інституті було відкрито електротехнічний факультет. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 січня.*

13 січня (четвер).

2. Гришинський та Шахтинський повіти Донецької губернії. Оголошено місячник фуражної допомоги Донбасу. В повіті мобілізовано партійних працівників для контролю за виконанням селянами фуражної розкладки. *Коммунист, Харків, 1921, 13 январа.*

2. Харків. Оголошено про скликання I конференції безпартійної

єврейської молоді столиці. Делегати на конференцію мали обиратися на підприємствах, де працювала єврейська молодь, із розрахунку 1 делегат від 5 робітників-євреїв. Визначено порядок денний конференції: про політичний момент і завдання робітничої молоді; про економічно-правову роботу та завдання пролетарської молоді; про культурні завдання; про виховання робітничої молоді; школи-клуби єврейської робітничої молоді; КСМУ та інші юнацькі організації. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 январа.*

4. Харків. Завершилася Всеукраїнська культосвітня нарада. Прибуло 10 делегатів від губернських рад професійних спілок, 5 – від Південних бюро і 5 – від губернських відділів галузевих спілок. Порядок денний: доповідь культвідділу Південбюро ВЦРПС; виступи з місць; доповідь Наркомосу, доповідь про політехнічну освіту; доповідь про фабричне учнівство; доповідь про форми та методи позашкільної роботи. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 январа.*

4. Харків. Правління Всеукраїнської спілки письменників прийняло рішення про випуск щотижневого усного літературно-художнього журналу. *Пролетарий, Харьков, 1921, 13 январа.*

4. 7. Київ. Помер відомий український педагог А. Ляшенко – голова колишньої Української учительської спілки та колишнього Товариства шкільної освіти в Києві. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 січня.*

6. Штабом Червоного повітряного флоту організовано авіапошту для пересилки кореспонденції державних органів по лінії Харків – Київ – Катеринослав – Севастополь. Перші літаки вилетіли у рейс 13 січня. До перевезення приймалася кореспонденція виключно термінового та секретного характеру. *Известия ВЦВК, Харьков, 1921, 19 январа; Коммунист, Харьков, 1921, 14 январа.*

6. Народний суд 6-го району Харківського повіту розглянув справу селянки, яка звинувачувалася в незаконному виробництві та продажу самогону. Незважаючи на скрутне матеріальне становище звинуваченої, яка не мала інших засобів до існування, крім продажу самогону, суд засудив її до 5 років примусових робіт з позбавленням волі. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 январа.*

14 січня (п'ятниця).

1. Тираспольський повіт Одеської губернії. За допомогою загонів самооборони членів комнезамів ліквідовано повстанський селянський рух. Тільки в трьох волостях було заарештовано та надіслано до повітового комітету боротьби з дезертирством 235 військових дезертирів. Це сприяло активному проведенню продовольчої розкладки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 січня.*

1. Бердянський та Мелітопольський повіти Запорізької губернії. Розпочалася активна боротьба з махновцями. До складу ревкомів у волостях активного повстанського селянського руху вводилися члени комнезамів. Також було організовано загони самооборони членів КНС. Внаслідок роботи, проведеної комнезамами, селяни Ново-Василівської, Кизнярської та Акимівської волостей Мелітопольського повіту та Ново-Спаської волості Бердянського повіту перейшли на бік радянської влади. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 січня.*

2. Оголошено проведення „недільника червоної казарми”. Мета недільника – обстеження житлових і побутових умов червоноармійців, а також організація громадськості на допомогу ремонту казарм та постачанню червоноармійців обмундируванням. Протягом місячника на підприємствах мали влаштовуватися недільники з відрахуванням зароблених коштів на благоустрій казарм та мобілізація жінок, які вміли шити на швейних машинках, на пошиття обмундирування для червоноармійців, а інших – у казарми та військові лікарні для ремонту білизни й т. п. робіт. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 январа.*

3. Брянський рудник Алмазнінського гірничого району Донбасу. Відбудовано електричну станцію. *Знамя советов, Чернигов, 1921, 14 январа.*

15 січня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову з приводу запиту Полтавського губкому КП(б)У про декларацію меншовиків у радах. Рекомендувалося утриматися від репресивних заходів щодо авторів декларації, а саму декларацію використати в агітаційних цілях проти меншовиків. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 8.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову “Про отаманів та батьків, що висловлювали каяття”. Ухвалено ставитися прихильно до керівників антирадянських селянських збройних формувань, що висловили каяття в антирадянській діяльності, але використовувати їх з обережністю. Губкомам пропонувалося надавати до ЦК усі відомості про отаманів, що добровільно здавалися, поряд з докладними характеристиками на них. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 8.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про дискусію щодо ролі та завдання профспілок. Ухвалено прийняти до керівництва рішення Пленуму ЦК РКП(б) про повну свободу дискусії. Одночасно підтверджено вказівку про те, що „дискусія мала вестись у суворо діловому й принциповому тоні”. З цього приводу рекомендувалося опублікувати відповідну постанову. Для створення рівних умов для всіх учасників дискусії – представників різних течій – пропонувалося всі

матеріали про хід дискусії друкувати виключно в дискусійному листку. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 8.

2. Москва. В середині січня відправлено до Донбасу спеціальний потяг з матеріалами та інструментами, а також близько 100 робітників-котельників для ремонту котлів у Донбасі. Крім того, надіслано 10 тис. лампочок, 10 тис. пудів канату та 3 тис. м різного дроту. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 январа.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про політвідділи Української трудової армії. Було ухвалено тимчасово, до загального розв'язання питання про трудову армію, залишити її політвідділи. Порядок взаємини між політвідділом трудової армії та профспілками доручалося визначити комісії в складі Іванова, В. Молотова, Чернова. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 8.

3. Харків. Південбюро ВЦРПС надіслало директиву всім Південбюро ЦК, губернським профрадам, повітовим профбюро та галузевим відділенням профспілок, а також фабзавкомам про боротьбу з трудовим дезертирством і порушенням трудової дисципліни. Ухвалено терміново висунути по одному працівнику (бажано члена президії правління комітету) для боротьби з трудовим дезертирством, а повітовим профбюро та губернським профрадам у триденний строк скликати їх для інструктування. З метою ознайомлення широких мас працівників з заходами порушення трудової дисципліни запропоновано ставити це питання на робітничих конференціях та розгорнути агітаційну кампанію в засобах масової інформації. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 январа.*

4. Харків. РНК УСРР постановила організувати курси санітарних інспекторів для Донбасу. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 январа.*

16 січня (неділя).

1. С. Тимошівка та Василівка Мелітопольського повіту Запорізької губернії. Бригадою курсантів розгромлено збройний загін махновців у кількості 700 бійців, які видавали себе за червоноармійців і намагалися прорватися до Полтави. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 январа.*

1. Олександрівськ. Губернська ЧК при сприянні Червоної армії ліквідувала збройний загін махновців у кількості 35 бійців. Серед розстріляних махновців – А. Клочко – начальник штабу отамана Чалого. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 январа.*

1. Харків. Відбулася нарада з питання організації „живих” газет за участю представників губернських відділів політосвіти, наросвіти, культвідділів рад профспілок, завідувачів клубів і культвідділів військових частин. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 январа.*

4. Полтавська губернія. Повідомлялося про відкриття двох шкіл для

глухонімих дітей і 6 шкіл-притулків для дітей калік. *Коммунист, Харків, 1921, 21 январа.*

4. Ужгород. ЧСР. Відкрито український театр товариства „Просвіта”. *Український вісник, Львів, 1921, 23 лютого.*

17 січня (понеділок).

1. Відень. Створено Український вільний університет (УВУ). *Український вісник, Львів, 1921 25 січня.*

2. 3. Мар’ївська волость Юзівського повіту Донецької губернії. На 19-му Варнепольському руднику влаштовано недільник за участю 140 робітників. Добуто більше 3 тис. пудів вугілля, розвантажено 2 вагони з лісом. *Коммунист, Харків, 1921, 18 январа.*

4. Харків. Відкрито підготовчі курси при технологічному інституті для безпартійних робітників і червоноармійців, а також комуністів. *Коммунист, Харків, 1921, 17 январа.*

3. Харків. При Наркомпроді УСРР засновано комітет громадського харчування в складі представників Південбюро ВЦРПС, жінвідділу ЦК КП(б)У, ЦК КСМУ та наркоматів освіти, охорони здоров’я, соцзабезу, продовольства для розв’язання питань, пов’язаних з організацією дитячого та громадського харчування. *Коммунист, Харків, 1921, 17 январа.*

18 січня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про мирні переговори з Грузією. Зважаючи на неможливість виїзду Я. Кона до Москви, Ю. Коцюбинському пропонувалося провести переговори одному. При переговорах наполягати: по-перше, на легалізації комуністичної партії Грузії; по-друге, на вивезенні грузинськими підданими майна з України згідно з законами України. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 9.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про введення жінок до складу ВУЦВК. Ухвалено дати директиву губкомам КП(б)У про те, щоб при виборах на з’їзд рад провести кілька робітниць і селянок, з яких можна було б обрати представниць від губерній до ВУЦВК. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 9.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У в принципі ухвалило проект Наркомпроду УСРР про залучення жінок до продовольчої роботи та запропонувало провести його через РНК УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 9.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про аборти. Дії редакції щодо затримки опублікування резолюції про аборти було визнано правильними. Для остаточного вирішення питання про аборти

пропонувалося створити комісію в складі М. Гуревича, М. Майорова та Ф. Кона, яка за двотижневий строк мала зібрати матеріали з цього питання та передати на Політбюро висновок, зроблений на основі їх узагальнення. До розв'язання питання на політбюро заборонялося друкувати резолюції з цього приводу та пропонувалося утриматися від його обговорення на зборах та конференціях. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 9.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У висловило протест до Наркомзакправ РСФРР, Комінтерну та ЦК РКП(б) з приводу рішення про відрядження Ю. Лапчинського за кордон на посаду голови Комінтерну. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 9.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Закордот (відділ по закордонній роботі ЦК КП(б)У –*Авт.*). Вирішено просити ЦК РКП(б) залишити завідувачем Закордоту Маркуса, оскільки його звільнення могло дезорганізувати налагоджену роботу. Ф. Кону пропонувалося продовжити спостереження за роботою Закордоту. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 9.*

19 січня (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило асигнувати Бунду (Загальному єврейському робітничому союзу в Литві, Польщі та Росії) один мільйон крб. Особисто В. Молотову доручалося ознайомитися з діяльністю цієї партії. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10.*

1. Кобеляцький повіт Полтавської губернії. За допомогою комнезамів ліквідовано повстанський селянський рух. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 січня.*

1. 8. Женева. Прибув представник уряду УНР в екзилі О. Шульгін для переговорів про входження до складу Ліги Націй. Він отримав відповідь, що це питання може бути розв'язаним лише за умови поновлення діяльності уряду УНР на території УСРР. *Рідний край, Львів, 1921, 19 січня.*

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект циркуляра губкомам КП(б)У про проведення перереєстрації членів КСМУ та тижня зміцнення Комуністичної спілки молоді. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 10, арк. 5.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Укроста. Головополітосвіті пропонувалося тимчасово, до зміцнення свого апарату, залишити Укроста в підпорядкуванні ВУЦВК. Окрім того, Головополітосвіті зауважувалося на необхідності при „поглиненні” різних освітніх закладів діяти обережно, не порушуючи їх роботу. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10.*

3. Повідомлялося, що за першу половину січня з РСФРР для шахтарів Донбасу прибуло 1 тис. 285 вагонів з продовольством. *Коммунист, Харьков, 1921, 19 январа.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про допомогу євреям, що постраждали від погромів на Правобережжі. Президії ВУЦВК та РНК УСРР було запропоновано звернутися до єврейської бідноти із закликом проти еміграції. Наркомфіну пропонувалося створити фонд допомоги жертвам погромів, незважаючи на їх національність. Цупчрезкому (Центральне управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді) доручалося звернути увагу на вербувальників емігрантів на Правобережжі. Військовому командуванню ставилося за обов'язок посилити охорону кордонів. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10.*

19 – 25 січня (середа – вівторок).

3. Харків. Відкрилася I Всеукраїнська конференція рад народного господарства. Прибуло 200 делегатів. Порядок денний: про сучасне становище України та перспективи на майбутнє; про становище гірничозаводської промисловості Донбасу та постачанні паливом. *Коммунист, Харьков, 1921, 22, 25 январа.*

3. Харків. РНК УСРР доручила Наркомшляхів налагодити безперервне сполучення Харків – Київ, хоча б один раз на тиждень. *Коммунист, Харьков, 1921, 19 январа.*

21 січня (п'ятниця).

1. Бухарест, Румунія. За доповіддю військового міністра про злигодне становище утікачів із Криму та колишніх офіцерів армії П.М. Врангеля, Рада міністрів Румунії постановила інтернувати їх до м. Добрудж і уповноважити міністра закордонних справ забезпечити інтернованих продовольством. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 январа.*

22 січня (неділя).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про проведення виборів на V Всеукраїнський з'їзд рад у повітах, де скликання повітових з'їздів рад було неможливим. Президії ВУЦВК пропонувалося видати постанову про те, щоб у таких повітах вибори проводилися, використовуючи досвід виборів на VIII Всеросійський з'їзд рад, тобто на повітових нарадах за участю комнезамів, але за умовою складання протоколів нарад із вказівкою причин, за якими проведення з'їздів було неможливим. Вибори від червоноармійців ухвалено проводити за нормою один делегат від тисячі виборців із розрахунку, щоб загальна кількість

представників червоноармійців досягла 200 делегатів. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10 б.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло заяву лівих соціалістів-революціонерів про публікацію їх відозви до з'їзду рад. Ухвалено допустити виступи представників інших партій з деклараціями в порядку обговорення на з'їзді, одночасно заборонивши їм друкувати свої відозви (зокрема, про об'єднання лівих соціалістів-революціонерів-синдикалістів та інтернаціоналістів). *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10 а.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про агітпоїзд „Всеросійська кочегарка”, що відправлявся із Москви в Донбас. Ухвалено звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) щодо використання поїзда для агітації за постачання Донбасу працівників та матеріальних ресурсів. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10 в.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визнало можливим задовольнити вимогу центру про щодобову відправку з УСРР до РСФРР 50 вагонів хліба. В той же час було висловлено протест проти безпосередніх зносин Наркомпроду РСФРР з губернськими продовольчими органами УСРР, поза Наркомпродом УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10 б.*

10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про аварію потягу В. Антонова. Ухвалено винних у катастрофі поїзду „Більшовик” ім. Й. Сталіна передати суду революційного трибуналу. РНК УСРР запропоновано зв'язатися з РНК РСФРР для того, щоб справа про аварію цього потягу була заслухана на спеціальній сесії Головного залізничного трибуналу в Харкові. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 10 б.*

23 січня (неділя).

1. Тарнов, Польща. Українське правниче товариство висловило протест проти необ'рунтованих звинувачень польської преси на адресу керівників армії УНР в організації єврейських погромів в Україні. *Український вісник, Львів, 1921 26 січня.*

1. Тарнов, Польща. Відбулося перше засідання Ради Республіки – тимчасового верховного органу УНР в екзилі. *Український вісник, Львів, 1921 26 січня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про залучення до продовольчої роботи на селі жінок-селянок”. Визнано першочерговими завданнями залучення селянок до комнезамів, а також до комісій по постачанню предметів першої необхідності сільському населенню. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 24.*

23-24 січня (неділя - понеділок).

1. Харків. Відкрився I Всеукраїнський з'їзд завідувачів каральними органами. Порядок денний: про роботу Центрального карального відділу; доповіді з місць. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 январа.*

24 січня (понеділок).

1. Стамбул Туреччина. Розпочалося виселення утікачів із радянських республік до Туніса, а також Бізерта і Салоників (Туреччина): спочатку поранених, потім – колишніх військових, й урешті-решт цивільних осіб. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 январа.*

1. Тираспольський повіт Одеської губернії. Розпочалася організація „походу на куркуля”. У волості мобілізовано завідувачів відділів повітового ревкому та 50 членів профспілок. Волосні ревкоми організували спеціальні „четвірки” по боротьбі з “куркулями”. Внаслідок боротьби з дезертирством призовників до пунктів призову добровільно з'явилося 339 селян, що ухилялися від військової служби, та заарештовано 287 злісних дезертирів. У 27 дезертирів за рішенням КНС, ліквідовано майно. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 січня.*

3. С. Олександрівка Велико-Писарівської волості Богодухівського повіту Харківської губернії. Зібрано продовольчу розкладку з перебільшенням, зокрема, по зерну – на 109%, по м'ясу рогатої худоби – на 120%, по меду на 140%. По м'ясу птиці та овець розкладку внесено на 100%. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 січня.*

3. Харків. Президія губвиконкому на розширеному засіданні за участю губерньського особливого продовольчого комітету, харківського споживчого товариства, губерньських відділів комунального господарства, міліції та представників робітничих районів міста постановила запропонувати губерньському фінвідділу припинити видачу промислових посвідчень і анулювати раніше видані; припинити стягання податків по статті “Прибутки за торгівлю на базарах”; експропріювати всі великі приватні хлібопекарні, передавши конфісковані борошно, хліб та інвентар харківському споживчому товариству; проведення експропріації покласти на відділ управління губвиконкому. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.*

3. Коростень Волинської губернії. Пущено фабрику по виробництву паперу для газет. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 февраля.*

3. Одеса. На розширеному засіданні міської ради за участю представників фабзавкомів і правлінь профспілок вирішено мобілізувати на продовольчу роботу 30% членів Одеської організації КП(б)У та 200 членів профспілок. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 январа.*

25 січня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про меншовиків, яких було надіслано з Києва до Одеси. Визнано доцільним провести їх висилку до РСФРР у розпорядження ВЧК, попередньо випустивши та взявши підписку про неучасть у політичному житті. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 12.*

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло повідомлення О. Шумського про те, що М. Грушевський звернувся із клопотанням до радянських органів про повернення в Україну. Вирішено заборонити в'їзд Грушевського в УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 12.*

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про уповноважених РСФРР при Раднаркомі УСРР”. Визначено, що особи, призначені наркоматами РСФРР до завідування в Україні об'єднаними галузями управління (на підставі згоди з ВУЦВК), мали приступати до виконання своїх обов'язків лише після їх затвердження ВУЦВК. Уповноважені комісаріатів РСФРР при РНК УСРР входили до її складу на правах народних комісарів й мали відповідати за свої посадові дії як перед РНК РСФРР, так і центральними органами радянської влади в УСРР. Права й обов'язки уповноважених щодо підлеглих їм установ (їхнього відомства) визначалися законоположеннями РСФРР, підтвердженими ВУЦВК або РНК УСРР. Центральні заклади Уповноважених Наркомів РСФРР називалися: Управління уповноваженого (такого то) комісаріату РСФРР при РНК УСРР. Декрети та постанови РНК РСФРР по наркоматах, що мали уповноважених при РНК УСРР вступали в силу від моменту їх оголошення за постановами РНК у “Вістях ВУЦВК”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 25.*

1. Харків. По доповіді командуючого військ ВНУС О. Ейдука РНК УСРР визнала боротьбу з бандитизмом головним завданням рад і політичних органів УСРР. Політраді при командуючому збройними силами України доручено розробити план по боротьбі з бандитизмом у всеукраїнському масштабі, залучаючи до його складу представників ЦКНС та ВУЦВК. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 янвря.*

1. 3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про уповноваженого Наркомпоштеля РСФРР при РНК УСРР”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 26.*

Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про труд мобілізацію демобілізованих червоноармійців”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 32.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мобілізацію працівників поліграфічного виробництва для роботи за фахом”. *ЗУ України 1921, Ч. 1, Ст. 29.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про проведення посівної

кампанії”. Накреслено заходи створення губернських посівних фондів, доставки посівного зерна на місця, також його розподілу. *ЗУ України, 1921, Ч. 1, Ст. 33.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок затвердження проектів натурпреміювання”. Згідно з цим декретом при Південбюро ВЦРПС створено міжвідомчу нараду з представників Південбюро ВЦРПС, Наркомпроду УСРР, Уповноваженого Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР, Української ради народного господарства та Наркомзему УСРР для розробки плану натурального преміювання праці в Україні. *ЗУ України, 1921, Ч. 1, Ст. 33.*

3. Харків. По доповіді наркомпроду УСРР М. Владимірова РНК УСРР постановила активізувати хлібозаготівельну кампанію. Вирішено залучити до збору продрозкладки комнезами, а продовольчі робітничі загони зміцнити політпрацівниками. Наркомпроду, після термінової розробки практичних заходів по формуванню продовольчого фонду для Донбасу, доручено створити відповідний фонд і для Червоної армії, а також підготувати довідку про кількість хліба, що залишався в сільських коморах для сільської бідноти. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 января.*

3. Одеса. На розширеному засіданні міської ради за участю представників фабзавкомів і правлінь профспілок вирішено мобілізувати на продовольчу роботу 30% членів Одеської організації КП(б)У та 200 членів профспілок. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 января.*

3. Харків. Президія губвиконкому на розширеному засіданні губернського особливого продовольчого комітету, харківського споживчого товариства, губернських відділів комунального господарства та міліції й представників робітничих районів міста постановила, по-перше, запропонувати губернському фінвідділу припинити видачу промислових посвідчень та анулювати раніше видані; по-друге, припинити стягання податків по статті “Прибутки за торгівлю на базарах”; по-третє, експропріювати всі великі приватні хлібопекарні, передавши конфісковані борошно, хліб та інвентар харківському споживчому товариству. Ухвалено покласти проведення експропріації на відділ управління губвиконкому. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.*

3. Коростень Волинської губернії. Пущено фабрику по виробництву паперу для газет. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 февраля.*

5. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Українську академію наук”. За академією наук закріплено приміщення 1-ої київської гімназії та колишнього пансіону Левашової. Передано у переважне користування забезпечені папером та обладнані друкарні. Зараховано на академічний пайок усіх дійсних членів, членів-кореспондентів і співробітників для окремих наукових доручень. Встановлено позакатегорійну платню для найвищих працівників УАН. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 1, Ст. 31.*

5. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про звільнення від військової служби за релігійними переконаннями”. За рішенням судів військова служба для віруючих могла замінятися на відповідний строк роботою в медичних закладах, переважно інфекційних шпиталях або іншою суспільно корисною роботою за бажанням призовника. *Коммунист, Харьков, 1921, 8 марта.*

26 січня (середа).

1. Прага. Уряд ЧСР затвердив закон про конституцію Закарпатської України, згідно з якою визнавалася її автономія в складі ЧСР. За конституцією, інтереси українців у чеському парламенті мали боронити 9 послів і 4 сенатори. Створювався сейм Закарпатської України, що мав складатися з 45 послів, що обиралися на шість років на основі загального та рівного виборчого права. *Український вісник, Львів, 1921, 26 січня.*

1. Президент Української національної ради Є. Петрушевич надіслав ноту до Найвищої ради і Союзу народів у справі Східної Галичини, в якій порушив такі питання: про необхідність врахування інтересів Східної Галичини в польському законодавстві та державному устрої Польщі. *Український вісник, Львів, 1921, 7 лютого.*

3. Канівський повіт Київської губернії. Організовано три радгоспи. *Киевский пролетарий, Киев, 1921, 26 января.*

3. Ромни Полтавської губернії. Організовано виробництво валянок продуктивністю 500 виробів щомісячно. *Коммунист, Харьков, 1921, 1 февраля.*

3. Лубни Полтавської губернії. Відділ хімічної промисловості губернської ради народного господарства організував переробку лікарських трав. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 февраля.*

4. З Харкова до Полтави переведено Олександрівський сільськогосподарський інститут. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 січня.*

8. Бессарабія, Румунія. Прибуло близько 30 тис. утікачів євреїв з України. *Український вісник, Львів, 1921 26 січня.*

27 січня (четвер).

3. Таганрог Донецької губернії. На робітничо-селянській конференції постановлено організувати трійки сприяння збору продподатку на місцях. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февраля.*

28 січня (п'ятниця).

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про постачання профспілок профпрацівниками та матеріальними засобами. Щодо

постачання профпрацівниками було ухвалено, по-перше, провести до 1 березня облік теперішніх та колишніх профпрацівників, що працювали в партійних, радянських та військових організаціях; а, по-друге, на основі цього обліку здійснити мобілізацію колишніх профпрацівників на профспілкову роботу за такою розрядкою: до Донецької губернії – 15 осіб, до Миколаївської, Харківської, Катеринославської та Кременчуцької по 10 осіб. По-третє, пропонувалося звернутися до Південного округу шляхів сполучення з директивою про мобілізацію не менше 200 колишніх профпрацівників для посилення профспілкової роботи на місцях. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 7, спр. 10, арк. 7.*

4. Черкаси Кременчуцької губернії. Драматичний театр відсвяткував першу річницю існування. На урочистому засіданні, після доповіді Г. Юри про шляхи театру, було показано виставу – інсценування твору І. Франка “Похорони”. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.*

4. Варшава, Польща. Відбулася виставка пам’яток мистецтва з УСРР і Литви. *Український вісник, Львів, 1921, 28 січня.*

4. Львів, Польща. Вийшов український сатирично-гумористичний журнал „Будяк”. Для виконання ілюстрацій запрошено художників О. Куриласа, Л. Геца та П. Ярему. *Український вісник, Львів, 1921, 28 січня.*

29 січня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про національні безпартійні конференції. Їх скликання допускалось у виключних випадках з окремих питань. Положення про порядок скликання конференцій доручалося розробити Я. Кону. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 12 б.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вступ членів УКП до КП(б)У. Ухвалено допускати прийом з обережністю, встановивши кандидатський стаж не менше 6-ти місяців з подовженням його для колишніх членів УКП до 1 року. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 12 б.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило провести через РНК УСРР декрет про організацію військових територіальних частин, звернувши особливу увагу на створення комуністичних ядер терчастин у Донбасі та їх озброєння. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 12 б.*

1. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про польську військову секцію. ПУРУ запропоновано погасити борги та підшукати нові кошти на утримання секції. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 12 а.*

1 Харків. По доповіді командуючого збройними силами України М. Фрунзе, РНК УСРР прийняла положення про уповноваженого Револуційної військової ради РСФРР при РНК УСРР й постановила передати це положення на затвердження ВУЦВК. Згідно з цим положенням усі постанови Реввійськради та Ради праці й оборони РСФРР, що мали загально-федеративний характер, підлягали обов'язковій реєстрації в РНК УСРР. Всеукраїнському з'їзду рад і ВУЦВК надавалося виключне право амністії, помилування та пом'якшення вироків, винесених Військово-революційним і Морським трибуналами на території УСРР. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 янв.*

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про заходи боротьби з бандитизмом". Всім органам влади поставлено за обов'язок сприяти процесу соціального розшарування села шляхом організації комітетів незаможних селян. Ухвалено передати збройні загони незаможників у відання управління міліції, а створені ними полки, батальйони та ескадрони – до складу територіальних полків Всеобучу. Також постановлено за обов'язок перевести сільську міліцію на становище Червоної армії у всіх відношеннях. Наркомсоцзабезу УСРР доручено вжити заходів по забезпеченню родин радпрацівників, незаможників, червоноармійців та міліціонерів, що постраждали у боротьбі з бандитизмом, а Наркомпроду, Наркомзему УСРР та Українській раді народного господарства – щодо постачання сіл та волостей, населення яких викоринювало бандитизм та сприяло органам радянської влади. Накреслено заходи проведення агітаційної кампанії по боротьбі з бандитизмом. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 2, Ст. 40.*

1. Палестина. Євреї – вихідці з України організували товариство допомоги українським євреям, які мали намір переселитися до Палестини. *Український вісник, Львів, 1921, 29 січня.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про комсомол. Було скасовано постанову оргбюро про розпуск Донецького та Катеринославського губкомів КСМУ, доручивши Донецькому та Катеринославському губкомам КП(б)У разом з ЦК КСМУ визначити склад губкомів КСМУ. ЦК КСМУ доручалося лише у виключних випадках вдаватися до заходів організаційного втручання, виконуючи постанову III Всеросійського з'їзду КСМУ про ідеологічну боротьбу з опозицією. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 12 а.*

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про постачання профспілок профпрацівниками та матеріальними засобами. Запропоновано передати її на затвердження до РНК УСРР. Щодо постачання профспілковими кадрами було ухвалено, по-перше, провести до 1 березня облік колишніх та теперішніх профпрацівників, що працювали в

партійних, радянських та військових організаціях; до-друге, на основі цього обліку здійснити мобілізацію колишніх профпрацівників на профспілкову роботу відповідно з такою рознарядкою: до Донецької губернії – 15 працівників, до Миколаївської, Харківської, Катеринославської та Кременчуцької – по 10; по-третє, звернутися до Південного округу шляхем сполучення з директивою про надання додатково ще не менше 200 колишніх профпрацівників для посилення промислової роботи на місцях. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 7.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визнало доцільним скасувати особливий політвідділ трудової армії, поклавши проведення політроботи серед трудових частин на загальноармійські політвідділи. Пропонувалося передати технічних працівників і засоби Південбюро ВЦРПС. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 12 б.*

3. Харків. РНК УСРР зобов'язала Українську раду народного господарства вжити заходів до термінового виготовлення у майстернях Військово-санітарного управління санітарного устаткування, забезпечивши ці майстерні необхідними інструментами і металами. Всеукркомпраці запропоновано забезпечити ці майстерні робочою силою, а Наркомпроду – продовольством для харчування працівників. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 январа.*

3. Харків. По доповіді уповноваженого Наркомпраці М. Рейхеля, РНК УСРР запропонувала вжити екстрені заходи посилення гужової повинності для підвозу палива у Донбас. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 январа.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мобілізацію гірничих працівників” у Донецькій, Катеринославській, Чернігівській, Олександрівській губерніях для відбудови Донбасу. Вона звернулася до Ради праці та оборони РСФРР з клопотанням зобов'язати Наркомпраці РСФРР вжити спеціальних заходів по мобілізації гірничих працівників із Калузької, Костромської та Ярославської губерній. *ЗУ України, 1921, ч. 1, Ст. 34.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мілітаризацію медичних шкіл”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 1, Ст. 35.*

4. Львів, Польща. Українське правниче товариство та Львівський філіал Українського крайового товариства охорони дітей та опіки над молоддю організували безкоштовні курси української мови для українських дітей, що навчалися в польських школах. *Український вісник, Львів, 1921 29 січня.*

4. Харків. По доповіді Наркомосу УСРР Г. Гринька, РНК УСРР постановила створити Українську академію наук за погодженням із зацікавленими відомствами. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 январа.*

4. Харків. З ініціативи Наркомосу організовано харківський філіал Українського наукового товариства ім. Шевченка. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 лютого.*

4. Організовано бюро Істпарта. *Літопис революції, 1922, № 1, С. 240.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію дитячих ясел”. Наркомздорів’ю УСРР поставлено за обов’язок організувати під час польових робіт не менше 1000 сільських ясел. *ЗУ України, 1921, ч. 1, Ст. 38.*

6. Харків. По доповіді В. Чубаря про громадське харчування РНК УСРР ухвалила заходи поліпшення харчування в громадських їдальнях: вилучення жирів та м’яса з індивідуальних пайків, за виключенням академічних, задля забезпечення цими продуктами закладів громадського харчування. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 лютого.*

30 січня (неділя).

1. Одеса. Відбувся парад військ Одеського гарнізону, приурочений до вручення Червоного прапора Московській дивізії та бойових нагород червоноармійцям, які відзначились у Кримській кампанії 1920 р *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февраля.*

1. Одеса. На болгарському пароплаві прибуло 600 колишніх російських військовослужбовців, що були інтернованими в різних таборах Болгарії. Військовополонені підняли на пароплаві червоний прапор. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 февраля.*

6. Харків. Жінвідділ ЦК КП(б)У надіслав циркулярний лист місцевим партійним організаціям з пропозицією розробити план проведення Міжнародного дня робітниць 8 березня. Запропоновано приурочити до цього свята відкриття закладів соціальної допомоги матері-пролетарці і безпритульним дітям. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 января.*

6. Харків. При Наркомпраці УСРР організовано комісію по перегляду й погодженню законодавчих актів, що діяли в УСРР, щодо охорони праці робітниць. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 января.*

6. Кременчук. Губвиконком виділив 10 десятин землі для організації Дитячого містечка. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 января.*

30 січня – 1 лютого (середа - вівторок).

5. Володимир на Волині. Відбувся з’їзд православного духовенства Волинської єпархії. Прибуло 40 священників, 47 дияконів, 29 церковних старост. З’їзд прийняв постанови про українізацію православної церкви на Волині; про організацію музею старовини у Володимирі; про поновлення церковних братств; про оборону права церков на земельну власність. *Український вісник, Львів, 1921 26, січня, 28 березня .*

31 січня (понеділок).

2. Харків. Оргбюро ЦК КП(б)У підтримало клопотання ЦК КСМУ про надання права дорадчого голосу на X з'їзді РКП(б) одному представнику від кожного губкому КСМУ та двом членам ЦК КСМУ. Таке ж рішення було прийняте щодо надання права дорадчого голосу представникам губкомів КП(б)У на губернських та повітових з'їздах КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 10, арк. 9 зв. – 10.*

2. Харків. Оргбюро прийняло постанову про проведення Всеукраїнського з'їзду КСМУ не пізніше першої половини квітня. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 10, арк. 10.*

3. Харків. Завершив роботу з'їзд керівників хімічної промисловості УСРР, скликаний хімічним відділом Української ради народного господарства за участю представників хімічних відділів губернських рад народного господарства, районних управлінь, заводських управлінь, найбільших заводів хімічної промисловості і профспілки хіміків. Прибуло 100 делегатів. Порядок денний: доповіді губернських відділів і районних управлінь про роботу на місцях; про роботу хімічного відділу Української ради народного господарства; організаційні питання; виробничі завдання профспілок та їх зв'язки з господарськими органами; про постачання промислових підприємств сировиною; про культурно-освітню роботу профспілок; про професійно-технічну освіту і виробничу пропаганду; нормування та преміювання праці. *Коммунист, Харків, 1921, 23 лютого.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про трудове дезертирство та про органи боротьби з ним”. Завдання боротьби з трудовим дезертирством та всіма способами затаювання дезертирів, сприяння та під'юджування до дезертирства покладалося на Всеукраїнський комітет праці та його місцеві органи, що мали діяти за сприянням профспілок, органів Робітничо-Селянської інспекції органів примусової праці НКВС, Цупнадзвичкому (Центральне управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді), органів військового відомства та боротьби з трудовим дезертирством, а також органів міліції. Всеукраїнському комітету праці надавалося право накладати на трудdezертирів та їх приховувачів такі кари: арешт строком до двох тижнів або передання їх у штрафні частини строком на півмісяця, а у випадку злісного дезертирства – передавати їх до суду Револуційних трибуналів. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 2, Ст. 44.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення сільськогосподарських установ Наркомзему необхідними умовами правильної праці”. Накреслено заходи відбудови дослідних сільськогосподарських установ. *ЗУ України, 1921, Харків, Ч. 2, Ст. 43.*

4. Київ. Спільне засідання УАН вирішило заснувати бібліотеку-читальню для обслуговування академіків, наукових співробітників та службовців академії. *Історія Академії наук України. 1918-1923.* – К., 1993. – С. 463.

8. Москва. Підписано договір між УСРР і ГСРР про визнання незалежності і суверенітету. З боку української сторони договір підписав Ю Коцюбинський, а з боку грузинської – Махарадзе. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 лютого.*

Лютий

4. Харків. Почав видаватися щомісячник художнього сектору Головополітосвіти “Шляхи мистецтва” (існував до 1923 р.). *Шляхи мистецтва, Харків, 1922, №1.*

4. Харків. Відкрито філіал Українського наукового товариства. Голова – академік УАН Д. Багaley. Завдання його діяльності – розвиток творчої ініціативи членів товариства, пропаганда досягнень науки та техніки, участь у науково-дослідній роботі державних комітетів. *Науково-дослідний журнал Харків, 1922, № 1-2.* – С. 98.

1 лютого (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про меншовиків. Ухвалено залишити в Україні Е. Шатана, Шапіро, Неймана, С. Семковського, Файвілевича та Лупинського. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 13 б.*

1. Відень, Австрія. Відбулося пленарне засідання Всеукраїнської національної ради. Порядок денний: про українські державність та з’єднання всіх українських земель; про міжнародні українські справи; про провал спроб А.І. Врангеля та П.М. Денікіна відбудувати Російську імперію; про імперіалізм Польщі проти Східної Галичини; про договір С. Петлюри з Польщею; про справу делегації до радянської України; про окупацію України радянською Росією. *Український вісник, Львів, 1921, 16 лютого.*

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про боротьбу з бандитизмом”. Губернським нарадам по боротьбі з бандитизмом запропоновано поряд із ударними військовими діями посилити політичну роботу в районах – вогнищах формування повстанських загонів. Зокрема, ухвалено посилити політичну роботу в сільській та волосній міліції; проводити розклад повстанських загонів із середини, використовуючи отаманів, що добровільно з’явилися до органів радянської влади з повинною; широко оповіщати населення про випадки переходу отаманів на бік радянської влади; в районах, де було достатньою радянських військових формувань, оголосити амністію рядовим учасникам повстанських

загонів за умовою їх добровільної явки, здачі зброї та видачі ватажків; залучати до роззброєння “куркульських елементів” членів комнезамів, а до проведення політичної агітації – сільську інтелігенцію. Крім того, накреслено заходи зміцнення органів ЧК та особливих відділів, а також посилення зв’язку губернських нарад по боротьбі з бандитизмом з Реввійськрадами армії, а на території тилу – з Політсекцією Правобережжя при командуючому військами Київського військового округу. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 2, Ст. 45.*

1. Константиноград Полтавської губернії. Кавалерійські загони, організовані незаможниками, розгорнули активну діяльність: затримали 10 бандитів і 112 дезертирів Червоної армії. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 февраля.*

1. Ст. Микитівка Луганського повіту Донецької губернії. Розгромлено збройний загін отамана Каменєва. Захоплено 150 гвинтівок, 18 тачанок, 45 коней. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 февраля.*

1. Повідомлялося, що в дискусії про профспілки комуністи Харківської, Київської, Чернігівської та Катеринославської губернських партійних організацій більшістю голосів підтримали платформу В.І. Леніна. *Правда, Москва, 1921, 1 лютого.*

3. Москва. В.І. Ленін написав листа Члену колегії Наркомпроду РСФРР М.І. Фрумкіну про неприпустимість самостійності України в справах Наркомпроду. Різко критикував дії члена колегії Центрального статистичного бюро України О.В. Пешехонова – колишнього міністра продовольства у Тимчасовому уряді. *Ленін В.І. М.І. Фрумкіну. 1 лютого 1921 р. // Повн. збір. тв. – Т. 52. – С. 62-63.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про постачання робітників. Наркомпроду УСРР, по-перше, було запропоновано прискорити просування продовольчих ешелонів у міста; а по-друге, зважаючи на складне продовольче становище робітників, переглянути розподіл продовольства серед різних верств населення та відшкодувати недодану кількість одних продуктів іншими. Губвиконкомам ставилося за обов’язок провести заходи по залученню громадськості до боротьби з продовольчою кризою (до розчистки залізничних шляхів, прискорення просування вантажів для голодуючих й т. ін.), а також організувати роз’яснення на місцях причин тимчасових продовольчих труднощів. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 13 а.*

4. Тарнов, Польща. Відкрито трирічну українську гімназію для емігрантів з Наддніпрянщини. *Український вісник, Львів, 1921, 2 лютого.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про діяльність Народного комісаріату соціального забезпечення” (НКСЗ). НКСЗ доручалося накреслити заходи залучення трудящих мас до участі в роботі соцзабезу шляхом

спільної роботи з профспілками, комнезамами, жінвідділами та іншими робітничо-селянськими організаціями. Наркомату також пропонувалося надати довідку про надану та необхідну допомогу родинам червоноармійців, а також розробити положення про допомогу родинам червоноармійців, інвалідів праці та війни, й іншим категоріям населення, що знаходилися під опікою наркомату. Визначено обов'язки НКСЗ – організація обліку громадян, що потребували опіки наркомату; популяризація соціального забезпечення серед трудящих; створення інституту роз'їзних інспекторів соцзабезу; організація боротьби з жебрацтвом та проституцією. Накреслено його завдання – натуралізація всіх видів пільг та пенсій; розширення мережі інвалідних будинків, та організація трудової допомоги їх континенту; розробка єдиної для УСРР пансіонної книжки; підготовка працівників соцзабезу. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 2, Ст. 46.*

2. Корсунський комітет незаможних селян надіслав дітям Києва 25 пудів борошна, 13 пудів пшона і 24 тис. руб., зібрані серед незаможників. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 февряля.*

2 лютого (середа).

1. Харків. Відбувся парад курсантів військових шкіл Харкова, приурочений їх поверненню з Південного фронту. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февряля.*

1. Москва. В.І. Ленін написав лист начальнику ВУЧК В. Манцеву про зрив директиви ЦК РКП(б) звільнити з Харкова члена колегії ЦСУ України О.В. Пешехонова та його прибічників. Підкреслено, що частина членів ЦК КП(б)У дала себе обманути Пешехонову та пешехонівцям. Вимагав встановити нагляд за діяльністю Пешехонова, повідомити до політбюро ЦК РКП(б) про нього та його прибічників, домогтися відставки Пешехонова та його відправки до Москви, ліквідувати розхлябаність у роботі. *Ленін В.І. В.Н. Манцеву // Повн. збір. тв. – Т. 52. – С. 65-66.*

1. Тарнов, Польща. До таборів інтернованих українських вояків армії УНР нелегально прибула група селян з УСРР, яка мала ознайомитися з життям інтернованих й повідомити їм про становище в УСРР. *Український вісник, Львів, 1921, 4 лютого.*

1. Одеська губернія. Розпочалися вибори на Всеукраїнський з'їзд рад. В Анан'євському повіті обрано комуністів. На губернський з'їзд рад делеговано 47 комуністів. У інших повітах на з'їзди обрано також переважно комуністів. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февряля.*

2. Гайсин Подільської губернії. Проведено тиждень „червоної казарми”. Відремонтовано казармові приміщення, прочитано лекції для

червоноармійців, влаштовано червоноармійський театр. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 февраля.*

3. Київський повіт. Селяни сіл Лебедин, Явич, Вербовка та інших звернулися до земельного відділу з клопотанням про організацію сільськогосподарських кооперативів і артілей. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 февраля.*

3. С. Текуче Уманський повіт Київської губернії. За клопотанням селян організовано курси по вогнетривкому будівництву. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 лютого.*

4. Львів, Польща. Оголошено про концерт відомого оперного співака Р. Орленка в залі Музичного товариства ім. М. Лисенка. Акомпаніатор – Б. Дрималик. У репертуарі – арії з чужоземних опер. *Український вісник, Львів, 1921, 2 лютого.*

4. Львів, Польща. У Народному театрі товариства „Українська бесіда” відбувся бенефіс відомої української артистки Н. Левицької. Показано комедію В. Винниченка „Панна Мара”. *Український вісник, Львів, 1921, 2 лютого.*

6. Єлисаветградський повіт Миколаївської губернії. Ліквідовано приватні лікарні та введено безкоштовне медичне обслуговування. Відкрито державні родильні будинки. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 лютого.*

6. С. Попівка Попівської волості Пириятинського повіту Полтавської губернії. Незаможники вирішили переселити „куркулів” та інших осіб, що перешкоджали встановленню радянської влади, з їх будівель до будинків незаможників. *Коммунист, Харьков, 1921, 10 февраля.*

3 лютого (четвер).

1. Тарнов Польща. Створено Радянську республіку, що проіснувала до серпня 1921 р. *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3312.*

1. Харків. Литовський відділ при ЦК КП(б)У постановив скликати 1 березня конференцію литовців-комуністів. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февраля.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ЧК. З метою попередження ліквідаційних тенденцій щодо ЧК, які виникли, В. Манцеву та В. Молотову доручалося скласти циркулярний лист до губкомів КП(б)У. Крім того, Манцеву доручалося внести на наступне засідання ЦК проект реформування ЧК, в якому б зауважувалося на неприпустимості арештів з боку ЧК членів губкомів, виконкомів та завідувачів відділами без згоди губкомів. У випадку відсутності взаємної згоди між цими органами арешти допускалися за згодою Центрального управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами

по посаді) і ЦК КП(б)У. Арешти голови ЧК або членів колегії ЧК мали проводитися також тільки за згодою Центрального управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді і ЦК КП(б)У. Члени контрольних комісій могли бути заарештованими тільки за згодою вищих контрольних комісій або ЦК КП(б)У. В циркулярі мало зауважуватися на необхідності регулярних періодичних звітів ЧК перед ЦК КП(б)У. Манцеву також доручалося розробити проект постанови про способи залучення незможних верств села в роботу ЧК. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 11 б.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про становище в Миколаєві. Комісії, що виїхала до Одеси, доручено „з'ясувати ситуацію в Миколаївському губкомі та ненормальне становище, що склалося серед робітників та червоноармійців”, а також зв'язатися з В. Манцевим. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 11 б.*

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про справу В. Голубовича. Обвинувачем затверджено М. Скрипника, головою – О. Шумського. Їм доручено ознайомитися з висновками слідства та надати доповідь до вівторка у Політбюро. Надзвичайну сесію ревтрибуналу запропоновано відкрити 13 лютого. До складу суду включити Д. Мануїльського, В. Затонського, Аросева, В. Манцева (запасними – Лебидинця та Чабаненка). *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 11 в.*

3. Харків. Розширений пленум Центрального бюро виробничої пропаганди запропонував Харківському бюро терміново приступити до створення осередків виробничої пропаганди на заводах і фабриках, та аналогічних комісій при повітових радах профспілок. Дослід виробничої пропаганди мав проводитися на ударних підприємствах. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февреля.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про інженерів для Центрального правління кам'яновугільної промисловості (ЦПКП). В. Чубарю доручалося відправити в розпорядження Г. П'ятакова 30 інженерів і техніків, а також повторити запит перед ЦПКП про потребу в інженерах з вказівкою їх спеціальностей. Чубарю також ставилося за обов'язок зв'язатися з ЦК РКП(б) для отримання дозволу на відправку до Донбасу інженерно-технічних працівників, які вивозилися з Криму. В зв'язку з запланованою мобілізацією інженерів і техніків в Одесі, що мала проводитися Івановим, пропонувалося надіслати телеграму голові Одеського губвиконкому Я. Дробнісу про сприяння Іванову. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 14 а.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило запропонувати ЦК РКП(б) затвердити уповноваженим Зовнішторгу РСФРР при РНК

УСРР І. Саммера. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 14 в.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про створення єдиного плану сільськогосподарських дослідних робіт в Україні”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 2, Ст. 47.*

3. Харків. Економічний відділ губернської ради профспілок мобілізував 200 профспілкових працівників та профспілкових активістів для проведення „місяця допомоги Донбасу” і „дня червоної казарми”, та 300 працівників – на продовольчу роботу. Також проведено мобілізацію членів профспілок для контролю за виконанням гужової повинності. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февраля.*

3. Харків. На розширеному засіданні відділу по культурній роботі Південбюро ВЦРПС, профспілки харчовиків і Харківської ради професійних спілок вирішено організувати курси працівників харчової промисловості для 150 слухачів, для підготовки пекарів, мірошників, кондитерів, працівників овочесушильного та кавово-чайного виробництва. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 февраля.*

4 лютого (п'ятниця).

1. Тарнов, Польща. Відкрилися збори Ради республіки. Порядок денний: про завдання республіки; вибори мандатної комісії. *Український вісник, Львів, 1921, 8 лютого.*

2. Львів, Польща. Організовано Український комітет допомоги біженцям з Наддніпрянської України. *Український вісник, Львів, 1921, 8 лютого.*

1. Харків. Губернський відділ КП(б)У по роботі серед жінок мобілізував 25 робітниць на село для організації “п'ятихаток” по збору розверстки продуктів дієтичного харчування. *Коммунист, Харьков 1921, 4 февраля.*

4-29 лютого (п'ятниця - вівторок).

1. Відбувся другий зимовий похід армії УНР під проводом Ю. Тютюнника. *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3312.*

5 лютого (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про проведення тижня боротьби з бандитизмом в армії. Ухвалено провести на конференціях червоних командирів рішень про тиждень по боротьбі з бандитизмом. Практичне вирішення питань доручити Х. Раковському, Баранову, Д. Лебедю та В. Молотову. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 17.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про науку та вищі школи”. Наркомосу було поставлено за обов'язок підготувати звіт про стан вищої школи та наукової роботи в УСРР та про практичні заходи їх

раціональної організації з метою перетворення “на знаряддя звільнення робітників і селян від темноти та нужди”. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 2, Ст. 51.*

4. Харків. У єврейському клубі ім. III Інтернаціоналу відбулося читання усної газети „Уімес езер” на єврейській мові. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 фебраля.*

6. Харків. РНК УСРР прийняв декрет “Про допомогу жертвам контрреволюції”. З цієї мети в розпорядження Наркомсоцзабезу УСРР надано особливий фонд у розмірі 1 млрд. крб. Наркомсоцзабезу поставлено за обов’язок провести облік жертв контрреволюції та забезпечити їх допомогою, а також посилити серед них культурно-освітню роботу. Від Наркомзему вимагалось забезпечення господарства селян, які постраждали від контрреволюції, живим та мертвим реманентом, насінням та земельними ділянками, а від Головліському – постачання містам та містечкам, що були спалені білогвардійцями, будівельної деревини. Наркомвнуправ було запропоновано надати родинам жертв контрреволюції відремонтовані житлові приміщення, Наркомпроду – організувати для них громадські їдальні, Наркомздоров’ю – надати медичну допомогу, а Наркомосу – забезпечити навчання їхніх дітей. Наркомпраці разом з Українською радою народного господарства рекомендувалось налагодити трудову допомогу жертвам контрреволюції через організацію трудових артілей та професійного навчання. Наркомфіну було поставлено за обов’язок забезпечувати Наркомсоцзабез необхідними асигнуваннями. Контроль за накресленими заходами мав здійснювати НК Робітничо-Селянської інспекції. *ЗУ України, 1921, Харків. Ч. 2, Ст. 50.*

6. Харків. У зв’язку з браком овочів для державного продовольчого постачання, економічний відділ губернської ради профспілок приступив до розподілу земельних ділянок навколо столиці для організації робітничих городів. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 фебраля.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про кампанію, що проводилася В. Винниченком за кордоном проти комуністів. Ухвалено надіслати директиву Е. Квірінгу через іноземний відділ про проведення в пресі агітаційної кампанії на противагу тій, що проводилася Винниченком, зокрема, надрукувати в пресі його листи про дії в Україні. Було прийнято до відома повідомлення О. Шумського, що група українських комуністів підготувала колективну відповідь В. Винниченку. Оргбюро ЦК КП(б)У доручалось підшукати партійних працівників для відрядження за кордон з метою проведення агітаційної кампанії. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 18.*

6 лютого (неділя).

1. С. Новосілля Балтського повіту Одеської губернії. Комнезами створили загін самооборони. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 феврала.*

1. 3. Пирятинський повіт. У Попівській та Капустинській волостях члени КНС виселили всіх куркулів за кордон сіл. Їхню робочу худобу та реманент реквізовано та розподілено між незаможниками, які організували сільськогосподарський колективів з 15 родин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 лютого.*

1. Харків. По доповіді наркомвнуправ В. Антонова про діяльність НКВС РНК УСРР постановила провести чистку радянського апарату на місцях від політично неблагонадійних співробітників і тих, які скомпрометували себе посадовими злочинами. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 феврала.*

8 лютого (вівторок).

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило комісію по розробці конституції в складі Є. Терлецького, О. Шумського, М. Скрипника, Лебедиця, В. Антонова, а також запропонувало винести на з'їзді рад резолюцію про затвердження конституції новим складом ВЦВК. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 20.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання Зовнішторгу. Визнано необхідним у межах положень, що існували, розширити право ініціативи уповноваженого Зовнішторгу в УСРР. Зокрема, розв'язати це питання в Малому РНК із наступним затвердженням у політбюро ЦК КП(б)У. Також запропоновано надіслати до Румунії делегацію від Вукоопспілки, склад якої погодити з Центроспілкою. Висунути кандидатуру Я. Яковлева до складу делегації, а питання про кандидатуру І. Саммера залишити відкритим. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 19.*

3. Харків. Наркомпрод УСРР заснував інститут уповноважених при управлінні розподілу з метою зміцнення зв'язку з місцевими продовольчими органами для розширення товарообміну. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 лютого.*

9 лютого (середа).

1. Севастополь, Кримська обл. РСФРР. За рішенням Головної інспекції військово-навчальних закладів відкрито піхотні, кавалерійські, артилерійські та інженерні курси. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 феврала.*

3. Харків. РНК УСРР прийняв постанову "Про відбудову телеграфно-телефонного зв'язку та залізничної сигналізації". *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 54.*

3. Одеська рада заборонила приватну торгівлю з метою боротьби зі спекуляцією, яка загрожувала зривом планів державного постачання робітників і службовців. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 лютого.*

3. Бахчисарай, Крим. Пущено вапняний завод. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 февраля.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Асканію-Нову”. Оголошено державним степовим заповідником територію колишніх маєтків Фальц-Фейна в Дніпровському повіті Миколаївської губернії – Асканія-Нова та Доренбург. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 54.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заснування Інституту наукового вивчення праці”. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 53.*

10 лютого (четвер).

1. Київ. Відкрито будівельний факультет при робітничому технікумі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 лютого.*

11 лютого (п'ятниця).

2. Сімферополь, Кримська обл. РСФРР. Організовано бюро Кримської ради професійних спілок, яке скликало кримський з'їзд профспілок на 1 березня. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 февраля.*

3. Харків. РНК УСРР визнала ударними роботи по налагодженню зв'язку в Донбасі та Олександрівській губернії. Всім закладам, зокрема округу шляхів сполучення та Українській раді народного господарства, запропоновано виконувати вимоги уповноваженого Наркомпоштелю РСФРР при РНК УСРР стосовно Донбасу позачергово. Уповноваженому Наркомпоштелю поставлено за обов'язок прискорити відбудову телефонного зв'язку між Харковом і Бахмутом і телеграфного – по всьому Донбасу. Для відбудови зв'язку в Донбасі відправлено 15 рот зв'язку і 9 радіостанцій. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 февраля.*

3. Харків. При РНК УСРР створено надзвичайну комісію по благоустрою міст у складі представників НКВС, НК охорони здоров'я, Української ради народного господарства і Південбюро ВЦРПС під головуванням наркома НКВС В. Антонова. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 февраля.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Центральну міжвідомчу комісію для обліку та розподілу літератури при Центральному відділі розповсюдження друку Всеукраїнського державного видавництва”. Комісія створювалася з метою раціонального використання книжкових запасів УСРР. *ЗУ України, 1921, Ч.2, Ст.. 65.*

4. Харків. В театрі-студії прийнято до постановки інсценування Я.Мамонтова поеми Т. Шевченка “Чернець” (у зв'язку з 60-річчям з дня смерті Т. Шевченка). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Ук-*

раїнському драматичному театру: (Хроніка) // *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник*. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.

4. 7. Харків. В ознаменування 50-річної наукової діяльності видатного українського агронома професора А. Зайкевича РНК УСРР постановила визнати Солонецьку дослідну сільськогосподарську станцію, де працював професор, постійно діючим закладом і надати їй звання ім. А. Зайкевича; зобов'язати Наркомзем, Наркомпрод, Наркомсоцзабез і Наркомпраці довічно забезпечити професора умовами для продуктивної наукової діяльності. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 февраля.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію рибальства та рибної промисловості в Україні”. Ухвалено провести націоналізацію великих підприємств рибної промисловості. Передано у відання Наркомпроду організацію рибальства в Україні, встановлено порядок засобів використання рибних ресурсів, а також промислового реманенту, риболовного спорядження, рибних суден. *ЗУ України, 1921, Ч.2, Ст. 58.*

6. Бахмут, Донецька губернія. Начальник санітарного управління Донбасу за погодженням з Наркоздор'ям РСФРР вирішив відправити на оздоровлення до здравниць Криму 600 хворих шахтарів. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 февраля.*

8. Харків. Українська економічна рада прийняла постанову про створення бюро для обслуговування іноземців при НКЗС. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 февраля.*

12 лютого (субота).

1. С. Шляхове Первомайського повіту Одеської губернії. Знищено збройний загін отамана Гризла: 90 вояків убито. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 лютого.*

3. Житомир. Губернським особливим продовольчим комітетом організовано комісію по влаштуванню молочарських ферм. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 лютого.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію особливої комісії по паливу та продовольству” в складі голови РНК УСРР, голови Українського ради народного господарства, наркомпроду і начальника Південного округу шляхів сполучення з метою екстреного вирішення питань, пов'язаних з подоланням продовольчої, паливної та транспортної криз. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 59.*

3. Кременчуцька губернія. З метою прискорення виконання продрозкладки та засіву ріллі Особливий продовольчий комітет разом із земельним відділом приступив до організації в селах губернії інституту “п'яти”- і “десятихатних”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 лютого.*

3. Одеса. Створено губернську комісію по боротьбі з недосівом

полів, якій надано надзвичайні повноваження, а у повітах – п'ятірки по боротьбі з недосівом. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 февреля.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Головний політико-освітній комітет (Головполітосвіту)”. Такий комітет засновано при Наркомосі з метою об'єднання в республіці політико-освітньої та агітаційно-пропагандистської роботи. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 67.*

4. Харків. У розвиток декрету від 12 червня 1920 р. про відповідальність малолітніх, РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію реформаторіїв” (виправно-освітніх закладів). Вирішено створити п'ят реформаторіїв у Києві, Одесі, Миколаєві, Чернігові, Полтаві та шостий показовий – у Харкові. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 60.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про передання приміщень для Палаців праці”, в яких мали розміщуватися губернські та повітові профспілкові органи. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 66.*

13 лютого (неділя).

1. Львів. Відбувся крайовий з'їзд представників окружних відділів Товариства „Взаємна поміч українського народного учительства.” Прибуло 200 делегатів. Порядок денний: про сучасний стан народного учительства і школи. *Український вісник, Львів, 1921, 17 лютого.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про створення українських частин та, зокрема, шкіл червоних старшин. М. Фрунзе було доручено провести роботу по підготовці формування “міцних” українських частин у розмірі дивізії, яку можна було б використовувати й для внутрішнього фронту. Порядок її формування доручалося встановити в залежності від наявності коштів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, стр. 13, арк. 22.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про КСМУ. Зважаючи на суперечки з організаційних питань, що малися в КСМУ, було ухвалено позицію її ЦК, по-перше, щодо неприпустимості створення безпартійних колективів робітничої молоді як основи спілкової організації та перехідної форми; по-друге, про необхідність обережного прийому до спілки молоді з інтелігенції (за умовою кандидатського стажу); та, по-третє, про важливість політичної та організаційної роботи серед учнівської молоді. Для подолання ідеологічних суперечок, що малися, пропонувалося висвітлювати перед членами спілки різні точки зору з організаційного питання, проводячи їх обговорення на засадах свободи критики, вільного публічного усного та письмового викладення своїх поглядів. Здійснюючи керівництво ходом дискусії, ЦК КСМУ було введено за обов'язок обережно ставитися до нижчих інстанцій, допускаючи організаційне втручання лише у виключних випадках. В той же час ЦК КП(б)У пропонувалося надавати всіляку підтримку ЦК КСМУ в проведенні

ідейної боротьби та подоланні ідеологічних ухилів. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13. арк. 21-22.

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про комісію з історії КП(б)У. Було ухвалено створити комісію з історії партії з моменту її заснування на території сучасної України у складі М. Скрипника, Г. Петровського, Гальперіна, С. Косіора, Ковальова. Питання про взаємини комісії та Вукопісу відкласти до наступного засідання після розгляду доповіді Г. Гринька про Вукопіс та необхідність її розформування. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13. арк. 22.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу серед українців за кордоном. Визнано необхідним утворення при виконкомі Комінтерну Українського бюро, яке мало підтримувати зв'язки з українськими комуністичними групами за кордоном. Причому представника України до Комінтерну пропонувалося провести через затвердження ЦК РКП(б). При першій можливості також пропонувалося надіслати українського представника до Америки, який зміг би об'єднати українців-комуністів та керувати роботою серед них. План сприяння роботі комуністів за кордоном, як і план перекидання українців-комуністів з Америки до України та навпаки, доручалося розробити В. Молотову та Ладану. На Ладана також покладался обов'язок скласти аналогічний письмовий звіт про роботу комуністів та про становище українських робітників за кордоном, який пропонувалося використати для публікації в пресі. Було ухвалено надати можливість Ладану ознайомитися зі становищем в Україні, залишивши його на певний час на її території. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 21.

14 лютого (понеділок).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мобілізацію працівників охорони праці” для організації охорони праці на промислових підприємствах, у закладах та господарствах республіки, а також для спостереження за залученням громадян до трудової повинності. *ЗУ України, 1921, Ч. 2. Ст. 71.*

8. Москва. Укладено договір між УСРР і Литвою. Від імені УСРР його підписали Ф. Кон і Ю. Коцюбинський, за дорученням уряду ЛДР – Ю. Балтрушайтіс, Й. Ванагас-Сімонайтис, Р. Йоделіс, К. Свалас. Договір затверджував взаємне визнання самостійності, незалежності й суверенності республік, заборону перебування на своїй території осіб, організацій, збройних формувань, які ставили собі за мету повалення існуючого політичного ладу й уряду протилежної сторони, встановлення дипломатичних і консульських відносин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 березня.*

15 лютого (вівторок).

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Вукопіс. Для практичного підпорядкування Вукопісу Істпарту Г. Гринько було запропоновано, за погодженням з Істпартом, ввести двох його представників до Вукопісі. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 23.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про українську мову. В. Чубарю та О. Шумському доручалося написати циркуляр до членів КП(б)У про використання української мови як засобу поширення комуністичних ідей серед трудящих мас України. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 23.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло проект-циркуляр Агітпропу ЦК КП(б)У про видання української газети. Проект було відхилено, а губкомам підтверджено про необхідність видання в кожній губернії селянської газети українською мовою. Також було запропоновано провести опитування делегатів Всеукраїнського з'їзду рад про те, де потрібне видання аналогічних повітових газет, а після отримання відповідних даних опублікувати відповідний циркуляр. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13, арк. 23.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про вшанування пам'яті Шевченка". Оголошено день роковин смерті Т. Шевченка, 11 березня, всенародним святом. Ухвалено доручити місцевим виконкомам взяти активну участь у вшануванні пам'яті видатного українського поета. Запропоновано повсюдно влаштовати в цей день урочисті засідання та мітинги за участю представників партійних, державних органів та громадських організацій. Планувалося особливо урочисто відзначити цю дату в Звенигородському повіті Київської губернії, де народився Шевченко, та в Канівському повіті цієї ж губернії, де він похований. Наркомосу УСРР доручено приступити до повного видання творів Т. Шевченка; поставити в усіх губернських і повітових містах та великих селах пам'ятники Великому Кобзарю; організувати у Харкові літературно-політичний будинок ім. Т. Шевченка; оголосити конкурс на масову оркестрову та хорову фантазію на тему: "Життя Шевченка". *ЗУ України, 1921, Ч. 3. Ст. 73.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про покращання умов розміщення та побуту частин Червоної армії". Ухвалено в усіх губерніях створити комісії по поліпшенню умов життя військ у складі голів губвиконкомів, губернських військкомів, губернських ЧК і представників РСІ УСРР. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 72.*

16 лютого (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про постійну нараду по боротьбі з бандитизмом. Ухвалено перенести нараду при

командуючому до РНК УСРР, затвердивши комісію в складі Х. Раковського (голова), М. Фрунзе, Авксентьева, В. Антонова, В. Манцева, Євдокимова, С. Косіора, М. Владимірова та В. Молотова. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 26.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило продовольче питання. Ухвалено посилити систему “5-ти” та “10-ти хатних”. Накреслено заходи державного постачання сільських мешканців. Визнано необхідним змінити існуючу систему постачання, започаткувавши перехід від системи преміювання до системи нормального постачання та заочочення, не скасовуючи систему преміювання. Для цього запропоновано створити при райвиконкомах наради по сприянню в постачанні сільського населення з представників волосних комнезамів, а при Наркомпроді УСРР аналогічну комісію з представників Української ради народного господарства, НК РСІ, Наркомпроду, Наркомзему УСРР та трьох представників ЦКНС. Проект накреслених заходів пропонувалося винести на затвердження з’їзду рад, попередньо обговоривши його на Політбюро. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 26.*

3. Дунаєвець Ушицького повіту Подільської губернії. Пущено Дунаєвецьку суконну фабрику. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 феврала.*

3. Ладижин Гайсинського повіту Подільської губернії. Пущено ткацьку фабрику. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 феврала.*

3. Львів. Поновлено діяльність Української крайової кооперативної спілки по збуту худоби, перервану російсько-польською війною. *Український вісник, Львів, 1921, 16 лютого.*

3. 6. 8. Копенгаген, Данія. Організовано товариство, що пересилало листи до РСФРР і УСРР. *Український вісник, Львів, 1921, 16 лютого.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про продовольче забезпечення продпрацівників, яких прирівняне до військовослужбовців, та щодо продовольчого постачання робітників ударних підприємств. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 25.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення малолітніх, що знімалися з робіт у Донбасі”. Для них залишалось продовольче постачання на рівні заробітної плати, яку вони отримували. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 222.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло пропозицію Німеччини про відрядження їх представника в УСРР для організації допомоги німецьким військовополоненим. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 26.*

17 лютого (субота).

2. 3. Шахтарі рудника “III Інтернаціонал” Олександро-Грушевського

гірничого району Донбасу надіслали трудящим Москви 30 тис. пудів вугілля, здобутого на недільниках *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925: Сборник документов и материалов.* – Киев, 1964. – С. 8-9.

3. Харків. Пущено машинобудівний завод “Світло шахтаря” (колишній Дітмар-Файнберг), а також завод по переробці утильсировини. *Пролетарий, Харьков, 1921, 29 марта.*

4. Оголошено про виставку в залі берлінського товариства „Sturm” творів українського художника О. Архипенка, який перебував до Парижа. *Український вісник, Львів, 1921, 2 лютого.*

18 лютого (п'ятниця).

1. Тарнов, Польща. Відбулася нарада Президента польського сейму Ю. Пілсудського з головним отаманом армії УНР С. Петлюрою та головнокомандуючим Наддніпрянської армії полковником О. Павленком з приводу підготовки до можливої війни з радянською Росією. *Український вісник, Львів, 1921, 18 лютого.*

1. Варшава. Міністерство військових справ Польщі видало наказ про звільнення інтернованих вояків російської та колишньої армії УНР з концентраційних таборів за умовою отримання ними польського громадянства. *Український вісник, Львів, 1921, 18 лютого.*

1. Ольгополь Подільської губернії При допомозі незаможників ліквідовано збройний загін отамана Д. Заболотного. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 лютого.*

1. Слов'янськ Донецької губернії. На повітовій губернській партійній нараді з питання про роль профспілок за платформу В. Леніна проголосувало 88 делегатів, за платформу Л. Троцького – 19 і Т. Сапронова – 10. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 февраля.*

1. Одеса. На губернській партійній нараді з питання про роль профспілок за платформу В. Леніна проголосувало 277 делегатів, за платформу Л. Троцького – 107 і Т. Сапронова – 89. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 февраля.*

3. 4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про навчальну повинність працівників соціального виховання”. Введено обов'язкове навчання на 6-місячних курсах підвищення кваліфікації для працівників закладів соціального виховання у віці до 40 років. Встановлено гарантії їх соціального забезпечення: збереження за ними за основним місцем роботи посад, квартир та заробітку; надання додаткового забезпечення їхнім родинам у випадку, якщо слухачі виїжджали на навчання до інших місцевостей. *ЗУ України, 1921, Ч. 3, Ст. 75.*

3.4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про навчально-трудова

мобілізацію слухачів педагогічних навчальних закладів”. На слухачів педагогічних навчальних закладів поширено правила навчально-трудової дисципліни. Також встановлено постачання викладачів та слухачів цих закладів за нормами учнів закладів Головпрофосу. *ЗУ України, 1921, Ч. 3, Ст. 76.*

3. 4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення сільськогосподарських шкіл навчальними господарствами”. *ЗУ України, 1921, Ч. 3, Ст. 86.*

3. С. Попів Попівської волості Пирятинського повіту Полтавської губернії. Незаможники експропріювали заможних селян і організували сільськогосподарський колектив з 1516 родин. *Луганская правда, 1921, 18 февраля.*

3. Москва. В.І. Ленін підписав постанову Ради праці та оборони про мобілізацію інженерів у Криму та на Кавказі в розпорядження Української ради народного господарства для використання за фахом на промислових підприємствах Донбасу. *Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. – Т. 10. – М., 1979. – С 138.*

19 лютого (субота).

1. Тарахтанська волость Кримської обл. РСФРР виконала продовольчу розверстку на 140%. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 лютого.*

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про облік культурно-освітніх працівників” з метою їх залучення до роботи за фахом і планового розподілу між культурно-освітніми закладами республіки. *ЗУ України, 1921, Ч. 3, Ст. 77.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про спрямування діяльності Наркомосу УСРР з метою оволодіння освітньою справою”. Накреслено заходи по посиленню комуністичного виховання та освіти трудящих, а також підготовки фахівців та кваліфікованих робітників. *ЗУ України, 1921, Ч. 3, Ст. 84.*

20 лютого (неділя).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про радянське будівництво в Україні. Було ухвалено поширити постанову VIII Всеросійського з’їзду рад, доповнивши її вказівками про організацію ревкомів та про участь комнезамів у радянському будівництві поряд з органами влади. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 17, арк. 27.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло заяву лівих соціалістів-революціонерів про надання їм чотирьох місць з правом дорадчого голосу на Всеукраїнському з’їзді рад. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 17, арк. 27.*

1. Радомишльський повіт Київської губернії. За допомогою незаможників знищено збройний загін отамана Крижанівського. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 лютого.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило створити при Радтрудармі (Раді трудової армії) та ЦК КП(б)У демобілізаційну комісію під головуванням Ф. Дзержинського у складі М. Фрунзе, В. Молотова, Любімого, Кізельштейна. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 17, арк. 27.*

1. 2. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про чергові завдання комнезамів. Тези з питання про чергові завдання комнезамів доручалося скласти Д. Мануїльському, С. Косіору та Д. Лебедю. В основу тез пропонувалося покласти пропозиції про необхідність доповнення старих завдань новими виробничими, а саме, про участь у відбудові сільського господарства на колективних засадах. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 27.*

3. 4. Харків. Відбулося засідання Центрального бюро по виробничій пропаганді під головуванням М. Рейхеля. Прийнято постанову про посилення виробничої пропаганди шляхом залучення фахівців у дисциплінарному порядку до роботи по складанню брошур, листівок, текстів лекцій та інших пропагандистських матеріалів. Також вирішено створити видавничу колегію для публікації таких матеріалів. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 февреля.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло заяву лівих соціалістів-революціонерів про дозвіл випускати журнал та відкрити книжкове видавництво. Зважаючи на паперову кризу, випуск журналу та відкриття книговидавництва було визнано несвоєчасним. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 17, арк. 28.*

4. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про виші. Оргбюро ЦК КП(б)У за згодою з наркомосом Г. Гринько доручалося визначити склад комісарів вишів, посиливши його надійними працівниками. *ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 17, арк. 27.*

21 лютого (понеділок).

1. Лебединський повіт Полтавської губернії. За допомогою загонів самооборони, створених комнезамами, спіймано помічника отамана Чорного – Мусика та ліквідовано збройні формування отаманів Хавро, Гетьмана, Кучера, Штененка. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 февреля.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про залучення до трудової повинності чоловіків, не зайнятих суспільно корисною працею” у віці до 55-річного віку. *ЗУ України, 1921, Ч.3, Ст. 87.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про мобілізацію деяких категорій робітників електричної промисловості”. *ЗУ України, 1921, Ч.3, Ст. 85.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про ліквідацію товариств відповідальної праці”. *ЗУ України, 1921, Ч.3, Ст. 88.*

4. Бахмут Донецької губернії. Повітовий відділ народівити мобілізував усіх учителів, студентів і учнів старших класів на роботу по ліквідації неписьменності. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 феврала.*

6. С. Бабинці Бородянської волості Київського повіту. Незаможники провели облаву на самогонників, яких притягнуто до судової відповідальності. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 лютого.*

22 лютого (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про пленум ЦК КП(б)У. Ухвалено відкрити пленум 24 лютого об 11 годині ранку. На пленумі запропоновано обговорити питання про настрої робітників, що склалися у зв'язку із тяжким продовольчим та загальногосподарським становищем, і від імені пленуму звернутися з цього питання з листом до членів партії. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 29-30.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Всеукраїнський з'їзд рад. Ухвалено відкрити з'їзд 25 лютого о 20-й годині, а фракцію КП(б)У скликати на 5-ту годину. Пропонувалося створити три секції: господарську, по радянському будівництву та земельному питанню. Розгляд питання про розподіл членів ЦК КП(б)У по секціях було вирішено перенести на наступне засідання політбюро. На з'їзді пропонувалося затвердити декрет про комнезами, тези про радянське будівництво попередньо розглянути на пленумі ЦК КП(б)У, а питання про організацію праці зняти з загальних засідань з'їзду й перенести на господарську секцію. Також було ухвалено звернутися від імені з'їзду зі зверненням до робітників і селян стосовно боротьби з бандитизмом. Текст відозви доручалося скласти Д. Мануїльському. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 29.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Всевидав (Всеукраїнське видавництво). Було ухвалено поставити на обговорення президії ВУЦВК питання про передання Всевидаву до відання Головополітосвіти. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 30.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про поліпшення побуту робітників. Ухвалено створити при ВУЦВК комісію по покращанню побуту робітників під головуванням представника Південбюро ВЦРПС. Головою комісії пропонувалося затвердити Іванова, заступником В. Єрмощенко, а членами комісії керівників ЦК КП(б)У, ВУЦВК, Південбюро ВЦРПС, Української ради народного господарства, Головного управління по постачанню трудових частин, Наркомпроду УСРР, Центрального управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді з правом відрядження заступників. Комісії було запропоновано протягом 5-ти днів

підготувати для політбюро ЦК КП(б)У організаційний та загальний план діяльності. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 36 а.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило звернутися до ЦК РКП(б) з проханням про надання двох місць представникам УСРР у комісії по обміну військовополоненими в Польщі. Висунуто кандидатами Н. Калюжного та Петровську. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 36 а.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома постанову ЦК РКП(б) про введення до Ради по зовнішній торгівлі РСФРР представника від УСРР; про те, що рада мала виокремлювати для України товари, отримані з-за кордону; про утворення в Україні особливого імпортного фонду, а також про введення представника УСРР до бюджетної комісії РСФРР. Згідно з цією постановою було ухвалено: доручити наркоматам РСФРР виокремити зі своїх замовлень частку для України; Наркомзовнішторгу РСФРР виконати замовлення УСРР та спрямувати відповідну частку закуплених товарів в Україну через свого уповноваженого; ввести до Ради Зовнішторгу представника УСРР з правом вирішального голосу з питань українського імпортно-експортного плану. Зовнішторгу разом з РНК УСРР скласти такий план для здійснення товарообміну на селі; ввести представника УСРР до планової комісії при Наркомфіні РСФРР з правом вирішального голосу з питань, що стосувалися України, та з правом оскарження таких питань у РНК РСФРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 35-36.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про представництво УСРР при іноземних державах. Визнано бажаною організацію таких представництв. Кандидатів доручено накреслити оргбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 30.*

22 - 24 лютого (вівторок - четвер).

1. Харків. У Селянському будинку відбулася II Всеукраїнська партійна нарада по роботі на селі. Порядок денний: про колективізацію сільського господарства; про політико-освітню роботу на селі; про волосні селянські будинки та інші питання. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 феврала; Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 2 березня.*

2. 4. Біла Церква Київської губернії. З метою заохочення селян до навчання письменності повітовий з'їзд комнезамів постановив направляти селян, які відмовлялися відвідувати курси по ліквідації неписьменності, на громадські роботи. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 феврала.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про використання військових частин для проведення ярої посівної кампанії. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 феврала.*

3. Кам'янець-Подільський. Повідомлялося про відкриття 9 дитячих садочків, 6 дитячих будинків і 4 дитячих клубів. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 февраля.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про переселення в УСРР. Визнано в принципі бажаним повернення безземельних українських селян, але вирішено відкласти розв'язання цього питання до більш сприятливого часу через епідемії, транспортну кризу та інші перешкоди для переселення, що існували. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 февраля.*

23 лютого (середа).

2. 4. Оголошено організаційні збори асоціації „Фронт молодого мистецтва”. Запрошено працівників Молодої філармонії, Драматичної студії ім. К. С. Станіславського, революційних поетів і митців М. Аранського, Злобного, О. Лейтеса, Раковського-Гетреска та інших. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 февраля.*

3. Москва. В.І. Ленін направив телеграму голові РНК УСРР Х. Раковському в Харків. Приписав Наркопроду УСРР надіслати до Москви 3/4 невикористованого в УСРР товарообмінного продовольчого фонду, залишивши 1/4 містам і робітникам України. *Ленін В.І. Телеграма Х.Г. Раковському // Повн. збір. тв. – Т. 52. – С. 81.*

3. Харків. Уповноважений Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР разом з відділом нормування праці Південбюро ВЦРПС прийняли постанову про сумісництво. Зайняття посад по сумісництву дозволялося Управлінням обліку та розподілу робітничої сили при уповноваженому Наркомпраці за пропозиціями місцевих органів. Питання про оплату праці вирішувалося відділами нормування праці губернських професійних рад на основі існуючого законодавства. *Коммунист, Харьков, 1921, 23 февраля.*

3. Харків. Відбулося засідання надзвичайної переселенської комісії Наркомзему УСРР. Згідно з телеграмою Наркомзему УСРР про заборону до квітня місяця переселення до Сибіру та із Сибіру, ухвалено припинити видачу посланцям українців, які бажали переселитись з Сибіру в Україну, мандатів на огляд земель в УСРР до остаточного погодження цього питання з урядом РСФРР; переселенців-зворотників, які вже прибули до України по можливості влаштувати, доручивши відповідальність за піклування про них надзвичайній переселенській комісії Наркомзему УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 21 серпня.*

3. Харків. У Селянському будинку відкрито курси по навчанню колективізації сільського господарства для селян. Такі ж курси мали відкритися в інших містах УСРР. *Коммунист, Харьков, 1921, 23 февраля.*

6. Миколаїв. Співробітники політбюро за допомогою комнезамів розгорнули боротьбу з виробництвом самогону. Заарештовано 30 осіб, звинувачених у виробництві самогону. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1 березня.*

24 лютого (четвер).

3. Москва. В.І. Ленін запропонував голові РНК УСРР Х. Раковському організувати продовольчу допомогу РСФРР за рахунок продовольчого фонду України в обмін на промтовари та нафту. *Ленін В.І. Телеграма Х.Г. Раковському Повн. збір. тв. – Т. 52. – С. 81.*

1. Польська поліція заарештувала старшин армії УНР Корнійчука, Пономаренка, Базалицького, Прозоровського, Єрмоліна, Бондарчука, Петраша, яких звинуватили в шпигунстві на користь уряду УСРР. *ЦДАВО України, ф. Р-4сч., оп. 1с, спр. 613, арк. 10.*

25 лютого (п'ятниця).

1. Москва. Підписано договір між УСРР і РСФР про військовий та господарський союз. Вирішено об'єднати такі комісаріати радянських республік: військових і морських справ, закордонної торгівлі, фінансів, праці, шляхів, пошт і телеграфів, а також Вищі ради народного господарства. Об'єднані наркомати мали входити до складу РНК РСФРР і мати своїх уповноважених у складі РНК УСРР, що затверджувалися й контролювалися ВУЦВК та Всеукраїнським з'їздом рад. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 лютого.*

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про командуючого всіма озброєними силами на Україні та Уповноваженого РВРР (Револьюційної військової ради республіки) на Україні”. Визначено його повноваження та порядок субординації з іншими військовими органами. *ЗУ України, 1921, Ч. 2, Ст. 68.*

4. Харків. Політосвіта губернського відділу Наркомосу влаштувала виставку по виробничій пропаганді „Донбас” в клубі „Грядущє”. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 февраля.*

9. Харків. Створено спортивний клуб, при якому діяв осередок КСМУ для проведення політично-освітньої роботи. Членами клубу проведено тиждень зимового спорту, під час якого організовано лижні змагання та відкрито каток. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 февраля.*

25 лютого-3 березня (п'ятниця – четвер).

1. Харків. Відбувся V Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. Порядок денний: доповідь ЦВК

і РНК УСРР; про господарське будівництво; про електрифікацію України; про відбудову транспорту; про продовольче питання; про земельне питання; а також про народну освіту; про радянське будівництво; розгляд і затвердження умов союзного договору УСРР з РСФРР; доповідь конституційної комісії; вибори Всеукраїнського центрального виконавчого комітету. *Резолюції Всеукраїнського з'їзду рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів.* – Харків. 1932. – С. 101.

27 лютого (неділя).

4. Київ. Постановкою вистави С. Керджинського “Гра серця” відкрито Перший державний робітничий польський театр. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру: (Хроніка. Театральна культура: Наук. Міжвід. Збірник.* – К., 1966. – Вип. 1. – С. 262.

4. Київ. Спільне засідання УАН затвердило склад президії Економічного товариства на чолі з академіком Р. Оржецьким. *Історія Академії наук України. 1918-1923.* – К., 1993. – С. 465.

4. Київ. Спільне засідання УАН затвердило статут Художньо-археологічного музею ім. Ханенків. *Історія Академії наук України. 1918-1923.* – К., 1993. – С. 465.

Березень.

1. Харків. Відкрито першу художню виставку сектору мистецтв Головополітосвіти УСРР. Серед учасників виставки Л. А. Блок, С.М. Прохоров, О.К. Сімонов і О.В. Хвостенко-Хвостов. *Культурная жизнь в ССР, 1917-1927: Хроника.* – М., 1975. – С. 264.

1 березня (вівторок).

3. Відбудовано залізничний зв'язок Донбасу з західними регіонами. За два тижні до накресленого строку відбудовано залізничний міст через р. Вовчу на 156-му км головної лінії Катеринославської залізниці на дільниці Авдіївка – Катеринослав. *Транспорт, Екатеринослав, 1921, 6 марта.*

4. Вінниця. В Українському драматичному театрі ім. І. Франка відбулася прем'єра вистави “Гайдамаки” Т. Шевченка (режисер – Г. Юра, художник – І. Шпінель, музика – М. Лисенка, К. Стецька, Р. Глієра, Н. Прусліна). *Українська радянська енциклопедія.* – К., 1985. – Т. 12. – С. 532.

6. Харків. Губвиконком видав наказ про вилучення телефонних апаратів, якими не користувалися державні установи й приватні особи, для обладнання міської телефонної станції. Винні у невиконанні

цього наказу передавалися суду революційних трибуналів. *Коммунист, Харків, 1921, 8 марта.*

б. Харків. Губвиконком оголосив неробочими днями 11 березня – річницю смерті Т. Шевченка, 12 березня – день повалення самодержавства та 13 березня – день Паризької комуни. *Коммунист, Харків, 1921, 8 марта.*

б. Згідно з постановою РНК УСРР для всіх працівників і службовців залізничного і водного транспорту, а також членів їхніх родин що знаходилися на утриманні цих працівників, введено безкоштовну видачу продуктів. *Коммунист, Харків, 1921, 8 марта.*

б. Харків. Центральна комісія по захисту дітей постановила створити фонд допомоги новонародженим. Профспілкам поставлено за обов'язок організувати на заводах і фабриках комісії по охороні материнства і дитинства, а відомствам зосередити видачу матеріальної і грошової допомоги вагітним і матерям-годувальницям, в одному місці - спеціальних пунктах розподілу цієї допомоги. *Коммунист, Харків, 1921, 1 марта.*

2 березня (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про інцидент на засіданні фракції КП(б)У V Всеукраїнського з'їзду рад. Було констатовано, що виступ члена ЦК О. Шумського на засіданні фракції КП(б)У V Всеукраїнського з'їзду рад вніс неприпустимий тон в обговорення одного з найбільш важливих політичних питань та принизив авторитет ЦК КП(б)У. Разом з тим Політбюро зазначило, що виступ Шумського був вкрай безвідповідальним і не відповідав думці ЦК щодо питання про союзний договір. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 31.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло рішення про включення до списку членів ВУЦВК, висунутого 1 березня пленумом ЦК КП(б)У М. Полоза замість О. Шумського. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 31.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про лівих есерів. Іванову було доручено переговорити з В. Манцевим про можливість збереження коалиційних умов утримання лівих есерів у концентраційному таборі. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 31.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло заяву УКП про надання її представникам трьох місць у складі членів ВУЦВК та двох – серед кандидатів. Ухвалено надати одне місце в члени та два – в кандидати ВУЦВК. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 31.

1. Старобільськ Донецької губернії. Розгромлено збройний загін отамана Солодова. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 березня.

1. В районі Золотопілля Черкаського повіту знищено збройний загін отамана Загороднього. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 березня.*

1. Харків. Відбулася нарада секретарів ЦК КП(б)У із секретарями губкомів і повіткомів. Порядок денний: про недільник зміцнення партії; про організацію губкомів; про постановку обліку членів партії; про становище на місцях. *Коммунист, Харьков, 1921, 8 марта.*

4. Черкаси. В Українському драматичному театрі ім. І. Франка відбулася прем'єра вистави "Гайдамаки" за Т. Шевченко. Режисер Г. Юра, Художник Й Шпінель, музика М. Лисенка, К. Стеценка, Р. Глісера, Н. Прусліна. Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.*

3 березня (четвер).

1. Харків. Відбулася друга сесія ВУЦВК V скликання. Порядок денний: вибори президії та голови ВУЦВК; затвердження складу ради народних комісарів; ратифікація мирного договору з Литвою. *Сборник резолюцій и постановлений V Всероссийского съезда советов Рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов. – Харьков, 1921. – С. 33-35.*

8. Харків. ВУЦВК ратифікував договір між Литвою і УСРР від 14 лютого 1921 р. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 8 березня.*

4 березня (п'ятниця).

3. Ст. Пологи Катеринославської залізниці. Відкрито залізничний міст через р. Конську. *Транспорт, Екатеринослав, 1921, 5 апреля.*

5 березня (субота).

1. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про амністію" та інструкцію "Про застосування амністії". *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 березня.*

1. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад затвердив союзний договір між УСРР і РСФРР про військовий та господарський союз. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 березня.*

2. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про звіт законів про комітети незможних селян". Звіт передбачав загальну декларацію про права та обов'язки комітетів незможних селян; їх склад та організацію; завдання по боротьбі з бандитизмом, у галузі радянського та господарського будівництва й, насамперед, сільськогосподарського виробництва та продовольчих заготівель, а також участі в роботі Робітничо-селянської інспекції, Наркомсоцзабезу, Наркомосу, Наркомздоров'я та інших комісаріатів. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 березня.*

3. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про закріп-

лення землекористування“. Комнезамам та земельним органам поставлено за обов'язок, після введення зрівняльного селянського землекористування та відведення земель державним господарствам, закріпити земельні ділянки за трудовими господарствами, що їх обробляли, строком на 9 років. Там, де роботи по наділенню господарств землею не було проведено, пропонувалося їх терміново завершити, але за умовою, щоб вони докорінно не порушували меж селянського землекористуванням й сприяли б переходу до колективних господарств. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 березня.

3. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад прийняв резолюцію “Про відбудову сільського господарства”. Визнано за необхідне посилити економічне значення та роль незаможного селянства у відродженні сільськогосподарського виробництва. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 березня.

3. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад прийняв резолюцію “Про землеустрій”. Органам Наркомзему УСРР при сприянні комнезамів поставлено за обов'язок терміново завершити формування волосних земельних фондів, приступити до поселенського землеустрою і відведення земель для радгоспів та інших державних потреб. Вказано на необхідність ліквідації незручностей землекористування – черезсмужжя, далекоземелля і т. ін. При проведенні заходів по державному врегулюванню та плановій організації сільського господарства зауважено на застосовуванні, окрім заходів державного примусу, заходів економічного заохочення. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 березня.

3. Луганськ. Майстер емальовального заводу Естерович винайшов новий спосіб вироблення емалі, що замінював буру, яка була відсутньою в радянських республіках. Завод, якому загрожувала зупинка, продовжував працювати. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

6. Одеса. Губвиконком організував комісію по розробці плану заходів по вшануванню пам'яті Т. Шевченка. До дня народження Великого Кобзаря готувалися книжкові виставки, театральні вистави, а також відкриття музею ім. Т. Шевченка. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 березня.

6 березня (неділя).

2. Москва. ВЦРПС надіслав циркуляр місцевим органам про організацію Міжнародного свята робітниць – 8 березня. У цей день робітниці мали звільнитися з роботи на дві години раніше для участі у зборах, організованих профспілками для обговорення доповідей про участь жінок у Міжнародному профспілковому русі та відбудові народного господарства. Відділи і комісії по культурній роботі профспілок мали спрямувати свою роботу на залучення жінок до професійних спілок. Коммунист, Харьков, 1921, 6 марта.

3. Харків. *У Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про лісове господарство"*. Накреслено заходи попередження хижацького споживання лісів та відбудови лісового фонду республіки. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 6 березня.*

3. Харків. *У Всеукраїнський з'їзд рад прийняв постанову "Про колективізацію сільського господарського виробництва"*. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 6 березня.*

3. Харків. *У Всеукраїнський з'їзд рад прийняв резолюцію "Про продовольче питання"*. Накреслено заходи залучення населення до продовольчої роботи, поліпшення постачання села промисловими товарами, економії у витрачаннях продовольчого фонду та активізації хлібозаготівель, а також зміцнення органів Наркомпроду. Поставлено завдання виробничого стимулювання села. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 6 березня.*

3. Жмеринка Подільської губернії. Пущено крохмальний завод. *Известия ВЦВК, Москва, 1921, 6 марта.*

3. Вознесенський повіт Одеської губернії. Відбудовано першу в губернії вапняну піч продуктивністю 5 тис. пудів вапна за шість тижнів. *Известия ВЦВК, Москва, 1921, 6 марта.*

6. Харків. Президія губвиконкому запропонувала відділу комунального господарства націоналізувати приватні перукарні, тимчасово залишаючи такі при військових та інших закладах, а також оголосити трудову мобілізацію перукарів, що працювали не за фахом, до державних перукарень. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 марта.*

9. Харків. Окружне відділення Всеобучу відкрило курси по фізичній культурі. Строк навчання - 4 місяці по чотири години щоденно. Слухачі цих курсів мали забезпечуватися військовим пайком. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 марта.*

7 березня (понеділок).

2. м. Рашків Подільської губернії. Відбулися загальні збори біженців від єврейських погромів, які прибули до для еміграції в Палестину та США через Румунію. Вирішено направити делегатів до Москви для розв'язання питань про надання державної допомоги біженцям, налагодження зв'язку із закордонними родичами потерпілих та отримання дозволу на в'їзд в Україну делегатів закордонних єврейських благодійних організацій для надання допомоги євреям, які зазнали погромів, та на виїзд за межі України вдів, сиріт і родин, позбавлених можливості на самостійне існування. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 799, арк. 11.*

3. Олександрія Кременчуцької губернії. Пущено шкіряний завод. *Красній шахтер, 1921, 25 марта.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про відміну відрядності. Всім громадським установам та громадським організаціям забороня-

лося запрошувати контрагентів і підрядчиків до здійснення будь-яких робіт і будівель. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 26 березня.

6. Харків. РНК УСРР поширила на територію УСРР дію декрету РНК РСФРР про скасування державної монополії на страхування майна на випадок стихійного лиха та заміну його державною господарською допомогою потерпілим від стихійного лиха. Така допомога надавалась усім трудовим одноосібним чи колективним господарствам, якщо їхня діяльність відповідала інтересам радянської держави, у вигляді соціальної, а також господарської допомоги у грошовій, трудовій та натуральній формах. Відповідальність за надання першого виду допомоги покладалося на органи НК соціального забезпечення, а іншого – на НК землеробства та НКВС. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 березня.

3. Харків. РНК УСРР, поряд із раніше встановленим державним продовольчим забезпеченням червоноармійців, міліціонерів, робітників і службовців військових закладів та управлінь, запровадила державне постачання їм промислових товарів першої необхідності. ЗУ України, 1921, Ч. 4, Ст. 119.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію робітничих факультетів”. Наркомосу УСРР поставлено за обов’язок не пізніше 1 травня 1921 заснувати дворічні робітничі факультети в низці великих сільськогосподарських вузів республіки. Встановлено прийом на робітфаки виключно висуванців профспілок, комнезамів та партосередків у порядку, встановленому Наркомосом УСРР за згодою з Південбюро ВЦРПС. Культурне будівництво в Українській РСР, 1917-1927: Зб. Документів і матеріалів. – К., 1979. – С. 182-183.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про обов’язкову реєстрацію та зберігання творів друку, що покладалося на Всеукраїнське державне видавництво. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 березня.

4. Київ. Спільне засідання УАН обрало на дійсних академіків А. Старкова та А. Корчака-Чепурковського. Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 465.

6. 10. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію державної допомоги господарствам, що постраждали від стихійних лих”. Замінено державне монопольне майнове страхування від стихійних лих безплатною державною допомогою тим господарствам, що постраждали від нього. Наркомсоцзабезу, Наркомзему та Наркомвнусправ УСРР поставлено за обов’язок надавати таку допомогу як колективним, так і одноосібним трудовим господарствам селян із державних та місцевих коштів. Визначено основні види натуральної та трудової допомоги тим, що зазнали збитків від стихійних лих. ЗУ України, 1921, Ч. 4, Ст. 122.

9 березня (середа).

1. Харків. Оголошено прийом слухачів до Першого державного єврейського театру студії. Курсанти бралися на державне забезпечення. При зарахуванні перевага надавалася відрядженим із провінції. Коммунист, Харьков, 1921, 9 марта.

3. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад ухвалив резолюцію "Про господарське будівництво". Вказано на необхідність відбудови економіки УСРР у відповідності з єдиним планом розвитку народного господарства радянських республік. Визначено основні завдання економічного планування, подальшої націоналізації засобів виробництва. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 березня..

3. Шепетівка Лебединського повіту. Влаштовано електричну станцію, що постачала електроенергію навколишнім селам. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

8. Харків. Органи ВУНК заарештували консулів Грузинської демократичної республіки в Харкові (Цегереллі) та Одесі (Ушверідзе). ЦДАВО України, ф. Р-4, оп. 1с, спр. 546, арк. 5; спр. 586, арк. 18-19% спр. 628, арк. 176, 109-210.

10 березня (четвер).

1. Враховуючи, що мережа закладів громадського харчування забезпечувала продовольством половину населення міст, Рада громадського харчування при Наркомпроді УСРР доручила Жінвідділу ЦК КП(б)У і відділу дитячого харчування Наркомпроду розробити план залучення громадськості до справи розвитку громадського і, зокрема, дитячого харчування. Коммунист, Харьков, 1921, 10 марта.

4. Одеса. В день 60-річчя з дня смерті Великого Кобзаря у всіх театрах йшли вистави, присвячені його пам'яті. Бернацька

Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.

11 березня (п'ятниця).

1. Східна Галичина. В Українській радикальній партії відбувся розкол. Виокремилася три групи. Лідер однієї з груп Яцків заснував журнал „Рідний Край”, лідер іншої - Дем'янчук приступив до видання журналу „Основи”. Центристська група, очолювана ЦК, засудила розкольників і виступила проти переговорів Данилевича з польським міністром Вітосом. ЦК вирішив видавати газету „Громадський голос”, але польський уряд заборонив її видання. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

2. Подільська губернія. Члени КСМУ Гайворонської організації під час щоденної позаурочної двогодинної роботи відремонтували паровоз і два вагони, які було влаштовано на агітаційний поїзд КСМУ „Юний пролетар”. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

3. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад ухвалив резолюцію “Про цукрову промисловість”. Органам радянської влади постановлено за обов'язок надавати всебічну підтримку відбудові цукрової промисловості. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 березня.

3. Харків. V Всеукраїнський з'їзд рад заснував орден Червоного трудового прапора УСРР. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 березня.

3. Харків. РНК УСРР постановила, щоб насінневий матеріал, який було надано селянам у позику з державних

ресурсів, повертався у натуральній формі без надбавок і фіксувався як недоторканий фонд для посівної кампанії Наркомзему УСРР та його місцевих органів. *Коммунист*, Харків, 1921, 11 марта.

4. Київ. Солом'янський районний комітет КП(б)У прийняв постанову про заснування залізничного робітничого університету ім. Паризької комуни. Мета університету – підготовка кадрів радянських та партійних працівників, а також проведення лекційно-пропагандистської роботи серед робітників Солом'янського району та Київської залізниці. *Киевский пролетарий*, Киев, 1921, 11 марта.

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про придбання для державних музеїв у приватних осіб церковних цінностей”. Оголошено зібрання пам'яток мистецтва й давнини, що мали важливу історичну та художню цінність, народним добром і встановив їх передачу Всеукраїнському комітету охорони пам'яток мистецтва, давнини і природи та його відділам на місцях. *Культурне будівництво в Українській РСР, 1917-1959. – К., 1959. –Т. 1. – С. 109-110.*

4. Харків. Зважаючи на незначні тиражі газет, підготовлено до відкриття Центральний читальний газетний зал, що мав обслуговувати червоноармійців, членів профспілок і селян, що приїжджали до столиці. Час роботи залу встановлено з 9 до 23 години. Вхід – за пред'явленням посвідчень, які підтверджували приналежність до категорії осіб найманої праці. При залі організувалися довідкова бібліотека, виставки нових видань, останніх новин

УКРОСТА (Російське радіотелеграфне агентство в Україні) та виставки музейно-виставочної секції політосвіти губернської народосвіти. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

4. Харків. У залі Центрального показового червоноармійського клубу „Грядущє” відбувся урочистий вечір, присвячений пам’яті Т. Шевченка. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

4. 7. Коломия, Східна Галичина. Повідомлялося про смерть І. Біберовича – видатного українського артиста, директора театру „Руська бесіда у Львові” з 1881 р. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

6. Харків. РНК УСРР постановила, на зміну попередніх постанов, проводити оплату праці осіб, які мали технічні, наукові, адміністративні та інші спеціальні знання, а також досвід організаційної роботи, по позакатегоріальними ставками. Вищу ставку для таких фахівців з 1 січня 1921 р. встановлено в розмірі 26 тис. крб. по вищому поясу України (Харківський пояс). Розряд тарифу та порядок встановлення ставок фахівцям мав визначатися особливим положенням, затвердженим ВЦРПС. Коммунист, Харьков, 1921, 11 марта.

12 березня (субота).

1. Повсюдно відбулися мітинги, лекції та концерти на честь четвертої річниці Лютневої революції. Коммунист, Харьков, 1921, 12 марта.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про постачання України. Вирішено наполягати на наданні представнику від України місця у Зовнішторзі. Визнано

необхідним виокремити з товарів, отриманих Зовнішторгом РСФРР, відповідної частки для України та створення золотого фонду для зовнішньої торгівлі України. Ці заходи доручалося відстоювати в ЦК РКП(б) голові РНК УСРР Х. Раковському. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13. арк. 33.

3. Москва. В.І. Ленін написав телеграму РНК УСРР, Ради Української трудової армії, Наркомпроду та Наркомпраці УСРР із вказівкою на необхідність прийняття екстрених заходів щодо постачання продовольства Донбасу. Владимир Ильич Ленин, Биографическая хроника. – Т. 10. – С. 204.

4. Харків. Було закрито виставку Слобожанського архіву революції, на якій експонувалися документи про застосування репресій проти революціонерів з Харківського відділу жандармерії. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 24 березня.

14 березня (понеділок).

1. Старобільськ Донецької губернії. Розгромлено збройний загін отамана Терезова. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 березня.

3. Подільська губернія. Оголошено мобілізацію 200 членів партії та профспілок на продовольчу роботу до Новоушицького, Могилівського та Брацлавського повітів, які оголошено ударними. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.

4. Київ. Спільне засідання УАН обрало академіком на кафедру російської історії В. Іконнікова. Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 466.

4. Київ. Спільне засідання УАН обрало директором геометричного інституту проф. М. Столярова. Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 466.

15 березня (вівторок).

4. Харків. Відділ медичної і санітарної освіти Наркомздорів'я УСРР оголосив конкурс на підручник для учнів „Санітарна хрестоматія”, а також пропагандистських брошур на теми: санітарне значення води та її охорона; житло та його значення для здоров'я; про малярію, туберкульоз і венеричні хвороби та заходи боротьби з ними. Про професійні хвороби та заходи їх попередження. Перша премія призначалась у розмірі 60 тис. крб., а друга - 40 тис. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 марта.*

1. Харків. Особливий продовольчий комітет зобов'язав усі місцеві радянські органи взяти активну участь у роботі по розширенню громадського харчування в Донбасі. Пропонувалося в терміновому порядку вирішити питання, пов'язані з цією роботою. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 марта.*

2. Ужгород, ЧСР. Відбулася нарада представників робітничих організацій Закарпатської України. Прийнято резолюції про підтримку чехословацьких соціал-демократів; про проведення земельної реформи, ліквідацію залишків панщини та військового стану; про націоналізацію релігійних шкіл. *Український вісник, Львів, 1921, 19 березня.*

2. 4. Луцьк. Відбувся з'їзд просвіт Волині, скликаний з метою об'єднання культурно-просвітницьких організацій Волині. *Український вісник, Львів, 1921, 19 березня.*

2. Мена Сосницького повіту Чернігівської губернії. Створено осередок Євкомолу (Єврейському комсомолу) чисельністю 30 осіб. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 20, арк.. 47; Накануне, Москва,

1921, 15 марта.

2. 7. Під час погрому, влаштованого бандитами, вбито члена ЦК Євкомолу Бецалеллу. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 20, арк. 47; Накануне, Москва, 1921, 15 марта.

6. Київ. Розпочато підготовку до урочистого святкування 50-х роковин Паризької комуні. На цей день мав вийти спеціальний випуск живого часопису Укрросту (Російського радіотелеграфного агентства в Україні). Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 березня.

6. Київ. За постановою губвиконкому створено спеціальну комісію по боротьбі з пожежами. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.

10. Львів. Повідомлялося, що до УСРР почали у великій кількості прибувати біженці від голоду з РСФРР. Коммунист, Харків, 1921, 15 марта.

16 березня (середа).

1. Харків. РНК УСРР затвердила постанову Малої РНК про розширення сфери та компетенції діяльності Вищої житлової комісії. Вирішено звернутися до Президії ВУЦВК з клопотання про скасування в столиці “житлової диктатури”. Коммунист, Харків, 1921, 15 марта.

2. Волинська губерньська професійна спілка металістів організувала пересувні загони по ремонту сільськогосподарського реманенту. Киевский пролетарий, 1921, 16 марта.

3. Харків. V Всеукраїнським з'їздом рад ухвалено резолюцію “Про організацію праці”. ВУЦВК запропоновано звернути

увагу на покращання умов життя робітників та охорону їхньої праці; проводити загальну трудову повинність, посилюючи фонд преміювання селян, яких залучали до масових трудових мобілізацій; поставити питання про наукове вивчення процесів праці та популяризацію досягнень науки в цій галузі; вжити заходів до посилення профспілок та їх всебічного залучення до виробництва. ЗУ України, 1921, ч. 2, Ст. .

3. Харків. V Всеукраїнським з'їздом рад ухвалено резолюцію "Про відбудову транспорту". ВУЦВК доручено вжити необхідних заходів до відбудови транспорту. ЗУ України, 1921, ч. 2, Ст. 108.

3. Харків. V Всеукраїнським з'їздом рад ухвалено резолюцію "Про кустарну промисловість". Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 березня.

3. Харків. V Всеукраїнським з'їздом рад ухвалено резолюцію "Про паливо". Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 березня.

3. Харків. V Всеукраїнським з'їздом рад ухвалено резолюцію "Про електрифікацію". Визнано першочерговим завданням господарського будівництва відродження кам'яновугільної промисловості Донбасу. Наголошено на необхідності пошуку інших джерел палива, розвитку здобичі торфу та бурого вугілля. Ухвалено в цілому план електрифікації, в першу чергу Донецького басейну та Дніпра. Доручено Українській раді народного господарства вжити заходів до скорішої розробки плану електрифікації Правобережної України, розрахованого на використання торф'яних та вугільних

покладів і водної енергії. Доручено ВУЦВК та РНК УСРР організувати пропаганду цього плану серед населення, а також підготовку кадрів технічного керівництва для виконання цих робіт. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 березня.

3. 6. С. Померки Харківської губернії. Осередком КП(б)У відкрито курси по електротехніці, що користувалися популярністю серед місцевих селян. На курсах викладали робітники-електротехніки, які розпочали відбудову місцевої електростанції для освітлення селища та забезпечення його водою. Коммунист, Харьков, 1921, 15 марта.

4. Харків. V Всеукраїнським з'їздом рад ухвалено резолюцію "Про народну освіту". ВУЦВК і РНК УСРР доручалося розширити мережу дитячих закладів, інститутів, технікумів, професійних шкіл, професійно-технічних курсів; організувати робітничі факультети в промислових центрах республіки; посилити діяльність центральної та губернських рад професійних спілок і органів Українського головного комітету по підготовці робітників до професійної освіти при Наркомосі УСРР; об'єднати політико-освітню роботу в республіці під керівництвом Головополітосвіти УСРР та спрямувати її на подолання неписьменності, боротьбу з пережитками буржуазної психології, пропаганду політики КП(б)У, усунення національної ворожнечі та розвиток української мови; покращання матеріального забезпечення працівників освіти. ЗУ України, 1921, ч. 2, Ст. 107.

8. Завершила роботу російсько-турецька конференція. Підписано договір про дружбу та співробітництво між

Туреччиною й РСФРР. Коммунист, Харьков, 1921, 15 марта.

17 березня (четвер).

1. Житомирській повіт Волинської губернії. Організовано 20 волосних та 318 сільських комнезамів. В Ізяславському повіті – 22 волосних комнезами, у Барському – 16. Всього в губернії організовано 590 комнезамів, які брали участь у радянському будівництві та боротьбі з бандитизмом. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 березня.1

2. Олександрівськ Запорізької губернії. Губернська рада професійних пілок висунула 30 робітників на посади контролерів до НК Робітничо-Селянської інспекції. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.

3. Харків. Відбулося засідання Наркомпроду УСРР, присвячене питанню витрачання державного продовольчого фонду. Наголошувалося на тому, що кошториси багатьох організацій “роздуті”, звітність по витратних статтях не перевірялася, а залишки за кошторисами не знімалися. З метою попередження розкрадання народного майна запропоновано терміново розпочати обстеження кошторисів закладів Харкова, залучаючи органи робітничо-селянської інспекції та профспілки. Про випадки виявлених зловживань ревізорам належало повідомляти в місцевій пресі та притягати винних у розтратах до судової відповідальності. Коммунист, Харьков, 1921, 17 марта.

3. Харків. Президія Української ради народного господарства прийняла рішення про об'єднання державних підприємств хімічної, содової, скляної промисловості Донецького басейну

в трест “Скло-сода” та переведення його на господарський розрахунок. ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3, спр. 6, арк. 116.

4. Львів. Театральний комітет заангажував М. Садовського на режисера „Українського незалежного театру” при Товаристві „Українська бесіда”. *Український вісник, Львів, 1921, 10 березня.*

4. Кобеляки Полтавської губернії. Відкрито пролетарський університет ім. В. Леніна. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.*

4. Одеса. Губернська народвіта відкрила 18 шкіл для неписьменних на заводах та в навчальних закладах міста. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.*

4. Пирятин Полтавської губернії. Відкрито Сільськогосподарські курси для 144 слухачів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.*

3. 6. Рада трудової армії підтвердила попередню постанову, за якою основним напрямком діяльності будівельних організацій в Донбасі мав стати ремонт жител для робітників. Укркомдержспоруд (Українського комітету державних споруд) разом з Центральним правлінням кам'яновугільної промисловості Донбасу доручено розробити план житлового будівництва у Донбасі. Управлінню округу шляхів сполучення запропоновано прискорити перевезення будівельних загонів, що мали працювати в цьому регіоні. *Коммунист, Харьков, 1921, 17 марта.*

6. На честь 4-х роковин Лютневої революції на площі “Свободи” відбувся парад. У всіх театрах, клубах, та на заводах і фабриках влаштовано мітинги. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 березня.*

19 березня (субота).

1. Харків. РНК затвердила постанову Харківського губвиконкому про розвантаження столиці України від закладів, що без особливої шкоди для загальнодержавної праці могли б працювати в інших містах. Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.

3. Харків. РНК УСРР постановила здійснювати будівництво в республіці за єдиним планом. З метою складання цього плану при Укркомдержспорруд (Українському комітеті державних споруд) створювалася Центральна комісія загальнодержавного плану будівництва України (ЦКДПБУ). Наркоматам та главкам Української ради народного господарства пропонувалося давати на затвердження ЦКДПБУ свої пропозиції по будівництву для складання державного плану, який після розробки мав затверджуватися РНК УСРР. Проведення робіт по капітальному ремонту згідно зі вказаним планом мала здійснювати ЦКДПБУ. Президії Української ради народного господарства поставлено за обов'язок попередньо погоджувати щорічні республіканські плани з планами загально-федеративного будівництва. ЗУ України, 1921, Ч.4, Ст.. 126.

2. Ново-Гупаловська волость Олександрівської губернії. Селяни передали у фонд допомоги Донбасу 580 пудів пшениці, 380 пудів ячменю та різні предмети першої необхідності. Коммунист, Харьков, 1921, 24 марта.

3. Миколаївський повіт. Створено сільськогосподарську

артіль „Нове життя”, до складу якої увійшло 15 родин. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.*

4. Львів. Польська поліція заборонила відкриття науково-популярних курсів з викладанням українською мовою при товаристві ім. П. Могили. *Український вісник, Львів, 1921, 19 березня.*

4. Одеса. Губернська наросвіта відкрила 18 шкіл для неписьменних на фабриках, заводах, у майстернях і шпиталях Одеси. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.*

8. Рига. Відбулося заключне пленарне засідання Російсько-українсько-польської мирної конференції. Підписано мирний договір між трьома країнами, що підлягав затвердженню в місячний строк. Обмін грамотами мав відбутися в Мінську через два тижні. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.*

20 березня (неділя).

1. Сімферополь, Крим. Відкрилася I повітова конференція жінок Сходу за участю 150 татарок, гречанок, вірменок, болгарок. Прийнято резолюцію про проведення агітаційної роботи серед жінок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 березня.*

1. Зміївський повіт Харківської губернії. Загін самооборони, організований КНС, ліквідував збройний загін анархіста Кузнєцова, що діяв з 1920 р. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 апреля.*

1. Глухів Чернігівської губернії. Здався анархістський отаман Тідень, який висловив згоду співпрацювати з органами радянської влади. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 23 березня.*

1. Харків. Правління Південно-Західної залізниці надіслало на місця директиву про необхідність поліпшення умов

перевезення демобілізованих червоноармійців: забезпечення їх дезинфікованими вагонами, питною водою на станціях та на вузлових станціях – медичною допомогою. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 24 березня.

2. 3. За сім верст від Євпаторії членами Всеросійської професійної спілки працівників землі та лісу організовано першу Кримську взірцево-дослідну комуну. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 24 березня.

3. Сімферополь, Крим. Відділ державного будівництва розпочав прокладку нового шосе Керч – Феодосія. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 24 березня.

3. Харків. РНК постановила провести „вилучення” кваліфікованих робітників з органів міліції в Донецькому басейні для їх відрядження на виробництво. Звільнені посади пропонувалося заповнювати некваліфікованими робітниками, інвалідами та висуванцями профспілок, комнезамів, комсомолу. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 березня.

3. 4. Сімферополь, Крим. При Кримському відділенні Зовнішторгу організовано курси по підготовці працівників для закладів Зовнішторгу. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 24 березня.

3. 8. Одеса. До порту прибув турецький пароплав „Марієтта” завантажений вугіллям та мануфактурою. Зі Стамбулу до Одеси вийшло ще декілька пароплавів із закордонними товарами. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 24 березня.

6. Київ. Зважаючи на укладання миру з Польщею, придушення Кронштадтського заколоту та підписання торговельної угоди з Англією, на Софійській площі відбувся

парад, а в театрах міста – концерти з попередніми доповідями про внутрішнє та міжнародне становище. По околицях розповсюджувалися газети. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 березня.

20-24 березня (понеділок – четвер).

1. Ченстохов, Польща. Відбулися загальні збори представників Українського товариства Червоного Хреста на терені Польщі. Обрано управу Українського товариства Червоного Хреста. Прийнято постанови про поліпшення медичного обслуговування в таборах інтернованих українців та про приєднання Українського товариства Червоного Хреста до Всесвітньої Ліги товариств Червоного Хреста у Женеві. Громадський вісник, Харків, 1921, 6 квітня.

22 березня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про внутрішньопартійну дисципліну. Ухвалено, відповідно до рішення X з'їзду РКП(б), звернутися з циркулярним листом до губкомів КП(б)У, в якому вказати на необхідність єдності в організаціях, дотримання суворої дисципліни (зокрема, зауважити на можливості виключення зі складу партії навіть членів ЦК КП(б)У через ЦК РКП(б)), й недопущення яких-небудь фракцій або організованих груп всередині партії. У зв'язку з цим підкреслювалася неприпустимість випадків, коли губкоми не виконували постанов ЦК, ігнорували його запити, неправильно тлумачили постанови пленуму ЦК про порядок пересування працівників. Лист до губкомів запропоновано скласти Д. Мануйльському. ЦДАГО України, ф. 1,

оп. 6, спр. 13, арк. 30 а.

1. Харків. Зважаючи на обрання В. Молотова секретарем ЦК РКП(б), було ухвалено призначити відповідальним секретарем ЦК КП(б)У Ф. Кона, звільнивши його від виконання інших обов'язків. Роботу з поляками покласти на секретаріат ЦК КП(б)У. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 34.

1. Харків. У виконання постанови V Всеукраїнського з'їзду рад про перегляд складу наркоматів було ухвалено створити комісію в складі Г. Петровського, Х. Раковського, М. Іванова, Д. Лебеда, а для перегляду главків та центрів – іншу комісію в складі Чеботарьова, Чабаненка, Д. Лебеда, П. Заривайка, В. Іванова. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 34.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про боротьбу з бандитизмом. Секретаріату доручалося надати розпорядження губкомам КП(б)У широко опублікувати в пресі відозву V Всеукраїнського з'їзду рад про боротьбу з бандитизмом. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 35.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Гадяч. Від імені ЦК КП(б)У та ВУЦВК запропоновано провести розслідування обставин розстрілу в Гадячі повстанців, що з'явилися до органів радянської влади згідно з амністією, та передати суду всіх, визнаних винними за наслідками розслідування. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 34.

1. Містечка Коростень та Полонне Волинської губернії разом з районами виокремлено в самостійні повіти з

ревкомаами. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 березня.

1. 7. Харків. РНК УСРР призначила М. Скрипника представником УСРР до міжреспубліканської комісії по розробці федеративної конституції. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 березня.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У підтвердило циркуляр з пропозицією утриматися від арешту неактивних меншовиків та есерів - робітників. В. Манцеву було запропоновано повідомити на місця директиву та списки, що були в нього, з питання про арешт есерів та меншовиків. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 37.

1. Зважаючи на житлову та продовольчу кризу, політбюро ЦК КП(б)У заборонило до 1 червня скликати Всеукраїнські наради і з'їзди за виключенням особливих випадків, коли дозвіл на їх проведення надався ЦК КП(б)У та ВУЦВК. Аналогічні заходи пропонувалося вжити губкомам КП(б)У щодо губернських з'їздів та нарад. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 37.

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило представити на затвердження в ЦК РКП(б) кандидатури представників УСРР в комісії по обміну військовополоненими в Польщі Н. Калюжного та Петровської. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 36.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про проведення продподатку в Україні. Ухвалено розверстку не відміняти, знизивши її розмір до 80%, а тим, хто виконав її на 100% видати товарну компенсацію. Д. Мануїльському, В.

Чубарю, М. Владимирову, О. Шумському та Іванову доручалось у 48-ми годинний термін розробити перехідні заходи від системи продрозкладки до продподатку. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 35.

3. С. Дальник Одеського повіту. Організовано комуну молоді, якій передано 80 десятин землі. Члени комуни вирішили передати 80% першого врожаю державі. Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.

3. Донбас. Закінчено електрифікацію великої шахти на руднику "Ольга" Свинарівського району Бахмутського повіту. Известия ВЦК, Москва, 1921, 25 марта.

3. Харків. На розширеному засіданні ЦК по постачанню при обговоренні питання про зміну системи постачання в УСРР, згідно з рішенням V Всеукраїнського з'їзду рад та за згодою з ЦК постачання РСФРР, постановлено ввести єдину основну норму постачання для робітників і службовців, які працювали в державних, кооперативних і громадських закладах та підприємствах, а також приватних підприємствах і закладах, що працювали за державними завданнями. Крім основної, вводилися перша, друга та третя посилені норми, що відповідно призначалися для працівників кам'яновугільної та соляної промисловості; для підземних робітників цієї промисловості; для забійників. Коммунист, Харьков, 1921, 22 марта.

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про взаємини Зовнішторгу та Наркомфіну УСРР і РСФРР. Було прийнято до відома постанову ЦК РКП(б), про те, що до

Ради зовнішньої торгівлі РСФРР та до бюджетної комісії РСФРР введено представників України, а також про те, що наркомати РСФРР виокремили для створення імпортного фонду в УСРР частку товарів, отриманих із-за кордону. З огляду на це РНК УСРР доручалося скласти разом із Зовнішторгом імпортно-експортний фонд для здійснення товарообміну на селі. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13. арк. 35-36.

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло рішення про створення при ВУЦВК під головуванням представника Південбюро ВЦРПС комісії по поліпшенню побуту вчених. Головою комісії було призначено М. Іванова, його заступником В. Єрмоценка, а членами – представників ЦК КП(б)У, ВУЦВК, Південбюро ВЦРПС, Української ради народного господарства, Головного управління по постачанню трудових частин, Наркомпроду, Центрального управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді з правом відсилки заступників. Членам комісії було запропоновано в п'ятиденний строк надати до Політбюро ЦК КП(б)У організаційний план та загальний план діяльності. ЦДАГО України, ф. 1. оп. 6, спр. 13. арк. 36 а.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило представником УСРР на переговорах з Румунією Ю. Коцюбинського. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 35.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У звернулося з клопотанням до ЦК РКП(б) про відновлення Закордоту (відділу по

закордонній роботі ЦК КП(б)У) та залишення його при ЦК КП(б)У, а також про залишення Маркуса в Україні для завідування роботою Закордоту. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 37.

23 березня (середа).

1. Харків. Президія ВУЦВК постановила створити комісію для обстеження роботи наркоматів з метою посилення контролю за їх роботою. До складу комісії включено членів ВУЦВК, які користувалися технічним апаратом НК РСІ. В першу чергу комісії належало обстежити Наркоміллях, Наркомзем УСРР і Українську раду народного господарства. Коммунист, Харьков, 1921, 27 марта.

1. Харків. ВУЦВК постановив перейменувати Олександрівську губернію в Запорізьку та затвердити в її складі Запорізький, Бердянський, Мелітопольський, Велико-Токмацький та Гуляй-Польський повіти. ЗУ України, 1921, Ч. 4, Ст.. 135.

1. Харків. Президія ВУЦВК постановила створити комісію по спрощенню роботи державного апарату в складі представників ВУЦВК, Південбюро ВЦРПС, уповноваженого Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР, НК Робітничо-селянської інспекції. Комісія мала усувати паралелізм у роботі державних органів, запроваджувати в них єдине діловодство та піднімати кваліфікацію працівників. На комісію також покладался обов'язок часткового розгляду тарифів радянських службовців з метою боротьби з роздуванням штатів та застосування

відповідних заходів, а також розробки порядку затвердження штатів радянських установ. *Коммунист*, Харків, 1921, 27 марта.

3. Миколаївська губернія. Внаслідок концентрації тютюнової промисловості вирішено залишити працювати лише одну тютюнову фабрику - №10 у Миколаєві. Інші були закриті. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 26 березня.

3. 6. С. Гуменці Малінічської волості Проскурівського повіту Подільської губернії. Розпочато електрифікацію села. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 25 березня.

4. 7. С. Маркінці Гайсинського повіту Подільської губернії. Вбито бандитами українського композитора М. Леонтовича. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 23 березня.

6. Житомирський відділ охорони здоров'я організував щеплення населення проти віспи. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 26 березня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про заходи боротьби із заразними хворобами. З метою вакцинації населення проти епідемічних захворювань визначено заходи по виробництву захисних вивороток у бактеріологічних інститутах. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 23 березня.

24 березня (четвер).

1. 8. Відень. Всеукраїнська національна рада надіслала до Парижа спільну делегацію галичан і подніпрянців, які знаходилися в екзилі, для оборони прав Східної Галичини і УСРР перед Найвищою радою. Делегацію очолили Р. Перфецький та О. Лотоцький. *Український вісник*, Львів, 1921, 10

березня.

25 березня (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про закупівлю хліба для робітників. Робітникам організованим було дозволено організованим шляхом через профспілки закуповувати хліб за вказівками продовольчих органів у Харківській та Катеринославській губерніях, що виконали продовольчу розверстку. Питання про поширення цієї постанови на всю територію України пропонувалося поставити на розгляд Центральної комісії по покращанню побуту робітників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 41.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заміну продрозверстки продовольчим податком. Проект відповідного декрету ВУЦВК доручалося представити до 26 березня М. Владимирову, Д. Мануїльському, В. Чубарю, Х. Раковському та Г. Петровському. В основу пропонувалося покласти постанову ВЦВК, пристосувавши її до українських умов та скоротивши розверстку 1920/21 р. на 20%. Питання про сплату товарами тим, хто виконав розверстку на 100%, залишити відкритим до надання Владимировим даних про можливість виконання цього зобов'язання. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 40.

25 березня – 4 квітня (п'ятниця -).

1. 8. Тарнов, Польща. Рада УНР звернулася до народного представництва держав світу з нотою протесту проти окупації України більшовиками та з закликом до міжнародного невизнання уряду УСРР. Український вісник,

Львів, 1921, 6 квітня.

4. Прага. Українські викладачі та студенти з Прикарпатської України та Східної Галичини Домбчевський, Є Слабченко, К. Паньківський та С. Панчак взяли участь у Всесвітньому студентському конгресі. Український вісник, Львів, 1921, 24 березня.

26 березня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заарештованих членів соціалістичних партій. Ухвалено тримати під арештом тільки активних членів правих есерів. Меншовиків випустити індивідуально за погодженням з секретарем ЦК КП(б)У (щодо харківських меншовиків – за згодою з секретарем Харківського губкому). Лівих есерів не випустити. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 43.

1. Львів, Польща. Відбувся з'їзд Української радикальної партії. Прийнято резолюцію, в якій зазначалося, що доля українських земель (Східної Галичини) в складі Польщі має бути вирішеною на основі права української нації на самовизначення. До остаточного розв'язання цього питання пропонувалося ввести автономію українських земель у складі Польщі. Український вісник, Львів, 1921, 29 березня.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У підтвердило попередню постанову про формування українських частин. Ухвалено повідомити Реввійськграду республіки про необхідність організації Українського полку в складі не менше 75% робітників і членів КНС та 25% комуністів. Із створених територіальних бригад пропонувалося сформувати дві

бригади з українським командуванням. Строк навчання в військових школах подовжити. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 43.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило створити замість Цупчрезкому (Центрального управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді) ВУЧК (Всеукраїнську надзвичайну комісію по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді). Головою призначено В. Манцева, заступником В. Балицького, а членами колегії – Євдокимова, Єнушевського, Рославця. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 43.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У накреслило заходи мобілізації комуністів, що володіли польською мовою, у зв'язку із запланованою реевакуацією полонених та громадян Польської республіки. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 43.

4. 7. Одеса. Помер художник К.К. Костанді. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 30 березня.

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У накреслило заходи організації видання щоденної популярної робітничої газети „Труд” та наголосило на необхідності припинення видання газет „Профессиональное движение” та „Южный гудок». ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 44.

5. Харків. ВУЦВК прийняв декрет про заборону служителям релігійних культів працювати в органах юстиції, землеробства, продовольчих справ, РСІ, волосних інспекціях сільських рад та їх органах, а також у сфері народної

освіти. Силантьев В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Харьков, 1998. – С. 182.

27 березня (неділя).

1. В районі Старобільська Донецької губернії знищено збройний загін отамана Зайцева. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 30 березня.

3. 8. Одеса. На болгарському пароплаві „Варна” повернулися представники української кооперації, які закупили в Болгарії насіння. Коммунист, Харьков, 1921, 1 апреля.

3. 8. Одеса. Пароплави „Ельбрус” та „Ай-Петрі” відправлені до Новоросійська для відвантаження нафти. Після їх повернення планувалося організувати регулярні рейси між радянськими республіками і Туреччиною. Коммунист, Харьков, 1921, 1 апреля.

4. Ісаївська волость Вознесенського повіту Одеської губернії. Відкрито селянський університет з навчанням українською мовою. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 березня.

4. Сімферополь. Відкрито 11 шкіл по ліквідації неписьменності для членів профспілок. Підготовлено до відкриття школи для навчання татарського населення рідною мовою. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 30 березня.

6. Харків. Надзвичайна сесія ВУЦВК прийняла постанову про організацію комісії по поліпшенню побуту робітників. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 березня.

28 березня (понеділок).

1. Опубліковано Універсал ради Республіки до українського народу за підписом голови І. Феценка-Чопівського,

заступника голови П. Пилипчука та секретаря В. Бачинського, а також Заклик головного отамана С. Петлюри до населення України про наміри звільнення України від панування більшовиків і відновлення на її території УНР. У заклику С. Петлюри також містилася вказівка про необхідність негайної розправи через військові суди з організаторами єврейських погромів. Український вісник, Львів, 1921, 28 березня.

29 березня (вівторок).

1. Харків. Президія ВУЦВК прийняла постанову про адміністративно-територіальні зміни Одеської і Миколаївської губерній. Вирішено прилучити до Миколаївської губернії волості Одеської губернії, що прилягали до р. Буг: Аннекракську, Іллінську Велику-Коренихську, Варварівську, Петровську, Ковалівську, м. Очаків з його землями та хуторами. Прилучити до Миколаївської губернії частину Вознесенського повіту Одеської губернії, яка складалася з волостей Богодарівської, Воснятської, Ольгонільської, Вознесенської, Олександрівської. Прилучити до Одеської губернії південно-західні землі Миколаївської губернії: Липняжську, Тишківську, Новоархангельську, Надлакську, Вікторишадську. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 березня.

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вступ членів Бунду (Загального єврейського комуністичного союзу в Латвії, Литві та Росії) на території УСРР до КП(б)У. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 49.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало ПУРу (Політичному управлінню Реввійськради) в тижневий строк розробити план заходів посилення політроботи в Червоній Армії та підняття свідомості членів партії, що знаходилися в армії. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 47.

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило тимчасово утриматися від скликання з'їзду УКП (української комуністичної партії), не заперечуючи проти його фінансування. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 46.

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило на посаду наркому НКВС М. Скрипника. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 49.

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило наркомом РСІ П. Кіна а його заступником Золотарьова. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 49.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило скорочений план продовольчої розкладки загальною сумою 50 млн. пудів зерно-хліба. Для окремих губерній УСРР розкладку визначено в такому розмірі: для Одеської та Миколаївської губерній – по 3 млн., Подільської – 1,5 млн., Полтавської – 13 млн., Кременчуцької – 6,5 млн., Олександрівської – 15 млн., Київської – 9,5 млн., Донецької – 2,5, Подільської – 1,5 млн. пудів. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 46.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У встановило розмір продовольчого податку в 117 млн. пудів та запропонувало вказати в декреті про продподаток, скільки хліба мало залишатися в кожній губернії для місцевої бідноти, із

розрахунку 18 млн. пудів в цілому по УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 51.

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило перевезти чернігівські моці до Москви. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 46.

3. 8. ЧСР. До УСРР виїхала делегація ділових кіл чехословацької промисловості для встановлення торговельних відносин з Україною. Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.

6. Харків. Уповноважений Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР видав постанову про охорону праці вагітних жінок і матерів. Заборонялося проводити переміщення та відрядження вагітних робітниць, пов'язані із залишенням на місяць мешкання, без їхньої згоди. Вагітних робітниць з п'ятого місяця вагітності та робітниць з немовлям також не дозволялося залучати до надурочної та нічної роботи. Посадовців, винні у порушенні цих нормативів, залучалися інспекторами праці до судової відповідальності. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 березня.

4. Одеса. Губернська комісія по ліквідації неписьменності разом з відділом по культурній роботі профспілок приступили до організації „тижня ліквідації неписьменності” з метою залучення неписьменних робітників і селян до шкіл, де навчали письменності. Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про святкування 1-го травня. Партійним організаціям

запропоновано відзначити свято виключно агітаційними заходами. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 48.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про галицькі частини. Ухвалено посилити агітацію в частинах і щодо повернення бажаних на батьківщину перепон не чинити. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 48.

30 березня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про регулярні перевибори рад та скликання у визначені терміни з'їзду рад. Перевибори сільських, міських, поштових, селищних, волосних, повітових, губернських рад мали здійснюватися не рідше двох разів на рік. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 квітня.

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про Червону армію", в якій вказувалося на необхідність створення умов підвищення політичної і військової підготовки вояків. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 квітня.

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про перейменування Центрального управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді (Цупчрезком) у Всеукраїнську надзвичайну комісію по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді (ВУЧК). Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 квітня.

1. Старобільськ Донецької губернії. Військовою частиною Червоної армії при сприянні незаможників ліквідовано збройний загін Колосникова. Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.

1. Харків. Відбулося перше організаційне засідання комісії по спрощенню радянського апарату. Головою обрано В.

Ємоценка. Вирішено звернутися до ВУЦВК із клопотанням про заборону з 1 квітня приймати співробітників на роботу до державних закладів без дозволу органів РСІ. Прийнято постанову про необхідність визначення структури державних закладів, проведення атестації співробітників цих закладів, підвищення їхньої кваліфікації та продуктивності праці. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

3. Повідомлялося про початок здійснення угоди, досягнутої між Наркомпродами УСРР і РСФРР, про встановлення єдиної системи бронювання постачання робітників ударних підприємств в УСРР і РСФРР. Для реалізації цієї постанови в УСРР проводити зняття з червоноармійського пайка військовослужбовців тилових частин, закладів, управлінь і закладів військового відомства, а також скасування особливих пайків для радянських працівників, згідно з постановою РНК від 14 січня 1921 р. Діяльність української комісії і система норм постачання, що впроваджувалася в УСРР, погоджувалася з комісією по постачанню робітників Наркомпроду РСФРР, причому бронювання підприємств загальнодержавного значення як і раніше входило до компетенції центральної комісії по постачанню при Наркомпроді РСФРР, а до повноважень української комісії належало бронювання постачання підприємств місцевого значення, що знаходилися в безпосередньому управлінні Української ради народного господарства та Промислово-військової ради. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 марта.*

4. Харків. Влаштовано першу художню виставку секції

мистецтв Головполітосвіти. *Коммунист*, Харків, 1921, 30 марта.

31 березня (четвер).

1. Київ. Згідно з мирним договором між УСРР і ПДР про реевакуацію військовополонених, прибула перша група військовополонених українців з Польщі в кількості 1 тис. 236 осіб. *Коммунист*, Харків, 1921, 1 апреля.

1. С.с. Олександрівське та Лозовеньки. Знищено збройний загін отамана Сазонова, що оперував у Павлоградському повіті Олександрівської губернії та Ізюмському повітах Катеринославської губернії. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 3 квітня.

4. Харків. Колегія губернської народівити вирішили організувати сільські центри естетичного виховання та розвитку дитячої творчості – „дитячі хатки”. В цих “хатках” планувалося читати усні альманахи, підготовані дітьми, демонструвати для них художні фільми та діапозитиви. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 31 березня.

☪ †

3. Відбудовано регулярне пасажирське сполучення між Миколаєвим, Очаковим та Одесою. *Очерки истории Николаевской областной партийной организации – Одесса, 1980. – С. 86.*

4. Харків. При секторі мистецтв Головполітосвіти створено бюро художньої критики. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.*

4. Одеса. Вийшов перший номер журналу “Театруда” (існував до червня 1921 р.). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.*

4. Харків. Виставою Ж. Ромена “Армія в місті” відкрито Російський героїчний театр (художній керівник – Г. Авралов, художник – Ю. Магнер). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.*

1 квітня (п'ятниця).

1. Тарново, Польща. Обрано новий комітет міністрів УНР. Прем'єр – В. Прокопович, його заступник і міністр юстиції – А. Лівіцький, міністр військових справ – О. Павленко, міністр закордонних справ – А. Ніковський, міністр внутрішніх справ – А. Білинський, міністр земельних справ – О. Ковалевський, міністр торгівлі і промисловості – П. Пилипчук, міністр охорони здоров'я і опікування – І. Луца, міністр освіти – П. Холодний, міністр віросповідань – І. Огієнко, міністр праці – В. Садовський, міністр шляхів – С. Тимошенко, міністр фінансів – Л. Юрчик, міністр суспільної опіки – О. Стемповський, міністр пошти і телеграфу – І. Косенко, міністр єврейських справ – П. Красний, державний секретар – В. Оніхімовський, державний контролер – Кабачків. Громадський вісник, Харків, 1921, 1 квітня.

1. Ст. Попасна Павлоградського повіту Олександрівської

губернії. Знищено збройний загін сподвижника Н. Махна – отамана Туся. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 4 квітня.

1. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про створення особливої міжвідомчої комісії по боротьбі зі спекуляцією та посадовими злочинами в економічних органах УСРР”. ЗУ України, 1921, ч. 5. – Ст.. 158.

1. Харків. Наркомат РСІ УСРР запропонував Харківським губвиконкому та повітовому продовольчому комітету вжити заходів до ліквідації недоліків у роботі повітового розподільника, виявлених під час обстеження його роботи: недостатнього постачання робітників ударних підприємств, дитячих інтернатів і клубів; видачі продуктів не за вагою, через відсутність вагів, а по інших мірках; невиконанні зобов'язань щодо постачання сільського населення фабрикатами. Коммунист, Харьков, 1921, 1 апреля.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про створення особливої міжвідомчої комісії по боротьбі зі спекуляцією і посадовими злочинами в економічних органах УСРР”. ЗУ України, 1921, Ч. 5, ст. 158.

3. Сімферополь. Кримський ревком та комітет КП(б)У вирішили приступити до збору продовольчого податку тільки після виконання продовольчої розверстки. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 квітня.

3. 6. Севастополь, Крим. Щоб полегшити продовольче становище в Севастополі повітовий ревком дозволив завозити продукти сільськогосподарського виробництва до міста. Щоб запобігти спекуляції, ввезення продуктів

дозволялося виключно селянам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 квітня.*

4. Харків. Всеукраїнський літературний комітет оголосив конкурс віршів, присвячених святу 1 травня – Дню міжнародної солідарності трудящих. Пропонувалося вибирати вірші у формі пролетарського гімну або трудової пісні. Розмір віршів мав становити не менше 20 рядків кожен. Першу премію було встановлено в розмірі 40 тис. крб., другу – 40 тис. і третю та четверту – по 30 тис. крб. *Коммунист, Харьков, 1921, 1 апреля.*

6. На Південно-західній залізниці проведено „санітарний тижневик”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 квітня.*

6. Миколаївський повіт. З метою боротьби з пошестю віспи проведено вакцинацію 20% населення губернського центру та повіту. В деяких волостях поширення захворюваності на віспу було зупинене. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 квітня.*

6. Харків. Відкрився II Всеукраїнський з’їзд по охороні здоров’я за участю медичних працівників та членів сільських санітарних комісій. Порядок денний: звіт про діяльність Наркомздоров’я; про взаємини Наркомздоров’я з іншими держаними органами; про план діяльності Наркомздоров’я; про боротьбу з туберкульозом, про боротьбу з венеричними хворобами; повідомлення з місць. *Коммунист, Харьков, 1921, 5, 13 апреля.*

2 квітня (субота).

1. З ініціативи Політичного управління Реввійськради України та Криму в червоноармійських частинах

розпочалося проведення „тижня боротьби з бандитизмом”.
Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.

1. Харків. Президія ВУЦВК затвердила інструкції про права та обов'язки членів міськрад, про секції рад робітничих і червоноармійських депутатів, а також постанову про регулярність перевиборів рад. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

1. Харків. Президія ВУЦВК прийняла постанову про дисциплінарні стягнення за порушення трудової дисципліни в державних закладах. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

1. Харків. Президія ВУЦВК постановила перейменувати Цупнадзвичком (Центральне управління надзвичайних комісій по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і злочинами по посаді) у Всеукраїнську надзвичайну комісію (ВУЧК), призначивши її головою В. Манцева, а заступником – В. Балицького. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

3. Харків. Президія ВУЦВК прийняла постанову про організацію пасажирських гуртожитків на залізничних станціях для достроково демобілізованих червоноармійців.
Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про придбання продуктів робітниками (текст постанови в протоколах та матеріалах до протоколів політбюро ЦК КП(б)У не зберігся). ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 52.

3. 6. За повідомленням Політичного управління Реввійськради України та Криму, військові частини, розташовані на території УСРР, брали активну участь у

проведенні посівної кампанії. В першу чергу вони обробляли наділи червоноармійців, у другу – вдів вояків, які загинули під час Першої світової війни, а після них – бідняків. Агітаційні трійки та комісії, організовані при політвідділах військових частин, проводили агітацію серед селян про необхідність підвищення продуктивності праці під час посівної кампанії. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

3. Харків. РНК УСРР дозволила селянам Харківської, Волинської, Катеринославської та Чернігівської губерній, що виконали скорочену продовольчу розкладку, вільно розпоряджатися хлібними лишками. На інші губернії ця постанова поширювалася в міру виконання ними продовольчої розкладки. Зокрема, окремі повіти після виконання завдання по задачі хліба державі отримували ті ж самі права, що й губернії, які впоралися з планами хлібозаготівлі, однак за умовою, що на їхню територію заборонялося завозити зерно з інших волостей та повітів (до виконання останніми завдань продрозкладки). У волостях, що здали продрозкладку, для попередження зловживань, дозволявся товарообмін або торгівля виключно з робітничими і кооперативними організаціями. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 апреля.*

3. 4. Харків. Українська рада народного господарства постановила організувати дослідну майстерню при Харківському інституті праці з метою розробки методів наукової організації праці у виробництві. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

4. Харків. При ВУЦВК створено комісію у справах друку в складі представників ВУЦВК і Всеукраїнського державного видавництва при ВУЦВК. Комісії доручалося в двотижневий строк розробити план усунення паралелізму в роботі закладів, що відали справами друку, шляхом їх об'єднання. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало не перешкоджати еміграції євреїв, намагаючись затримувати працездатних в Росії. Клопотання ЄКП (Єврейської комуністичної партії) про підпільну роботу було відхилено. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 53.*

6. Харків. Президія ВУЦВК постановила організувати при ВУЦВК комісію по боротьбі з проституцією. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

5. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про діяльність Наркомздоров’я”. Ухвалено об'єднання під головуванням Наркомздоров’я органи санітарного відомства, залізничної та водної медицини. Визнано доцільним переважне медичне обслуговування трудящих. Ударними завданнями органів Наркомздоров’я визначено санітарну роботу та охорону материнства та дитинства. Запропоновано розвинути мережу санаторіїв; підвищити кваліфікацію лікувальної допомоги, звернувши особливу увагу на розвиток дільничної мережі; покращити постачання лікувальних закладів продовольством, медтехнікою та медикаментами; підготувати ліквідацію приватної лікарської практики. Особливу увагу доручено приділити покращанню санітарного стану Донбасу та

підвищенню кваліфікації лікувальної допомоги цього регіону. Задля розвитку протезного виробництва, ухвалено забезпечити протезні майстерні в Харкові, Катеринославі, Києві, Таганрозі та Кременчуку продовольством та сировиною нарівні з ударними підприємствами. *ЗУ України, 1921, Ч. 4, Ст.. 131.*

6. Харків. У зв'язку з дефіцитом цукру Наркомпрод УСРР запропонував місцевим продовольчим комітетам припинити видачу цукру по заборгованості за останні місяці по індивідуальним картках. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

4. 6. Харків. Відділ розподілу Наркомпроду надіслав розпорядження харківському споживчому товариству про постачання студентів і викладачів столичної Академії теоретичних знань за групою „А”, наголосивши на необхідності їх повного забезпечення продуктами за встановленою нормою. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

6. Харків. РНК УСРР скасувала всі норми продовольчого постачання громадянського населення, що існували. Встановлювалися нові норми постачання робітників і службовців, які працювали у радянських закладах, підприємствах і господарствах: за нормою „А”, для тих, хто працював, і за нормою „Б” – для членів їх родин, а також 3 категорії посилених норм. Постачання за новими нормами мало розпочатися з 1 травня. Комісії по робітничому постачанню при Наркомпроді УСРР доручалося визначити, за якими нормами мали постачатися різні групи споживачів. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 апреля.*

8. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про переселення за кордон євреїв, які постраждали від погромів. Вирішено звернутися з клопотанням до ВУЦВК про призначення особливої комісії для відправлення за кордон і до місць колишнього мешкання біженців-євреїв. Ця комісія разом з представниками профспілок і єврейської секції мала розглянути питання про переселення, після чого „профільтрувати” склад біженців і перекинути організованим порядком за кордон тих із них, які отримали право на переселення, але за умовою отримання гарантій їх безпеки за кордоном. Біженців, які не мали достатньо підстав для виїзду за кордон, пропонувалося повернути на колишні місця проживання. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 799, арк. 21.

3 квітня

1. Чигиринський повіт Кременчуцької губернії. Розгромлено „Повстанський комітет” на чолі з отаманом Квашею. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 квітня.*

1. С. Мурманівці Олександрійського повіту Кременчуцької губернії. КНС ліквідував збройний загін отамана Бистрицького. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 квітня.*

1. Пирятинський повіт Полтавської губернії. КНС ліквідували залишки збройних загонів отаманів Марусі, Чорного та Шибана. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 квітня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало ВУЧК терміново розробити проект кодексу про застосування в судовому порядку розстрілу як вищої міри покарання по політичних справах. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 56.

1. Ліквідовано збройний загін отамана Савонова, який орудував у Павлоградському повіті Олександрівської губернії та Ізюмському повіті Харківської губернії. *Луганская правда, 1921, 4 апреля.*
1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило не заперечувати не тільки проти видачі субсидії УКП, а й проти оголошення про це в пресі. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 55.
3. Харків. Президія Вищої ради народного господарства прийняла рішення про переведення на господарський розрахунок Центрального правління південно рудної промисловості (ЦПКП). ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3, спр. 6, арк. 132.
3. Харків. Відкрився Всеукраїнський з'їзд по громадському харчуванню за участю завідувачів відділів громадського харчування губернських особливих продовольчих комітетів та найбільших споживчих товариств. Порядок денний: про організацію громадського харчування; про постачання; про звітність і контроль за діяльністю закладів громадського харчування; виступи з місць. *Коммунист, Харьков, 1921, 2, 5 апреля.*
3. Одеса. Завершено електрифікацію великих промислових підприємств. *Селянська біднота, Харків, 1921, 3 квітня.*
4. Луганськ Донецької губернії. Відкрито перший робітничий університет. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 14 квітня.*
4. Харків. У приміщенні редакції газети „Вісті” відбулася нарада представників культурно-освітніх та агітаційно-

пропагандистських організацій. Прийнято резолюцію, що ухвалювала класову диктатуру в мистецтві. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

4. Київ. У зв'язку з підготовкою виборів до рад у всіх районах Києва показано інтермедію "Кого вибирати". Режисер – М. Терещенко. Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.*

6. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило О. Шумського представником УСРР в Польщі. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 58.

6. Харків. Український головний евакуаційний комітет заборонив проїзд по залізницях без отримання його дозволу. Такі утікачі, які не мали такого дозволу, підлягали затриманню. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 квітня.*

4 квітня (четвер).

1. Донецька губернія. В районі Маріуполя частини РСЧА завдали поразку збройному формуванню Н. Махно. Вбито 220 махновців. Захоплено 13 кулеметів і 2 гармати. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 6 квітня.*

4. Алчевськ Донецької губернії. Міськрада вирішила виділити 25% коштів з фонду постачання робітників до фонду земвідділу для проведення засівної кампанії. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 10 квітня.*

1. У Гетьманському лісі Балтського повіту Одеської губернії розгромлено збройний загін отамана Деркача. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

5 квітня (п'ятниця).

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про створення при Південбюро ВЦРПС органу для проведення політроботи серед робітників освіти. Зважаючи на це, Південбюро разом з Наркомосом УСРР пропонувалося прискорити створення такого органу – відділу ЦК профспілки працівників освіти на Україні при Південбюро ВЦРПС. Зокрема, Наркомосу – надати працівників для цього відділу. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 59.

3. Харків. Центральна посівна комісія доучила Наркомзему УСРР створити комісію в складі представників Центрального комітету по постачанню та Південбюро ВЦРПС для розв'язання питання про преміювання робітників радгоспів продуктами харчування та насінням. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 апреля.*

3. Харків. Центральна посівна комісія доучила Наркопроду УСРР забезпечити профспілки картоплею для засіву городів робітників виключно за рахунок продподатку, заборонивши закупівлю картоплі на ринках. Для сприяння органам Наркопроду в зборі продподатку профспілкам належало організувати продзагони з членів профспілок у кількості до 15 осіб. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 апреля.*

3. Миколаїв. У порту завершено відбудову суден. *Селянська біднота, Харків, 1921, 5 квітня.*

4. Харків. Всеукрвидав (Всеукраїнське видавництво) оголосив конкурс на сценарії вистав для поновлення репертуару українського театру. За вимогами Всеукрвидаву

це мали бути високохудожні вистави, які за змістом відбивали б дух революційного часу та історію боротьби робітників за соціалізм. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 20 квітня.*

4. Київ. З ініціативи П. Тичини виставою “Лісова пісня” відкрито 6-й районний театр ім. Лесі Українки (режисер – Є. Коханенко, художник – К. Єлева). Театр проіснував до березня 1922 р. *Київ: Енциклопедический словарь. – Київ, 1982. – С. 651.*

4. 6. Харків. У здравниці № 2 відбувся громадський суд над неписьменними співробітниками, які відмовилися навчатися на курсах лікнепу. Винних засуджено до арешту на строк від двох тижнів до місяця. Після суду інші неписьменні почали регулярно відвідувати курси. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

6. Харків. Наркомпродом УСРР встановлено святковий першотравневий пайок, який для дорослих по групах „А” і „Б” складався з 5 фунтів пшеничного борошна, 0,5 фунтів цукру, 0,5 фунтів солі та 50 цигарок, а для дітей віком до 16 років – 3 фунтів пшеничного борошна, 0,5 фунтів кондитерських виробів та 0,5 фунтів солі. У першу чергу мали отоварюватися споживачі по картках „А” та діти. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 апреля.*

6. С. Чупаківка Лебединського повіту Харківської губернії. Волосний з’їзд рад вирішив забрати дрова у заможних селян і надати їх родинам червоноармійців. Також ухвалено зусиллями громади зорати рілля цих родин. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 6 квітня.*

6. Харків. Встановлено комендантський час з другої години ночі, під час якого заборонялося з'являтися на вулицях. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 апреля.*

6 квітня (субота).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про вибори в міські ради робітничих, солдатських і червоноармійських депутатів”. Право обирати та бути обраними до міських рад надавалося всім трудящим городянам у віці від 19 років незалежно від статі, віросповідання та національності. Були позбавлені виборчих прав: особи, що жили на нетрудові доходи; ті, що займалися торгівлею або торговельним посередництвом; церковники; колишні службовці та агенти царської поліції; ув'язнені; колишні військовослужбовці денікінської, врангелівської та петлюрівської армій; дезертири РСЧА. Визначено переважну норму представництва для робітників та червоноармійців у міських радах: по 1 представнику від 100 виборців червоноармійців і робітників та їхніх дружин – хатніх господарок, а також норму представництва для службовців та учнів – по 1 представнику від 300 виборців. *ЗУ України, 1921, № 13, Ст. 355.*

6. Катеринославська губернія. У всіх повітах губернії створено комісії допомоги хворим і пораненим червоноармійцям. У Павлограді для них організовано два будинки відпочинку, а в Верхньодніпровську на вокзалі – чайно-харчовий пункт, при якому організовано довідкове бюро, що надавало інформацію про можливість отримання допомоги. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 6 квітня.*

4. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про Комісію з історії революції і Комуністичної партії (більшовиків) України (Испарт), яка створювалася при ВУЦВК для збору, систематизації і вивчення матеріалів по історії революційного руху на Україні та історії КП(б)У. *Літопис революції, 1922, № 2, С. 205.*

7 квітня (неділя).

1. Верблюжанська волость Олександрійського повіту Кременчуцької губернії. Ліквідовано збройний загін отамана Миташова. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 10 квітня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про повернення врангелівців. Ухвалило прийняти другий пароплав із колишніми вояками Врангеля, який прибув, повідомивши про це ЦК РКП(б). Подальший прийом врангелівців не допускати, про що Наркомзаксправ пропонувалося повідомити уряд Туреччини. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 62.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло за основу проект основних положень про уповноваженого НКШС при РНК УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 62.

3. 8. Одеський Зовнішторг закупив за кордоном насіння городини. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 10 квітня.*

4. Донецька губернія. Юзівська наросвіта організувала 16 курсів професійної освіти для гірників. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 10 квітня.*

6. Одеса. Встановлено рух кінного трамваю між центром і робітничими околицями. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 квітня.*

6. Одеса. Відділ охорони здоров'я організував санаторій для робітників під назвою „Паризька комуна”. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 квітня.*

9 квітня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про справу В. Голубовича. Запропоновано зазначити в звинувачувальному акті зв'язок підсудного з бандитами та білогвардійцями як в УСРР, так і за кодоном. Слідство ухвалено завершити в двотижневий строк; обвинувачем призначити О. Шумського, помічником Лебідинця, оборонцем – Шубіна, головою суду – М. Скрипника, а членами суду – Кабаненка, Ф. Затона, Покірного та М. Полоза. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 63.

1. Київ. До міськради обрано 139 депутатів. З них – 102 комуністи і 37 безпартійних. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 13 квітня.*

1. Хутір Файговотка Бахмутського повіту Донецької губернії. Розгромлено збройний загін отамана Голубова. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 12 квітня.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визнало необхідним включити Червоний Хрест до мережі загальнореспубліканських закладів УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 63.

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило дату скликання з'їзду КСМУ – 11 травня. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект декрету

про кооперацію. Наркомпроду запропоновано внести до РНК постанову про поступову ліквідацію робітничих організацій, що конкурували з кооперацією. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило декрет постанови про право вільного торгового обігу у повітах та селах, що виконали продрозкладку, в губерніях, що її не відбули. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови про створення товарообмінного фонду. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ринкові ціни на товари, запропоновані до обміну. Визнано необхідним до встановлення еквівалентів на промислові та продовольчі товари на основі з'ясування продовольчих потреб та вилучення матеріального фонду*, надати вказівку на місця про тимчасове встановлення місцевих губернських еквівалентів відповідно з існуючим співвідношенням цін на ринку, виходячи із середньої за останні три місяці. З метою створення переваг для організованого товарообміну допускалося встановлення знижок з ринкової вартості продуктів фабричного виробництва в 10%, не змінюючи загального еквіваленту предметів обміну. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про повернення земельних ділянок бандитам, що розкаялися. Ухвалено провести через президію ВУЦВК постанову про те

, що амністія таким особам мала супроводжуватися поверненням їм земельних ділянок. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови про торбарство. Запропоновано звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) про заборону надання дозволу на купівлю хліба в УСРР та запропонувати Наркомпроду РСФРР врегулювати це питання з Наркомпродом УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 64.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект декрету про натуральне преміювання робітників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 63.

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У накреслило кандидатуру М. Полоза як представника УСРР у Наркомфіні та інших комісаріатах РСФРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 65.

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект декрету про об'єднання громадянської та військової медицини та її підпорядкування Наркомздор'ю УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 63.

10 квітня (понеділок).

1. 8 Одеса. Прибув турецький пароплав, що привіз колишніх вояків М.П. Врангеля із Стамбула. Реемігрантів урочисто зустрічали представники влади та військові частини міста. Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.

1. Чернігівська губернія. У зв'язку з амністією, оголошеною V Всеукраїнським з'їздом рад, помітно зменшилася кількість антирадянських повстанських виступів селян. В

Остерському повіті до органів радянської влади з'явилися з повинною 14 селян, які боролися проти більшовиків, а в Кролевецькому - 5. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.*

1. Остер Чернігівської губернії. Місцеве політбюро розкрило підпільний повстанський комітет, організований інженером Кузнєцовим. Його учасників заарештовано. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 12 квітня.*

1. С. Павлівка Гуляйпільського повіту Запорізької губернії. Заарештовано сподвижника Н. Махна отамана Чалого. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 13 квітня.*

1. Глухів Чернігівської губернії. Отамани антирадянських збройних загонів Ф. Циделя та В. Москалець добровільно з'явилися до повітового ревкому та здали зброю. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

1. Умань Київської губернії. Добровільно здався органам особливого відділу місцевої військової частини отаман Кріюк. Він звернувся до учасників антирадянського повстанського селянського руху із закликом явитися з повинною до органів радянської влади. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

2. Станіслав, Польща. Відновлено діяльність секції Української студентської спілки. *Громадський вісник, Харків, 1921, 20 квітня.*

2. Київський повіт. Червоноармійці влаштували бригади для ремонту сільськогосподарського реманенту та оранки селянської ріллі. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 13 квітня.*

3. Відбувся другий всеукраїнський залізничний недільник.

Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.

3. Катеринославська губернія. Комнезами розпочали проведення „кампанії тиску на куркуля”. У Верхньодніпровському повіті в заможних селян реквізовано тисячу пудів заліза та сільськогосподарські машини.

Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.

3. 6. Херсон Миколаївської губернії. Надзвичайні збори губернського ревкому та ради професійних спілок постановили дозволити робітникам закуповувати продукти у визначених ревкомом районах губернії, організувавши для відправки в такі місцевості спеціальні поїзди. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 12 квітня.*

3. Київ. В районі Слобідки пущено на воду першу на Дніпрі залізну вантажну баржу ємністю 18 тис. пудів. *Известия ВЦВК, Москва, 1921, 10 апреля.*

3. 6. Пароплав „Відродження” відкрив пасажирські та вантажні рейси Новоросійськ – Крим. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

11 квітня (вівторок).

3. 4. Одеса. Губернська політосвіта провела мобілізацію журналістів, які знали українську мову, для проведення агітаційної кампанії на селі у зв'язку з насінневою кампанією ліквідацією неписьменності. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 апреля.*

3. 8. Одеса. З Болгарії прибув пароплав „Софія”, який доставив 220 пудів насіння капусти, закупленої українськими кооператорами. Насіння передано до губернських земельних відділів для розподілу серед селян. На цьому ж пароплаві

прибуло 120 російських військовополонених. *Коммунист*, Харків, 1921, 14 апреля.

4. Київ. Спільне засідання УАН затвердило Статут Правничого товариства УАН. Головою товариства обрано акад. О. Левицького. *Історія Академії наук України. 1918-1923.* – К., 1993. – С. 468.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи боротьби з дитячою безпритульністю”. Визначено завдання громадського виховання, поряд з безпритульниками, дітей, батьки яких вели аморальний спосіб життя. Наркомосу УСРР поставлено за обов’язок розробити інструкцію, що визначала заходи боротьби з безпритульністю. *ЗУ України*, 1921, № 11, Ст.. 293.

6. Севастополь. Зважаючи на потребу шпиталів в одязі для хворих, вирішено провести його збір серед заможних городян. *Вісті ВУЦВК*, Харків. 1921, 15 квітня.

8. Москва. Наркомзаксправ РСФРР Г. Чичерін і наркомзаксправ УСРР Х. Раковський надіслали ноту протесту міністру закордонних справ Румунії Таке-Йонеску з приводу систематичного порушення румунськими військовими суднами україно-румунського кордону в Дністровському лимані. Радянська сторона висловила пропозицію створити мішану Українсько-російсько-польську комісію для врегулювання цього питання шляхом розробки статуту Дніпровського лиману та правил судноплавства в його водах. *Коммунист*, Харків, 1921, 13 апреля.

12 № (№).

1. Славянський повіт Донецької губернії. В 20 км від ст. Барвінкове розгромлено збройний загін отамана Ф. Кожі. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 15 квітня.*

1. Одеська губернія. Ліквідовано збройний загін отамана С. Заболотного. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 15 квітня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект створення бюро юридичних консультацій для польських утікачів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 66.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визначило правила прийому до КП(б)У її колишніх членів, що виявили бажання знову вступити до її лав. Заяви про прийом пропонувалося розглядати в індивідуальному порядку, попередньо опитавши партійців, які їх рекомендували, і детально ознайомившись з політичними поглядами кандидатів у члени КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 66.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Національний центр. Ухвалено передати справу Національного центру до Харківського губернського ревтрибуналу. Питання про міру покарання з'ясувати, зважаючи на хід справи. Доручити Д. Лебедю запросити на суд товаришів, що ручалися за обвинувачених, і дати їм вказівки, як тримати себе на суді. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 66.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про загороджувальні загани. Ухвалено повторно зв'язатися з Москвою з приводу напливу торбарів та посилити

продовольчі загони на кордонах губерній, що не виконали продрозверстку та встановити загони для недопущення торбарів з Півночі. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 66.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про регулювання оплати праці робітників”. З 1 травня скасовано обмеження підробітку при відрядно-преміальній оплаті праці працівників незалежно від співвідношення суми заробітку до основної тарифної ставки. Запропоновано ввести спрощено оплату праці (просту відрядну або акордну), яка б дозволяла робітникам зрозуміти зв'язок між її продуктивністю та отриманим заробітком. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 20 квітня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про натурпреміювання робітників”. Ухвалено ввести як спробу на деяких підприємствах провідних галузей промисловості натуральне преміювання робітників, видаючи їм частину тих продуктів, які вони виробляли, для обміну на сільськогосподарські товари. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 20 квітня.*

3. Свинарівська копальня Бахмутського повіту Донецької губернії. Організовано ударну артіль до складу якої увійшли 30 гірників і 11 забійників. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 17 квітня.*

3. 6. Харків. На підставі постанови від 2 квітня політбюро ЦК КП(б)У дозволило Харківським робітникам купувати продовольство. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 67.*

6. Київські робітники приступили до організації транспорту для поїздки на село з метою заготівлі продовольства до першотравневих свят. Перший поїзд з робітниками мав

вирушити до Житомира. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 12 квітня.*

3. Мелітопольський повіт. Завершено посівну кампанію. Площа засіву на 105% перевищувала минулорічну і лише на 3% поступалася рівню 1913 р. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.*

~ 13 Ǝ †

3. 8. Комісія по реевакуації біженців євреїв за кордон постановила залишати в Україні кваліфіковану робочу силу серед біженців, надавши їм можливість поступати на фабрики і заводи через профспілки за вказівкою Південбюро ВЦРПС. Постанову РНК УСРР і ВУЦВК про дозвіл переходу румунського кордону біженцям євреям запропоновано вважати дійсною виключно до біженців, які до моменту постанови знаходилися за кордоном. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 799, арк. 28.*

13 Ǝ † (æ).

1. 2. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про комітети незаможних селян”, оголосивши їх організаціями державного значення. Визначено склад КНС та їх організацію, а також права та обов’язки їх членів. *ЗУ України, 1921, Ч. 5, Ст. 185.*

3. Харків. При Наркомпроді УСРР організовано бюро контролю за якістю хлібопечення. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

3. Харківська губернія. Губернська городинна комісія прийняла постанову про залучення до відповідальності осіб, які отримали землю та насіння для городів, але не

використали їх. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

3. *Вовчанська волость Лубенського повіту Полтавської губернії. Проведено суспільну запашку ріллі. В першу чергу оброблялися ділянки родин червоноармійців. Організовано сільськогосподарський колектив, до якого увійшли дев'ять родин незаможників. Їм наділено 30 десятин оранки. Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

3. Сімферополь. Організовано бюро електрифікації Криму. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 20 квітня.*

3. 8. *Одеса. З Константинополя прибули пароплав „Маргарита” та моторне судно, навантажені вугіллям і мануфактурою. Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

3. 8. *Для організації торгівлі з Румунією у прикордонній смузі влаштовано торговельні пункти в Ямполі, Могилеві, Козлові, Калюсі, Ушивці, Жванці, Рибницях, Дубоссарах. Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

3. 8. *Москва. У зв'язку з підписанням торговельного договору з Англією РНК РСФРР постановила вважати відкритими для іноземних суден деякі порти в Білому, Чорному, Балтійському та Азовському морях, зокрема, такі українські та кримські чорноморські порти як Одеса, Севастополь, Миколаїв, Феодосія, та азовські – Маріуполь і Генічеськ. Коммунист, Харьков, 1921, 13 апреля.*

4. *Харків. Створено державний театр для дітей. Пролетарий, Харьков, 1921, 13 апреля.*

4. *Лебединський повіт Харківської губернії. На Чупахінській цукроварні відкрито професійні курси для робітників. Вісті*

ВУЦВК, Харків. 1921, 16 квітня.

4. Кременчук. Губернська політосвіта організувала два агітаційні пароплави, що мали курсувати по Дніпру. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 квітня.*

6. Житомир Волинської губернії. Поновлено рух трамвая. Безкоштовні квитки передано до профспілкових комітетів для розподілу поміж членами профспілок. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 квітня.*

14 квітня (четвер).

1. С. Сорокошичі Остерського повіту Чернігівської губернії. Викрито контрреволюційну організацію, на чолі з інженером Кузнєцовим. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.*

1. С. Когічевка Костянтиноградського повіту Полтавської губернії. Розгромлено збройний загін отамана Курного. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.*

1. Умань Київської губернії. Здався органам радянської влади отаман Кирилюк, який звернувся із закликом до членів антирадянських повстанських формувань здати зброю. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.*

1. Полтава. До органів радянської влади прийшов з повинною отаман Біленький, який звернувся до учасників повстанського селянського руху також із пропозицією здати зброю та припинити боротьбу з радянською владою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.*

1. На кордоні Павлоградського повіту Катеринославської та Костянтиноградського повіту Полтавської губернії знищено збройний загін отамана Чорного. 80 вояків взято в полон,

захоплено 3 кулемети та 2 тачанки. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.

3. Харків. Пущено 1-й державний канатний завод “Нова Баварія”. Пролетарий, Харьков, 1921, 19 апреля

3. Одеса та Миколаїв. На розширених пленумах повітових виконкомів за участю представників завкомів та правлінь профспілок прийнято рішення про відкриття в повітах, що виконали продовольчу розкладку, товарообмінних пунктів для постачання членів профспілок продовольством. Одночасно представникам профспілкових організацій дозволено розпочати заготівлю продуктів у цих повітах в обмін на промислові товари. Встановлено преїскуранти цін для товарообміну. Зокрема, у Миколаївській губернії бавовняні вироби мали коштувати приблизно 1 крб. 10 коп. за штуку, сорочки – від 50 коп., лопати – 90 коп., гвіздки до дюйму – 35 коп. за фунт, пшениця – 1 крб. за пуд, жито – 30 коп. за пуд, ячмінь – 5 коп. за пуд, овес – 7 коп. за пуд, м’ясо – 4 крб. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.

3. Харків. На міжвідомчій нараді представників Центральної насінневої комісії, Південбюро ВЦРПС, Української ради народного господарства, Наркомпроду та Наркомзему УСРР, уповноваженого Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР розроблено положення про робітничі загони по ремонту сільськогосподарського реманенту. Ці загони формувалися шляхом мобілізації профспілками працівників заводів або цехів, які не діяли. На час роботи загонів їх члени забезпечувалися продовольством. За ними зберігались усі

види утримання і забезпечення, яке вони отримували на промислових підприємствах. Крім того, члени загонів отримували премію в кількості 2 пудів борошна. Постачання загонів для проведення робіт покладалося на ради народного господарства. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.*

4. Чернівці, Румунія. За розпорядженням влади закрито всі українські часописи, що виходили в місті – орган українських соціал-демократів „Робітник”, орган українських учителів „Каменярі”, безпартійний часопис „Громада”. *Громадський вісник, Харків, 1921, 14 квітня.*

4. Харків. Створено бюро художньої критики при секторі мистецтв Головополітосвіти з метою оцінки творів мистецтва та подій культурного життя з позицій марксистсько-ленінської естетики. *Пролетарий, Харьков, 1921, 14 апреля.*

4. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило на посаду голови Агітпропу ЦК КП(б)У М. Владимірова. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6 спр. 29, арк. 68.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вилучення церковних цінностей у фонд допомоги голодуючим. Призначено склад Центральної комісії по вилученню церковних цінностей: головою - М. Скрипника та членами – В. Єрмоценка, В. Манцева та М. Владимірова. Визначено її повноваження та завдання діяльності. Голові ВУЦВК Г. Петровському доручалося забезпечити законодавче оформлення рішення політбюро ЦК КП(б)У про дозвіл піддавати адміністративним арештам та притягати до судової відповідальності осіб, які саботували рішення

Центральної комісії по вилученню церковних цінностей. Після цього комісії належало розіслати на місця від імені ВУЦВК та РНК УСРР телеграму про накладення на осіб, винних у приховуванні церковних цінностей або інвентарних книг, важкої кари, аж до вищої міри покарання. Для з'ясування ситуації на місцях комісії пропонувалося регулярно складати п'ятиденні довідки та давати їх на розгляд ЦК КП(б)У. Задля сприяння роботі комісії ДПУ доручалося призначити членів колегій губвідділів по роботі по вилученню церковних цінностей, а Агітпропу – розгорнути агітаційну кампанію. *ЦДАГО України, ф, 1, оп. 6, спр. 29, арк.. 68 зв.*

6. Харків. Південбюро ВЦРПС встановило розверстку місць у кримських здравницях для оздоровлення робітників. Для харківських робітників було призначено 200 місць, для донецьких – 300 та для Катеринославських – 200. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.*

10. Миколаїв. Ліквідовано чуму рогатої худоби, що лютувала три місяці. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

6. Катеринослав. Повідомлялося про налагодження продовольчого постачання по картках. Робітники ударних підприємств забезпечувалися пайками на 100%, а член їх родин – на 50%. Безперебійно працювали заводські їдальні. *Коммунист, Харьков, 1921, 14 апреля.*

15 квітня (п'ятниця).

1. Слов'янськ Донецької губернії. Військовою частиною при допомозі панцирника знищено збройний загін отаманів

Ковалю та Скляра чисельністю 100 вояків, озброєних рушницями та 2 кулеметами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.*

2. Харків. Південне бюро ВЦРПС постановило створити професійну спілку рибалок. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 апреля.*

2. Харків. Відкрилася Всеукраїнська конференція працівників вищої школи. Порядок денний: доповідь українського управління вишами; організаційні питання; про навчально-наукову роботу; про політосвітню роботу; про постачання вишів. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 апреля.*

3. Харків. На паровозобудівному заводі пущено цех по випуску компресорів та насосів для шахт Донбасу. *Пролетарий, Харьков, 1921, 15 апреля.*

3. Харків. На засіданні надзвичайної переселенської комісії Наркомзему УСРР було заслухано обіжник Наркомзему РСФРР від 23 квітня № 77 про заборону переселення в 1921 р., в тому числі й переселенців-поворотників (українців) в УСРР та вирішено надіслати цей обіжник до губернських земельних відділів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 21 серпня.*

3. 6 Харків. РНК УСРР прийняла постанову про натуральне преміювання робітників, що мало запроваджуватися як досвід на ударних підприємствах. Планувалося видавати робітникам частку виробленої ними промислової продукції для товарообміну на сільськогосподарські продукти. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 апреля.*

4. Харків. Головополітосвіта Наркомосу затвердила статут Будинку творчості ім. Т. Шевченка як центру об'єднання

працівників літератури та мистецтв. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 20 квітня.*

4. Харків. Секція дитячих будинків розробила план організації усних літературних альманахів у дитячих будинках, які готувалися б вихованцями цих будинків. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 апреля.*

6. Вінниця Подільської губернії. Відкрито Палац матері і дитини ім. 8-го березня. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 15 квітня.*

6. Харків. Наркомат охорони здоров'я організував 9 дитячих ясел для робітниць Донбасу. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 15 квітня.*

6. Полтава. Організовано консультацію для вагітних жінок і будинок матері та дитини ім. 8-го березня. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 15 квітня.*

6. Чернігів. Організовано два дитячих будинки, лікарню та їдальню. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 15 квітня.*

6. Харків. Політбюро ВЦРПС надіслало циркуляр губернським радам професійних спілок про створення комісій по реєстрації та відбору хворих робітників, які потребували курортного лікування. На комісії також покладалися завдання догляду за використанням курортів виключно для оздоровлення трудящих та її проведення серед них культурно-освітньої роботи. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 апреля.*

6. Харків. За постановою губвиконкому губернський та районі жіночі відділи провели мобілізацію робітниць-делегаток з виробництва на роботу в дитячі приюти та школи соціального виховання. Робітниці були відряджені на строк

від 1 до 3-х місяців за умовою збереження за ними грошової зарплати і продовольчого пайка, які вони отримували на промислових підприємствах. *Коммунист, Харків, 1921, 15 апреля.*

6. Харків. РНК УСРР постановила оголосити дитяче містечко в Одесі державним показовим дитячим закладом, надавши йому ім'я „показового дитячого містечка ім. III Інтернаціоналу”. У розпорядження містечка виокремлено приміщення колишнього кадетського корпусу, дачі, пляжі і купальні селищ „Самодопомога” та „Валетудо”. *Коммунист, Харків, 1921, 15 апреля.*

16 квітня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект декрету про організаційне зближення Головополітосвіти з Політичним управлінням Реввійськради України та Криму. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 68.

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про скасування народних нотаріальних камер, передавши їхні функції народним судам. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 квітня.*

1. Пісчанська, Савранська і Бакшанська волості Балтського повіту Одеської губернії. Організовано загони самооборони незаможників. *Коммунист, Харків, 1921, 16 апреля.*

1. С. Старо-Михайлівське Юзівського повіту Донецької губернії. Розгромлено збройний загін махновців. *Коммунист, Харків, 1921, 16 апреля.*

1. С. Кочеренка та Хандаліївка Павлоградського повіту Донецької губернії. Добровільно здався збройний загін

отамана Мітненка в кількості 50 вояків. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

1. Мелітополь Запорізької губернії. До загону по боротьбі з антирадянським повстанським селянським рухом записалося 30 членів КП(б)У, 19 комсомольців, 15 членів КНС, 58 продармійців і 30 міліціонерів. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про термінове забезпечення Укрдержспоруд (Українського комітету державних споруд) та Донбасу кваліфікованою робочою силою. Уповноваженому Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР дозволено оголошувати в міру потреби набір котельників та будівельних робітників по номенклатурі, що встановлювалася спільно з зацікавленими органами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 квітня.*

3. 8. Одеса. Підписано торговельний договір між Всеукраїнською кооперативною спілкою (Вукоопспілкою) та Румунським центральним комерційним бюро спілок і кооперативів (Централь), що передбачав постачання кооперативів сировиною і фабрикатами, забезпечення їх транспортними перевезеннями і налагодженням збуту продукції. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

4. Харків. Курси по соціальному вихованню при губернській наросвіті реорганізовано в інститут. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

4. Львів. В театрі товариства “Українська бесіда” відбулася прем’єра вистави “Брехня” за В. Винниченко.

Борковська О. Львівський театр товариства “Українська бесіда”. 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 282.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про шпиталі-здравниці та будинки відпочинку для червоноармійців”. *ЗУ України, 1921, Ч. 6, Ст.. 191.*

6. Харків. Губернська надзвичайна санітарна комісія постановила організувати при повітових відділах охорони здоров'я комісії по обстеженню та обліку дач, а при губвиконкомах – по їх розподілу між державними закладами для оздоровлення трудящих. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

6 Харків. П'ятірка по проведенню місяця чистоти визнала доцільним організацію санітарної міліції у столиці та порушила перед відповідними державними органами питання про надання для цього необхідних ресурсів губернській надзвичайній санітарній комісії. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ратифікацію мирного договору з Польщею на засідання фракції КП(б)У у ВУЦВК. ВУЦВК запропоновано угоду ратифікувати, оголосити на фракції договірну угоду, що не підлягала оголошенню. Участь у засіданні фракції дозволялося брати тільки членам та кандидатам ВУЦВК, причому її членам А. Іванову ставилося за обов'язок виступити проти мирної угоди, а М. Скрипнику, Е. Квірінгу та Д Мануїльському – на її підтримку. Крім того, членам фракції було запропоновано не голосувати проти мирної угоди, а незгодним з нею – утриматися (але у кількості не більше 10 осіб). Наркомзаксправу доручалося зв'язатися з

Москвою з питання про необхідність попередження Польщі про те, що ратифікаційна грамота мала бути для України окремою. Для обміну грамотами пропонувалося надіслати до Мінська Сіяка. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 7.

10. Миколаїв. Повідомлялося про припинення пошестей тифу та чуми рогатої худоби, що лютували три місяці на території губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 квітня.*

17 квітня (неділя).

1. Харків. Відбулася надзвичайна сесія ВУЦВК. Порядок денний: про ратифікацію мирного договору з Польщею; про подовження амністії, оголошеної Всеукраїнським з'їздом рад. *Коммунист, Харьков, 1921, 19 апреля.*

3. 6. Харків. Уповноважений ЦК профспілки металістів надіслав райкомам профспілки та заводоуправлінням Центрального правління важкої індустрії циркуляр про використання робочої сили на заводах, що зупинилися внаслідок паливної кризи. Робітників належало працевлаштовувати на роботах по ремонту котлів і заводських приміщень, жител робітників, похідних майстерень і кузень, а також на сільськогосподарських роботах у радгоспах промислових підприємств, на городах робітників і в підшефних селах. Техніків та інженерів пропонувалося залучати керівниками по проведенню цих робіт та викладачами до курсів ліквідації неписьменності. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

4. Харків. Наркомос УСРР ухвалив організацію короткотермінових курсів підвищення кваліфікації педагогів,

на яких викладався політмінімум. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

4. Харків. Наркомос УСРР видав наказ про мілітаризацію вищих педагогічних навчальних закладів, згідно з яким студенти в цих закладах мали працювати по 8 годин, виконуючи державні планові завдання. Репетиторство та сумісництво для них заборонялося, а академічні відпуски скасовувалися. Проте студенти ставилися на державне продовольче забезпечення нарівні з найманими працівниками. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 апреля.*

8. Харків. Надзвичайна сесія ВУЦВК ратифікувала мирну угоду між Росією і Україною з одного боку та Польщею з іншого, укладену в Ризі 18 березня 1921 р., а також угоду про репатріацію, укладену між цими країнами 12 жовтня 1920 р. й додатковий протокол і угоду про репатріацію від 24 лютого 1921 р. *ЗУ України, 1921, № 8, Ст.. 223, 224.*

18 квітня (понеділок).

2. 6. Київ. Вищі політичні курси влаштували свято для дітей міста. Організовано демонстрацію дітей. У театрах для них влаштовано вистави та концерти з врученням подарунків. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

3. Севастополь. Пущено текстильну фабрику, на якій працювало 300 кваліфікованих робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 23 квітня.*

3. 8. Севастополь. Зважаючи на торговельну угоду з Англією, розпочалася активна заготовка сировини для експорту. Кримський ревком забронював за зовнішторгом заготовку

козячих та заячих шкір, льону, пуху, пера, шкіри та іншої сировини. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 квітня.*

3. Харків. Нарада представників Південбюро ВЦРПС, Укрутилю та Українського державного шкіряного тресту (Укршкіртрест) постановила всі майстерні по ремонту взуттю різних відомств, підприємств та закладів передати у відання губернських відділів Укршкіртресту та Укрутилю (губшкіри та губутилю). Ті, що залишались у підпорядкуванні відомств, підприємств та закладів, мали надавати до губутилю та губшкіри виробничі програми для отримання сировини. Останні надсилали зведені програми до главків для розгляду та затвердження на спільному засіданні з Південбюро ВЦРПС. Сировина відпускалася комісією використання Української ради народного господарства, а розподіл у межах губерній проводився губернськими та повітовими радами професійних спілок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 квітня.*

3. Бахмут Донецької губернії. Підготовлено до пуску бандажний і трубопрокатний цехи металургійного заводу. Завод забезпечений паливом. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

4. Харків. В Першому державному радянському драматичному театрі відбувся диспут на тему "Мистецтво в епоху пролетарської диктатури". Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // *Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.*

4. Харків. Оголошено про обов'язкову реєстрацію приватних шкіл з кількістю учнів більше 10. При реєстрації директори цих шкіл мали повідомляти органам народної освіти про кількість учнів, викладачів, строк навчання та надавати плани освітніх програм, за якими здійснювалося навчання. Ті, хто не зареєструвався за вказаним терміном, підлягали відповідальності перед органами народної освіти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 квітня.*

19 квітня (вівторок).

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про меншовиків. Ухвалено скласти трійку в складі Д. Лебеда від ЦК КП(б)У, В. Єрмощенко – від ВУЦВК, Рославця – від ВУЧК для перегляду списку меншовиків, що прибули з Донбасу для того, щоб терміново звільнити неактивних членів РСДРП з робітників. Трійці також поставлено за обов'язок з'ясувати питання про меншовика Гроссмана. Секретаріату ЦК КП(б)У доручено зібрати матеріали про контрреволюційну діяльність меншовиків. Питання про роботу меншовиків у профспілках запропоновано перенести на наступне засідання політбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 72-73.*

1. Олександрівськ. Відбувся масовий мітинг протесту робітників і червоноармійців за участю членів урядів УСРР та РСФРР Х. Раковського, М. Фрунзе, М. Бухарина проти антирадянської політики Антанти. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

1. Павлоградський повіт Катеринославської губернії. До

органів радянської влади з'явилися з повинною вояки збройних загонів отаманів Мирного, Цимбала та Євдокима. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 апреля.*

1. 2 Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ставлення до ЄКП. Ухвалено дотримуватися циркуляра ЦК РКП(б) (Див. „Известия ЦК РКП(б)” № 25). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 76.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало ЦК РКП(б) вжити заходів, щоб жінвідділ при ЦК РКП(б) припинив безпосередні зносини з губернськими відділами КП(б)У поза жінвідділом ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 76.*

1. 2 Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома постанову оргбюро ЦК РКП(б) про відмову задовольнити клопотання ЦК КП(б)У про створення українського відділу при ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 76.*

1. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про еміграцію євреїв. Ухвалено не перешкоджати еміграції таких категорій євреїв: дружинам, що виїжджали з неповнолітніми дітьми до своїх чоловіків; батькам, що їхали на утримання своїх дітей; непрацездатним громадянам взагалі, що від'їжджали на утримання родичів; особам жіночої статі, родини яких отримували дозвіл на виїзд, або знаходилися за кордоном. Наркомзаксправ та ВУЧК також запропоновано посилити нагляд за недопущенням пересування населення до кордонів з метою еміграції. В той же час рекомендовано прийняти до відома заходи, розроблені єврейським відділом

ЦК КП(б)У щодо забезпечення безпеки емігрантів, що накопичилися на румунському кордоні, та впродовж їх шляху до місця призначення. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 76; спр. 19, арк. 28.

3. Харків. РНК УСРР прийняв постанову про дозвіл вільного обміну, продажу та купівлі товарів сільськогосподарського, фабрично-заводського та кустарного виробництва. За цим декретом не заборонявся обмін, продаж та купівля населенням продуктів сільського господарства, що залишилися у селян після виконання продовольчого податку, причому право купівлі і збуту поширювалося й на вироби фабрично-заводської та кустарної промисловості. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

3. Харків. РНК УСРР залишила за собою право визначення матеріалів і виробів, обмін і торгівля якими заборонялася. Купівля і продаж дозволялися кооперативним об'єднанням та окремим громадянам. Усі товари, що виготовлялися державними підприємствами, за виключенням тих, що надавалися робітникам як натуральні премії, мали здаватися до Наркомпроду УСРР, але не могли використовуватися цими підприємствами для торговельних операцій. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У схвалило проекти декретів Наркомпроду УСРР про збереження сільського господарства; про порядок вільного товарообміну та про торбарство. До останнього декрету було внесено зміни. Наркомпроду було запропоновано зняти загороджувальні загони з залізниць для

попередження незаконного користування залізницях, а уряду опублікувати відповідний декрет. Вирішено поширити на територію УСРР декрет РНК РСФРР про незаконні поїздки по залізницям, застосовуючи до його порушників ув'язнення в концентраційних таборах строком на п'ять років. Запропоновано звернутися з клопотанням до ЦК РКП(б) про термінове припинення відрядження селян в УСРР для хлібозаготівель. Визначено строк вільного вивозу хліба для російських мішечників, що знаходилися на території УСРР, до 26 квітня. Заборонено в'їзд на територію Олександрівської губернії. Для його попередження військовому командуванню та ВУЧК запропоновано надати військову силу, відповідно з дислокацією військ, у розпорядження трійки по охороні доріг. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 74.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла декрет про скорочення продовольчої розкладки у зв'язку з початком посівної кампанії. З метою розвитку городництва, птахівництва, бджільництва та збереження робочої худоби скасовано продовольчу розкладку на овочі, крім картоплі, а також на мед, птицю, робочих волів. З губерніями, які виконали розкладку, запропоновано терміново організувати товарообмін. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

3. Харків. РНК УСРР дозволила особам, які проводили обмін і закупку на комісійних засадах, за дорученням продорганів, в межах обов'язків, які вони брали на себе, відкривати закупівельні та обмінні контори та склади. Ці контори та склади мали контролюватися продовольчими органами та

бути зареєстрованими в місцевих споживчих товариствах. Торгівля на ринках і з лотків мала регулюватися виконками, згідно з інструкціями Наркомпроду, погодженими з Наркомвнусправом. *Коммунист, Харків, 1921, 21 апреля.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про охорону племінної худоби”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 199.*

3. Миколаївська губернія. Організовано товарообмінні пункти у Бреславі, Новій Воронцовці, Снігерівці та Херсоні Мелітопольського повіту; Алешках, Голій Пристані, Складовську, Кохановці, Хорлах – Дніпровського; Новому Бузі, Очакові, Миколаєві – Миколаївського. *Коммунист, Харків, 1921, 16 апреля.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про полегшення переходу робітників і службовців з одного підприємства на інше”. Такий перехід дозволявся, коли це зумовлювалося серйозними побутовими, сімейними та виробничими обставинами, без порушення нормального ходу виробництва. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 195.*

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про основний товарний фонд для робітників. Ухвалено виокремити такий фонд для ударних районів: Києва, Одеси, Миколаєва, Харкова Катеринослава та Донбасу. Врахувати Донбас як першу та другу групу споживачів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 73.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило уповноваженим Наркомпоштелю РСФРР при РНК УСРР

Трофімова, а Білова – його заступником. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 73.

4. Харків. РНК УСРР прийняв постанову “Про селянські будинки” як центри політико-освітньої роботи на селі. *Культурне будівництво в Українській РСР, 1917-1959. – Т. 1, – С. 112-113.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про будинки відпочинку робітників”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 193.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення робітників і службовців, що відправлялися на курорти, в санаторії та будинки відпочинку”. Їм належало наперед виплачувати місячну заробітну плату та видавати кошти для оплати квитків. Під час проїзду вони мали забезпечуватися гарячою їжею. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 198.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відпустки для робітників та службовців”. Для працівників найманої праці встановлювалися щорічні оплачувані відпустки протягом двох тижнів. Для робітників-підлітків у віці до 18 років та дорослих робітників, які працювали на шкідливому виробництві, надавалися додаткові двомісячні відпустки. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 194.*

20 квітня (середа).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про організацію міських рад робітничих та селянських депутатів”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 202.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про охорону радянських господарств”. Відповідальність за охорону майна

радгоспів покладалася на селян навколишніх сіл, а компенсація збитків за його розграбування – на заможних селян. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 205.*

1. Харків. На об'єднаному засіданні президії профспілки текстильників разом з представниками ЦК спілки та Південбюро ВЦРПС було ухвалено ліквідувати Південбюро текстильників в УСРР, створивши замість нього Укрвідділ Всеросійської спілки текстильних робітників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 20 квітня.*

21 квітня (четвер).

1. Київ. До міської ради обрано 887 депутатів, з них за партійною приналежністю – 759 членів КП(б)У, 226 безпартійних, 3 члени УКП, 2 есери, 1 меншовик і 1 анархіст. *Коммунист, Харьков, 1921, 22 апреля.*

4. Харків. Всеукраїнський театральний комітет затвердив положення про Театральний експериментальний інститут для організації наукових дослідів у галузі театального мистецтва. *Известия. Чернигов, 1921, 21 апреля.*

4. Київ. В 5-ому районному театрі ім. Лесі Українки відбулася прем'єра вистав “Адвокат Мартіан” та “В катакомбах” Лесі Українки (режисер – Є. Коханенко, художник – К. Єлева). *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.*

6. Харків. Введено нову систему забезпечення пайками. Крім розподілу по нормах „А” і „Б”, що існували, та за новими нормами – першої, другої та посиленої категорії,

управлінням відділу розподілу Наркомпроду УСРР запропоновано ввести нову систему продовольчих карток, залишивши постачання споживачів групи „А” за нормою „А”; групи „Б” - за нормою „Б” та ввівши нові групи „В”, „Г” і „Д”. Групу „В” - для першої посиленої категорії, „Г” - для другої посиленої категорії та „Д” – для третьої посиленої категорії. Особи, які отримали картки „Д” і „В”, не мали права на отримання карток „А”. Картки для дітей та матерів залишалися без змін. До першого травня було запропоновано обміняти картки групи „Б” на картки групи „А” працівникам державних, кооперативних, громадських підприємств та закладів, а також приватних підприємств, що працювали по завданню останніх; учням старше 16 років, вагітним жінкам з п’ятого місяця вагітності та інвалідам. Одночасно запропоновано обміняти старі картки на нові для груп „В”, „Г” і „Д”. *Коммунист, Харьков, 1921, 21 апреля.*

22 квітня (п’ятниця).

8. Укладено угоду між УСРР і Німецькою республікою “Про обмін військовополоненими і цивільними інтернованими”. З української сторони її підписав В. Копп, від німецької – М. Шлезінгер. В основу угоди було покладено російсько-німецький договір “Про повернення на батьківщину військовополонених і цивільних інтернованих” від 19 квітня 1920 р. Згідно з угодою уповноважений Німеччини зі справ репатріації в РСФРР отримав право заснувати, для виконання договору, свої підвідділи на Україні: у Харкові, Одесі і Києві. При бюро РСФРР зі справ репатріації в Німеччині належало

створити українське відділення. ЦДАВО України, ф. Р-4сч, оп. 1с, спр. 20, арк. 46047; спр. 627, арк. 14зв.; спр. 647, арк. 112.

23 квітня (субота).

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу меншовиків у профспілках. Південбюро ВЦРПС поставлено за обов'язок приймати „меків” з надзвичайною обережністю для роботи в центральному апараті. Роботу „меків” в низовому профспілковому апараті визнано неприпустимою. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 80.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про боротьбу з розгромом рад народного господарства. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 80.

3. Одеса. Поновлено прямий радіотелеграфний зв'язок з Берліном. *К Труду! Екатеринослав, 1921, 30 апреля; ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 80.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про надзвичайні всеукраїнські трійки по боротьбі з незаконним використанням транспорту та порушенням правил проїзду”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 206.*

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про дозвіл Укрсанупру закуповувати продовольство для хворих та поранених червоноармійців на вільному ринку”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 207.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект постанови РНК УСРР з приводу звіту уповноваженого Наркомзовнішторгу за 1920 р. Секретаріату ЦК КП(б)У запропоновано надіслати телеграму до ЦК РКП(б) з

пропозицією Наркомзовнішторгу РСФРР задовольнити замовлення УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 79.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заснування центральних курсів інструкторів профспілок”. ЗУ України, 1921, №7, Ст. 208.

4. Харків. Наркомздорв’я УСРР постановив створити в Одесі другий інститут по науковій медицині, а також курси для лікарів-стажистів і курси з пульмонології. *Коммунист, Харьков, 1921, 23 апреля.*

4. Харків. Губвиконком постановив ліквідувати загороджувальні загони на території губернії, за виключенням прикордонної смуги з губерніями, що не виконали продрозкладку. *Коммунист, Харьков, 1921, 23 апреля.*

6. Київ. Щоб поліпшити житлові умови робітників, вирішено організувати 100 „робітничих будинків” для металістів, друкарів та залізничників, а також працівників великих державних фабрик і заводів. Будинки передавалися на утримання підприємств, робітники яких вселялися в „робітничі будинки”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 квітня.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У доручило секретаріату ЦК КП(б)У асигнувати радянські грошові знаки Закордоту (відділу ЦК КП(б)У по закордонній роботі – *Авт.*). ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк.. 80.

24 квітня (неділя).

1. Харків. У приміщенні державної опери розпочалося слухання судової справи „Центру дій”. *Коммунист, Харьков, 1921, 24 апреля.*

6. Харків. Відбулося „Свято деревонасадження”, організоване губернською наросвітою. В ньому взяли участь 25 тис. дітей і підлітків. Посаджено 2 тис. дерев. *Коммунист, Харьков, 1921, 27 апреля.*

26 квітня (вівторок).

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило циркуляр про ЄКП. ЄКП вказано, що боротьба з єврейською секцією КП(б)У є неприпустимою, як боротьба проти КП(б)У та РКП(б). Зважаючи на це, політику ЄКП визнано шкідливою, а органам КП(б)У запропоновано відмовитися від підтримки цієї партії. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, спр. 13, арк. 83.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про висилку з сіл “підозрілих елементів”. Президії ВУЦВК запропоновано звернутися з інструкцією до КНС про те, що виступи, скоєні раніше проти радянської влади, не могли ставитися в провину селянам, які розкаялися в них, й тому таких селян пропонувалося урівняти в правах з іншими громадянами. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, спр. 13, арк. 83.*

2. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про звільнення від робіт про прибиранню міста працівників комісії ЦК КП(б)У по обстеженню наркоматів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 86.*

1. 2. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про М. Грушевського та інших українських соціалістів-революціонерів. Визнано несвоєчасним їх приїзд в УСРР. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, спр. 13, арк. 86.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи

підвищення працездатності залізничного та водного транспорту”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 215.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про Всеукраїнське статистичне управління”. Визначено склад та повноваження діяльності цього органу. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 212.*

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про демобілізацію Донецької трудової армії та вільний перехід робітників з підприємств вугільної промисловості на іншу роботу. Ухвалено просити ЦК КП(б) та Революційну військову раду республіки про залишення “возрастов” у цій армії, не переводячи їх на службу до РСЧА, а також скоротити строк демобілізації на рік й дати поповнення до трудової армії. Крім того, запропоновано порушити питання про неприпустимість вільного переходу робітників із вугільної промисловості, зважаючи на брак робочої сили в цій галузі. *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, спр. 13, арк. 84-85.*

4. Харків. РНК УСРР прийняв постанову про викладання в усіх вузах республіки обов’язкового наукового мінімуму з природничих і суспільних наук. З суспільних наук вводилося обов’язкове вивчення таких дисциплін: розвиток суспільних форм, історичний матеріалізм, пролетарська революція, політичний устрій РСФРР та УСРР, план електрифікації РСФРР і УСРР. *Бюлетень Укрголовпрофобру №2, квітень 1921 р, С. 2.*

27 квітня (середа).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про приєднання

Переяславського повіту до Київської губернії”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 219.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про Верховний касаційний трибунал при ВУЦВК”. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 242.*

3. Харків. Ліквідовано Всеукраїнський комітет по проведенню трудової повинності (Всеукркомпраця), створений 9 липня 1920 р. Комітет виконував вказівки Держкомпраці та безпосередньо підпорядковувався РНК УСРР. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – С. 565.*

6. Харків. Відбувся „день чистоти міста”, після якого у приміщенні „Робітничого будинку” було влаштовано театральну-музичний та літературний вечір – „день робітничого відпочинку”. У програмі: читання усних газет, хорівий спів, музичний концерт *Коммунист, Харьков, 1921, 27 апреля.*

28 квітня (четвер).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про боротьбу з порушеннями революційної законності на залізничних та водних шляхах”. За безквитковий проїзд та перевезення вантажу забороненої кількості передбачалося покарання до 5 років ув’язнення як для порушників-пасажирів, так й для працівників транспорту, які допускали такі порушення. *ЗУ України, 1921, №7, Ст. 3У України, 1921, №7, Ст. 209.*

6. Між Одесою і Тирасполем встановлено авіапошту. Тривалість польоту становила 1 годину 10 хвилин. *Вісті*

ВУЦВК, Харків, 1921, 5 травня.

6. Одеська радіостанція встановила безперервний радіозв'язок з Берліном. Отримано перші радіотелеграми.

Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 травня.

6. Одеса. Губвиконком прийняв рішення про термінове втілення в життя постанови уряду про переселення робітників та червоноармійців до квартир буржуазії. В першу чергу переселенню підлягали ті з них, які жили у антисанітарних умовах у підвалах. *Коммунист, Харьков, 1921, 28 апреля.*

4. Одеса. Губернський відділ професійної освіти приступив до організації професійних курсів і шкіл. *Коммунист, Харьков, 1921, 28 апреля.*

29 квітня (п'ятниця).

1. Харків. Президія ВУЦВК дозволила єврейському відділу Наркомнацу РСФРР тимчасово відкрити інформаційні бюро на території УСРР: у Харкові, Києві та Одесі. Їх діяльність мали контролювати Наркомнаці УСРР та відділи управління місцевих виконкомів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 квітня.*

1. 2. Львів. За розпорядженням польських властей закрито товариство "Українська студентська спілка". *Громадський вісник, Харків, 1921, 1 травня.*

8. Варшава. Польський уряд надіслав ноту протесту уряду УСРР з приводу того, що на території України існували "червоні галицькі частини", які проходили підготовку для вторгнення до Польщі та повалення польського уряду. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 сентября.*

30 квітня (субота).

1. Уряд ЗУНР виробив й запропонував Найвищій Раді і Лізі Націй проект “Основ державного устрою Західноукраїнської республіки”. *Т. Гунчак Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9 тт. – Т. 7. – К., 2001. – С. 24.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У доручило М. Фрунзе повторно порушити перед ЦК РКП(б) клопотання про залишення М. Попова для роботи в ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 29, арк. 78.*

Травень

4. Київ. У Політехнічному інституті відкрито робітфак. *ЦДАГО України, ф. 2605, оп. 1, спр. 450, арк. 17.*

2. Харків. На деяких заводах та фабриках відбувалися перевибори завкомів. Більшість обраних – безпартійні. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 92.*

2. Катеринослав. Відбувалися часті конфлікти між робітниками та адміністрацією підприємств. Висувалися однотипні вимоги: запровадження вільної праці та постачання на рівні довоєнного часу, а у випадку відмови - страйк. На швацькій фабриці спостерігались випадки побиття робітниками майстрів, а в залізничних майстернях – неодноразові страйки. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 6.*

10. Бахмут Донецької губернії. Ливарники металургійного заводу „Блискавка” через невидачу виробничого одягу та пайку припинили роботу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 90.*

10. Дебальцевський район Донецької губернії. На

Петровському державному заводі за постановою загального зібрання робітників розпочався страйк, спричинений продовольчою кризою. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 90.

10. Полтава. Відбулися загальні зібрання робітників харчової промисловості, на яких висувалися пропозиції організації загального страйку у випадку тривання поганого постачання робітників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 89.

10. Серед залізничників Південних та Донецьких залізниць спостерігалися прагнення до страйків, зумовлені продовольчою кризою та активізацією діяльності антирадянських сил. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 87.

10. Харків. На міській електричній станції відбувалися часті хвилювання робітників на ґрунті продовольчих ускладнень. На загальних зборах робітників 24 та 25 травня лунали вигуки, що “під час денікінщини робітникам жилося ліпше”. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 87.

1 травня (неділя).

1. Москва. В. І. Ленін підписав постанову Ради праці та оборони від 29 квітня 1921 р. про зміни кордонів військових округів в УСРР. *Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. – Т. 10. – С. 379.*

1. Київ. До місцевої ради робітничих та червоноармійських депутатів обрано 1444 особи. З них – 1067 комуністів, 360 безпартійних, 4 меншовики, 2 есери, 6 укапістів, 6 комунбундівців, 1 анархіст. *Пролетарий, Харьков, 1921, 5 мая.*

1. Кишинів, Румунія. Агенти Закордоту (відділу по закордонній роботі ЦК КП(б)У – Авт.) підірвали приміщення

місцевого відділення сигуранци (румунська політична поліція – Авт.). Купчик О.Р. *Закордонний відділ ЦК КП(б)У – спецслужба українських більшовиків // Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. Історія – К., 2002, – Вип. 52. – С. 44-48.*

3. Таганрог Донецької губернії. Повітовий партком мобілізував 50 комуністів для виробничої праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 7 травня.*

3. Харків. Наркомздор'я УСРР постановив організувати в Одесі другий Всеукраїнський інститут наукової медицини, курси для стажування лікарів та курси фтизіатрів. *Луганская правда, 1921, 1 мая.*

3. 8. Миколаїв. З порту до Англії відплив пароплав з 364 пудами марганцю. *Луганская правда, 1921, 7 мая.*

4. Львів, Польща. В залі музичного інституту було організовано “свято українського соціалістичного робітництва”. Зранку відбулося урочисте зібрання робітників, а увечері показано виставу Українського незалежного театру за твором В. Винниченка „Базар”. *Громадський вісник, Харків, 1921, 6 травня.*

6. Харків. Згідно з програмою святкування 1-го травня розгорнуто політичну пропаганду. Повсюдно розвішувалися червоні прапори, портрети діячів революції та плакати, що рекламували діяльність органів радянської влади. Об одинадцятій годині ранку відбувся військовий парад біля братських могил загиблих у боях за радянську владу. Під час параду проведено мітинг та вшанування ветеранів праці. О третій годині полудня на площі біля губернського виконкому

організовано масову театралізовану виставу „Серп і молот”, колективні декламації та концерт за участю самодіяльних драматичних гуртків робітників і червоноармійців. О пів на п’яту в робітничих районах було влаштовано вшанування трудармійців, а о пів на восьму – концерти та вистави, що супроводжувалися мітингами та розповсюдженням листівок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1 травня.*

6. Харків Наркомздорів’я УСРР відкрив у Харкові перші тримісячні курси по охороні дитинства та материнства для тих, хто постраждав від єврейських погромів. Умови прийому на курси: знання єврейської мови, на якій проводилося навчання, наявність медичної довідки про дозвіл працювати з дітьми. Перевага при зарахуванні на курси надавалася робітницям і молодшому медичному персоналу. Курсанткам надавалися гуртожитки та повне соціальне забезпечення. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 815, арк. 39.*

2 травня (понеділок).

4. Київ. Показано інтермедію “Площа праці” за участю акторів всіх державних театрів міста, Української державної капели, оркестру Державного оперного театру та глядачів. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.*

3. Сімферополь, Крим. Особлива комісія по продовольству дозволила вільно провозити та продавати городину, садовину,

жири, яйця, рибу та свинину. Ці продукти не підлягали ревізіям і конфіскаціям. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 7 травня.*

4. Київ. Показано інтермедію “Площа праці” за участю акторів всіх державних театрів міста, Української державної капели, оркестру Державного оперного театру та глядачів. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50-років Українському драматичному театру: (Хроніка) // Театральна культура: Науковий міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 261.*

2-4 травня (понеділок – середа).

1. Харків. Відбулася I Всеукраїнська нарада КП(б)У. Серед делегатів – 38 осіб з правом вирішального голосу та 67 – з дорадчим. Порядок денний: доповідь про діяльність ЦК КП(б)У; організаційне питання; про продподаток та комнезами; про економічну політику на найближчий період; про кооперацію; про Червону армію та загони особливого призначення; про боротьбу з бандитизмом; про національне питання. Нарада ухвалила рішення X з’їзду РКП(б) про перехід до непу, накреслила конкретні заходи щодо відбудови державної промисловості, підвищення товарообігу, проведення фінансової політики. *Комуністична партія України в резолюціях та рішеннях з’їздів, конференцій та пленумів ЦК КП(б)У. – Київ, 1976. – Т. 1. – С. 130.*

3 травня (вівторок).

6. Харків. ЦК КП(б)У затвердив положення про „бюро допомоги матері”, які створювалися як органи соціальної допомоги при секціях і відділеннях Охматдиту. Мета бюро – всебічна допомога дітям у віці до 5 років та їх матерям. Бюро

проводили облік вагітних і годуючих жінок, а також дітей у віці до 5 років та видавали їм посвідчення для отримання грошової і натуральної допомоги; організовували видачу мануфактури з фонду „новонароджених”; у випадку необхідності організовували обстеження на дому; приймали заяви від матерів про потреби дітей та їх розміщення у закладах Охматдиту; сприяли задоволенню цих потреб державними органами. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 815, арк. 218.

6. Харків. ЦК КП(б)У затвердив положення про сільські комісії (гуртки) сприяння Охматдиту, які склалися з незаможниць, батрачок і дружин червоноармійців. Мета комісій – допомога матері селянці та її дітям шляхом організації громадського збору врожаю з ділянок вагітних жінок; забезпечення незаможних жінок молоком; сприяння в організації сільських закладів Охматдиту; укомплектування цих закладів кадрами працівників; утворення з волосних насінневих фондів за погодженням з волосними виконками, для допомоги вагітним жінкам і жінкам, що годували; посилка курсанток на курси Охматдиту; поширення знань щодо правильного догляду й годування дітей. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 815, арк. 220.

6. Харків ЦК КП(б)У затвердив положення про міські і районні ради по охороні материнства та дитинства, які утворювалися з метою залучення громадськості до утворення державної охорони материнства і дитинства. В завдання комісій входило: затвердження плану роботи мережі закладів

Охматдиту свого району, вишукування заходів для їх здійснення; обговорення звітів про роботу відділів Охматдиту та їх окремих закладів; ініціатива в організації нових закладів, вишукування засобів покращання їх роботи; пропаганда ідей Охматдиту серед населення, обрання зі свого складу „бюро допомоги матері пролетарці; затвердження кандидатів на посади завідувачів підвідділами або районними відділами, накреслених за згодою з відділом охорони здоров'я і жінвідділом. Склад комісій: представниці від комісій Охматдиту на підприємствах і від дільничних комісій, завідувачки жінвідділами, представниці ради професійних спілок, члени секції Охматдиту, рад допомоги дітям, відділів охорони праці, соцзабезу, завідувачі і інструктори підвідділами або райвідділами та керівники закладів Охматдиту та дитячого містечка. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 815, С. 225.

6. Харків. ЦК КП(б)У затвердив положення про волосні комісії (гуртки) сприяння Охматдиту, які мали корегувати діяльність сільських гуртків під керівництвом органів Охматдиту. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 815, с. 221.

6. Харків. НК праці, ВЦРПС і НК соцзабез прийняли постанову про пом'якшення наслідків скорочення штатів для жінок. Місцеві комісії по скороченню штатів мали дотримуватися таких правил: робити виключення при скороченні для самотніх жінок, що мали дітей у віці до одного року, причому в разі звільнення їх з роботи, такі жінки та їхні діти не підлягали виселенню з відомчих житель; ця

категорія робітниць звільнялися від плати за житло та комунальні послуги; їхні діти не підлягали відрахуванню з дитячих закладів, які утримувалися за рахунок підприємства, з якого звільнялася робітниця. У випадку повернення на батьківщину за власним бажанням, звільнені робітниці отримували право безкоштовного проїзду згідно з постановою РНК УСРР від 28 листопада 1921 р. про право безкоштовного проїзду звільнених з роботи осіб, які поверталися на батьківщину. ЦДАГО України, Ф. 1, оп. 20, спр. 815, арк. 273.

5 травня (понеділок).

1. Згідно з угодою між Польщею та РСФРР і УСРР уряд С. Петлюри вислано за кордони Польщі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 травня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило персональний склад главків та наркоматів УСРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 13, арк. 89-90.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови про амністію польських підданих. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 13, арк. 91.

3. Донецька губернія. На Юзівському та Макіївському металургійних заводах пущено коксові печі. *Известия ВЦВК, Москва, 1921, 15 мая.*

4. Київ. Засновано театр "Центростудію". (Режисер – М. Терещенко). – Киев: Энциклопедический справочник. – С. 637.

4. Київ. Відбувся перший випуск курсантів Вищих політичних курсів Правобережної України. *Киевский Краснознаменный округ:*

Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского военного округа, 1920-1989. – Киев, 1969. – С. 482.

4. Львів, Польща. Відкрито виставку творів українського художника О. Новаківського. *Громадський вісник, Харків, 1921, 5 травня.*

4. Одеса. Засновано Інститут прикладної хімії та радіології для підготовки фахівців хімічної промисловості, а також перший в Україні Будинок санітарної освіти (організатор – професор Заболотний). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 травня; Известия ВЦВК, Москва, 1921, 5 мая.*

5-8 травня (понеділок – четвер).

3. Харків. При правлінні Вукоопспілки під головуванням Південбюро ВЦРПС організовано Центральний комітет робітничого фонду (при губспілках – аналогічні комітети) з метою непланового постачання робітників продовольством та промисловими товарами шляхом товарообміну, організованого робітничими кооперативами. *Пролетарий, Харьков, 1921, 8 мая.*

1. Харків. Відбулася друга сесія ВУЦВК V скликання. Порядок денний: про стан транспорту; про проведення засівної кампанії; про паливне становище та відбудову сільськогосподарського машинобудування в Україні; про продовольчий план України; положення про ВУЦВК; про перегляд колегій главків та центрів; об'єднання статистичних закладів РСФРР та УСРР. *Отчет второй сессии Всеукраинского ЦИК V созыва 5-8 мая 1921. – Харьков, 1921. – 79 с.*

6 травня (вівторок).

1. Павлоград Катеринославської губернії. Добровільно здався

зі своїм загоном отаман Різникович. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 травня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про постачання робочою силою господарських органів”. Встановлено порядок попередніх замовлень, що мали надаватися до Управління Наркомпраці УСРР. *ЗУ України, 1921, № 8, Ст. 228.*

3. Катеринослав. Пущено завод по виробництву суперфосфату. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 травня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про передання трудових частин Наркомпраці”. Наркомату праці передавалися частини, що були зайняті на роботах необоронного характеру. Для їх постачання створювалося Головне управління по постачанню трудових частин (ЧУСО). *ЗУ України, 1921, № 8, Ст. 231.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи по покращанню водопостачання, каналізації, асенізації”. Роботи по відбудові комунального господарства визнано ударними. Для їх здійснення проведено мобілізації комунальних працівників. *ЗУ України, 1921, № 8, Ст. 231.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення родин командного складу РСЧА”. Встановлено їх забезпечення нарівні з родинами червоноармійців. *ЗУ України, 1921, № 8, Ст. 230.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення родин робітників та службовців на випадок смерті годувальника”. Встановлено забезпечення в розмірі повної заробітної плати впродовж місяця після смерті годувальника

із наступним пенсійним забезпеченням. *ЗУ України, 1921, № 8, Ст. 229.*

7 травня (середа).

4. Прага, ЧСР. З ініціативи Української академічної громади відбувся святковий концерт, присвячений 60-м роковинам смерті Т. Шевченка, за участю співака М. Менцінського та піаністки Л. Колесси. *Громадський вісник, Харків, 1921, 11 травня.*

8 травня (четвер).

1. Харків. Відбулася II сесія ВУЦВК, що затвердила склад РНК УСРР та членів колегій наркоматів. *ЗУ України, 1921, № 9, Ст. 233.*

1. Харків. Відбулися установчі збори „Будинку творчості ім. Шевченка”. Членами правління обрано З. Невського, І. Куліка, Коряка. Кандидатами – А. Ахматову, Ранєвського, Приходька, Майського (М. Булгакова). *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 8 травня.*

1. Київ. Відкрито Колектив мистецької дії ім. Г. Михайличенка. Показано виставу – ескіз композиції „Перший будинок нового світу”, після якої відбулася дискусія про пролетарське мистецтво. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 8 травня.*

4. Сімферополь. Відкрито Музей Таврії, де зібрано твори мистецтва, експропрійовані у приватних колекціонерів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 15 травня.*

9 травня (п'ятниця).

1. Варшава, Польща. Організовано Спілку українських хліборобів на чолі з Коленко і Потоцьким, яка ставила на меті

поновлення гетьманщини в Україні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 травня.*

1. Хут. Паровський Старобільського повіту Донецької губернії. Знищено рештки збройного загону отамана Шпака. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 13 травня.*

1. Харків. РНК УСРР прийняв постанову „Про роботу Наркомюсту”. Накреслено заходи зміцнення правового стану та підняття авторитету органів НКЮ. Зауважено на необхідності дотримання законодавчих актів; догляду слідчих органів за карними; розширення мережі юридичних консультацій; розробки конституції та кодексу законів у сфері земельних, шлюбних та родинних стосунків; запровадження інституту доглядачів у допрах (аббревіатура від рос. назви будинків виправних робіт – *Авт.*) та інші заходи. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 26 липня.*

4. Харків. Наркомос УСРР відрядив 2 тис. учителів для боротьби з неписьменністю в Донбасі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 травня.*

10 травня (субота).

1. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вивезення на батьківщину 5 тис. поляків. Запропоновано порушити перед ЦК РКП(б) питання про неможливість здійснення цієї постанови, оскільки вивезення поляків, зайнятих у шахтах, мало негативно вплинути на видобуток вугілля. *ЦДАГО України, ф. 1, оп 6, спр. 13, арк. 94.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Українське статистичне бюро. Затвердило проект ВУЦВК,

доповнивши його положенням про взаємини зі статбюро РСФРР, зокрема, про розробку в УСРР за загальними планами федерації матеріалів, що стосувалися України.

ЦДАГО України, ф. 1, оп 6, спр. 13, арк. 93.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до виконання постанову ЦК РКП(б) про посилення підвозу продовольства з України. Крім того, Одесі запропоновано щоденно вантажити 30 вагонів, а військовому командуванню сприяти проведенню продовольчої розкладки. *ЦДАГО України, ф. 1, оп 6, спр. 13, арк. 92.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про заходи, що забезпечували успішні заготовки торф’яного палива на сезон 1921 р.” Роботи по видобутку торф’яного палива визнано ударними. Відповідно працівників торф’яних розробок щодо продовольчого постачання прирівняне до шахтарів Донбасу. *ЗУ України, 1921, № 9, Ст.*

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про створення товарного фонду для радянських службовців. *ЦДАГО України, ф. 1, оп 6, спр. 13, арк. 92.*

3. Радомишльський повіт Київської губернії. В трьох селех пущено електростанції. *Известия ВЦВК, Харьков, 1921. 10 мая.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок прийняття та евакуації емігрантів Америки та інших країн, що переселялися в Україну”. Для їх розміщення ухвалено створити центральний еміграційний будинок, крім того, встановлено обов’язкове забезпечення транспортом та гарячим харчуванням під час поїздки. *ЗУ України, 1921, № 9, Ст.*

238.

3. Між Одесою та Тирасполем встановлено поштову авіалінію. *Известия ВЦВК, Харьков, 1921. 10 мая.*

11 травня (неділя).

1. Польща. Уряд УНР розпочав ліквідацію економічно-торгової та військово-ліквідаційної місії. На останню покладалося завдання реєстрації майна вивезеного з України поляками та військовими установами УНР. *Громадський вісник, Харків, 1921, 11 травня.*

1. З посиланням на "Daily Telegraph" від 30 квітня, повідомлялося про єврейські погроми на Чернігівщині, зокрема, про вбивство у містечку Рінка 76 євреїв. *Громадський вісник, Харків, 1921, 11 травня.*

1. Одеса. Губвиконком мобілізував радянських працівників для роботи в повітових радянських установах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 травня.*

2. 8. Одеса. Відбувся мітинг протесту 2 тис. працюючих євреїв проти репресій польського уряду щодо єврейських робітників у Варшаві, застосованих 1 травня. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 14 травня.*

3. Київ. Повернулася перша експедиція, організована губпродкомом для товарообміну з селом. Заготовлено декілька тисяч пудів продовольства та десятки тисяч голів худоби. *Известия ВЦВК, Харьков, 1921, 11 мая.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства прийняла рішення про переведення Будянської фаянсової фабрики (с. Буди Харківської губернії) на господарський

розрахунок. ЦДАГО України, ф. 34, оп. 3, спр. 6, арк.. 163.

11-16 травня (середа – понеділок).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про амністію польських громадян”, крім засуджених за кримінальні злочини. *ЗУ України, 1921, № 9, Ст. 239.*

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про Верховний судовий контроль”, що покладался на Наркомюст УСРР. *ЗУ України, 1921, № 9, Ст. 241.*

1. Харків. Відбувся III Всеукраїнський з’їзд КСМУ. Прибуло 320 делегатів. Порядок денний: доповідь про поточний момент і завдання КСМУ; звіт ЦК КСМУ; КСМУ та робітнича молодь; КСМУ та непролетарська молодь; організаційне будівництво; вибори ЦК. *ЛКСМУ в рішеннях съездов и конференцій. – Киев, 1969. – С. 35.*

12 травня (четвер).

1. Севастополь, Крим. У місті розпочалася організація робітничих будинків-комун. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 травня.*

3. Москва. В. І. Ленін підписав телеграму РНК УСРР до Харкова з вимогою вжити заходів для відправки впродовж травня 1921 р. не менше 1 млн. пудів хліба в центральні губернії РСФРР. *Владимир Ильич Ленин, Биографическая хроника. – Т. 10, С. 408.*

3. Черкаси. Відкрито першу в УСРР фанерну фабрику. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 травня.*

4. С. Обруєвка Одеської губернії. Відкрито морехідну школу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 травня.*

13 травня (п'ятниця).

1. 2. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про з'їзд Комінтерну. Ухвалено наполягати перед ЦК РКП(б) на самостійному представництві КП(б)У на з'їзді й наданні для її делегатів 10 місць. Визначено персональний склад делегатів. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 95.

10. Катеринослав. На Брянському заводі відбулася волинка, під час якої робітники висунули вимоги покращання продовольчого становища. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 22, арк. 6.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект ставок продовольчого податку. Запропоновано прийняти за основу ставки РСФРР, скоротивши шкалу ставок до 5-ти врожайних і 7-ми десятичних та взявши за основу для нарахування пшеницю. КНС дозволено підвищувати та знижувати розміри перших двох груп не більше, ніж на 20%, при чому зниження не мало стосуватися зменшення встановленої норми. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 95-96.

3. Харків. Українська рада трудової армії прийняла постанову про створення комісії по електрифікації та її завдання. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921=1925.* – С. 17-18.

4. Варшава. З ініціативи „Об'єднання культурно-освітніх організацій Волині” засновано кооператив „Волинське видавництво”, до складу якого вступили всі волинські „Просвіти” та деякі українські кооперативи. *Громадський вісник, Харків, 1921, 11 травня.*

10. Харків. На паровозобудівному заводі відбувся страйк робітників. На машинобудівному заводі Гельферіх-Саде вжито спробу організації страйку, що була нейтралізована зусиллями завкому та осередку КП(б)У. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 21, арк. 87.

14 травня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило політичну директиву Центрального правління кам'яновугільної промисловості Донбасу (ЦПКП). Наголошено на ударності робіт по відбудові Донбасу. Ухвалено покласти відповідальність за проведення програми по відбудові Донбасу на відповідальних працівників-комуністів ЦПКП та інших партійних, радянських та профспілкових органів, яким запропоновано запобігати міжвідомчих конфліктів та погоджувати заходи розв'язання спірних економічних питань у Донецькій економічній раді. Для попередження конфліктів між цими органами також вжито організаційні заходи - поставлено на чолі ЦПКП члена ЦК КП(б)У, ЦВК та ВУЦВК. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 98.

1. Харків. Відбувся III Всеукраїнський з'їзд КСМУ. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 14 травня.

3. Харків. РНК УСРР скасувала особливий збір на користь міст з вантажів, що привозили до цих міст. ЗУ України, 1921, №9, Ст. 247.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У в основному прийняло резолюцію по доповіді наркомшляху, що визначила шляхи подолання поганої організації діяльності апарату Управління

транспорт УССР, що спричинила труднощі в налагодженні роботи транспорту на території УССР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 98; спр. 20, арк. 99.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про продовольство для Півночі. Накреслено організаційні та агітаційні заходи, що сприяли завершенню продовольчої розкладки. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 98-99.

3. Москва. В.І. Ленін підписав телеграму в Харків з вимогою надати сприяння представникам голодуючих губерній, який було надіслано в Україну для закупки насіння. *Владимир Ильич Ленин, биографическая хроника. – Т. 10. – С. 415.*

3. Черкаси Кременчуцької губернії. Пущено деревообробну фабрику по виробництву фанери. *Селянська правда, Харків, 1921, 14 травня.*

4. Житомир. Відкрито Центральний Волинський музей. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 травня.*

10. Харків. На міському водоканалі відбувся страйк. На загальному зібранні, скликаному з цього приводу, робітники не дозволи виступити голові губвиконкому Аверіну. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 87.

15 травня (неділя).

1. Одеса. Відбулися вибори міської ради. Обрано 560 депутатів, з них – 384 комуністи, 170 безпартійних, 3 меншовики, 3 анархісти. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 травня.*

4. Львів, Польща. У Національному музеї відкрито виставку новітнього мистецтва. Представлено твори художників Анастазієвського, Л. Геца, Д. Горняткевича, Р. Грицяя, М.

Івасюка, О. Кульчицької, Ю. Магалецького, І. Северина, М. Сосенка, П. Терещука, М. Федюка, П. Холодного. Громадський вісник, Харків, 1921, 18 травня.

4. Одеса Відкрито археологічний інститут з кафедрами: античної археології, російської археології, старожитностей, археографії і архівознавства, історичної географії, етнографії, місцевого краю, епіграфіки, палеографії, музикознавства, дипломатики, геральдики, нумізматики. Викладачі Інституту проводили, окрім викладацької діяльності, науково-дослідну роботу. *Русский исторический журнал, кн. 8, 1922, С. 330-331.*

4. Київ. В Інституті народного господарства (КІНГ) відбувся перший випуск інженерів експлуатації шляхів сполучення. КІНГ – єдиний в СРСР інститут, що готував фахівців такого профілю. *Селянська біднота, Харків, 1921, 14 травня.*

4. Київ. Поновило діяльність Історичне товариство Нестора Літописця (засновано в 1873 р.). У товаристві – 212 членів. *Русский исторический журнал, кн. 8, 1922, С. 328.*

Перша половина травня.

1. Головний комітет єврейської комуністичної партії в Україні направив меморандум у ВУЦВК про становище єврейського населення в Україні та масову еміграцію євреїв з України, в якому запропоновано розробити “єдиний план єврейського комуністичного будівництва, створити єврейську пролетарську націю шляхом колонізації Палестини, сконструювати органи єврейського пролетарського самоуправління в УСРР, дозволити організацію єврейської

пролетарської самооборони”. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 799, арк. 1-8.

16 травня (понеділок).

3. Київ. Пущено трикотажну фабрику продуктивністю 7 пудів пряжі щомісячно та 48 пар панчіх щоденно. *Пролетарская правда, Киев, 1921, 16 мая.*

17 травня (вівторок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект резолюції по національному питанню, доповнивши його пунктом про оформлення державних стосунків між УСРР та РСФРР. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 100.

1. 5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект резолюції про боротьбу з бандитизмом, доповнивши його пунктом про те, щоб парторганізації звернули увагу на роботу серед молоді та на боротьбу з розвитком сектантства, що надавало прикриття бандитизму. В додаток до листа ЦК РКП(б) було запропоновано надати вказівку губкомам про боротьбу з релігійними рухами, що існували в Україні, а також доручити оргбюро перевірити та посилити роботу відділів Наркомюсту УСРР про відокремлення церкви від держави. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 100-101.

1. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про справу В. Голубовича. Д. Мануїльському, В. Затонському та О. Шумському запропоновано попередньо визначитися з вироком, зважаючи на хід та обставини справи. Ухвалено використати процес, щоб “надати характеристику поведінки української інтелігенції”. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк.

100-101.

2. 4. Одеса. Відбулося зібрання інженерів і техніків, присвячене організації науково-технічного клубу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 20 травня.*

3. Катеринослав. З метою припинення волинки на Брянському заводі проведено перереєстрацію робітників у кількості 1700 осіб. Вдалося припинити страйкові настрої робітників на трубопрокатних заводах “Шодур,,А” і „С”, які готувалися до пуску. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 6.*

3. Харків. Політбюро ЦК К(б)У затвердило пропозиції Донбасу щодо збору продрозкладки. Донецькому губкому запропоновано вжити заходів до скорішого отримання хліба з повітів, що не виконали розкладку. Наркомпроду було поставлено за обов’язок надати аванс Донецькій губернській кооперативній спілці для товарообмінних операцій у повітах Донецької губернії, де розкладку вже виконано. Питання про товарообмінні операції в повітах, що не виконали розкладку, пропонувалося погодити з Донецьким губвиконкомом, нагадавши йому, що губернія мала дати за продрозкладкою 1,5 млн. пудів хліба. Наркомпроду М. Володимирову доручалося зв’язатися з Москвою для вирішення питання про надсилання товарів для товарообміну в Донбасі, а також з’ясувати, які товари могли використовуватися для обміну в інших губерніях для отримання хліба для Донбасу. Донецькому губкому та радянським органам зауважувалося про необхідність суворо дотримуватися першої та другої черги, надаючи хліб з інших черг закладам громадського

харчування та найбільш ударним підприємствам. ЦДАГО країни, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 101.

3. Богодухівська волость Богодухівського повіту Харківської губернії. Продовольчу розкладку виконано на 177% планового завдання. *К труду! Николаев, 1921, 20 мая.*

3. Одеса. Відділ районного транспортного управління ЧК (РТЧК) активізував боротьбу з торбарством, яке набуло масового характеру після дозволу вільного товарообміну. Було організовано перевірку документів у пасажирів-торбарів. У тих, хто не мав посвідчень про дозвіл на товарообмін, продовольство було реквізоване. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 20 травня.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заслухало інформацію про українську контрреволюцію та постановило надіслати відповідну ноту. ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 13, арк. 101.

18 травня (середа).

1. Харків. У губернському трибуналі відбувся суд на чотирма студентами медичної академії, звинуваченими у співчутті професорам, притягненим до судової відповідальності у справі Національного центру: зборі грошей серед студентства для підтримки професорів, що голодували. Зважаючи на політичну несвідомість студентів, які намагалися підтримати професорів з чисто гуманних міркувань, і не розуміли політичного характеру своїх дій, трибунал засудив двох звинувачених, які ініціювали збір коштів, до примусових робіт умовно, інших двох як технічних виконавців збору було виправдано. *Вісті ВУЦВК,*

Харків, 1921, 25 травня.

1. 2. Харків. ЦК КП(б)У прийняв постанову про висування 8 тис. 555 робітниць і селян на роботу в органи соцзабезу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 815, 175.*

18-20 травня (вівторок - четвер).

10. Катеринослав. Припинили роботу портові та візницько-вантажні робітники, які висунули вимогу регулярного постачання 3 фунтів хліба на день та 8 фунтів жирів та 5 фунтів гасу на місяць. Після задоволення цих вимог страйк було припинено. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 6.*

19 травня (середа).

3. Москва. В.І. Ленін пише лист секретарю ЦК РКП(б) В. Молотову з рекомендацією терміново направити заступнику наркома продовольства РСФРР М.П. Брюханову телеграму з перерахуванням заходів покарання осіб, винних у порушенні постанови політбюро від 7 травня 1921 р. про норми щоденної відправки хліба центру та про заходи задоволення потреб областей тільки після виконання цих норм. *Ленін В.І. В.М.Молотову // Повн. збір. тв. – Т. 52. – С. 197.*

4. Одеса. На базі економічної кафедри університету створено Інститут народного господарства. *Культурная жизнь в СССР. – С. 274.*

20 травня (п'ятниця).

2. 4. На Катеринославській залізниці проведено недільник на честь пам'яті Т. Шевченка. Брало участь 65,3 тис. осіб. *Транспорт, Екатеринослав, 1821, 15 апреля.*

21 травня (субота).

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про роботу Уповнаркомфіну”. Визначено завдання діяльності уповноваженого Наркомфіну, насамперед, щодо складання прибуткових кошторисів, окрім витратних. Запропоновано вжити заходи щодо переведення діяльності цього відомства на планові засади з метою налагодження безперебійної роботи фінансових установ. *ЗУ України, 1921, №8, Ст. 250.*
3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про кустарну та дрібну промисловість і сільськогосподарську кооперацію”. Ухвалено припинити зайву регламентацію їх діяльності. Запропоновано дотримуватися охорони праці в закладах промислової та сільськогосподарської кооперації, а також заходи заохочення кустарів та ремісників до вступу в кооперативи. Визначено засади організації місцевих органів та низових ланок промислової кооперації. *ЗУ України, 1921, №11, Ст. 323.*
3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про залучення населення до трудової повинності для виконання ремонтно-будівельних робіт на залізниці. Такі роботи визнано першочерговими при трудових мобілізаціях населення в смузі тридцяти п’яти верст, що межувала із залізницями. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 8 липня.*
3. Бахмут Донецької губернії. Пущено Менчанський скляний завод. *Известия ВЦВК, Москва, 1921, 22 мая.*
3. С. Карачевка Харківської губернії. Відкрито 50 дач для відпочинку 800 робітників. *Пролетарий, Харьков, 1921. 22 мая*
4. Одеська губернія. Поновлено археологічні розкопки. *Вісті*

ВУЦВК, 1921, 21 травня.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про боротьбу з неписьменністю”. Вводилося обов’язкове громадське навчання письменності для населення у віці від 8 до 50 років мовою за бажанням учнів. Партійним, радянським та громадським організаціям ставилося за обов’язок залучати до боротьби з неписьменністю все письмене населення республіки. Було встановлено трудову повинність для мобілізованих з оплатою праці по нормах, що відповідали зарплаті працівників освіти. Для керівництва роботою по боротьбі з неписьменністю в УСРР засновувалася Всеукраїнська надзвичайна нарада по боротьбі з неписьменністю. *ЗУ України, 1921, № 9. – Ст. 254.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до дії циркуляр ЦВК та ЦК РКП(б) від 17 березня та ВЧК від 18 квітня про організацію у всеукраїнському масштабі обміну інформацією державних центральних та місцевих органів. Запропоновано створення в центр та в губерніях трійок по налагодженню всеукраїнської державної інформації в складі представників ЧК, виконкомів та парткомів. *ЦДАГО України, ф.1. оп. 6, спр. 13. арк. 103.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову “Про епідемію містицизму”. Губкомам запропоновано надати до ЦК КП(б)У вичерпну інформацію по релігійні явища. Наркомосу УСРР поставлено за обов’язок забезпечити видання літератури з релігійних питань, а Агітпропу – прискорити підготовку тез для атеїстичної пропаганди, а в Наркомюсті УСРР порушити питання про організацію 8-го

відділу. ЦДАГО України, ф.1. оп. 6, спр. 13. арк.. 103.

8. Польща. Польській уряд надіслав відповідь на ноту протесту українського уряду, в якій польський уряд звинувачувався в утриманні на території Польщі військових організацій, що мали на меті повалення радянського ладу, та у підтримці військових операцій цих формувань. Польська сторона заявила про безпідставність цих звинувачень та висловила відповідні претензії до радянської сторони, посиляючись на факти формування на території УСРР військових формувань з мешканців Східної Галичини, які під час Першої світової війни опинилися на території УСРР. Польській уряд запевнив у намірах добросусідських стосунків з радянськими республіками. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 21 травня.*

22 – 29 травня (неділя - неділя).

1. Київ. Розпочався політичний судовий процес проти українських соціалістів-революціонерів – членів Центральної ради, звинувачених у злочинах проти робітників і селян: опорі встановленню радянської влади в Україні. До судової відповідальності було залучено голову Ради Міністрів Центральної ради В. Голубовича та інших діячів уряду УНР. Членів ЦК Української партії соціалістів-революціонерів (УПСР) підсудних В. Голубовича, Н. Петренка, І. Лизанівського, І. Часника та Ю. Ярослава засуджено до десяти років ув'язнення в концентраційному таборі, а зважаючи на амністію ВУЦВК - до п'яти років; підсудного Г. Сиротинка – до п'яти років ув'язнення в

концентраційному таборі, а зважаючи на амністію ВУЦВК, – до звільнення від покарання; підсудного Ю. Скугар-Скварського – до п’яти років ув’язнення в концентраційному таборі, не застосовуючи амністію; підсудного С. Остапенка – до п’яти років примусових робіт за фахом без позбавлення волі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 травня, 2 червня.*

22 травня (понеділок).

1. Сімферополь, Крим. Прибула велика партія медикаментів, закуплених у Туреччині. Медикаменти передано до Кримського відділу охорони здоров’я. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 травня.*

23 травня (понеділок).

3. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про єдиний трибунал УСРР”, в якому визначено склад та повноваження Верховного трибуналу. Мета його організації – координація діяльності всіх трибуналів республіки. *ЗУ України, 1921, № 14, Ст. 385.*

3. Встановлено поштовий авіазв’язок між Харковом та Москвою. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 травня.*

8. Харків. Голова РНК УСРР, наркомзаксправ УСРР Х. Раковський надіслав ноту протесту румунському уряду на ім’я міністра закордонних справ Румунії Токе-Іонеску з приводу ворожих акцій румунських військ на українсько-радянському кордоні в Бессарабії, вздовж р. Буг: обстрілу 11 травня радянських військ у районі Кам’янець-Подільського. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 червня.*

24 травня

1. Одеса. В результаті виборів до міської ради комуністи отримали 600 місць (70% складу міськради), безпартійні – 250, меншовики – 15 – в два рази менше, ніж до ради минулого скликання. *К труду! – Катеринослав, 1921, 28 мая.*

2. Катеринослав. Відбулась конференція губернської ради професійних спілок. Ухвалено пропозицію губвиконкому встановити до 1 червня черговість постачання: в першу чергу - 12, 5 тис. робітників основних виробничих підприємств по нормі 1 фунт хліба щоденно та у другу - членів їхніх родин, у третю – службовців державних закладів без родин. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 6 зв.*

24-27 травня (вівторок – середа).

1. Харків. Відбулася II сесія ВУЦВЕ шостого скликання. Порядок денний: проведення закону про єдиний податок та підготовку продовольчої кампанії; про заходи щодо поліпшення транспорту; про результати нової економічної політики в промисловості; про становище робітничого класу; про заходи відбудови сільського господарства; про державний та місцевий бюджети; про ратифікацію додаткового договору з Литвою; про допомогу голодуючим; про створення міськвиконкомів; закон про комнезами; про Генуезьку конференцію. *Резолюції и постановления второй сессии ВУЦВК VI созыва, приняты 27 мая 1922 г. – Харьков, 1922. – 39 с.*

25 травня (середа).

1. Черкаський повіт Київської губернії. В районі Ординського болота знищено збройний загін петлюрівського отамана Бондарчука. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 червня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про соціалістів-революціонерів. Відхилено пропозицію лівих соціалістів-революціонерів про відмову від політичних вимог за умовою дозволу для них працювати в господарських закладах. Ухвалено не заперечувати проти звільнення окремих соціалістів-революціонерів, яких можна було використовувати у боротьбі з правими соціалістами-революціонерами та петлюрівцями. Звільнених обов'язково належало запитувати про їх ставлення до інших фракцій соціалістів-революціонерів, до бандитизму, земельної політики і т. ін. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 105 зв.

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про відділи по роботі комнезамів НКВС та підвідділи по роботі комнезамів управлінь губернських та повітових виконкомів". ЗУ України, 1921, №9, Ст. 259.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про страйковий рух у Харківських друкарнях. Запропоновано з'ясувати питання про можливість бронювання продовольство для робітників та створення фонду для поліпшення продовольчого становища їх родин. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 105.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про радянських службовців. Для покращання продовольчого становища працівників профспілок та ударних комісаріатів, або їх ударних відділів ухвалено створити преміальний фонд із розрахунку наявності співробітників на перше травня, мінус 10-20%. Центральному управлінню регулювання та

постачання при Українській раді народного господарства надавалося право встановлення розмірів зниження для окремих комісаріатів. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 105.

3. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про закриті кооперативи. Вирішено не заперечувати проти постачання окремих закритих кооперативів поза Харківським споживчим товариством. У такому порядку дозволялося постачання працівників зазначених комісаріатів, електричних стацій, водогону, а також друкарів. Щодо постачання інших закладів та підприємств Південбюро ВЦРПС пропонувалося розробити спеціальний декрет. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 105 зв.

3. Крим. Повідомлялося про успішний хід продрозверстки. За даними Наркомпроду, продрозкладку по зерно-хлібу було виконано на 72%, а по зернофуражу – на 51%. Джанкойський повіт виконав продовольчу розкладку на 107%. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 8 червня.

5. Київ. Відбувся священний собор єпископів усієї України, скликаний Всеукраїнською православною церковною радою (верховним органом УАПЦ). Прийнято рішення про обрання єпископату УАПЦ для Київської єпархії. До його складу обрано: митрополитом Київським – архієпископа Парфенія Полтавського, заступником митрополита з кафедрою у Межигір'ї – єпископа Антоніна Гранського, що досі перебував у Москві, кандидатами єпископів київських повітів обрано вісім священників і двох цивільних. Серед них – протоієреї В. Липківський, Н. Шараєвський, С. Орлик,

Сіцінський, П. Погоріло, Короткевич, М. Гру. Всеукраїнській православній церковній раді було запропоновано скликати аналогічні собори впродовж літа по всіх єпархіях України, а на Покрову – Всеукраїнський собор. Громадський вісник, Харків, 1921, 25 червня.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У визнало необхідним проведення кампанії збору пожертв на допомогу шахтарям Англії, що страйкували. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 105 зв.

26 травня (четвер).

10. Харків. На заводі Загальної кампанії електрики відбувся страйк, незважаючи на відносно регулярне постачання робітників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 87.

10. Катеринослав. На залізничних майстернях та депо відбувся страйк робітників, головним чином молоді. Висувалися вимоги постачання одного костюма на рік, пуда хліба на працюючого на місяць а також 4 голки та 5 катушки ниток. На загальному зібранні робітників з ініціативи „петлюрівців та інших контрреволюційних елементів” обговорювалися питання про безлад у радянському апараті та необхідність оновлення його складу, а також про голод та паливну кризу. Було запропоновано резолюцію з економічними вимогам та закликком усіх робітників до страйку. Зусиллями комуністів цю резолюцію було відхилено. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 87.

27 травня (п'ятниця).

3. Москва. В.І. Ленін у телеграмі до голови ВЧК, Наркома

внутрішніх справ та Наркома шляхів сполучення РСФРР Ф. Дзержинського (копії – комісару технічного управління Наркомату шляхів сполучення А.І. Вовнову та трійці по боротьбі з руйнуванням транспорту) запропонував вжити екстрені заходи по посиленню боротьби з мішечництвом в Україні, що перешкоджало успішній заготівлі хліба для голодуючих РСФРР. Просила повідомити про вжиті заходи та їхні результати. *В.І. Ленін, Телеграма Ф.Е. Дзержинському // Повн. збір. тв.- Т. 52. – С. 217-218; Владимир Ильич Ленин: Біографічна хроніка – Т. 10. – М., 1979. – С. 475.*

3. Москва. Рада праці та оборони затвердила положення про Особливу комісію по складанню плану відбудови кам'яновугільної промисловості Донбасу, засновану на початку 1921 р. *Протоколи Президиума Госплана за 1921-1922 гг. – М., 1979. – Т.2, Кн. 1. – С. 257.*

10. Нижньодніпровськ Катеринославської губернії. Відбувся страйк робітників вагонних майстерень, служби шляху та депо. На загальному зібранні робітників прийнято резолюцію про задоволення матеріальних вимог робітників (задоволення їх виробничим одягом, продовольством, вугіллям та гасом) в п'ятиденний термін, а також щодо заборони арешту призвідників страйку та звільнення з в'язниць робітників міста, якщо такі були. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 93.*

10. Нижньо-Дніпровськ. Відбувся страйк робітників залізничних майстерень, які висунули вимоги покращання пайкового постачання. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 6.*

8. Харків. Уряд УСРР надіслав ноту уряду Польщі, в якій повідомлялося про недостовірність інформації стосовно існування на території України організацій, які домагалися повалення законного уряду Польської Демократичної Республіки. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 сентября.*

28 травня (субота).

1. Варшава. Уряд Польської демократичної республіки надіслав ноту протесту уряду УСРР, звинувативши його у сприянні діяльності на території України організації „Закордот” (відділ по закордонній роботі ЦК КП(б)У – *Авт.*), що мала на меті повалення законного польського уряду з метою встановлення комуністичного режиму. *Коммунист, Харьков, 1922, 30 сентября.*

2. Харків. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про арешт іноземців в УСРР. ВУЧК запропоновано проводити арешти іноземців лише за згодою НКВС. Запропонувати НКВС і ВУЦК погоджувати з Наркомзаксправ питання „Про боротьбу з фіктивними іноземцями, які прикривалися своїм підданством для контрреволюційної діяльності”. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 108.*

1. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про настрої робітників. Циркулярно запропоновано губкомам КП(б)У посилити роботу серед пролетарів, надавши їм вказівки практичного характеру, зокрема, щодо підняття партдисципліни в осередках, та звернути увагу на роботу Південбюро ВЦРПС. Останньому було запропоновано зробити доповідь про свою діяльність на політбюро ЦК

КП(б)У. Зважаючи на відкликання М. Іванова до Москви, відрядити до Південбюро ВЦРПС Любимова, а також Робінзона та Сиромолотова. Вжити заходів до того, щоб „влити” свіжі сили до заводів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 108.*

3. Москва. В.І. Ленін підписав постанову Ради праці та оборони від 27 травня про відбудову кам'яновугільної та антрацитної промисловості Донбасу. *Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. – Т. 10. – С. 479.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на хліб, картоплю та олійне насіння”. Визначено розмір цих податків у загальнореспубліканському масштабі в сумі 117 млн. пудів на хліб, 15 млн. пудів – на картоплю та 2,7 млн. пудів – на олійне насіння. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 265.*

3. 7. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У винесло догану Х. Раковському за недостатньо енергійну продовольчу роботу. Вирішено повідомити про це губкоми КП(б)У та запропонувати їм посилити продовольчу роботу. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 108.*

5. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про автокефальну церкву в УСРР. Ухвалено рішуче боротися проти релігійно-філософських вишукувань та активної участі в відповідних товариствах членів партії, але щодо населення з цього питання дотримуватися нейтралітету. Наркомюсту УСРР запропоновано поставити на розгляд та затвердження РНК УСРР проект закону про відокремлення церкви від держави, попередньо зібравши довідки про автокефальний

рух, його зв'язки з петлюрівськими елементами й т. ін. ВЧК доручено “суворо спостерігати за контрреволюцією, що прикривалася релігійними питаннями”. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 107.

4. Харків. Організовано товариство революційних письменників “Літературний більшовик”. *Пролетарий, Харьков, 1921, 28 мая.*

29 травня (неділя).

4. Луганськ Донецької губернії. Відбувся випуск 45 слухачів партійної школи. *Луганская правда, 1921, 2 июня.*

30 травня (понеділок).

1. С. Петропавлівка Дебальцівського повіту Донецької губернії. Кіннотою РСЧА за допомогою загону самооборони незаможників знищено збройний загін отамана Каменюка. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 3 червня.*

1. Київ. У Пролетарському будинку мистецтв відбулося урочисте засідання, присвячене об'єднанню Загального єврейського робітничого союзу в Литві, Білорусії та Росії (Бунд) з РКП(б) у РСФРР та КП(б)У в УСРР. *Киевский пролетарий, Киев, 1921, 2 июня.*

4. Юзівка Донецької губернії. Відкрито Донецький технікум ім. Артема для підготовки фахівців кам'яновугільної та металургійної промисловості Донбасу. Прийнято 280 абітурієнтів – робітників за соціальним становищем або походженням. З них – 180 – на робітфак та по 50 – на гірничі та механічні відділення. *Путь просвещения, Харьков, 1022. – № 1, – С. 199, 217.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про пайок особливо відповідальних і незамінних працівників центральних, губернських та повітових органів”. Право отримувати такий пайок надавалося 350 працівникам та 1050 членам їх родин. До складу пайка для відповідальних працівників мали щомісячно входити 45 фунтів хліба, 4 фунта м’яса, 20 фунтів овочів, 1,5 фунта солі, 8 фунта мила, 3 коробки сірників, 500 штук цигарок, 1 фунта чаю, 8 фунта кави, а для членів їх родин – 30 фунтів хліба та інші продукти у тій само кількості, що й для відповідальних працівників. *ЗУ України, 1921, № 11, Ст.. 317.*

4. Одеса. Відбувся випуск журналістів Першої школи газетних працівників, організованої Південбюро ВЦРПС та Укрростом (Російського радіотелеграфного агентства в Україні). Підготовлено 17 фахівців. Приймалися до навчання виключно робітники – висуванці профспілок, партійних і профспілкових організацій. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 2 червня. 31 травня (вівторок).*

1. Одеса. Зі складу міськвиконкому виключено депутатів-меншовиків. *Вісті, Київ, 1921, 7 червня.*

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про колишніх членів КП(б)У, які вступили до так званого комуністичного Бунду (Єврейської комуністичної спілки) до його злиття з КП(б)У. Ухвалено просити ЦК РКП(б) затвердити положення про те, щоб колишні члени КП(б)У, що вступили до Комбунду (Єврейської комуністичної спілки) до його об’єднання з КП(б)У (згідно з постановою ЦК РКП),

зараховувалися б річним кандидатським стажем. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 109 зв.

1. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило циркуляр про настрої робітників. Накреслено політичні заходи подолання занепадницьких настроїв робітників: спостереження за втіленням у життя постанов партійних радянських та партійних органів; зміцнення комосередків на заводах та фабриках; поповнення підприємств робітниками, лояльно настроєними щодо радянської влади; контроль за роботою комісій по покращанню побуту робітників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 110.

1. 2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про одеських меншовиків. Одеському губкому запропоновано при першому ж випадку, що підходив, звільнити їх з міської ради. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 110.

1. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про політроботу серед польських учителів. Ухвалено з метою посилення та об'єднання політроботи серед сільських учителів створити при ЦК трійку з представників Всеросійської профспілки працівників освіти в УСРР, завідувача сільською роботою в ЦК та представника Головополітосвіти. Аналогічні комісії запропоновано організувати при губкомах КП(б)У. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 109.

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про місцевості, об’явлені на військовому становищі”. Визначено випадки оголошення військового становища (надзвичайні лиха,

внутрішня або зовнішня загроза завоюванням революції) та заходи, що мали застосовуватися за рішенням ВУЦВК та РНК УСРР після оголошення військового становища на певних територіях (заборона в'їзду та виїзду з таких територій, обмеження для перебування на них певних категорій осіб, проведення реквізицій майна, введення трудової повинності, впровадження діяльності військових трибуналів, військова охорона органів влади, засобів зв'язку та інших стратегічних об'єктів). *ЗУ України, 1921, № 10, Ст. 270.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про проведення осінньої засівної кампанії”. Накреслено заходи матеріального заохочення селян до розширення засівних площ. *ЗУ України, 1921, № 10, Ст. 266.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про порядок переходу до затвердження штатів на підприємствах та в установах. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 23 червня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про спостереження за станом трав, засівів та урожаю”. Державні місцеві статистичні органи зобов'язувалися двічі на місяць надсилати відповідні дані до РНК УСРР. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 269.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про надурочні роботи”. Їх проведення дозволялося виключно за згодою з профспілками згідно зі статтею 94 “Кодексу законів про працю”. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 273.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про надання допомоги господарствам, що позбавилися коней за гужової

повинності”. Визначено їх першочергове постачання конями після забезпечення потреб військового відомства. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 269.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про трудове дезертирство”. Визначено заходи покарання трудових дезертирів: винесення догани із занесенням на “чорну дошку”; призначення штрафів; залучення до примусових робіт строком до 2-х років; ув’язнення до концентраційного табору. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 277.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про українську інтелігенцію. Вирішено відмовити Українській партії соціалістів-революціонерів (УПСР) в легалізації. Дозволити в’їзд в УСРР для радянської або наукової роботи окремим членам УПСР, які заявили про свій вихід із партії та засудили її. В. Затонському доручено зібрати, за своїм міркуванням, декілька найбільш видатних українських діячів та запропонувати їм звернутися із закликом до української інтелігенції “чесно служити радянській владі й брати активну участь у політичному розколі української інтелігенції”; зокрема, звернути увагу на можливість використання для цієї роботи В. Голубовича. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 112 зб.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про дослідні (експериментальні) навчальні заклади, що мали створюватися з метою розвитку професійної та спеціальної освіти. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 24 червня.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про

комісію по реформуванню української літературної мови. Наркомосу Г. Гриньку запропоновано надати до РНК СРР положення про наукову комісію по спрощенню української літературної мови та наближенню її до мови народної. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 109.*

4. Харків. У Політехнічному інституті відкрито робітфак. *Пролетарий, Харьков, 1921, 31 мая.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про постачання продовольством і предметами широкого споживання навчально-виховальних закладів”. Визначено норми державного забезпечення учнів та викладачів закладів соціального виховання, професійної та політичної освіти, за виключенням закладів соціального виховання на селі. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 267.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про забезпечення робітничих факультетів гуртожитками”. Визначено норму забезпечення студентів робітфаків у гуртожитках житловою площею в розмірі 1 кв. саджень на кожного студента. Накреслено заходи забезпечення гуртожитків меблями та іншим побутовим обладнанням. *ЗУ України, 1921, №10, Ст. 268.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У делегувало на конгрес Комінтерну від КП(б)У І. Сірка, С. Гопнер, М. Попова. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 109 зв.*

Червень

1. Київ. Викрито Центральний повстанський комітет на чолі з І. Андруховичем і Г. Чупринкою. *Енциклопедія Українознавства. – Т. 9. – К., 2000. – С. 3313.*

1. Польща. Уряд УНР в екзилі прийняв план боротьби проти радянської окупації на території України. Штайло О. Генерал Юрко Тютюнник. – Львів, 2000. – С. 60.

3. Харків. Створено Український трест сільськогосподарського машинобудування (Укрсільмаштрест). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925.* – С. 557.

4. Київ. Етнографічна секція Українського наукового товариства, що проводила науково-дослідну роботу по збиранню і вивченню етнографічних матеріалів, увійшла до складу Української академії наук на правах самостійної комісії. Голова – А. Лобода. *Этнография, 1926, № 1-2.* С. 202.

7. Помер Ф. Омельченко – палеоморфолог, патофізіолог і мікробіолог, директор Мікробіологічного інституту з правом академіка ВУАН, голова медичного товариства при Київському науковому товаристві. *Історія Академії наук України.* – К., 1993. – С. 510.

Початок червня.

1. Харків. Створено об'єднання кустарно-виробничої промислової кооперації всіх типів “Спілка кустарів”. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 октябрю.*

1 червня (середа).

1. Секретар Донецького губкому Е. Квірінг звернувся з клопотанням до ЦК КП(б)У надати розпорядження Всеукраїнській (Всеукраїнському комітету по загальній трудовій повинності) та Наркомзему УСРР не

перешкоджати органам Укреваку (Української евакуаційної комісії) відрядити 4 маршрути до ст. Єнакієве для перевезення до Центральних губерній РСФРР „прийшлих” робітників, які звільнилися з роботи для повернення до дому на час засівної кампанії. Наголошувалося на продовольчій кризі та заміні на Петровських заводах тимчасових робітників засудженими до примусової праці за рішенням губвиконкому. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 131.

10. Катеринослав. У залізничних майстернях відбувся страйк, спричинений невиконанням продовольчого постачання робітників та арештами призвідників попередніх страйків. В Управлінні залізницею, куди робітники вирушили задля зняття управляючого, відбулася сутичка з охороною, під час якої було вбито вартового та начальника залізничної охорони й побито секретаря Учпрофсоюзу, декілька співробітників охорони. За гудком, наданим робітниками, до страйкарів Катеринославських майстерень приєдналися робітники Брянського металургійного та Трубнового заводів, а також залізничники депо. Увечері відбувся загальноміський мітинг за участю представників влади, яким було подано декілька резолюцій з вимогами робітників, зокрема, й вимогами, аналогічними вимогам есерів під час кронштадтських виступів. Під час зборів робітники вирішили повернутися на робочі місця, але без поновлення роботи до звільнення 25 заарештованих робітників та налагодження пайкового постачання. Для практичного вирішення питання робітники обрали комісію в

складі: по два депутати від кожного заводу. У відповідь представники влади заявили про те, що були заарештовані не призвідники страйку, а контрреволюціонери, та про наміри проводити подальшу боротьбу з контрреволюцією. Увечері робітники повернулися на робочі місця, але вночі органи ЧК провели арешти призвідників нового страйку. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 15 червня; ЦДАГО України, ф.1, оп. 6, спр. 22, арк. 6, 10, 11.

3. Москва. В.І. Ленін підписав телеграму голові РНК УСРР Х. Раковському про порядок відрядження представників робітничих організацій голодуючих промислових центрів РСФРР до УСРР з метою заготівлі продовольства шляхом організованого товарообміну. Ленін В.І. Додатки, // Повн. збір. тв. – Т. 52. – с. 417.

3. Катеринослав.

2 червня (четвер).

1. Полтавський повіт. Ліквідовано збройний загін отамана Закологного. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 5 червня.

3. 8. Сімферополь. Зі Стамбула прибуло 4 барки з продовольчими та промисловими товарами щоденного споживання.

3 червня (п'ятниця).

1. Катеринослав. У зв'язку зі страйком, що не припинявся на Катеринославських майстернях, відбулося закрите засідання голів Катеринославського губкому КП(б)У, губвиконкому та Дорпрофсожу. Ухвалено оголосити Катеринославські майстерні офіційно закритими; призначити перереєстрацію

всіх робітників та службовців; позбавити їх права профспілкового членства, прав залізничників та продовольчих карток. Одночасно запропоновано провести перереєстрацію працівників електричної станції, але не припиняючи її роботу та зберігаючи за працівниками всі права. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 130.

1. Катеринослав. Без оголошення введено надзвичайне становище. Увечері органи ЧК провели нові арешти керівників страйкарів-залізничників. Вокзал, телеграф та будівлю Управління залізницею було взято під охорону 14 бригадою військ ВУЧК для попередження захоплення страйкарями. В майстерню та депо залізничних майстерень введено зразкові військові частини для перереєстрації робітників, після чого роботу заводу було поновлено. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 129; спр. 22, арк. 6, 10.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Катеринослав. Ухвалено терміново зв'язатися з губкомом та губвиконкомом й залежно від переговорів надати директиви. У випадку, якщо становище залишиться незадовільним, запропоновано виїхати до Катеринослава Д. Лебедю та Д. Мануїльському. Вирішено запитати Катеринослав про те, наскільки підготовлено скликання на неділю безпартійної конференції й залежно від цього вирішити питання про її скликання або розпуск. Крім того, запропоновано закрити залізничні майстерні, визначивши час закриття залежно від становища. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 110-111 зв.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову по

доповіді Політичного управління Революційно-військової ради України та Криму. Запропоновано скласти план боротьби з демобілізаційними настроями та накреслено заходи посилення політроботи в армії. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 112.

1. Львів, Польща. Відбувся з'їзд Української трудової партії. Порядок денний: про сучасний політичний момент та про питання Східної Галичини на міжнародній арені; про українську пресу; організаційні питання; про відносини з москвофілами; про економічне становище; про польську аграрну політику в Східній Галичині. Громадський вісник, Харків, 1921, 7 червня.

3. Харків. РНК УСРР розповсюдила на територію УСРР дію постанови РНК РСФРР від 5 травня 1921 р. про трудове дезертирство. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 18 червня.

2. Луганськ. Загальне зібрання робітників підприємств поліграфічної промисловості прийняло рішення відрахувати на користь англійських працівників, що страйкували, тижневий заробіток. Пролетарий, Харьков, 1921, 5 юня.

2. 3. Харків. Відкрився Всеукраїнський з'їзд сільськогосподарської кооперації. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 4 червня.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про продовольчу кампанію. Ухвалено проводити збір продподатку залежно від становища в повітах, поклавши відповідальність за його виконання на голів або заступників губвиконкомів. Наркомзаксправ запропоновано посилити

апарат міліції. Перед ЦК РКП(б) порушено питання про підготовку трудової армії до продовольчої роботи. Органам Наркомпроду рекомендовано виключити „нетрудовий елемент” Катеринославської та Харківської губерній з пайкового постачання. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 113.

3. Харків. Наркомпрод УСРР передав до робітничої кооперації Криму запаси тютюну, вина та чаю, що знаходилися в його розпорядженні, для організації товарообміну. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 5 червня.

3-4 червня (п'ятниця – субота).

3. Львів, Польща. Відбувся з'їзд українських партій. Брали участь українські послы колишнього австрійського парламенту, послы колишнього польського сейму, а також представники Українських трудової, радикальної (така назва у джерелі – Авт.), християнсько-суспільної партій, українських економічних та студентських організацій. Порядок денний: про становище Східної Галичини, Холмщини та Волині; про національне виховання; про зноблення української школи та інші питання. Громадський вісник, Харків, 1921, 8 червня.

4. Харків. У приміщенні Першого українського інституту наукової медицини відбувся I Всеукраїнський з'їзд у справі організації медичної допомоги. Порядок денний: про конституцію людського організму; про основний напрямок діяльності лікарського відділу НК охорони здоров'я у справі організації лікарської допомоги населенню. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 7 червня.

4 червня (субота).

3. Харків. Президія ВУЦВК прийняла постанову про купівлю фуражу на вільному ринку радянськими установами у випадку незадоволення їхніх потреб Наркомпродом УСРР. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про охорону й оборону залізниць та водних шляхів на Україні”. Це завдання покладалося на органи ВУЧК. ЗУ України, 1921, № 10, Ст. 281.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про створення посівного фонду для осінньої посівної кампанії” за рахунок 15% відрахувань із надходжень продрозкладки. ЗУ України, 1921, № 10, Ст. 278.

3. Харків. РНК УСРР вирішила подовжити на три місяці строк мілітаризації підприємств і установ, де він завершився 1 червня. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 8 червня.

3. Київ. Губернський відділ крамопостачання закінчив роботу по організації товарообміну. Створено пункти по обміну краму в Чорнобилі, Білій Церкві, Сквирі та деяких інших повітових містах губернії. Асигновано крамообмінний фонд у розмірі 1 млрд. 388 млн. крб. Шляхом крамообміну планувалося заготовити в усіх повітах губернії жири та масло, а в Чорнобильському та Київському, й північній частині Білоцерківського та Бердичівського – м'ясо та зернові. Для збільшення крамообмінного фонду було надіслано 14 цистерн гасу та 240 вагонів солі. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 7 червня.

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про однаковий

рівень забезпечення працівників різних народних комісаріатів. Визначено заходи заохочення до проведення скорочення штатів: передання коштів, що звільнялися після скорочення, до преміального фонду. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 8 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про контроль за споживчою кооперацією”. Визначено завдання діяльності НК РСІ щодо ревізії господарської діяльності кооперативних організацій. ЗУ України, 1921, №10, Ст. 281.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок скликання, розгляду, затвердження й виконання фінансових кошторисів”. ЗУ України, 1921, №10, Ст. 284.

3. Східна Галичина. Підписанням угоди з підприємцями про поліпшення оплати праці та організацію комітетів охорони робітників завершився страйк робітників нафтових копалень. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1921, 14 червня.

4. Харків. Труппа Театру-студії на чолі з режисером Л. Красовським об’єдналася з трупною Державного українського драматичного театру ім. Т. Шевченка. Після об’єднання студія продовжила театральну діяльність: готувала до прем’єри виставу Гауптмана „Затоплений дзвін”. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 4 червня.

5 червня (неділя),

1. Чигирин Кременчуцької губернії. Повітова комісія по боротьбі з дезертирством звільнила по амністії з 15 березня по 15 травня 370 осіб, згідно з рішенням V Всеукраїнського з’їзду рад. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 8 червня.

3. Сімферополь. Допризовників у кількості 1200 осіб мобілізовано на сільськогосподарські роботи. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 8 червня.

3. Чернігівська губернія. Поновлено розробку каоліну. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 7 червня.

4. Харків. Бюро художньої критики оголосило цикл диспутів про проблеми мистецтва, й, насамперед, театрального будівництва на прикладі діяльності місцевих театрів. Перший диспут присвячено обговоренню творчості Героїчного театру (за участю театральних діячів і критиків, та наркомосу Г. Гринька), а другий – Державного оперного театру (по доповіді керівника балетної студії П. Познякова „Про сучасний танець”). Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 5 червня.

2. Катеринослав. Проведено загальне зібрання робітників, на якому прийнято рішення про припинення страйку, підтримано резолюції, висунуті членами губкому та проведено обрання делегатів на конференцію залізничників також за списками фракції КП(б)У. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 21, арк. 129; спр. 22. арк. 6.

6 червня (понеділок).

1. Суми. Відбувся перший випуск курсантів на з'єднаних командних курсах. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 червня.

3. Харків. РНК УСРР затвердила статут кооперативного комітету. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 19 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про кооперативний комітет УСРР, що створювався для

керівництва і контролю та виконання адміністративно-розпорядчих функцій, пов'язаних з діяльністю кооперації. ЗУ України, 1921, № 10, Ст.. 285.

3. Оголошено про поновлення морських рейсів між Константинополем, Миколаєвом, Одесою і Новоросійськом англійськими пароплавами „Марієтта”, „Анастасія”, „Доротея”.

3. Одеса, Незважаючи на недолік палива, матеріалів і робітників заводи Чорноморського транспорту випустили з ремонту пароплави „Швидкий”, „Черговий”. Завершувався ремонт пароплавів „Іскра” та „Михайло”. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 червня.

4. Одеса. Відбувся перший випуск командирів Одеських командних курсів важкої артилерії. Вісті, Київ. 1921, 8 червня.

4. Київ. Українське наукове товариство ім. Шевченка об'єдналося з Українською академією наук у Всеукраїнський найвищий науковий осередок. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 червня.
7 червня (понеділок).

1. Львів. Відбувся з'їзд представників Народної трудової партії на чолі з Т. Окуневським. Обговорювалося питання про становище Східної Галичини в складі Польщі. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 червня.

1. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про поліпшення діяльності Народного комісаріату робітничо-селянської інспекції”. Ухвалено план організації політичного напрямку діяльності РСІ; визнано необхідним впровадження планової діяльності РСІ; підтверджено підконтрольність усіх установ

на території УСРР, Наркомату РСІ; визнано порядок заміни завідувачів губернськими відділам РСІ; вказано на необхідність розробки правил ревізії та скасування тарифів; запропоновано визначити порядок розв'язання питання про боротьбу з бюрократизмом; ухвалено позачерговий розгляд судових справ, порушених РСІ; наголошено на дотриманні вимоги своєчасної підготовки звіту за наслідками обстеження державного бюджету УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 26 липня.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про продпостачання комнезамів”. Скасовано державне постачання сільського населення за виключенням членів комнезамів, яким щомісячно призначалося по 1 ф солі на їдця, по 2 ф керосину протягом опалювального сезону (жовтень-квітень) та 5-10% від поставок продуктів для товарообміну. *ЦДАГО України, 1921, №10, Ст. 286.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло до відома протест української делегації на конференції ЦК РКП(б) з приводу виступу Сосновського, який звинуватив РНК УСРР та ЦК КП(б)У в блокуванні постачання Півночі хлібом, порівнявши їх з „собакою на сні”, та запропонував посилити децентралізовані заготівлі хліба в УСРР окремими органами РСФРР, що загрожували зривом державної хлібозаготівельної кампанії. Зважаючи на таку позицію російських комуністів, Г. Петровському та Х. Раковському пропонувалося зробити доповідь на наступній сесії ВЦВК РСФРР про становище в УСРР. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 115.*

3. Лисичанськ Бахмутського повіту Донецької губернії. Пущено Троїцький содовий завод. *Красный шахтер, 1921, 7 июля.*

6. Тираспольський повіт Одеської губернії. Прибуло 350 дітей шахтарів для оздоровлення на дачах. *Красный шахтер, 1921, 7 июля.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило тези про аборти, запропоновані М. Гуревичем. Надалі запропоновано затвердити їх Наркомздором та Наркомюсту УСРР [текст тез у матеріалах до протоколів політбюро не зберігся]. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк.. 114 зв.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про продовольче постачання комнезамів. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 27 червня.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову по доповіді Закордону (відділу по закордонній роботі ЦК КП(б)У). Запропоновано „встановити нормальні взаємини з закордонною роботою ЦК РКП(б), погодивши це питання з делегатами, які прибули з Варшави та Буковини”. В газетах, що фінансувалися ЦК КП(б)У в Бессарабії та Буковині, вирішено організувати відділи, в яких би висвічувалися гоніння та утиски українців у цих країнах. Для здійснення висновків по доповіді ухвалено провести їх через оргбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 114*

8 червня (вівторок).

1. Харків. Президія ВУЦВК прийняла постанову про скасування Анан'ївського повіту Одеської губернії шляхом розподілу його волостей між сусідніми повітами губернії. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 17 червня.*

3. Харків. ВУЦВК затвердив статут про Раду вищої торгівлі при уповноваженому Зовнішторгу в Україні. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 23 червня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про поліпшення побуту робітників”. Накреслено заходи забезпечення робітників із державного фонду взуттям, одежею, паливом та продовольством; налагодження товарообміну робітничих організацій з метою заготівлі цих товарів на ринку; організації взуттєвих та швацько-ремонтних майстерень для робітників; забезпечення робітників житлом шляхом приписки житлових будинків до промислових підприємств та ремонту мешкань робітників; використання потягів-лазень і пральних загонів військово-санітарних відомств, а також ремонту не функціонуючих міських пралень і бань для обслуговування мешканців робітничих районів; обладнання будинків відпочинку реманентом та продовольством для оздоровлення робітників; встановлення переважного медичного обслуговування робітників шляхом приписки до промислових підприємств найкращих медичних закладів; пристосувати для обслуговування робітників години роботи комунально-побутових установ і т. ін. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 28 липня.

10 червня (п'ятниця).

3. Харків. РНК УСРР прийняла положення „Про введення у всіх закладах і підприємствах списків робітників і селян”. ЗУ України, 1921, №11, Ст. 291.

3. Харків. РНК УСРР прийняла положення „Про податки та

збори, що стягалися на користь міських рад з торгових та промислових підприємств”. З цією метою мали стягатися патентний збір та податок з прибутку. ЗУ України, 1921, №11, Ст. 300.

3. Харків. РНК УСРР прийняла положення “Про податкову інспекцію Наркомпроду” ЗУ України, 1921, №11, Ст. 330.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про створення місцевих податкових комісій по проведенню виробничих та сировинних податків”. ЗУ України, 1921, №11, Ст. 304.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про порядок використання та розподілу машин і знарядь”. Сільськогосподарська техніка та реманент мали постачатися селянству виключно в обмін на сільськогосподарську продукцію та на пільгових умовах для колективних господарств. Зважаючи на обмеженість машин і знарядь, для обслуговування селянських господарств пропонувалося створювати прокатні пункти. ЗУ України, 1921, №11, Ст. 302.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про забезпечення культурно-освітніх та навчально-виховальних закладів приміщеннями”. ЗУ України, 1921, №11, Ст. 298.

3. Харків. РНК УСРР прийняла положення „Про інспекцію цукрової промисловості”. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 15 липня.

3. Одеса. До портів Криму та Кавказу відплив першим поштово-вантажно-пасажирським рейсом пароплав „Дмитро”. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1 липня.

10-15 червня (п'ятниця – середа).

2. 4. Харків. Відбулася нарада з питань по культурно-освітньої роботи профспілок. Порядок денний: звіт культвідділу Південбюро ВЦРПС; доповіді з місць; звіт про роботу секції по культурно-освітній діяльності IV Всеросійського з'їзду профспілок; про професійну освіту робітників; про робітфаки; про політико-освітню роботу; про участь профспілок у роботі по соціальному вихованню; про участь профспілок працівників освіти та мистецтв у культурно-освітній діяльності профспілок; організаційні питання; поточні справи. Матеріали по культурно-просветительной работе профсоюзов: Резолюции и тезисы II Всеукраинского совещания профсоюзов, 10-15 июня 1921 г. – Харьков, 1921.

11 червня (субота).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про хлібозаготівлі. Ухвалено посилити заготовки в Олександрівській та Полтавській губерніях. Київським губвиконкому та губкому КП(б)У доручено виконати розверстку в 2,5 млн. пудів та отримати шляхом товарообміну додатково 2 млн. пудів задля постачання хлібом не тільки України, а й Півночі. Для цього накреслено заходи організаційного зміцнення апарату губернських продовольчих органів з боку Наркомпроду. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 116.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У доручило губкомам спостерігати за регулярною, раз на тиждень, відправкою довідок про врожай органами Наркомзему, Наркомпроду та

статбюро. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк.. 116 зв.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про представництво УСРР в Раді праці та оборони РСФРР з правом вирішального голосу. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 15 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про створення робітничого фонду промисловості для крамообміну шляхом відрахування фабриками і заводами товарів свого виробництва. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 15 червня.

3. 6. Встановлено пряме залізничне сполучення Одеса – Київ – Москва – Петроград. Известия ВЦВК, Москва. 1921, 11 юня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про заходи боротьби з дитячою безпритульністю. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 червня.

12 червня (неділя).

1. М. Брусилів Житомирського повіту. До штабу 14-го полку РСЧА з'явився з повинною отаман Мордалевич зі своїми вояками. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 23 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про контроль над споживчою кооперацією. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про проведення осінньої посівної кампанії. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 червня.

4. Харків. В Селянському будинку відбувся вечір поезії пролетарських поетів. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 червня.

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило представником України до Москви Наваковського. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк.. 116 зв.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про боротьбу з

неписьменністю. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 червня.

13 червня (понеділок).

1. С. Снедич Радомишльського повіту Київської губернії. Знищено збройний загін отамана Санько. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 червня.

1. Балтський повіт. Розгромлено збройний загін отамана Кошового. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 червня.

1. На перегоні Дахно-Щербакове (15 верст від с. Бершад) невідомими спинено пасажирський потяг. 35 демобілізованих червоноармійців убито, а інших пасажирів пограбовано. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 червня.

6. Полтава. Губернський відділ охорони здоров'я відправив на лікування 35 робітників на курорти Кавказу, 67 – Одеси та 110 – Криму. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 15 червня.

6. Полтава. Комісія поліпшення побуту робітників прийняла рішення про вилучення м'яких меблів в установах для розподілу їх між робітниками. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 15 червня.

14 червня (вівторок).

1. Харків. Губернський евакуаційний комітет відправив на батьківщину першу групу польських військовополонених. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 червня.

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про об'єднання Російського та Українського червоних Хрестів (ЧХ РСФРР та УЧХ), вказавши на необхідність взаємного представництва представників цих органів та на обов'язок УЧХ діяти за кордоном із загально федеративних питань

виключно у контактах з ЧХ РСФРР. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 118.

2. Харків. У відміну постанови від 31 травня про посилення роботи в профспілці працівників мистецтв ухвалено ввести до складу бюро фракції профспілки члена губкому та представника політосвіти. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 119.

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У запропоновано РНК УСРР асигнувати КСМУ 200 млн. крб. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 119 зв.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про єдиний господарський центр – Економічну раду. Ухвалено ввести до її складу представників від найбільших профспілок (гірників, металістів, транспортників), а також від Південбюро ВЦРПС, погодивши персональний склад президії з Південбюро ВЦРПС. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 118.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про кооперацію. Ухвалено покласти в основу регламентації взаємин між господарською, кустарною та споживчою кооперацією положення, що діяло в РСФРР та про об'єднання всіх видів кооперативних об'єднань у губерньському масштабі губерньською спілкою, а в республіканському – Вукоопспілкою. Визначено необхідним регламентувати з боку Наркомпроду УСРР та Вукоопспілки взаємини між місцевими продорганами та кооперативами щодо товарообміну. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 118.

3. Харків. Колегія Наркомпроду УСРР постановила

скасувати для Миколаївської губернії продрозверстку на всі продукти, крім яєць і молока. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 17 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про поліпшення праці в установах Наркомату пошт і телеграфів”. Поширено на територію УСРР дію відповідної постанови РНК РСФРР від 11 травня 1921 р. Прирівняно робітників і службовців вказаного Наркомату, за винятком конторського та канцелярського персоналу наркомату та обласних управлінь пошт і телеграфів, у відношенні забезпечення житлом, паливом, комунальними послугами, засобами пересування при переміщеннях, відрядженнях і відпусках, а також щодо користування медичним і курортним лікуванням, курортним відпочинком до робітників фізичної праці. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 22 липня.

3. Харків. Колегія Наркомпроду звернулася з клопотанням до Малого РНК про дозвіл вільної закупівлі на базарах продовольства для забезпечення армії та лікарень і шпиталів. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 17 червня.

4. Харків. РНК УСРР затвердила „Статут Всеукраїнської академії наук”. Визначено завдання діяльності, принципи організації та взаємин ВУАН з іншими науковими установами; склад ВУАН; повноваження її керівних органів; особливі права ВУАН. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 22 липня.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про курси підготовки санітарних інспекторів”. Ухвалено організувати курси в Донбасі зі строком навчання один місяць. ЗУ України,

1921, № 11, Ст. 308.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про впорядкування руху біженців”. Заборонено видачу перепусток на проїзд до Харкова та до західної смуги без дозволу Укреваку (Української евакуаційної комісії). ЗУ України, 1921, № 11, Ст. 307.

15 червня (середа).

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про боротьбу з розкраданням вантажів на державних складах та при транспортуванні вантажів залізничними, водними та гужовими шляхами”. Передбачалося покарання аж до розстрілу. ЗУ України, 1921, № 11, Ст. 311.

6. Харків. ВУЦВК встановив монополію Наркомздоров'я УСРР на розподіл предметів медико-санітарного характеру. ЗУ України, 1921, № 11, Ст. 310.

3. Юзівка Донецької губернії. Пущено канатний завод. Красний шахтер, 1921, 23 юня.

3. Житомир Волинської губернії. Пущено Бежєвський скляний та Бродський фаянсовий заводи, Федорівську фабрику по виготовленню електротоварів. Красний шахтер, 1921, 23 юня.

3. Юзівський повіт. Дозволено вільний крамообмін сільськогосподарських продуктів на товари фабричного виробництва. Право крамообміну отримали волості, які виконали продовольчу розкладку. За пуд пшениці селяни отримували 4 аршини ситцю або 10 фунтів мила, або 15 фунтів гасу. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 червня.

15-25 червня (середа - субота).

1. Харків. Відбулася III Всеукраїнська нарада по освіті. Порядок денний: доповідь Наркомосу УСРР; про політико-освітню роботу в Червоній армії; доповіді з місць; про взаємини з КСМУ. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 18, 29 червня.

16-23 червня (четвер – четвер).

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада кустарно-кооперативної промисловості. Порядок денний: про завдання Ради народного господарства в галузі кустарної та дрібної промисловості. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 18, 24 червня.

16 червня (четвер).

3. Лебединський повіт. Комнезами приступили до розподілу земельних наділів заможних селян між незаможниками. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 19 червня.

6. Олександрівська губернія. З метою прискорення здійснення земельної реформи губернський земельний відділ вирішив виокремити 18 „ударних волостей”, в яких терміново наділити господарства незаможників землею з розрахунку 2-3 десятини на їдця. Розмір земельних ділянок на кожне селянське господарство мав становити від 12 до 21 десятини землі. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 19 червня.

8. Харків. РНК УСРР затвердила положення “Про порядок зносин урядових установ і громадських організацій з повноважними представниками УСРР за кордоном”. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 19 червня.

17 червня (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про

контрибуцію для місцевих коштів. Зважаючи на видання декретів про впровадження прогресивних податків, губкомам категорично заборонено накладати контрибуції, які підривали довіру до радянської влади та заважали планомірному впровадженню податкової системи. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13 арк. 121 зв.

3. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про виноробство. Дозволено вільне виробництво вина задля відбудови виноробства. В. Чубарю запропоновано надати проект декрету про державний контроль за виноробством та його оподаткування за прикладом Грузії. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13 арк. 121 зв.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про розподіл предметів медико-санітарного характеру”. Визнано єдиним розпорядчим органів щодо розподілу цих предметів Наркомздоров'я УСРР. ЗУ України, 10221, № 11, Ст. 317. .

17 – 24 червня (п'ятниця – п'ятниця).

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська нарада губернських земельних відділів. Порядок денний: доповідь наркомзема УСРР Д. Мануїльського; доповідь ЦК спілки цукрової промисловості; доповіді з місць. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 18, 25 червня.

18 червня (субота).

3. Одеса. Пуцено парцеляно-фаянсовий завод. Транспорт, Екатеринослав, 1921, 1921, 18 юня.

6. Харків. Українська рада трудової армії постановила використати прально-лазневі установи військового

відомства для обслуговування робітничого населення. Пропонувалося передати всі санітарні частини в розпорядження Українського комунального відділу та Південбюро ВЦРПС. Прально-лазневі заgonи та поїзди-лазні належало закріпити, та вказівкою Українського комунального відділу й Південбюро ВЦРПС за певними районами та окремими підприємствами й профспілками. Санчастині поставлено за обов'язок негайно відправити один поїзд-лазню до Донбасу та надалі забезпечити функціонування в цьому регіоні не менше чотирьох поїздів-лазень. Особливий комітет по паливу і продовольству мав забезпечити пральні та лазні паливом, а Наркомпрод УСРР – милом. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 18 червня.

8. Харків. ВУЦВК прийняв положення “Про НКЗС УСРР”. Визначено повноваження наркомату, структуру та завдання окремих відділів.

7. Помер М. Петров – літературознавець, історик української науки і літератури, етнограф, академік УАН. Історія Академії наук України. – К., 1993. – С. 501.

20 червня (понеділок).

20. Відкрито пароплавне сполучення по Кримсько-Азовській лінії. Красный Николаев, 1921, 23 юня.

6. Житомирський, Овруцький та Ізяславський повіти Волинської губернії. Губернський відділ охорони здоров'я відкрив притулки для дітей червоноармійців і незаможних селян. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 24 червня.

21 червня (вівторок).

3. Луганськ Донецької губернії. На підприємствах розпочалися вибори правління єдиного споживчого товариства. Повсюдно в переважній більшості обиралися члени КП(б)У та безпартійні робітники. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 24 червня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про кустарну та дрібну промисловість і сільськогосподарську кооперацію”. Поширено на території УСРР дію відповідного декрету дію РНК РСФРР від 27 травня 1921р. Визначено заходи розвитку сільськогосподарської кооперації, а також кустарного і дрібного промислів як у формі приватних підприємств, так і у формі кооперативів. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 16 липня.

6. Харків. РНК УСРР надала право на отримання карток „Червона зірка” непрацездатним або незабезпеченим членам родин червоноармійців у випадку смерті або загибелі останніх; червоноармійцям, які отримували платню першої та другої категорії. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 липня.

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про пайку для особливо відповідальних і незамінних працівників центральних, губернських та повітових установ”. Норма постачання за такими пайками встановлювалась у розмірі 40 фунтів хліба на місяць, 4 фунтів м'яса та риби, 7 фунтів круп, 1 фунта масла, 1 фунта цукру, 1,5 фунта солі, 0,5 фунта мила, 3 пачок сірників, 500 штук цигарок, 0,25 фунта чаю або 0,5 фунта кави. Кількість пайків для центральних установ встановлювалась в розмірі 2 тис. для працівників і 6

тис. для членів їхніх родин; для губернських установ відповідно – 2650 та 7950; для повітових – 40 та 120. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 30 липня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про відповідальність неповнолітніх”. Встановлено порядок розгляду спеціально створеними комісіями справ про відповідальність неповнолітніх осіб, які звинувачувались у скоєні злочинів. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 липня.

6. Миколаївська губернія. З метою боротьби з епідемією холери губернський відділ охорони здоров'я відкрив бараки для інфекційних хворих при колишніх земських шпиталях та ізоляційні пункти на залізницях. З метою профілактики захворюваності на холеру розпочалася підготовка до проведення санітарно-освітньої роботи: знімався науково-популярний фільм та друкувалися брошури про те, як остерегтися холери. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 24 червня.

22 червня (середа).

1. Сімферополь. Відбулася крайова конференція жінок Сходу. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 28 червня.

1. Харків. ВУЦВК прийняла постанову “Про невтручання адміністративних органів у діяльність судових установ”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 324.

1. 2. Харків. ВУЦВК прийняла постанову “Про скликання з'їздів РСІ” з метою залучення робітників і селян до діяльності органів РСІ”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 326.

3. Харків. ВУЦВК ухвалила положення “Про Всеукраїнський комітет по використанню дарових сил природи”. Мета

комітету – сприяння електрифікації та меліорації. *Вісті, Київ, 1921, 22 червня.*

22 – 25 червня (середа – субота).

1. Харків. Відбувся Всеукраїнський з'їзд завідувачів жінвідділами (відділами КП(б)У по роботі серед жінок). *Порядок денний: доповіді з місць; доповідь Центрального відділу по роботі серед жінок; про продовольчий податок; про форми та перспективи роботи жінвідділів; про роботу серед членів профспілок. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 25-29 червня.*

23 червня (четвер).

1. 2. Харків. Харківський губком КП(б)У накреслив заходи попередження опозиційних виступів робітників. Губернській раді професійних спілок разом з Південбюро ЦК запропоновано визначити форму перереєстрації членів профспілок з метою їх політичної та класової чистки. Секретаріату губпарткому разом з губвиконкомом та ВУЧК рекомендовано накреслити та здійснити план ліквідації контрреволюційних груп, що працювали на території міста та губернії. Губкому КП(б)У, крім того, в 48-годинний термін запропоновано погодити з губернською профрадою і ЦК профспілок списки осіб, що підлягали вилученню з заводів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 85.*

1. Харків. Відбулася нарада секретаря ЦК КП(б)У Г. Петровського, секретаря Харківського губкому КП(б)У М. Попова, голови Харківського губЧК Радіна та члена колегії ВУЧК Рославця з приводу становища на Харківських заводах та фабриках. Ухвалено план операцій ЧК у зв'язку з

бродіннями на заводах. Вирішено в першу чергу вилучити “злісно-шкідливі елементи” із дискредитацією їх в очах робітничих мас. Арешти рекомендувалося проводити за згодою з губернською радою профспілок та губернським парткомом; більш помірковані елементи – вилучати через губернську раду профспілок та дорожні комітети професійної спілки працівників залізничного транспорту. Крім того, проти призвідників страйків планувалося розгорнути агітаційну кампанію в пресі. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 22, арк. 85.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про боротьбу з крадіжками вантажів на складах і під час транспортування вантажів по залізничних, водних і гужових шляхах. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 18 червня.

24 червня (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про питання, пов'язані з настроями Харківських робітників. Харківському губкому запропоновано створити надзвичайну комісію, ядро якої належало сформувати з членів президії губвиконкому. До комісії також належало включити секретаря губкому та представників губернської ради профспілок, губернського військового комісара, голову губернської ЧК, голову губернського особливого продовольчого комітету. Рішення комісії визнавалися кінцевими та безапеляційними. Секретаріату доручалося надати аналогічну директиву всім губкомам на випадок виникнення занепадницьких настроїв серед робітників.

Питання про збільшення натурального преміювання та усунення суперечки між Вукоопспількою та Наркомпродом УСРР запропоновано передати на розгляд економічної наради. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 122 зв.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про ліквідацію петлюрівщини. ВУЧК запропоновано продовжити боротьбу з петлюрівщиною, регулярно інформуючи політбюро ЦК КП(б)У про цю роботу. На допомогу ВУЧК вирішено мобілізувати комуністів з каральних органів, а губкомам Правобережжя тимчасово відрядити у розпорядження ЧК декілька відповідальних працівників. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 122 зв.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило відкомандирувати з Донбасу на Правобережжя тисячу комуністів та безпартійних працівників, окрім кваліфікованих працівників, для політичної та продовольчої роботи. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 122.

3. Харків. Постановою ВУЦВК створено комісію по використанню дарових сил природи. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 14 липня.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило принципово не заперечувати проти відкриття пивоварних заводів, якщо це дозволяли запаси зерна. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 122 зв.

3. Харків. Постановою РНК УСРР введено натуральний податок на м'ясні продукти. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 14 липня.

3. Харків. Постановою РНК УСРР введено натуральний

податок на продукти городництва та баштанів. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 липня.

3. Харків. Постановою РНК УСРР введено натуральний податок на соломку. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 липня.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про введення державної монополії на сіль”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 326.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на продукти бджільництва”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 328.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на соломку”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 329.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на сіно”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 330.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на продукти городництва”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 331.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на фрукти”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 332.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на яйця”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 333.

3. РНК УСРР прийняла постанову “Про натуральний податок на молочні продукти”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 334.

3. Опубліковано постанову ВУЦВК про нагородження Червоним прапором виконкомів Дніпровського повіту Миколаївської губернії та Мелітопольського повіту Запорізької губернії за своєчасне виконання продрозкладки. Пролетарій, Харків, 1921, 24 юнія.

3. 6. Запорізька губернія. Проведено кампанію боротьби з торбарями. В'їзд торбарів з Півночі остаточно припинено. Очищено від торбарів станції Олександрівськ, Джанкой, Чапліно, Пологи, Горішнє, Токмак. До ст. Мокра надіслано червоноармійців, які відбирали у торбарів мішки, а їх спрямовували додому. В результаті припинення напливу торбарів збільшилися засіви ріллі та поліпшився рух поїздів. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 червня.

3. 7. Помер уповноважений НК Зовнішторгу РСФРР при РНК УСРР, голова Вукоопспілки І. Саммер. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 червня.

4. Харків. Всеукраїнське державне видавництво оголосило конкурс на сценарії агітаційно-пропагандистських вистав для сільських театрів за темою: „повстанський селянський рух, як прояв політичного бандитизму, що спрямовувався на реставрацію буржуазно-поміщицького ладу”. Перша премія становила 300 тис., друга – 200 та третя – триста крб. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 18 червня.

6. Москва. В.І. Ленін підписав постанову РНК УСРР від 21 червня 1921 р. про заборону всім місцевим виконкомом видавати дозвіл на в'їзд на територію Сибіру, України, Північного Кавказу та Туркестану в зв'язку з розвитком епідемії. Владимир Ильич Ленин. Биографическая хроника. – Т. 10. – С. 594.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про права та обов'язки чужоземців”. Визначено, що всі вони, за виключенням дипломатів та представників торговельних

місій чужоземних країн, підлягали залученню до трудової повинності нарівні з громадянами УСРР. Ця постанова не поширювалася на чужоземних громадян лише при виконанні робіт по зміцненню обороноздатності республіки. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 липня.

25 червня (субота).

2. Житомир. На підприємствах міста проведено „день допомоги англійським шахтарям”, під час якого організовано мітинги, на яких робітники приймали рішення про добровільні відрахування із зарплати у фонд англійських шахтарів. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 червня.

2. Єлисаветград Миколаївської губернії. Більшість профспілок міста постановили передати до фонду допомоги англійським робітникам, які страйкували, частину заробітку за червень. Селянська біднота, Харків, 1921, 25 червня.

2. 3. Іванківська сільрада Прилуцького повіту Полтавської губернії організувала „день праці”, під час якого всі мешканці працювали на ремонті мостів, криниць, шляхів й т. ін. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 червня.

3. Єлисаветград Миколаївської губернії. Пущено сірникові фабрику, завод по виробництву колісної мазі, а також миловарний та цегляний зводи. Селянські біднота, Харків, 1921, 25 червня.

3. 7. Харків. РНК УСРР призначила М. Полоза повноважним представником УСРР до Ради праці та оборони РСФРР і планової комісії Наркомфінус УСРР. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 8 липня.

4. Харків. На основі об'єднання театру-студії з українським Державним драматичним театром ім. Т. Шевченка створено Радянський театр ім. Т. Шевченка. Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру; (Хроніка) // Театральна культура: Наук. Міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.

4. Харків. Всеукраїнське державне видавництво оголосило конкурс на художньо-агітаційні твори (драми, вистави, комедії) для постановки в самодіяльних сільських театрах. Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру; (Хроніка) // Театральна культура: Наук. Міжвідомчий щорічник. – 1964. – К., 1966. – Вип. 1. – С. 263.

3. 8. Харків. РНК УСРР дала згоду на призначення польським послом в УСРР колишнього секретаря польської місії в Бухаресті п. Гемпеля. Громадський вісник, Харків, 1921, 25 червня. 27 червня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про родини з Кронштадта. Зважаючи на те, що в УСРР залишалось багато місцевих контрреволюціонерів, пропонувалося порушити перед ЦК РКП(б) питання про недопущення в УСРР осіб, депортованих з Кронштадта. Але у випадку неможливості їх виселення на інші території рекомендувалося не заперечувати проти їх в'їзду в Україну. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 126.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Севастополь. Ухвалено звернутися до Кримського обласного комітету РКП(б)У з пропозицією провести чистку

Севастополя від контрреволюційних елементів. Постанову доручено провести М. Фрунзе. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 126.

2. Харків. Відкрився Всеукраїнський з'їзд працівників текстильної промисловості. Порядок денний: доповідь Українського тресту текстильної промисловості про становище текстильної промисловості в УСРР; доповідь Південбюро профспілки текстильників. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 28 червня.

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило Корнілова уповноваженим ЦК Всеробосу на Україні. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 124.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про нові грошові знаки” під назвою “розрахункові знаки Російської соціалістичної федеративної республіки”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 336.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про залучення до трудової повинності іноземців”, що проживали в УСРР, за виключенням роботи оборонного характеру. Не підлягали залученню до трудової повинності члени дипломатичного корпусу та консульських представництв, а також члени їх родин, які не були громадянами УСРР. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 335.

3. Харків. РНК УСРР ввела натуральний податок на яйця та натуральний податок на вовну. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 10 липня.

4. Вийшло перше число журналу „Путь к коммунизму” –

органу Головополітосвіти при Наркомосі УСРР, який було видано українською і російською мовами. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 30 червня.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про становище в Донбасі. Зважаючи на його складний стан, запропоновано вважати необхідним як гарантію виконання завдань по видобутку вугілля, забезпечити на липень Центральне правління кам'яновугільної промисловості та Центральне правління важкої індустрії в 450 тис. пудів хліба, а для армії та дитячого харчування та інших потреб – 300 тис. За цією умовою мав бути виконаним видобуток за липень у розмірі 25 млн. пудів й на серпень – у розмірі 30 млн. пудів вугілля. Уповноважити М. Фрунзе вийти до ЦК РКП(б) для проведення означених норм. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк.. 126.

3. Москва. В.І. Ленін направив телеграму голові РНК УСРР Х. Раковському, Наркому продовольства УСРР М. Владимирову та ЦК КП(б)У про необхідність терміново поновити відправку до РСФРР хліба з України в кількості 30 вагонів щоденно. Ленін В.І. Телеграма Х. Г. Раковському, М.К. Владимирову, ЦК КП(б)У // Повн. збір. тв. – Т. 53. – С. 3-4.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про натуральний податок на прядиво”. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 27 липня.

3. Подільська губернія. Пуцено Вінницький олійний завод та Проскурівську паперову фабрику. Селянська біднота, Харків, 1921, 28 червня.

3. Одеса. Відбудовано телеграфну станцію. Киевский

пролетарий, 1921, 28 юня.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про відбудову Катеринослава. Ухвалено підпорядкувати комісію по відбудові Катеринослава губвиконкому та запропонувати РНК УСРР надати максимальну допомогу Катеринославському губвиконкому в справі відбудови міста. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 124 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову за доповіддю М. Владимірова про продовольче становище в Україні. Владимірову запропоновано терміново надати кошторис на працівників від волосного до губернського рівнів. М. Фрунзе рекомендовано звернути увагу на необхідність терміново вигнати Махно з Полтавщини в одну з голодуючих губерній, якщо неможливо його швидко ліквідувати. В Олександрівській губернії ухвалено продовжити збір продрозкладки, одночасно посиливши товарообмін, а також прийняти до уваги повідомлення про залишення в Миколаєві 200 тис. пудів зерна. Одеському губкому за його персональною відповідальністю запропоновано залишити для Одеси тільки 450 тис. зерна, а інше – вивезти в порядку, що встановлено Наркомпродом УСРР. Визнано необхідним перекласти задоволення внутрішніх потреб губернії за рахунок помольного податку, зберігши його колишній розмір. Рекомендовано затвердити проект циркуляру всім губкомам та головам губернських особливих продовольчих комітетів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 125.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про

торгові делегації. Торговим представником у Прагу призначено Новаківського, а в Берлін – Гомбарга. Делегаціям запропоновано виїхати в тижневий строк. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк.. 124 зв.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про переселення українців з РСФРР в Україну”. Наркомзему УСРР доручалося повідомити переселенців про труднощі по відбудові селянських господарств, що чекали на них: обмеженість земельного фонду в УСРР і неврожай. Внаслідок цих перешкод було вирішено дозволити переселення виключно організованих колективів за розпорядженням Наркомзему РСФРР або УСРР з місцевостей, які спіткало стихійне лихо. Наркомзему УСРР для організації планомірного переселення з РСФРР ставилося за обов’язок вирішити питання про влаштування земельно-колонізаційного фонду в УСРР, попередньо з’ясувавши потреби розселення селянського населення УСРР й надаючи переваги переселенцям з однієї місцевості УСРР до іншої. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 12 липня.

6. Харків. РНК УСРР прийняв постанову про холерну пошесть. Оголошено неблагополучними щодо захворюваності населення на холеру Харківську та Донецьку губернії, а Запорізьку та Катеринославську – такими, яким загрожувала пошесть холери. Накреслено заходи боротьби з її поширенням: впорядкування торгівлі продовольчими товарами; очистку колодязів в околицях столиці та ремонт бараків для холерних хворих; забезпечення персоналу цих бараків та перевізників інфекційних хворих підвищеними

продовольчими пайками у кількості 2 тис. для Харківщини і 1,5 тис. для Донеччини, навіть на шкоду іншим споживачам; забезпечення холерних хворих продовольством; винайдення позабюджетних коштів для здійснення цих заходів. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 липня.

6. Харків. З 16 квітня по 28 червня в столиці було зареєстровано 582 хворих на холеру, яку завезли приїжджі з Ростова, Воронежської губернії РСФРР та ст. Лозової Харківської губернії. Для боротьби з пошестю організовано 22 пункти для щеплення населення та 2 медичних пересувних загоны. Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 9 липня.

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про допомогу демобілізованим. Президії ВУЦВК доручено розробити проект декрету про допомогу демобілізованим, поклавши її надання на сільські товариства, повітові та губернські ради та оголосивши право демобілізованих на землю, реманент та ін. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 124 зб.

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про страхування. Ухвалено принцип державного страхування, яке рекомендувалося зосередити при Наркомфіні УСРР. Запропоновано, по-перше, створити страхову раду з представників Наркомзему УСРР, Української ради народного господарства, НКВС і Всеукраїнської кооперативної спілки створити страхову раду; по-друге, проводити по можливості натуральні страхові премії; по-третє, доручити секретаріату терміново знестися по цьому

питанню з ЦК РКП(б). ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 13, арк. 124.

28 червня (вівторок).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про продовольчий податок на овечу вовну”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 340.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про продовольчий податок на пенькове волокно”. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 341.

29 червня (середа).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про застосування кримської амністії на територію УСРР”. Ухвалено амністію для осіб, що брали участь у виступах проти радянської влади. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 346.

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про адміністративні кари”. За порушення постанов виконкомів встановлено такі кари: штрафи до 500 тис. крб. та ув’язнення до концентраційних таборів до 6 місяців. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 344.

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про інформацію з місць”. Губвиконкомам та відділам управління НКВС було поставлено за обов’язок регулярно надсилати до президії ВУЦВК інформацію про становище на місцях. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 343.

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про права губернських відділів РСІ”. Встановлено порядок їх відкликання виключно за згодою з НК РСІ. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 342.

2. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про посилення діяльності КСМУ та про залучення його до радянського будівництва”. Місцевим радам поставлено за обов’язок запрошувати представників КСМУ на сесії губернських і повітових виконкомів, а також залучати їх як практикантів до роботи секцій відділів рад та до комітетів незаможних селян. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 345.

3. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про порядок відрахування продуктів до фонду натурального преміювання”. Такі відрахування для товарообміну на продовольство встановлювалися в розмірі 5% від валової продукції на націоналізованих підприємствах, що виробляли сірники, посуд, крохмаль, сіль, мило, парфуми, різні масла, цукор, кондитерські вироби, чайні та кавові суміші, взуття, одяг, нафту, вугілля, залізно-скибинні вироби. ЗУ України, 1921, № 12, Ст. 348.

4. Харків. У клубі „Грядуще” відбувся вечір поезії за участю російського поета Шегелі, українського – В. Набрута та харківського журналіста В. Рожичіна (колишнього співробітника газет „Наш голос” та журналу „Колосья”). Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1 липня.

6. 8. Авдіївка Донецької губернії. Прибула перша група реемігрантів. Прибулих працевлаштовано на промислових підприємствах і залізниці. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1 липня.

30 червня (четвер).

1. Донецька губернія. У багатьох повітах завершено перевибори до рад. Повсюдно обрано переважно комуністів

ськими інспекціями мав призначати НК РСІ за згодою з президією губвиконкомів, а у випадках недосягнення угоди – президією ВУЦВК. Завідувачі підвідділів та старші інспектори місцевих органів РСІ мали призначатися та звільнятися завідувачами цих органів за умовою повідомлення НК РСІ. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 26 жовтня.

1. 3. Група озброєних селян розгромила зсипний пункт у Сквирському повіті Київської губернії. Коммунист, Харьков, 1921, 8 октября.

2. Харків. За постановою ВУЦВК створено Українську економічну раду (УЕР) – орган планово-економічного управління при РНК УСРР. Мета діяльності ради – погодження економічних заходів наркоматів, розробка загальнореспубліканських господарських планів. Українська радянська енциклопедія, – К., 1964. – Т. 15. – С. 99.

3. 6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про забезпечення закладів, що знаходились у сільській місцевості”. Сільські лікувальні та освітні заклади переводилися на забезпечення за участю населення. Для цього вводилося самообкладання сільських мешканців по нормах, встановлених сільрадами та волосними виконкомом. ЗУ України, 1921, № 19, Ст. 562.

29 вересня (четвер).

4. Верхньодніпровськ Катеринославської губернії. Товариство „Просвіта ім. Т. Шевченка” перебудувало свою діяльність на основі статуту Наркомосу УСРР. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 вересня.

4. Харків. Колегія Політосвіти заборонила постановку оперет. Коммунист, Харьков, 1921, 29 сентября.

4. Харків. При Укрпурі (Політичному управління Ревійсьради військ України та Криму) та штабі командуючого цього округу відкрито військово-політичний технікум. Коммунист, Харьков, 1921, 29 сентября.

10. Підпалено баржу з зерном, що перевозила 9 тис. пудів зерна зі Ржищева до Києва. Известия, Одесса, 1921, 1 октября.

30 вересня (п'ятниця).

1. Харків. У приміщенні Народного будинку поставлено агітаційну виставу „Холера”. Коммунист, Харьков, 1921, 30 сентября.

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про комнезамі. Ухвалило відкинути політику ліквідації комнезамів та їх заміни комітетами взаємодопомоги. Південбюро ВЦРПС запропоновано вивчити питання про залучення сільськогосподарського пролетаріату до профспілок та внести конкретні пропозиції з цього приводу до Політбюро ЦК КП(б)У. ЦДАГО України, ф1, оп. 20, спр. 16, арк. 68.

Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про націоналізацію земель для радгоспів. ЦДАГО України, ф1, оп. 20, спр. 16, арк. 69.

3. Харків. Створено об'єднання великої масло-молочної промисло-

вості України “Маслотрест”. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства 1921-1925.* –С. 560.

3. 8. Харків. Між Уповноваженим Наркомзовнішторгу УСРР та торговою делегацією Чехословаччини укладено торгову угоду про закупку в Чехословаччині партії сукна. *Хозяйство Украины, Харьков, 1921, 30 сентября.*

6. Харків. ЦК КП(б)У надіслав циркулярний лист до всіх губкомів партії, політосвіт Наркомосу УСРР, культвідділів профспілок, політвідділів військ України та Криму, політсекретаріатів військ міліції та ВУЧК про проведення свят четвертої річниці Жовтневої революції. Накреслено заходи агітаційної кампанії, спрямовані на пропаганду радянського ладу та мобілізацію трудящих на відбудову народного господарства. *Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 7 жовтня.*

10. Фастів Білоцерківського повіту Київської губернії. Група озброєних селян зробила наліт на товарний поїзд, завантажений зерном, і намагалася пустити його під ухил. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 октября. Кінець вересня.*

1. Бессарабія. Група повстанців висадила міст під Чернівцями, Військовий ешелон зазнав аварію, багато вояків загинуло. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 октября.*

Жовтень

4. Київ. Відкрито Вищу військово-педагогічну школу. *Киевский краснознаменный... - К., 1969. С. 482.*

1 жовтня (субота).

3. Київ. Дисциплінарний товариський суд при професійній спілці медичних працівників виніс вирок по справі працівників, звинувачених у порушенні трудової дисципліни оголошенням страйку через затримку виплати заробітної плати. Звинувачені були засуджені до примусових робіт при губернському відділі охорони здоров'я строком на шість місяців і на той же строк позбавлялися профспілкового членства, а на рік – права обирати та бути обраними до профспілкових органів. Щодо переведення на примусові роботи вирок мав умовний характер. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 октября.*

4. Харків. Всеукраїнський літературний комітет започаткував у клубі газети „Вісті ВУЦВК” цикл вечорів, присвячених сучасній українській поезії. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 1 жовтня.*

4. Одеська губернія. У повітових центрах встановлено радіостанції. Передано перші радіо-вісники Південного РАТАУ. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 октября.*

3. 6. Управління повітряного флоту УСРР організувало авіаневе-

зення термінової пошти між містами республіки. Пролетарій, Харків, 1921, 1 октября.

2 жовтня (неділя).

3. Харків. Наркомпрод УСРР постановив припинити свою участь у всіх формах громадського харчування для дорослих, які забезпечувалися державою. Щодо дітей та хворих ця участь, виключно у формі постачання продовольством, мала залишатися до того моменту, коли органи Наркомосу та Наркомздоров'я УСРР могли взяти на себе піклування про організацію громадського харчування. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 2 жовтня.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про сільсько-господарську кооперацію. Визнано доцільним створення трьох самостійних видів кооперації: споживчої, сільського господарства та промислової на чолі з Всеукраїнським управлінням. Запропоновано об'єднати їх у Всеукраїнському та губернському масштабах, не допускаючи організації обласного центру, та перенести назву Вукоопспілки на об'єднання трьох рад всеукраїнських рад різних типів кооперативних спілок. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 70.

Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило звернутися з проханням до ЦК РКП(б) відрядити в УСРР 30 профпрацівників: 4 голів та 9 секретарів губернських рад профспілок, і 17 працівників середньої ланки. Секретаріату ЦК КП(б)У також доручено підшукати 10 осіб для роботи в профспілках. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 71.

2. 6. Харків. Колегія Наркомпроду УСРР постановила припинити участь наркомату в організації громадського харчування дорослих, які знаходилися на державному постачанні. За Наркомпродом тимчасово залишено обов'язок організації столових для дітей та хворих, доки органи Наркомосу УСРР та Наркомздоров'я УСРР не налагодили цю справу, а надалі – зобов'язання постачання цих їдалень продовольством. Також було вирішено зняти з державного продовольчого постачання клуби та інші культурно-освітні заклади. Коммунист, Харків, 1921, 2 октября.

3 жовтня (понеділок).

4. Львів. В театрі товариства “Українська бесіда” відбулася прем'єра вистави “Примар” за Г. Ібсеном. Режисер – О. Загаров. Борковська О. Львівський театр товариства “Українська бесіда”. 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 165.

4. Київ. Спільне засідання УАН обрало професора О. Фоміна на дійсного академіка по кафедрі ботаніки. Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 474.

4 жовтня (вівторок).

1. Харків. До Польщі виїхала українська місія на чолі з О. Шумським. Очікувався приїзд до Харкова польської місії. *Коммунист*, Харків, 1921, 4 жовтня.

4. Львів, Польща. Закрито щоденну газету „Український вісник” (виходила з 25 січня 1921 р. замість газети “Діло”) за звинуваченням у розпалюванні міжнаціональної ворожнечі. *Коммунист*, Харків, 1921, 7 жовтня.

3. Харків. Південбюро ВЦРПС прийняло постанову про створення кооперативної ради для об’єднання всіх видів кооперації, окрім сільськогосподарської. Визнано недоцільним відмежування робітничих кооперативів від загальногромадянських кооперативів споживчої кооперації. Щодо сільськогосподарської кооперації було запропоновано створити самостійну кооперативну організацію у всеукраїнському масштабі. *Коммунист*, Харків, 1921, 4 жовтня.

4. Харків. Всеукраїнський літературний комітет організував клуб „Естрада літа”, в якому продовжився цикл вечорів, присвячених сучасній українській поезії, розпочатий у клубі газети „Вісті ВУЦВК” *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 1 жовтня.

4. Харків. Президія Харківської професійної спілки працівників освіти та мистецтв заборонила постановку вистав та концертів поза планом та без дозволу профспілки. „з метою боротьби з халтурою в роботі культосвітніх закладів”. Членів профспілки, винних в організації приватних театральних та концертних підприємств, та тих, які цьому сприяли, пропонувалося закликати до відповідальності. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 4 жовтня.

4. Харків. Фото-кіно комітет Головополітосвіти разом з ІЗО наркомосу приступив до виготовлення діапозитивів на тему голоду, які, як світові плакати демонструвалися у кінотеатрах. *Коммунист*, Харків, 1921, 4 жовтня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про пенсії особам, які мали особливі заслуги перед революцією”. Для них встановлено підвищені пенсії на випадок інвалідності. *ЗУ України*, 1921, №23, Ст. 649.

5 жовтня (середа).

1. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про дисциплінарні покарання за порушення службової дисципліни в радянських установах”. Згідно з постановою V Всеукраїнського з’їзду рад щодо радянського будівництва та на зміну належної частини постанови РНК УСРР від 10 червня про мілітаризацію радянських установ, було ухвалено, що такі покарання мали накладатися на членів місцевих виконкомів та членів президій виконкомів (губернського, повітового та нижчих рівнів) вищими радянськими органами. Право їх накладати на співробітників свого

відомства також отримали члени наркоматів та їхні заступники. Зазначені особи мали накладати такі карі: догана, догана з оповіщенням у пресі, арешт строком на два тижні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 жовтня.*

4. С. Гольманівка Куликівської волості Полтавської губернії. На батьківських зборах учнів місцевої школи прийнято рішення про внесення натуральної плати за навчання дітей у старших класах в розмірі 15 фунтів борошна, 5 фунтів жирів, 10 фунтів пшона та 10 картоплин, а також 10 фунтів борошна, 3 фунтів жирів, 5 фунтів пшона та 5 картоплин – у молодших класах. Платню належало внести до Різдва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 жовтня.*

4. 6. Єлисаветград Миколаївської губернії. Повітовий комітет КП(б)У ухвалив пропозицію профспілки друкарів про продаж газети „Известия”. Ціна встановлювалась у розмірі тисячі карбованців за номер. Пільги на безкоштовне придбання газети надавалися партійним і профспілковим організаціям. Розподіл газети серед цих організацій покладався на Політвидав. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 жовтня.*

8. Харків. Наркомзаксправ РСФРР Г. Чичерін і наркомзаксправ УСРР Х. Раковський надіслали ноту протесту представнику ради міністрів Румунії генералу Авереску, в якій заявили про те, що у попередній ноті румунського уряду не було підтримано пропозиції радянського уряду щодо вигнання з території Румунії петлюрівського уряду та антирадянських військових формувань емігрантів з Росії та України. У ноті також висловлювався протест з приводу актів насильства румунських прикордонників над громадянами УСРР у прикордонній смузі та висувалося звинувачення на адресу румунського уряду в зриві мирних переговорів між радянськими республіками та Румунією. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 октябрю.*

10. Одеса. Губернська комісія відправила перший продовольчий ешелон у складі 2 вагонів пшениці, 2 – жита, 6 – проса та 10 ячменю до голодуючого Поволжя. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 октябрю.*

6 жовтня (четвер).

1. Харків. Уповноважений Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР та Південбюро ВЦРПС прийняв постанову про скорочення робочого дня для робітників-інвалідів, які втратили працездатність на 30%, до 6 годин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 6 жовтня.*

1. Москва. В.І. Ленін написав записку голові Московської ради, члену політбюро ЦК РКП(б) Л.Б. Каменеву про боротьбу з шовінізмом. Вказано на те, що у ВЦВК мали по черзі головувати представники різних національностей, які населяли СРСР. Ленін В.І. Записка Л.Б. Каменеву про боротьбу з великодержавним шовінізмом // *Повн. збір. тв. – Т. 45.*

– С. 214.

3. Полтавська губернія. За півтора місяця продподаткове завдання виконано на 86%: зібрано 8 млн. пудів хліба за продподатком. Це – найкращий показник не тільки в УСРР, а й в РСФРР. У повітах виявлено „чорні” волості, селяни яких саботували збір податку, представляючи податковим комісіям зменшені дані про площу ріллі та фіктивні – про кількість їдців. У таких волостях революційні трибунали здійснювали конфіскацію „прихованої” землі та вводили прогресивне оподаткування, але війська сила не застосовувалася. З 8 по 16 жовтня в губернії оголошено „тиждень завершення збору продподатку”. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 жовтня.

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про права та обов’язки наймачів та мешканців кімнат”. Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.

7 жовтня (п’ятниця).

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про біжучу державну статистику промисловості та праці”. Проведення статистичних обстежень такого напрямку покладалися на ЦСУ. Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.

4. Харків. Всеукраїнський фото-кіно комітет запропонував усім власникам старих фотографій, які мали їх у кількості більше десяти дюжин, як закладам, так і приватним особам, здати їхні негативи Всеукраїнському фото-кіно архіву зі списком, де вказано їх формат і кількість. Власники, що відмовлялися виконати це розпорядження, підлягали судовій відповідальності. Коммунист, Харьков, 1921, 4 октябрю.

8. 7. 10. Чехословаччина. Повідомлялося з посиланням на „Українську трибуну”, що українські есери уклали угоду з групою російських есерів на чолі з В.М. Черновим щодо організації допомоги голодуючим Росії та України. Головою заступника Комітету допомоги голодуючим обрано українського есера М. Шаповала. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 жовтня.

7 чи 8 жовтня (п’ятниця чи субота).

Москва. В.І. Ленін підписав проекти постанов і постанови Ради праці та оборони від 7 жовтня 1921 про вивіз 57 млн. пудів хліба з УСРР та про затвердження плану навантаження в межах Південного округу шляху сполучення на жовтень. Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. – Т. II. – С. 488.

8 жовтня (субота).

1. Харків. ЦК КП(б)У задовольнив клопотання грецької секції Одеського губкому КП(б)У про створення на її базі Всеукраїнської грецької секції. Коммунист, Харьков, 1921, 8 октябрю.

1. Мелітопольський повіт Запорізької губернії. Повідомлялося, що

повітова ЧК розгромила підпільну повстанську організацію, створену „білими офіцерами”, надісланими зі Стамбулу. Організація мала на меті підтримку військово-морського десанту із закордону. Спочатку було захоплено збройний партизанський загін у кількості 30 осіб, а після цього заарештовано 300 членів організації у волостях. Одночасно було ліквідовано петлюрівську організацію, керівництво якою здійснювалося з Варшави. *Коммунист, Харьков, 1921, 8 октябрия.*

4. Львів. У театрі товариства “Українська бесіда” відбулася прем’єра вистави “Тріх” В. Винниченка. Режисер – О. Загаров. Боньковська Львівський театр товариства “Українська бесіда”, 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 139.

6. Харків. За даними Наркомзему УСРР, щоденно до залізничного вокзалу столиці прибувало 70-80 родин переселенців-зворотників, уродженців України. Враховуючи це, Наркомзем звернувся з клопотанням до Української економічної ради про організацію приймачів для переселенців пропускною спроможністю на 500 осіб та про прискорення відправки переселенців до нових місць проживання. *Коммунист, Харьков, 1921, 8 октябрия.*

9 жовтня (неділя).

2. Глухівський повіт Чернігівської губернії. З’їзд КНС прийняв рішення про передачу голодуючим Царицинської губернії повітового зернового фонду КНС. ЦДАГО УСРР, ф. 257, оп. 1, спр. 46, арк. 30.

3. Харків. Президія ВУЦВК ухвалила постанову про відрахування до губернських виконкомів фіксованої частки промислового та інших прямих державних податків. *Вісті ВУЦВК, Харьков, 1921, 9 жовтня.*

3. Київ. Відкрито будинок санітарної освіти. *Вісті ВУЦВК, Харьков, 1921, 13 жовтня.*

3. Харків. Українська економічна рада дозволила замінити сплату хлібного продовольчого податку насінням масляних за еквівалентами: один пуд масляного насіння за один пуд зерна хлібних культур. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 октябрия.*

4. Харків. Музичний відділ Головополітосвіти організував пересувний оперний театр для постанови невеликих оперних вистав. Пересувна опера мала гастролювати в повітових містах. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 октябрия.*

4. Харків. У залі громадської бібліотеки вийшов перший усний збірник Артїлі письменників „Чи бути театру?”. В збірнику брали участь професори В. Рожицин і О. Білецький, а також поети Шенгелі та О.Лан. Після читання збірника відбувся диспут. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 октябрия.*

4. Харків. У приміщенні Державної опери відбулась агітаційна вис-

тава - показовий суд над оперетою, комічною оперою та музичною комедією, організований для з'ясування правомочності існування цього жанру мистецтва. Суд супроводжувався демонстрацією уривків з різних вистав відповідних жанрів. *Коммунист*, Харьков, 1921, 9 октября.

4. Харків. Всеукраїнський літературний комітет оголосив до 5-ї річниці Жовтневої революції конкурс одноактні художні вистави революційного змісту. Премійовані п'єси мали розміщуватися у збірнику "Жовтень". Виділено три премії. *Бернацька Р.П., Бурмістренво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

4. Харків. З метою організації основної трупи харківського оперного театру укладено угоди з артистами з Одеси та Києва. *Коммунист*, Харьков, 1921, 8 октября.

6. Харків. Прибуло посольство польського уряду в складі 43 співробітників на чолі з уповноваженим міністром та надзвичайним посланцем Польщі в Україні Пулаським. *Коммунист*, Харьков, 1921, 11 октября.

10 жовтня (понеділок).

1. 10. Тетерів. Відбулася катастрофа залізничного поїзду, підготовлена селянським повстанським загonom отамана Орлика. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 12 жовтня.

1. Ямпольській повіт Подільської губернії. Під час археологічних розкопок знайдено предмети кам'яної доби. Всі вони були передані до музею в Тамошполі. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 12 жовтня.

3. Москва. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло проект директиви В.І. Леніна "Про відведення земель під засіви цукрового буряку в УСРР". Проект директиви Політбюро ЦК РКП(б) про відведення земель під засіви цукрового буряку // *Повн. збір. тв. – Т. 44. – С. 137.*

3. Москва. В.І. Ленін направив телеграму всім губвиконкомам, губкомам КП(б)У, губернським профрадам та губкомам праці про посилення роботи по поверненню на рудники Донбасу підземних працівників, які залишили шахти під впливом продовольчої кризи, що загострилась у травні-червні. Запропоновано гарантувати підземним працівникам повну забезпеченість державного постачання хлібом, введення нових правил оплати праці, відміну зрівнялівки та своєчасну видачу заробітної плати. Ленін, Телеграма всім губвиконкомам, губпартам, губпрофрадам, губкомпраці // *Повн. збір. тв. – Т. 53. – арк. 253.*

3. Харків. Відкрилася Всеукраїнська статистична нарада. Порядок денний: про державне постачання статистичних працівників; фінансові питання; про обстеження промислових закладів України. *Коммунист*, Харьков, 1921, 12 октября.

4. Львів. У театрі товариства “Українська бесіда” відбулася прем’єра вистави “Мірандоліна” К. Гольдоні Режисер – О. Загаров. Боньковська Львівський театр товариства “Українська бесіда”, 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 138.

11 жовтня (вівторок).

1. Варна. Болгарські спецслужби заарештували делегацію Українського Червоного Хреста, очолювану В. Линниченком, звинувативши її членів у спробі нелегального провезення на територію Болгарії дорожніх цінностей і грошей для фінансування роботи організації Комінтерну. Павленко В. Українсько-болгарські взаємини. 1918-1929 рр. – К., 1995. – С. 48.

1. Тарнов, Польща. З посиланням на „Українську трибуну” повідомлено, що петлюрівським Державним центром УНР створено „Український республіканський союз”. Союз ставив на меті становлення в Україні республіканського демократичного ладу, закріплення землі за селянами, охорону прав та інтересів робітників, національну рівноправність, скликання Установчих зборів. До союзу вступили українські есери, українські соціал-демократи, члени профспілки залізничників та поштових працівників, а також різних культурних організацій. До складу президії обрано від есерів Чопівського, а від есдеків – Романченка. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 жовтня.

4. Харків. Правління губернського відділення профспілки працівників мистецтв приступило до реорганізації складу трупи, репертуару та режисури 1-го державного театру для посилення його ідеологічної спрямованості з метою революційного виховання мас. Коммунист, Харьков, 1921, 11 октябрю.

4. Харків. Губернський відділ професійної спілки працівників мистецтв прийняв постанову, затверджену губернською радою професійних спілок і ухвалену губернським комітетом КП(б)У, згідно з якою дозволи на постановки вистав, концертів і вечорів, що не входили до “виробничої програми”, не могли видаватися поза відомом та участю профспілки. Заклади, які організовували такі театральні видовища, також мали набирати учасників труп через секцію профспілки по обліку робітничої сили. Дозволи, видані губернською політосвітою і комендантом міста, без візи профспілки вважалися недійсними. Коммунист, Харьков, 1921, 11 октябрю.

4. Харків. Агітпрон ЦК КП(б)У розгорнув дискусію в пресі з питань боротьби з проституцією. Коммунист, Харьков, 1921, 11 октябрю.

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про створення Центральної комісії допомоги хворим та пораненим червоноармійцям – інвалідам і демобілізованим. Комісію належало створити при ВУЦВК у складі ко-

лишнього комітету допомоги хворим і пораненим червоноармійцям під головуванням члена президії ВУЦВК Кабаненка. *Коммунист*, Харків, 1921, 28 жовтня.

10. Одеську губернію занесено на „червону дошку” за успішне надання допомоги голодуючим. З Одеси до РСФРР відправлено ешелон з продовольством у кількості 20 вагонів. Ще два ешелони по 20 вагонів навантажено зерном для відправлення до Російської Федерації. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 11 жовтня.

4. 6 Харків. РНК УСРР прийняла постанову про створення комітету сприяння вченим під головуванням Д. Мануїльського за участю наркомпрода М. Владімірова та наркомоса Г. Гринька з метою поліпшення побуту наукових працівників. *Коммунист*, Харків, 1921, 11 жовтня.

6. Харків. Всеукраїнська комісія по поліпшенню побуту робітників асигнувала 300 млн. крб. на організацію будинків для їх відпочинку. *Пролетарий*, Харків, 1921, 11 жовтня.

8. Москва. Політбюро ЦК РКП(б) прийняло пропозицію В.І. Леніна про необхідність офіційної участі України в переговорах з Румунією. *Владимир Ильич Ленин. Биографическая хроника*. – Т. II. – С. 464.

12 жовтня (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про представництво УСРР в Москві. Вирішено, щоб представники України брали участь у засіданнях РНК РСФРР з дорадчим голосом. Визначено доцільним існування господарського представництва УСРР в Російській Федерації. В той же час запропоновано постійного господарського представництва в Раді Праці та Оборони не організовувати. Штат постійного представництва УСРР на перші місяці запропоновано затвердити в кількості 25 осіб. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 73 зб.

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У поширило на територію УСРР всі постанови ЦК РКП(б) про розстріли. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 73 зб.

3. Москва. В.І. Ленін підписав протокол № 257 засідання Ради праці та оборони від 12 жовтня 1921 р. й прийняту на ньому постанову про дозвіл Українській РСР провести з урядами Закавказьких радянських республік товарообмін 500 тис. пудів солі на дрова та ліс по еквіваленту та на умовах, встановлених договірними сторонами. *В. И. Ленин: Биографическая хроника*. – . II. – С. 474.

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Запорізьку губернію. Визнано її продовольчий стан таким, що вимагав державної допомоги. Заборонено вивіз громіздкого фуражу. Щодо армії ухва-

лено залишити питання відкритим до рішення комісії, що була відправленою до Запоріжжя Особливою комісією з палива та продовольства. Запропоновано поширити пільги, надані Таганрозьким німцям колоністам на німців-колоністів Запоріжжя, за умовою, що вони будуть закуповувати в першу чергу насіннєвий матеріал. Для організації громадського харчування 175 тис. осіб сільського населення протягом 9 місяців призначено видати 800 тисяч пудів зерна (із розрахунку по 20 фунтів на особу). Розмір насіннєвої потреби визначено в сумі 7 млн. пудів. Задля її задоволення вирішено надати насіннєву позичку в обсязі 859 тис. пудів та заготувати на кошти Запорізької губернії ще 1 млн. 200 тис. пудів. Питання про насіннєве зерно, якого не вистачало, залишилося відкритим. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 1, спр. 16, арк. 73.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про промислову кооперацію” в розвиток постанови від 24 червня 1921 р. Працівниками домових та інших промислів дозволялося створювати промислові кооперативні товариства та артілі з метою організації спільного виробництва та постачання членів кооперативів сировиною й іншими засобами виробництва. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 27 жовтня.

3. Миколаїв. На суднобудівному заводі “Руссуд” відбудовано пароплав “Батум” – одне з найбільших суден Чорноморського торгового флоту. Красный Николаев, 1921, 13 октября.

3. Підприємства Донбасу переведено на колективне постачання. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 жовтня.

3. Старо-Кримський район. Виїзна сесія революційного трибуналу засудила селянина, що саботував продподаток й опирався владі, до позбавлення земельної ділянки строком на два роки. Родині залишено корову та коня. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 жовтня.

4. Одеса. Вийшов перший номер журналу “Театральний бюлетень” (видавався до 1922 р.). Театральний бюлетень. – Одесса. – № 1.

8. Варшава. Повноважений представник РСФРР у Польщі Л. М. Карахан передав віце-прем’єр міністру Польщі ноту протесту з приводу провокаційної роботи польського генерального штабу проти посольства Росії. Коммунист, Харьков, 1921, 15 октября.

10. Одеса. Прибуло 837 безпритульних дітей з Донбасу. 500 з них залишено в Одесі, інших відправлено до Вознесенського повіту. Коммунист, Харьков, 1921, 13 октября.

13 жовтня (четвер).

1. Катеринослав. Пленум міської ради прийняв рішення про виключення зі свого складу меншовиків. Коммунист, Харьков, 1921, 16 октября.

1. Житомир. Розпочалося скорочення штатів у радянських закла-

дах. Скорочення проведено в раді народного господарства, органах РСІ та комунального господарства. Частка скорочених у різних установах становила від 35-50% працюючих. *Коммунист, Харків, 1921, 16 жовтня.*

3. Миколаїв. Пуцено на воду після ремонту пароплав „Батум”. *Коммунист, Харків, 1921, 16 жовтня.*

3. 8. Проскурівський повіт Подільської губернії. Відділ Зовнішторгу отримав запрошення польської влади взяти участь у львівському ярмарку. *Коммунист, Харків, 1921, 16 жовтня.*

4. Київ. Відкрито будинок санітарної пропаганди, при якому організовано музей, клуб і медичну бібліотеку. *Коммунист, Харків, 1921, 13 жовтня.*

4. Одеса. Губернська політосвіта перевела діяльність театрів на самоокупність та господарський розрахунок. Театральні колективи мали 40% квитків безкоштовно розподіляти між певними закладами та категоріями населення (20% передавати до робітничої каси, 15 % надавати політичному відділу дивізії, 5% – державним закладам). Касовий збір з решти платних квитків належало розподіляти таким чином – 10% віддавати до фонду допомоги голодуючим, а 50% використовувати на оплату праці працівників театрів, оплату оренди приміщень, їх освітлення, опалення й т. ін. *Коммунист, Харків, 1921, 13 жовтня.*

4. Львів. У театрі товариства “Українська бесіда” відбулися прем’єри вистави “Мірандоліна” К. Голоьдоні. Режисер – О. Загаров. Боньковська Львівський театр товариства “Українська бесіда”, 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 13.

4. Ямпольський повіт Подільської губернії. Проведено археологічні розкопки пам’яток, що відносилися до кам’яного віку. *Коммунист, Харків, 1921, 13 жовтня.*

14 жовтня (п’ятниця).

1. Харків. РНК УСРР зобов’язала працівників медичних закладів та в’язниць повідомляти органи міліції про осіб, поранених холодною або вогнепальною зброєю, яким було надано медичну допомогу. Такий же обов’язок покладався на осіб, у яких мешкали або до яких прибували такі поранені. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 жовтня.*

1. Бухарест, Румунія. Румунська служба безпеки заарештувала групу більшовиків, які планували підірвати Північний залізничний вокзал столиці. *Купчик О.Р. Закордонний відділ ЦК КП(б)У – спецслужба українських більшовиків // Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. Історія – К., 2002, – Вип. 52. – С. 44-48.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про видавничу діяль-

ність Всеукраїнського державного видавництва (Всеукрвидаву)”. Всеукрвидав мав проводити виробничу діяльність виключно в межах єдиного видавничого плану, затвердженого РНК УСРР. Задля його здійснення до розпорядження Всеукрвидаву передавалося 7 друкарень: три – у Києві та по одній – у Харкові, Катеринославі, Одесі, Полтаві. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 жовтня.

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про порядок розподілу творів друку”. В порядку виконання єдиного державного плану встановлено монополію Всеукрвидаву на розподіл та поширення друкованої продукції, виданої як державними (Всеукрвидавом та Держвидавом РСФРР), так і приватними видавництвами. Головним чином ним мали розподілятися книжкові запаси, сформовані шляхом націоналізації особистих бібліотек. Крім того, Всеукрвидаву передавалися книжки, що зберігалися на складах радянських установ, що не мали відомого характеру. Всеукрвидаву також надавалося право на переважну закупівлю за гуртовими цінами видань, в яких мали потребу державні установи, і які випускалися громадськими та приватними установами, а також тих, що зберігалися в кооперативних та приватних коморах. Приватним особам та кооперативним установам надавалося право створення підприємств для продажу творів друку за дозволом Всеукрвидаву та його місцевих органів та за умовою реєстрації цих підприємств у місцевих відділах управління виконкомів рад. Діяльність приватних та кооперативних книжкових магазинів підлягала контролю Всеукрвидаву. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 жовтня.

4. Спільне засідання УАН обрало на посади голови-президента академіка М. Василенка, на товариша президента – В. Липського, на неодмінного секретаря – А. Кримського та на заступника товариша президента – С. Єфремова. Історія Академії наук України. 1918-1923. – К., 1993. – С. 476.

14-30 жовтня (п'ятниця – неділя).

1. Катеринослав. Депутати міськради проголосували за виведення меншовиків зі складу ради за антирадянську діяльність. Красный Николаев, 1921, 18 октября.

5. Відбувся I Всеукраїнський церковний собор, що завершив організаційне оформлення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ). Собор заявив про невизнання рішень Всеросійського церковного собору РПЦ 1917-1928 рр. і Київського собору УПЦ періоду гетьманщини, що не звільнили УПЦ від підпорядкування Московській патріархії. Визнано як історично неминучий факт радянську владу і соціальну революцію. Проголошено автокефалію (самостійність і незалежність в управлінні від інших церков, у тому числі від РПЦ). Висвітлено на

митрополита Київського та всієї України архієрея В. Липківського. Силантьєв В.И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Харьков, 1998. – С. 82.

15 жовтня (субота).

2. Київ. Відбулася нарада кооператорів Правобережжя. Коммунист, Харьков, 1921, 16 октября.

3. Харків. Відкрито філіал банку Вукооспілки. Інші філіали існували в Одесі, Києві, Маріуполі, Бердянську. Коммунист, Харьков, 1921, 16 октября.

16 жовтня (неділя).

4. Харків. Розпочав роботу Український державний театр-студія. Слухачами першого семестру було зараховано 40 абітурієнтів. До програми курсів включено курси української мови та літератури, історію світового та українського театрального мистецтва, музичну та нотну грамоту, режисуру та низку інших предметів. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 20 жовтня.

1. Повідомлялося, що Подільська губернська ЧК за останні два тижні ліквідувала п'ять антирадянських організацій. В Ольгопольському повіті заарештовано 116 осіб, Могилівському – 80, Проскурівському – 130, Жмеринському – 40, Брацлавському – 110. Всі організації діяли під керівництвом із-за кордону й мали зв'язок із збройними повстанськими формуваннями на території УСРР. Члени деяких організацій знаходилися на радянській службі і передавали до Польщі відомості про стан радянських військ. Проскурівська організація „Чорна маска” мала зв'язок із загоном отамана Хмари. До Жмеринської належали деякі залізничники та службовці лісорозробок. Брацлавська організація мала анархо-махновський характер, частина її членів працювала на ідеологічний розклад комсомолу. В організації перебувало декілька членів родин колишніх петлюрівських міністрів. Коммунист, Харьков, 1921, 22 октября.

17 жовтня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК РКП(б) розглянуло питання про розстріли. Ухвалено прийняти за основу постанову політбюро ЦК РКП(б) про обов'язок [при затвердженні вироків про застосування вищої міри покарання. – Авт.] попередньо доповідати Політбюро ЦК РКП(б) про питання політичного характеру. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 74.

1. Харків. РНК УСРР прийняла декрет „Про розширення прав підприємств у справі формування та розпорядження матеріальними ресурсами”. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 листопада.

18 жовтня (вівторок).

1. Миколаїв. Відбувся судовий процес над громадянином Вікторовим, який звинувачувався в організації єврейських погромів у Фундуклеївці Київської губернії та контрреволюційній діяльності. Підсудного засуджено до вищої міри покарання. *Коммунист*, Харьков, 1921, 22 октябрю.

3. Москва. РНК РСФРР затвердила декрет, підписаний В. Леніним, “Про бронювання декількох губерній Сибіру та України для проведення виключно державного товарообміну на хліб та зерно-фураж”. Було заброньовано декілька губерній у Сибіру до 1 квітня та в Україні – до 1 березня 1922 р. для здійснення державних товарообмінних операцій на хліб або зерно-фураж, що проводилися Наркомпродом УСРР або за згодою з ним – кооперацією. Заборонено в’їзд з метою хлібозаготівель на територію цих губерній представників окремих кооперативних організацій, крім Всеросійської центральної спілки споживчих товариств і Центрального робітничого кооперативу”. *Экономическая жизнь в СССР: Хроника событий и фактов, 1917-1965.* – М., 1967. – Кн. 1. – С. 89.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про встановлення зборів у прибутку Народному комісаріату юстиції”. З цією метою введено такі збори: судова оплата; збір за юридичну консультацію; збір за участь оборонця в судовому процесі; збір за недобросовісний судовий позов, збір із судово-процесуальної дії та інші. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 28 жовтня.

4. Одеса. В Російському державному драматичному театрі ім. Т. Шевченка відбулася прем’єра вистави “Юлій Цезар” В. Шекспіра. *Бернацька Р.П., Бурмістрєнво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вып. 1. – К., 1966. – С. 266.*

4. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про регулювання видавничої діяльності. Радянські установи, партійні, профспілкові, кооперативні та приватні видавництва мали право здійснювати свою діяльність за такими правилами: подавати до Всеукрвидаву для затвердження видавничі плани; брати дозвіл на кожне окреме видання в межах затвердженого плану; подавати Всеукрвидаву для розподілу між державними бібліотеками сто примірників всіх друкованих видань. До здійснення видавничої діяльності кооперативні та приватні видавництва мали зареєструвати свої статутути в належних органах НКВС. Всеукрвидаву надавалося право надавати іншим видавництвам замовлення на окремі видання, постачаючи їм для цього грошові та інші матеріальні аванси та позички. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 29 жовтня.

19 жовтня (серед).

1. Харків. ВУЦВК та РНК УСРР прийняли постанову “Про єдиний грошовий збір у містах та містечках України на потреби культурно-

освітніх закладів”. Податок вводився для посилення фінансування загальноосвітніх та професійно-технічних шкіл, робітничих клубів та бібліотек. Він мав стягатися з державних підприємств, що здавалися в оренду приватним особам та громадським організаціям, а також з певних категорій населення: кустарів, ремісників, службовців, що мали побічні прибутки крім заробітку по службі. ЗУ України, 1921, № 21, Ст.. 607.

20 жовтня (четвер).

1. Ст. Романківці, Бессарабія. Відбулася сутичка між повстанцями та румунськими частинами піхоти й кавалерії. Група повстанців підірвала паровоз і обстріляла поїзд. Коммунист, Харків, 1921, 25 жовтня.

2. 3. Київ. Відбувся перший в Україні губернський з'їзд представників промислової кооперації. Коммунист, Харків, 1921, 23 жовтня.

3. Катеринославська губернія. Зібрано за продподатком 700 пудів хліба, 110 пудів картоплі, 4 тис. голів худоби, що дорівнювалося 25% планового завдання. З метою активізації збору продподатку в останній місяць продподаткової кампанії (до 20 листопада) вирішено провести боротьбу із затаюванням від податкових комісій розмірів паїни, запобігаючи до кругової поруки та залучаючи винних у приховуванні до судової відповідальності. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 жовтня.

3. Харків. Українська рада народного господарства та Південбюро ВЦРПС затвердили трести цукрової, хімічної та металургійної промисловості. Транспорт, Катеринослав, 1921, 20 жовтня.

3. Київ. Особлива комісія по підняттю доходності Південно-Західної залізниці постановила: пустити пару поштових поїздів; відмінити безкоштовний проїзд пасажирів по перепустках та поновити міські квиткові каси; посилити заходи боротьби з безкоштовним проїздом. Коммунист, Харків, 1921, 23 жовтня.

3. Катеринослав. За рішенням губернської ради народного господарства з 1,5 тис. промислових підприємств губернії залишено на державному постачанні 78, а інші вирішено здати в оренду. Коммунист, Харків, 1921, 22 жовтня.

4. Харків. Українська економічна нарада постановила ввести до кошторису всіх промислових підприємств статтю витрат на утримання шкіл фабрично-заводського учнівства. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 2, спр. 1, арк.. 4.

21 жовтня (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про націоналізацію земель під цукрові засіви. Ухвалено відвести цукровим заводам 400 тис. десятин землі. Визначено принципи взаємин цукрових заводів

із селянами, які постачали заводи сировиною. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 77 зв.

3. Москва. В.І. Ленін підписав телеграму в Харків голові РНК УСРР Х. Раковському та голові президії Вищої ради народного господарства В. Чубарю, інформуючи про постанову Ради праці та оборони про прискорення вивозу продовольства з України. В.І. Ленін В.Я. Чубарю та Х.Г. Раковському // Повн. збір. тв. – Т. 53. – С. 290.

3. Харків. Українська економічна рада постановила асигнувати 13 млн. крб. золотом для організації металургійного тресту та забезпечення рудників і заводів Петровсько-Макиївського та Юзівського гірничих районів. Наркомпроду УСРР поставлено за обов'язок взяти на державне забезпечення продовольством працівників цього тресту. Оголошено колишній Петровський завод одним із зразкових підприємств Донбасу та винесено подяку його керівництву за вміле управління підприємством. Пролетарий, 1921, Харьков, 21 октябрю.

22 жовтня (субота).

1. Подільська губерньська ЧК розгромила п'ять підпільних губерньських організацій. Захоплено значну кількість зброї. В Ольгопольському повіті заарештовано 146 осіб, Могилівському – до 80, Жмеринському – більше 40, Брацлавському – 13. Усі організації мали зв'язок з антирадянськими центрами за кордоном. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 22 жовтня.

1. 8. Бухарест, Румунія. Румунська служба безпеки заарештувала 30 комуністів, керованих членами Закордону [відділу по закордонній роботі ЦК КП(б)У. – Авт.], які готували збройний напад на Жилянську в'язницю з метою звільнення політичних в'язнів. Купчик О.Р. Закордонний відділ ЦК КП(б)У – спецслужба українських більшовиків // Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. Історія – К., 2002, – Вип. 52. – С. 44-48.

3. Москва. В.І. Ленін підписав телеграму в Харків усім обласним та губерньським економічним нарадам, Особливому комітету по паливу та продовольству при РНК УСРР про неприпустимість самочинного корегування планів та розпоряджень Головного паливного комітету (Головпалива) та про необхідність попереднього погодження питань паливного постачання з Головпаливом або внесення їх на розгляд Ради праці та оборони. В.І. Ленін. Телеграма // Повн. збір. тв. – Т. 53. – С. 299-300.

3. Запорізька губернія. Губерньська рада народного господарства здала в оренду з 600 підприємств харчової промисловості – 215, з 28 шкіряних – 24, з 54 метало-переробних – 10, з 250 млинів – 150. Для того, щоб здати в оренду решту, вирішено зменшити помольний податок на-

половину. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 26 жовтня.

8. Москва. Наркомзаксправ РСФРР Г. Чичерін та голова РНК УСРР та наркомзаксправ УСРР Х. Раковський надіслали ноту протесту Токке-Йонеску – міністру закордонних справ Румуні з вимогою видачі уряду УСРР Н. Махна та його прибічників. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 28 жовтня.

23 жовтня (неділя).

1. Одеський та Бірзульський олійні заводи об'єднано до єдиного тресту. Коммунист, Харьков, 1921, 23 октябрю.

3. Маріуполь Донецької губернії. На металургійному заводі "Провіданс" упушено мартенівську піч. Жданов: Историко-экономический очерк. – Донбасс, 1971. – С. 76.

6. Харків. Відкрито перишу в УСРР та РСФРР студентську лікарню ім. професора П. Шатілова. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 26 жовтня.

6. Харків. Наркомос УСРР вирішив поселити до Святогорської колонії, влаштованої в колишньому Святогорському монастирі, інвалідів з голодуючих губерній. Коммунист, Харьков, 1921, 23 октябрю.

24 жовтня (понеділок).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про зміни в адміністративно-територіальному поділі Катеринославської, Волинської, Запорізької та Донецької губерній. Ухвалено виокремити Миколаївський район зо усіма волостями та населеними пунктами, що входили до нього, в Миколаївський повіт Катеринославської губернії. В межах Волинської губернії виокремити два нових повіти: Полянський та Коростенський, а також затвердити новий адміністративно-територіальний поділ Волинської губернії в складі Овруцького, Новоград-Волинського, Коростенського, Ізяславського, Старо-Костянтинівського, Житомирського та Полонського повітів з центром у м. Житомир. Приєднати волость Біленку Катеринославського повіту Катеринославської губернії до Олександрійського повіту Запорізької губернії, а волості Захарівську, Стародубську, Ново-Спаську, Петровську, Маріупольську Донецької губернії – до Бердянського повіту Запорізької губернії. ЦДАВО України, ф. 106, оп. 1, спр. 1, арк.. 23.

3. Харків. Президія Української ради народного господарства визнала доцільним організацію борошномельного тресту з найбільших млинів Полтавської, Кременчуцької, Катеринославської та Харківської губерній. ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3, спр. 6, арк.. 33.

3. Одеса. Пущено Перший державний завод сільськогосподарських машин та знарядь (колишній Гена). Известия, Одесса, 1921, 27 октябрю.

25 жовтня (вівторок).

1. 8. С. Ляцкорунь Кам'янецького повіту Подільської губернії. Українські прикордонники відбили спробу незаконного переходу радянсько-польського кордону з боку 4-го кінного корпусу 4-ої київської петлюрівської дивізії під командуванням полковника Палія в кількості 600 вояків. *Коммунист*, Харків, 1921, 15 листопада.

1. Харків. За постановою ВУЦВК і РНК УСРР місцеві політбюро належало виокремити в самостійні відділи виконкомів. *Коммунист*, Харків, 1921, 25 листопада.

1. 4. Київ. Революційний трибунал розглянув справу журналіста В. Чаговця, який у 1918 р. був співробітником антирадянської газети „Киевская мысль”, а після відходу денікінських військ намагався незаконно перейти державний кордон. Зважаючи на каяття підсудного в антирадянській агітації, трибунал висловив йому громадську догану та заборонив на місяць займатися журналістською діяльністю. *Вісті ВУЦВК*, Харків, 1921, 27 листопада.

3. Харків. Правління Вукоопспілки затвердило положення про транспортну кооперацію, згідно з яким транспортні кооперативи мали працювати під його керівництвом. *Коммунист*, Харків, 1921, 25 листопада.

3. 4. Введено одноразовий податок на користь культурно-освітніх закладів, яким обкладалися торговці та промисловці, в тому числі приватні орендарі державних підприємств; кустарі та ремісники; радянські службовці, які мали побічні доходи; особи, „що не знаходилися на службі”. З підприємців податок стягувався в розмірі 30% нарахувань до плати за отримання патентів, а з інших осіб, які проживали у губернських містах – в сумі 25 тис. крб., у повітових містах – 20 тис. крб., у містечках – 15 тис. крб. *Коммунист*, Харків, 1921, 25 листопада.

3. 6. Звільнено від індивідуальних мобілізацій кустарів, як одиночок, так і членів артільних об'єднань, що не були зареєстрованими в комітетах кустарної промисловості. Їх було поставлено в рівне становище з радянськими службовцями щодо трудової мобілізації. *Коммунист*, Харків, 1921, 25 листопада.

4. Харків. Правління Вукоопспілки уклало угоду з Головпрофосом про організацію кооперативних курсів, шкіл і технікумів. *Коммунист*, Харків, 1921, 25 листопада.

6. Харків. Відкрився II Всеукраїнський з'їзд по охороні материнства та дитинства. *Коммунист*, Харків, 1921, 25 листопада.

6. На територію УРСР поширено дію постанови Ради праці та оборони РСФРР про надання робітникам і службовцям права на самозаготівлю палива. З цією метою за постановою губвиконкомів мали створюватися спеціальні комісії з представників губернських лісового та паливного управлінь, губернської ради професійних спілок і губернсько-

го відділу охорони праці. *Коммунист, Харків, 1921, 25 жовтня.*

6. Харків. Відкрито першу в радянських республіках студентську лікарню ім. П. Шатілова. *Коммунист, Харків, 1921, 25 жовтня.*

8. Будапешт. Міністр іноземних справ Румунії Токе-Йонеску надіслав ноту протесту наркому закордонних справ РСФРР проти звинувачень радянського уряду на адресу румунського щодо спроб втручання останнього до внутрішніх справ радянських республік шляхом підтримки на території Румунії антирадянських військових формувань з метою підготовки їх інтервенції на територію УСРР. Запевняючи в намірах зберегти мирні стосунки з УСРР і РСФРР, міністр зобов'язався провести розслідування фактів, повідомлених радянською стороною. *Коммунист, Харків, 1921, 25 жовтня.*

10. Харків. Головному управлінню Червоного Хреста дозволено проведення на території УРСР лотереї на користь голодуючих. *Коммунист, Харків, 1921, 25 жовтня.*

26 жовтня (середа).

1. 4. Мелітополь Запорізької губернії. Відкрито піхотні командні курси. *Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.*

2. 4. Харків. Президія Південбюро ВЦРПС затвердила положення "Про організацію пролетарського студентства у вишах". ЦДАВО України, ф. 2717, спр. 1, оп. 4, арк.. 75.

3. 6. Харків. Центральний відділ постачання при Українській раді народного господарства затверджено план продовольчого постачання державних підприємств, що постачалися Наркомпродом УСРР та увійшли до плану державного постачання, на жовтень місяць. Було залишено на державному постачанні 188 підприємств із кількістю робітників 250 тис. 777 осіб. Крім того, переведено на колективне постачання 59 тис. 962 робітників, не рахуючи залізничників та радянських службовців. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 26 жовтня.*

3. 6. Харків. Відділом нормування праці Південбюро ВЦРПС встановлено норму прожиткового мінімуму в продуктивній частині в розмірі 2700 ккал., у той час як пайки Наркомпроду останні місяці не перевищувала за калорійністю 1312 ккал. *Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.*

3. Харків. РНК УСРР встановила норму провозу солі гужем, по залізницях і водних шляхах у розмірі до 1 пуду. Перевезення вище вказаної норми дозволялося виключно за санкцією Наркомпроду УСРР. Сіль, що незаконно провозилася, підлягала конфіскації, а особи, що її провозили – судовій відповідальності. Крім того, до судової відповідальності притягалися особи, винні в розкраданні й недбалій охороні солі. Для їх покарання дозволялося застосовувати навіть вищу міру покарання. *Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.*

мунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

3. 6. Одеса. Проведено випробування електричного трамваю, який планувалося пустити 31 жовтня. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 30 жовтня.

3. 6. Харків. Центральна комісія робітничого постачання при Наркомпроді УСРР постановила на підприємствах, переведених на колективне постачання робітників і службовців, проводити утримання із заробітної плати працівників, які без поважних причин не з'являлися на роботу, оплату праці за прогули. Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

3. 6. Харків. Центральна комісія робітничого постачання при Наркомпроді УСРР постановила, що особи, які працювали в різних закладах за сумісництвом, мали право отримувати продовольчий пайок тільки по місцю основної роботи, а в інших місцях – заробітну плату в формі грошової виплати. Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

3. 8. Харків. Об'єднане засідання представників Зовнішторгу та кооперативних організацій України поклато на Зовнішторг обов'язок організації на Близькому Сході експорту товарів та сировини, що вироблялися українською кооперацією в обмін на продовольство. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 жовтня.

3. 8. Харків. РНК УСРР ухвалила проект конвенції з Індоевропейським телеграфом, щодо використання індоевропейського кабелю на території УСРР. Конвенцію пропонувалося підписати від імені урядів УСРР і РСФРР. Повноваження представництва УСРР надавалося Наркомату закордонних справ УСРР та уповноваженому Наркомату пошт і телеграфів РСФРР при РНК УСРР. Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

4. Харків. Наркомос УСРР визнав неприпустимою організацію комітетів сприяння школі та батьківських комітетів у школах в умовах нової економічної політики. Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

4. Харків. Політосвіта Українського ЦК культурного будівництва організувала агітвагон для проведення агітаційної кампанії за збір продподатку і допомогу голодуючим. Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

4. Харків. Музейно-виставкова секція Головпрофосу приступила до організації виставки за тематикою "боротьба з голодом". Бібліотечний відділ організував пересувні бібліотеки за відповідною тематикою. Коммунист, Харків, 1921, 26 жовтня.

5. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про перегляд справ засуджених за ухилення від військової служби з релігійних мотивів. Згідно з постановою ВУЦВК від 19 жовтня народним судам покладалося за обов'язок

переглянути всі справи засуджених судовими та адміністративними органами за ухилення від військової повинності та дезертирство з релігійних мотивів. Окремі сесії революційних трибуналів на підставі перевірки щирості заяв віруючих призовників про релігійні переконання, мали звільняти їх від військової служби, замінюючи її виконанням сільськогосподарських робіт чи працею за фахом. Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 25 жовтня.

6. Харків. До розв'язання питання про постачання найманих працівників, що тимчасово втратили працездатність, Центральна комісія робітничого постачання при Наркомпроді УСРР постановила забезпечувати їх з фонду підприємств по основній нормі. Постачання родин хворих мало здійснюватися на загальних засадах. Коммунист, Харьков, 1921, 26 октября.

8. Харків. Встановлено порядок зносин між урядовими організаціями УСРР з одного боку та представниками іноземних держав, що прибували до УСРР, з іншого, через посередництво наркомату закордонних справ УСРР. Виключення становили відносини між консульськими представниками та уповноваженими іноземних держав по реевакуації з українськими органами, які дозволялося здійснювати безпосередньо. Коммунист, Харьков, 1921, 26 октября.

27 жовтня (четвер).

1. 8. С. Гусятин. В ніч з 27-28 жовтня 4-ий кінний корпус 4-ої київської петлюрівської дивізії під командуванням полковника М. Палія-Сидоринського в кількості 600 вояків, подолавши опір радянських прикордонників, незаконно перетнув українсько-польський кордон. Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.

2. 10. Харків. Всеукраїнська центральна комісія незаможних селян при ВУЦВК ухвалила пропозицію ЦК КП(б)У передати до фонду голодуючих половину фондів КНС, що утворювалися з 5-10% відрахувань від продподатку. Незаможний селянин, Полтава, 1921, 27 жовтня.

3. Москва. В.І. Ленін підписав постанову Ради праці та оборони про створення сприятливих умов для залучення робітників у Донбас. В.И. Ленин. Биографическая хроника. – Т. II. –С. 553.

3. Москва. Президія Вищої ради народного господарства затвердила пропозицію Української економічної ради від 17 жовтня 1921 р. про об'єднання комбінованих підприємств Південного району до тресту „Південсталь”. ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3, спр. 9, арк.. 44.

3. Харків. Відкрито кооперативний банк, відділення якого мали створюватися в Одесі, Києві, Маріуполі, Бердянську. Известия, Одесса, 1921, 27 октября.

3. Харків. Українська економічна рада затвердила положення про

трестування шкіряної промисловості, головним чином київських заводів. *Коммунист, Харьков, 1921, 2 октябрия.*

4. Донецька губернська наросвіта відрядила за маршрутом Гришине – Горлівка – Єнакієве – Алчевськ – Луганськ – Шахти ударну групу по підняттю освіти в складі працівників губернської наросвіти, членів губернської ради професійних спілок, губернських комітетів профспілок гірників і металістів, Центрального правління кам'яновугільної промисловості Донбасу та Центрального правління важкої промисловості для організації освітньої роботи серед членів профспілок. *Коммунист, Харьков, 1921, 27 октябрия.*

4. 6. Харків. РНК УСРР створила особливу комісію по вивченню матеріального становища учителів, контролю за проведенням у життя постановою щодо його поліпшення, а також задля залучення ініціативи робітників і селян до кампанії поліпшення побуту учителів. Комісії також доручалося визначити принципи фінансової політики Наркомосу УСРР, його господарської діяльності та винайдення заходів щодо використання місцевих ресурсів для посилення постачання працівників освіти. *Коммунист, Харьков, 1921, 27 октябрия.*

28 жовтня (п'ятниця).

1. 8. 4-ий кінний корпус 4-ої київської петлюрівської дивізії під командування полковника М. Палія-Сидоринського зайняв ст. Ярмолинці, а після цього захопив містечка Купель і Городок та с. Іванківці. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноябрия.*

1. Харків. Відбулася Всеукраїнська нарада завідувачів губернськими відділами КП(б)У по роботі серед жінок. Порядок денний: про завдання профспілок; про залучення жінок до профспілок; про роботу профспілок серед жінок. *Коммунист, Харьков, 1921, 26 октябрия.*

1. Київ. Відбулася ліквідація районних будкомбідів (будинкових комітетів бідноти). Їх повноваження передано до райвідділів губвиконкомів. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 30 жовтня.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б) прийняло постанову з приводу ревізії Наркомзовнішторгу. Ухвалено поставити до відома всіх наркоматів УСРР, що ніякі обстеження, ревізії й т. ін. з боку представників наркоматів РСФРР не могли проводитися без попередньої санкції центральних республіканських радянських та партійних органів: ВУЦВК, РНК та ЦК КП(б)У, про що пропонувалося попередньо повідомляти ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 81.*

2. 6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про комітети взаємодопомоги на селі. Ухвалено організацію комітетів допомоги інвалідам, родинам червоноармійців на комнезами, завдяки організації добровільних зборів на користь соцзабезу. Визнано доцільним впровад-

ження відрахувань на випадок стихійного лиха. Наркомюсту, НКВС, Соцзабезу доручено розробити положення, що визначало повноваження роботи комітетів, обов'язково затвердивши його в РНК УСРР. ЦДА-ГО України, ф.1, оп. 6, спр. 16, арк. 80.

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову "Про Українську економічну нараду". ЗУ України, 1921, № 19, 559.

3. 6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову „Про колективну (грошову та натуральну) оплату праці працюючих у радянських установах”. Ухвалено ввести з 1 жовтня колективну оплату праці службовців центральних державних установ у столиці. Щодо місцевих установ Харкова, а також Катеринослава, Одеси, Києва, Миколаєва така оплата мала вводитися за розпорядженням губвиконкомів до 1 листопада. З моменту переведення на колективну оплату праці працівники та члени їхніх родин знімалися з інших видів продовольчого постачання. За підставу для нарахування місячної заробітної плати для окремих установ щодо її натуральної частини бралася кількість пайків, затверджена Радою постачання по основній нормі, що існувала в травні 1921 р. з надбавкою для відповідальних та академічних пайків. Грошова частина нараховувалася шляхом помноження кількості співробітників, рівній частині пайків, згідно з тарифними ставками за травень, збільшеними у 12 разів, без надбавки для видач винагороди за позачергову працю. Коли установа, переведена на колективне постачання, в 2-х місячний строк не скорочувала кількість співробітників до числа пайків, зазначених у розкладці, а також не підвищувала продуктивності праці, то Південбюро ВЦРПС згідно з Наркомюстом та НК РСІ мали застосовувати репресивні заходи: негайно звільняти осіб, що працювали зверху встановлених ними категорій службовців; позбавляти установи частини постачання, до його повного припинення; віддати під суд осіб, відповідальних за виконання цієї постанови. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

29 жовтня (субота).

3. Харків. Згідно з рішенням III Всеросійського з'їзду профспілок працівників освіти та мистецтва Тимчасове Південбюро цих спілок, обране на всеросійському з'їзді, розпочало в УСРР роботу по об'єднанню цих спілок у єдиній професійній спілці. Реорганізація профспілкового управління проводилася відповідно до змін в апараті Наркомосу УСРР – ліквідації спеціального главку по керівництву справами мистецтва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 29 жовтня.*

3. Харків. РНК УСРР доручила Наркомфіну здійснити закупку золота, платини та іноземної валюти у приватних осіб і громадських організацій за цінами, встановленими Наркомфіном відповідно до курсу на іноземних ринках і заздалегідь оголошеними. Іншим органам, закладам

і приватним особам проведення таких операцій заборонялося під загрозою притягнення до судової відповідальності з конфіскацією того, що продавалося, або закуповувалося. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 октябрю.*

4. Харків. За наказом наркома освіти Г. Гринька на 5 діб заарештовано редактора журналу "Театральные известия" за розміщення у №4 часопису "матеріалів бульварного характеру, що рекламували вульгарну фото-кіно драму". Редакцію журналу попереджено про арешт усього колективу у випадку повторення таких хиб. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 октябрю.*

4. Київ. Вийшло перше число вечірньої газети. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 30 жовтня.*

6. Харків. Відбулося засідання ЦК по боротьбі з проституцією, на якому всім губвиконкомам було запропоновано організувати губернські комісії по боротьбі з проституцією. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 октябрю.*

4. Харків. Відкрився I Всеукраїнський з'їзд губернських видавництв УСРР, скликаний з метою з'ясування ролі Державного видавництва України (Держвидав) в умовах нової економічної політики. Порядок денний визначався декретами радянської влади про єдиний план розподілу творів друку, про приватні видавництва, про фінансове становище Держвидаву. Обговорено доповідь Держвидаву та доповіді з місць. *Коммунист, Харьков, 1921, 29 октябрю.*

30 жовтня (неділя).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про виборчу кампанію. Секретаріату ЦК КП(б)У запропоновано надати директиву губкомам партії про методи проведення передвиборчої кампанії, а оргбюро доручено викликати на засідання політбюро ЦК КП(б)У Харківський губком партії для доповіді про вибори до міськради. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк.. 83.

1. З посиланням на єврейське бюро преси в Тарнові повідомлялося, що С. Петлюра уклав політичну угоду з організацією сіоністів у Польщі. Посередником виступив В. Жаботинський. "Робітничий голос", 1921, 30 жовтня.

3. Завершено електрифікацію Миргородського повіту Полтавської губернії в радіусі 25 км. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 2 листопада.*

4. Харків. Організовано "Молодий театр", який групував навколо себе "ідейних працівників радянського театру". Члени трупи заявили "про відмову від побуту та натуралізму в режисурі, надаючи головну увагу акторському мистецтву". У репертуарі театру: Тирсо-ди-Моліна "Комедія воскресіння", М. Сервантеса "Театр чудес", Ю. Олеша

30 жовтня (неділя).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про виборчу кампанію. Секретаріату ЦК КП(б)У запропоновано надати директиву губкомам партії про методи проведення передвиборчої кампанії, а оргбюро доручено викликати на засідання політбюро ЦК КП(б)У Харківський губком партії для доповіді про вибори до міськради. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 83.*

1. З посиланням на єврейське бюро преси в Тарнові повідомлялося, що С. Петлюра уклав політичну угоду з організацією сіоністів у Польщі. Посередником виступив В. Жаботинський. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 октябрю.*

3. Завершено електрифікацію Миргородського повіту Полтавської губернії в радіусі 25 км. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 2 листопада.*

4. Харків. Організовано “Молодий театр”, який групував навколо себе “ідейних працівників радянського театру”. Члени трупи заявили “про відмову від побуту та натуралізму в режисурі, надаючи головну увагу акторському мистецтву”. У репертуарі театру: Тирсо-де-Моліна “Комедія воскресіння”, М. Сервантеса “Театр чудес”, Ю. Олеша “Гра в плаху”, С. Бюстянського “Судді”, С. Беляєва “Червоний кабачок”, О. Блока “Роза і хрест”, М. Метерлінка “Чудо святого Антонія”. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 октябрю.*

4. Харків. Музичний комітет Головополітосвіти організував цикл камерних концертів “Від Скрябіна до наших днів”, до якого було включено твори О.М. Скрябіна, С.С. Прокоф’єва, М.Я. Мясковського, І.Ф. Стравінського та інших композиторів. Концерти супроводжувалися лекціями. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 октябрю.*

4. Харків. Естрада Всеукраїнського літературного комітету організувала цикл лекцій: “Проблеми кохання в пролетарській літературі”, “Основний гріх імажинізму”, “Поезія як анахронізм”, “Про грузинську пролетарську літературу”, “Про Жовтень у літературі” та інші. *Коммунист, Харьков, 1921, 30 октябрю.*

31 жовтня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про московське представництво. Ухвалено просити ЦК РКП(б) звільнити Ю. Коцюбинського з роботи у Всеробітземлісі з тим, щоб призначити його на посаду уповноваженого представника УСРР в РСФРР. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 84.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про охорону кордонів. Накреслено заходи, що мали сприяти зміцненню охорони кордонів з боку органів ЦК та військового командування. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 84.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу серед польського населення на Правобережжі. Ухвалено постанову Київського губкому КП(б)У про ліквідацію секретаріату польського бюро ЦК КП(б)У на Правобережжі. Накреслено заходи концентрації польського населення на Правобережжі, посилення політико-ідеологічної роботи серед поляків та термінової евакуації до Польщі маршруту з біженцями з Одеси. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 84 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про роботу серед німецьких колоністів. Ухвалено звернутися до ЦК РКП(б) з проханням відрядити 8 партійних працівників-німців для проведення цієї роботи в УСРР. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 84 зв.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про комуністів, що прибували з інших країн на територію УСРР. Секретаріату ЦК КП(б)У доручено запитати виконком Комінтерну про прибуття комуністів-емігрантів та розробити проект їх вступу до ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 84.*

4. 6. Харків. РНК УСРР прийняла положення “Про Всеукраїнський комітет сприяння вченим”. Визначено його склад, основні завдання, джерела надходження коштів комітету. *ЗУ України, 1921, № 22, Ст.. 627.*

Листопад

2. 10. Комнезами Полтавського повіту відправили голодуючим РСФРР 60 вагонів продовольства. *Известия, Одесса, 1921, 19 ноября.*

2. 10. Комнезами Роменського повіту Полтавської губернії відправили голодуючим Саратовської губернії 43 вагони продуктів. *Селянська правда, Харків, 1921, 27 листопада.*

2. 10. Комнезами Чернігівської губернії передали голодуючим Поволжя 70 вагонів продовольства. *Известия, Одесса, 1921, 19 ноября.*

3. Одеса. Створено шкіряний трест, що об'єднував шкіряні та взуттєві фабрики губернії. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – С. 557.*

1 листопада (вівторок).

6. Харків. РНК УСРР затвердила “Житловий кодекс УСРР”. Введено платність за користування житлом, що перебувало в розпорядженні відділів комунального господарства. Визначено категорію приміщень, що підлягали націоналізації. Розроблено порядок управління націоналізованими приміщеннями. Дозволено угоди з домовою нерухомістю на продаж, купівлю та оренду. Визначено засади здійснення оренди житлових приміщень, права та обов'язки приватних володарів житла. Встановлено порядок виселення кімнато- або квартиронаймачів. *Вісті, Київ, 1921, 6 грудня.*

3. Харків. РНК УСРР доручила Наркомфіну провести закупівлю у приватних осіб золота, платини та іноземної валюти по цінах, встановлених Наркомфіном згідно з курсом на іноземних ринках. Проведення закупок дозволялося виключно органам Наркомфіну. Особи, що порушували цю постанову, підлягали суду, а їхні цінності конфісковувалися. *Известия, Одесса, 1921, 1 ноября.*

3. Харків. Наркомпрод УСРР уклав угоду з Азовським нафтовим комітетом про обмін 10 тис. пудів нафти і 25 тис. пудів мастил на 120 пудів хліба, 200 тис. пуд. картоплі та 2 тис. пуд. сала. *Известия ВУЦВК, Москва, 1921, 1 ноября.*

4. Одеса. Відкрито Вищий інститут мистецтв з чотирьохрічним строком навчання. *Луганская правда, 1921, 1 ноября.*

2 листопада (середа).

3. Юзівка Донецької губернії. На металургійному заводі пущено десять доменних печей. *Володин Г. По следам истории: Очерки истории металлургического завода им. В. Ленина. – Донецк, 19267. – С. 167.*

3. М. Рашков Рашківської волості Ольгопольського повіту Подільської губернії. Організовано сільськогосподарську артіль „Праця. ЦДАГО України, ф. 27, оп. 4, спр. 422, арк. 19 зв.

3. 8. Укрзовнішторг уклав торгову угоду з польськими фірмами про експорт до Польщі щетини, вовни та шкіри. *Известия, Одесса, 1921, 2 ноября.*

4. Харків. Відкрився Всеукраїнський ветеринарний з'їзд. Порядок денний: вибори керівних органів; звіт Центрального ветеринарного управління; про діяльність центральної лабораторії та відділу постачання Центрального ветеринарного управління; інші питання. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 ноября; Вісті ВУЦВК, Харків. 1921, 4 листопада.*

2-4 листопада (середа – п'ятниця).

1. Північні околиці містечка Хмільник. Зупинено наступ 4-ого кінного корпусу 4-ої київської петлюрівської дивізії під командуванням полковника М. Палія-Сидоренського. Під час бою, що зав'язався з червоноармійцями, розгромлено 3/4 корпусу петлюрівців. Його рештки втекли на північ. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

3 листопад (четвер).

1. Харків. Наркомюст УСРР дозволив приватну практику юристів. Постановлено розробити положення про платні юридичні послуги щодо цивільних справ. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

1. Харків. До міської ради обрано 40 членів КП(б)У і 25 безпартійних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 листопада.*

1. Виїзна сесія Верховного трибуналу УСРР винесла вирок по справі підбурювачів страйку, що відбувся в травні на Катеринославській залізниці. Семеро звинувачених було засуджено до вищої міри покарання, але для трьох з них трибунал замінив розстріл п'ятьма роками примусових робіт. Для двох – зважаючи на щире каяття у скоєному злочині та значний трудовий стаж, а для однієї, – приймаючи до уваги її аполітичність (для цієї звинуваченої - з утриманням під вартою). Вісім інших звинувачених було засуджено до трьох років примусових робіт, але, зважаючи на їх пролетарське походження вирок визнано умовним. Їм було висловлено громадську догану. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 листопада.*

3. Після трьохрічної перерви пущено Костянтинівські заводи: хімічний, пляшковий, скляний, дзеркальний та залізопрокатний. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

3. Тираспольський повіт Одеської губернії. Внаслідок приховування селянами від комісії по оподаткуванню відомостей про розмір ріллі, не оподатковано 48% земельних наділів. Особлива губернська комісія по продовольству вжила рішучих заходів боротьби з приховуванням таких даних. Введено колективну відповідальність селянського населення окремих волостей за надання вірних даних окремими селянами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 3 листопада.*

3. Харків. РНК постановила скасувати губернські посівні комітети у зв'язку з вичерпанням їхніх функцій. Українській економічній раді доручалося з'ясувати питання про їх збереження при органах Наркомзему в неврожайних губерніях. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

3. 6. Харків. Відділ нормування праці при Південбюро ВЦРПС постановив ввести з 1 листопада колективну оплату праці службовців у Харківській, Катеринославській, Одеській, Київській, Миколаївській губерніях. В інших губерніях переведення на колективну оплату праці найманих працівників належало здійснювати за наявності на місцях необхідного фонду, який мав забезпечити центр. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

4. Миколаїв. На суднобудівному заводі “Наваль” відкрито перший робітничий університет – професійно-технічну школу для 400 учнів. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

4. Харків. Південбюро ЦК спілки металістів постановило разом з Головметукром (Головним управлінням металевої промисловості України) приступити до видання журналу “Південний металіст”, що мав виходити двічі на місяць. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

4. Харків. Наркомос УСРР відкрив двомісячні курси продподаткових інспекторів у Харкові, Києві, Одесі Катеринославі і Полтаві. *Коммунист, Харьков, 1921, 3 ноября.*

8. Варшава. Міністр закордонних справ Польщі п. Скірмунт надіслав поважному представнику УРСР у Польщі О. Шумському ноту, в якій заперечив звинувачення, висловлені радянським урядом на адресу польського в ноті від 12 серпня 1921 р. Від імені польського уряду п. Скірмунт звинуватив російсько-українсько-білоруську делегацію в недотриманні угод, досягнутих під час нарад погоджувальної комісії у розв'язанні конфліктних питань між Польщею та Радянськими республіками, що гальмувало роботу комісії. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

4 листопада (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про лівих соціалістах-революціонерах. Ухвалено в 24 години звільнити з них кого можливо. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 86 зв.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про єврейську самооборону в Кременчуці. Ухвалено поновити загони самооборони, ліквідовані Кременчуцьким губкомом, виключивши з їх складу „спекулятивний елемент”, та залишивши виключно робітників і трудову інтелігенцію. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 86 зв.*

1. 8. Олевськ, Польща. 6-а петлюрівська стрілецька дивізія під головуванням полковника Вержбовця, подолавши опір українських прикордонників, незаконно перетнула польсько-український кордон і проникнула в Коростеньський район. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про оренду землі. В принципі ухвалено проект Наркомзему УСРР. З питання про здачу земель в оренду заможним селянам Наркомзему доручено розробити спеціальний проект та представити його на затвердження політбюро ЦК КП(б)У. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 86 зв.*

3. Зважаючи на невідповідність норм продовольства, дозволених до провозу залізницями в УСРР, у порівнянні з тими, що були встановлені в РСФРР, Українська економічна рада звернулася з проханням до Ради праці і оборони врегулювати це питання. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 ноября.*

3. Харків. Південбюро ВЦРПС постановило перевести Миколаївські державні заводи на колективне постачання. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 ноября.*

3. 6. Харків. РНК УСРР дозволила Наркомздоров'ю відкривати магазини санітарії та гігієни. Інші заклади та приватні особи мали отримувати дозвіл на відкриття таких магазинів в органах охорони здоров'я, що мали здійснювати контроль за організацією магазинів санітарії і гігієни. *Коммунист, Харьков, 1921, 4 ноября.*

4. Харків. У Героїчному театрі завершено постановку першої в УСРР

вистави “Містерія буф” за твором В. Маяковського. Постановка Г. Авлова, декорації О. Хвостенко-Хвостова, музика Б. Яновського. *Коммунист, Харків, 1921, 4 листопада.*

6. Харків. Губернська рада професійних спілок постановила до розв’язання питання в загальнодержавному масштабі забезпечувати хворих робітників, які мали посвідчення медичних закладів про непрацездатність, у розмірі 2/3 встановленої для них ставки. У випадку простою підприємств за провиню адміністрації впродовж перших трьох днів робітники оплачувалися за повною тарифною ставкою, а надалі в розмірі 1/2 встановленої для них ставки. *Коммунист, Харків, 1921, 4 листопада.*

6. 10. Харків. РНК УСРР постановила відкрити в столиці госпіталь для переселенців з голодуючих місцевостей, розрахований на тисячу хворих, а також два евакуаційних приймальники на Балашівському та Південному вокзалах. *Коммунист, Харків, 1921, 4 листопада.*

10. Прибуло на Україну 108 тис. 505 переселенців з Поволжя, у тому числі 7 тис. 17 дітей. Переселенців переселено переважно до губерній Правобережної України. *Коммунист, Харків, 1921, 11 листопада.*

5 листопада (субота).

3. Харків. Президія Української ради народного господарства визнала доцільним виокремлення головних металообробних підприємств у відання губернської ради народного господарства та створення на їхній базі державного об’єднання. *Коммунист, Харків, 1921, 5 листопада.*

4. Харків. Художній сектор повідомив, що всі клуби та театри в перші два дні святкування річниці Жовтневої революції (7 і 8 листопада) мали ставити виключно рекомендовані вистави, що містились у списку, надрукованому в пресі. У випадку порушення цього розпорядження адміністрація театрів мала притягатися до адміністративної відповідальності, а непланові вистави – зніматися. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 листопада.*

6. Харків. Губернський відділ охорони здоров’я вжив заходів до боротьби з венеричними хворобами. Встановлено поголовний медичний огляд безстрокововідпускних червоноармійців та періодичний – працівників пекарень, їдалень, бань, перукарень, дитячих будинків. Дозволялося затримання на місцях заразних хворих для їх примусового лікування. Розпочалося влаштування венерологічної діагностичної лабораторії. Стационарна медична допомога виявленим хворим мала надаватися в чотирьох спеціалізованих лікарняних закладах столиці, розрахованих на 585 ліжок та у венерологічних відділеннях п’яти лікарень. Амбулаторна допомога – в двадцяти чотирьох стационарних амбулаторіях. *Коммунист, Харків, 1921, 5 листопада.*

6. Харків. Управління розподілу Наркомпроду УСРР встановило такі норми продовольчого постачання робітників та членів їхніх родин: для робітників – на день до два фунти хліба, а на місяць – по 7,5 фунтів круп, 40 фунтів картоплі, 7 фунтів м'яса, 0,5 фунтів цукру, 1 фунт жирів (2 тис. 856 ккал. щоденно); а для членів родин робітників – по 1 фунту хліба щоденно, а на місяць – по 3,75 фунтів круп, 20 фунтів картоплі, 0,5 фунту цукру, 0,5 фунтів жирів. *Коммунист, Харьков, 1921, 5 ноября.*

8. Варшава. Міністр закордонних справ Польщі п. Скірмунт надіслав ноту поважному представнику РСФРР у Польщі Л. М. Карахану. Від імені польського уряду він заперечив звинувачення радянської сторони, висловлені на адресу польської влади, щодо підтримки зброєю та амуніцією антирадянських петлюрівських збройних формувань, що перетнули українсько-польський кордон. У ноті також висловлювалися запевнення у намірах добросусідських відносин з радянськими республіками. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

6 листопада (неділя).

1. Харків. За даними Центральної виборчої комісії, до столичної міськради обрано 879 делегатів. З них за партійною приналежністю – 872 члени КП(б)У, 4 кандидати в члени КП(б)У, 203 безпартійних; за статевою – 794 чоловіка та 85 жінок; за соціальним походженням – 654 робітника, 124 селянина, 102 представника інтелігенції. Загальна кількість виборців становила 197 тис. 137 осіб. 114 осіб було позбавлено виборчого права. Брали участь у голосуванні 94 тис. 165 виборців. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 ноября.*

3. Харків. Відбувся Всеукраїнський з'їзд органів постачання Червоної армії України та Криму. *Коммунист, Харьков, 1921, 6 ноября.*

7 листопада (понеділок).

1. 8. Радянські війська відбили спробу захоплення Коростеня з боку 6-ої петлюрівської стрілецької дивізії під головуванням полковника Вержбовця. Після бою відбулося об'єднання решток 4-ого кінного корпусу 4-ої київської петлюрівської дивізії під командуванням полковника Палія та 6-ої стрілецької дивізії полковника Вержбовця. *Коммунист, Харьков, 1921, 25 ноября.*

3. С. Мурафа Мурафської волості Ямпольського повіту Подільської губернії. Організовано сільськогосподарську артіль „Праця. ЦДАГО України, ф. 27, оп. 4, спр. 422, арк. 65 зв.

3. Харків. Відбулися установчі збори кустарно-промислового кооперативного товариства „Мистецтво Слобожанщини”. Товариство згідно зі статутом мало такі завдання діяльності: виробництво власною

працею та збут товарів широкого вжитку з дотриманням українського стилю та орнаменту (шитва, вишивання, ткацтва, в'язання, різьбарства, малярства, ліплення й т. ін.), а також поширення та популяризації українського стилю та орнаменту. З цією метою товариство мало відкрити крамниці, в першу чергу в столиці, налагодити постачання членів товариства сировиною та організувати зразкові артіль кустарів. Кошти товариства мали складатися з пайових внесків у розмірі тисячі крб. – кожен пай, причому кількість паїв на кожного члена не мала перевищувати 10. Повноправне членство в товаристві надавалося особам від 18 років. Молодші члени не мали права участі в управлінні справами товариства. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 22 листопада.*

3. 8. 10. Москва. Голова РНК УСРР В.І. Ленін написав лист голові Московської ради Л.Б. Каменеву з приводу пропозиції наркомзаксправ РСФРР Г. В. Чичеріна відхилити пропозицію англійського Комітету допомоги голодуючим Росії спрямувати в УСРР та РСФРР товари для обміну на продовольство для голодуючих. *Ленін В.І. // Повн. збір. тв. – Т. 54. С. 6.*

4. Київ. У Другому державному театрі УСРР ім. В. Леніна відбулася прем'єра вистви “Слюсар і канцлер” А. Луначарського. *Бернацька Р.П., Бурмістренво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

4. Харків. В „Театрі казок” відбулася прем'єра вистави „Пригоди Геркулеса” за Р. Побединським. Режисер – С. Пронський, художник – Г. Цапко. *Бернацька Р.П., Бурмістренво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

8 листопада (вівторок).

4. Харків. Головпрофос постановив організувати в Україні фармацевтичні навчальні заклади: три хіміко-фармацевтичних інститути в Києві, Харкові та Одесі та чотири фармацевтичних технікуми в тих само містах, а також у Катеринославі. *Культурне будівництво в Українській РСР, 1927-1927. С. 199.*

9 листопада (середа).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про заарештованих меншовиків. Ухвалено не заперечувати проти їх звільнення. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 88.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило порядок денний VI Всеукраїнського з'їзду рад. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 88.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У заборонило приватну практику юристів. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 88.*

1. Лубни Полтавської губернії. До повітового політбюро з'явився

отаман Донцов з 12 вояками очолюваного ним загону та добровільно здав зброю. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 ноября.*

1. Польща. З посиланням на „Українську трибуну” від 25 жовтня, повідомлялося про закриття українських газет „Громадський вісник”, „Батьківщина” та „Робітничча боротьба”. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 листопада.*

1. Відень. З посиланням на „Українську трибуну” від 25 жовтня, повідомлялося про створення Українського комітету Ліги Націй для захисту інтересів українців у цій організації. На зборах Головної ради Ліги Націй, що відбулися 13-16 жовтня, Український комітет було прийнято до складу Ліги Націй. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 5 листопада.*

3. Миколаїв. Відкрито кооперативний банк. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 ноября.*

3. Одеса. Пущено на воду пароплав “Батум”, відбудований на місцеві кошти. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 ноября.*

3. Москва. Голова РНК РСФРР В.І. Ленін написав записку секретарю ЦК РКП(б) В.М. Михайлову з проектом постанови політбюро ЦК РКП(б) про продовольчу роботу в Україні. Рекомендував розробити заходи, які забезпечили б виконання планів хлібозаготівель та відправку 57 млн. пудів хліба до РСФРР. *Ленін В.І. // Повн. збір тв. – Т. 54. – С. 7.*

3. Радомишльський повіт Київської губернії. Селяни приховали від оподаткування 36 тис. дес. ріллі, що зменшило розмір податку на 20%. Повітова продовольча нарада вирішила створити перевірочні комісії по виявленню утасної землі. Виявлена земля мала розподілятися між селянами, які чесно виконали податкове завдання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 листопада.*

3. 8. Севастополь Кримська АСРР. Прибув італійський пароплав, що доставив 400 тис. т вугілля. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 ноября.*

4. Запорізька губернія. Під час проведення кампанії по боротьбі з неписьменністю, яка розпочалася 10 вересня, організовано 93 школи, з них 10 – при професійних спілках і 24 – при військових частинах. У школах навчалося 5 тис. 480 неписьменних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 9 листопада.*

10 листопада (четвер).

1. Харків. ВУЦВК прийняв постанову „Про ліквідацію бандитизму на Правобережжі”. Підтверджено рішення наради по боротьбі з бандитизмом при РНК УСРР від 8 листопада 1921 р. про оголошення Волинської, Подільської, Київської та Одеської губерній на особливому стані. Командуючому збройними силами України та Криму М. Фрунзе запропоновано в найкоротший час звільнити Правобережну Україну від

збройних формувань, що засилялися з Польщі, а також посилити охорону державних кордонів. ВУЧК зобов'язане вжити термінові заходи щодо попередження діяльності контрреволюційних сил. *ЗУ України, 1921, № 23, ст. 668.*

1. Об'єднаний загін полковників М. Палія-Сидоренського і Вержбовича захопив ст. Чеповичі, але після прибуття червоної стрілецької дивізії та бронепοїзда був вибитий зі станції. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

1. 5. Балтський повіт Одеської губернії. ВУЧК заарештувала 24 ченця Інокентівського монастиря за сприяння ворогам радянської влади, а також антирадянську агітацію серед віруючих. // *Известия, Одесса, 1921, 10 листопада.*

3. Вукоопспілка уклала угоду з Наркомпродом УСРР про користування впродовж 10 років надрами Чорного моря. Вукоопспілці надано право залучати капітал різних контрагентів, у тому числі й зарубіжних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 10 листопада.*

3. Одеса. З метою боротьби з контрабандою встановлено обшуки іноземних громадян, які спускалися на територію міста з чужоземних пароплавів, а також тих, які відвідували ці пароплави. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 листопада.*

3. Харків. Наркомпрод УСРР уклав угоду з Вукоопспілкою. Вукоопспілці на концесійних засадах надавалося виключне право рибної ловлі в Чорному морі та прилеглих лиманах, затоках, а також річних ділянок та озерах, що входили до Одеського та Миколаївського губернських управлінь рибного господарства; користування прибережною смугою для влаштування рибопереробних заводів і підприємств, опосередковано пов'язаних з рибною справою. Оренда на рибальство не поширювалася на 12 урочищ Херсонського району, відведених для державного лову. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 листопада.*

4. Таганрог Донецької губернії. Міська рада ухвалила, що школи у робітничих районах міста, в яких навчалися діти робітників, мали утриматися підприємствами, на яких працювали батьки цих дітей. Для утримування шкіл, де навчалися діти інших верств населення міста та у школах повіту, вводився спеціальний загальнодержавний прогресивний податок, яким обкладалося непролетарське населення у віці від 18 до 60 років. Плата за навчання скасовувалася. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 листопада.*

6. С. Василівка поблизу Одеси. Відкрито першу в Україні трудову колонію для засуджених до виправних робіт, яка займала площу 7 тис. 325 десятин землі. В колонії було організовано ковальську та столярну майстерні, проводилися роботи по розкорчовуванню пнів, випалу вапна та видобутку будівельного каміння. *Коммунист, Харьков, 1921, 9 листопада.*

11 листопада (п'ятниця).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило звернутися до ЦК РКП(б) з протестом з приводу постанов ВЦВК РСФРР від 18 та 15 жовтня про передання Донбасу і [залізничного – *Авт.*] транспорту УСРР до відання НК РСІ РСФРР. РНК УСРР запропоновано розробити форму угоди з НК РСІ РСФРР „з метою тісного контакту та використання матеріалів роботи НК РСІ УСРР по Донбасу та залізницях для потреб РСІ РСФРР”. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 90.*

1. Харків. До міської ради обрано 879 депутатів: 676 комуністів та 203 безпартійних. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 11 листопада.*

1. Харків. Проведено скорочення штатів в управлінні Наркомпроду та Центральному правлінні кам'яновугільної промисловості Донбасу. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

1. 2. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про включення галицьких комуністів „впередовців” до Комінтерну за умовою прийняття всіх вимог Комінтерну та угод, підписаних у Комінтерні між КП(б)У та Польською компартією. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 90 зв.*

1. 2. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про анархістів. Ухвалено дозволити книжкову торгівлю анархістам не як політичній групі, а в поодиноких випадках на загальних засадах. Запропоновано випускати їх за кордон, забезпечували залізничними квитками тільки до кордону, та в коштах не відмовляти. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 92 зв.*

1. 4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про бандитизм на Правобережжі. Надано директиву розгорнути в пресі кампанію проти Польщі у зв'язку з активною участю польського військового відомства в організації повстанського селянського руху в УСРР, заважаючи на слабкість польського уряду, неспроможного підпорядкувати військове відомство. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 90 зв.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову по заяві бюро фракції Південбюро ЦК Всеросійської профспілки робітників металістів (ВСРМ) з приводу ідейного керівництва меншовиків у Миколаївському, Бердянському та Олександрівському об'єднаннях цієї профспілки та обрання на Всеросійській з'їзд металістів представників „робітничої опозиції” в ЦК цієї профспілки. Накреслено заходи кадрового зміцнення керівних органів ВСРМ, виконання планів державного забезпечення робітників металургійної промисловості, ліквідації розцінкових комісій на підприємствах. Місцевим органам заборонено відхиляти від керівництва управляючих заводами першої групи. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 90 зв., 92.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Всеукраїнську раду народного господарства (ВРНГ). В. Чубарю запропоновано виїхати до Москви для з'ясування питання про взаємини між Вищою та Всеукраїнською радами народного господарства у зв'язку з випадками відкликання відповідальних працівників з України, та недостатнім фінансуванням УРНГ, що підривали її роботу. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 92 зв.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про концесії в Україні. Вирішено, що переговори з іноземними державами про концесії в УСРР мали проводитися та укладатися урядом УСРР. Одночасно ухвалено надати директиву РНК УСРР та Українській економічній раді не укладати договорів з іноземними державами без попереднього погодження з РСФРР. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 90 зв., 95 зв.; спр. 28, арк. 40.*

3. Харків. За декретом РНК УСРР створено Всеукраїнську кооперативну раду з метою керівництва кооперативною справою в Україні. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

3. Харків. Враховуючи посухостійкість кукурудзи, Українська економічна нарада запропонувала Наркомпроду УСРР забронювати для насінневого фонду кукурудзу, що мала надходити за продподатком. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

3. Москва. Голова РНК РСФРР В.І. Ленін надіслав телеграму голові РНК УСРР Х. Раковському з проханням припинити втручання в перерозподіл майна трудової армії, що розформувалася, та надати сприяння працівникам Наркопраці в перекиданні майна частинам, що працювали. *Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. - Т. 11. - С. 636.*

3. Харків. У зв'язку з тим, що збір продподатку через неврожай не міг задовольнити мінімальні потреби республіки в зерні, Українська економічна рада вирішила оголосити ударну товарообмінну кампанію поряд з продподатковою. Визначено заходи екстреної організації товарообмінних операцій Наркомпроду УСРР та Вукоопспілки з метою заготівлі зерна. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

3. Харків. РНК УСРР визнала, що радянські органи, на які покладалося завдання заготівлі сировини, сільськогосподарських продуктів і товарів кустарного виробництва, мали право придбати ці предмети в межах затверджених кошторисів за ринковими цінами. Їх покупка на вільному ринку дозволялася у випадках, коли радянські заклади та підприємства не отримували продовольчих продуктів та фуражу в необхідній кількості. Предмети, які не розподілялися державними органами, а також в екстрених випадках дрібний господарський інвентар могли бути придбані по ринкових цінах у межах потреб даного закладу. *Комму-*

нист, Харьков, 1921, 11 ноября.

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про відпуск спирту підземним робітникам Донбасу та подало її на затвердження ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 90.*

8. У матеріалах Кишинівської преси повідомлялося, що Головний повстанський комітет Північної групи петлюрівських військ, що перетнули польсько-український кордон, звернувся до єврейського населення з відозвою приєднатися до українських повстанців з метою повалення радянської влади в Україні. Відозва закінчувалася словами: “Хай живе незалежна Україна! Хай живе в ній єврейська Палестина!” Повідомлялося також, що С. Петлюра наказав нещадно карати тих, хто влаштував єврейські погроми. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

10. Розпочато кампанію прикріплення мешканців голодуючих місцевостей РСФРР для продовольчого забезпечення до повітів, волостей, сіл, закладів і підприємств УСРР. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

10. Херсон. Прибуло 1200 голодуючих дітей з Поволжя. Введено податок з хур, що приїжджали для торгівлі на базари, та на торговельні угоди на користь голодуючих. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

10. Запорізька губернія. Проведено облік голодуючих. За попередніми даними, голодувало близько 175 тис. осіб. Населення харчувалося сурогатами, переважно макухою. Найбільше постраждали від голоду 7 волостей Запорізького повіту, 5 – Мелітопольського, 2 – Гуляй-Польського. Вжито заходів для допомоги голодуючим. Чернігівська губернська комісія допомоги голодуючим відправила 22 вагони хліба до Запоріжжя. В деяких місцевостях організовано харчувальні пункти. *Коммунист, Харьков, 1921, 11 ноября.*

12 листопада (субота).

1. С. Стара Гута Хмельницької волості Литинського повіту Подільської губернії. Розгромлено збройний загін петлюрівського отамана М. Палія-Сидоренського, який перейшов польсько-український кордон з метою зриву продподаткової кампанії та організації антирадянського повстання в Україні. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 ноября.*

2. 3. Київ. Організовано бюро Всеукраїнського центрального робітничого кооперативного комітету (Уцербкоопу) на Правобережжі. Мета комітету – координація регіональних заготівель та розвиток товаробігу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 12 листопада.*

3. Харків. При Наркомземі УСРР відкрилася I Всеукраїнська зоотехнічна нарада. Обговорювалися заходи збереження та відбудови тваринництва. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 ноября.*

3. Харків. Згідно з постановою ВУЦВК в УСРР планувалося розмістити 20 тис. утікачів від голоду з РСФРР. Переселенці направлялися до

Катеринославської, Одеської і Миколаївської губерній. За рішенням Наркомзему УСРР в цих губерніях створювалися спеціальні трійки по розміщенню та влаштуванню переселенців. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 ноября.*

4. Львів. У театрі товариства “Українська бесіда” відбулася прем’єра вистави “Співочі товариства” В. Винниченка. Режисер – О. Загаров. *Боньковська Львівський театр товариства “Українська бесіда”, 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 147.*

4. Київ. У Другому державному театрі УСРР ім. В. Леніна з нагоди 100-річчя з дня народження Ф. Достоєвського показано виставу “Ідіот”. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

4. Київ. Відкрито картинну галерею, створену на основі приватних колекцій. Представлено російський живопис і кераміку VIII – XX ст. *Культурная жизнь в СССР, 1917-1927: Хроніка: – М., 1975. – С. 383.*

3. Харків. РНК УСРР постановила організувати в Україні Державний банк. *Коммунист, Харьков, 1921, 12 ноября.*

13 листопада (неділя).

3. Харків. Українська економічна рада затвердила постанову про трестування паперової промисловості. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 ноября.*

3. Харків. Колегія відділу охорони праці Південбюро ВЦРПС затвердила нову систему реєстрації нещасних випадків на виробництві. Згідно з цією системою на кожному підприємстві мала призначатися особа, яка відповідає б за своєчасне й точне повідомлення органів охорони праці про нещасні випадки. У дрібному і приватному виробництві відповідальною особою вважався керівник підприємства. В органах Наркомату праці інструктори мали заводити книги реєстрації нещасних випадків по окремих підприємствах. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 13 листопада.*

3. З огляду на розширення повноваження комісій по охороні праці на підприємствах, колегія відділу охорони праці Південбюро ВЦРПС визнала доцільним збільшити кількість годин для звільнення від виробничої праці робітників - членів комісій по охороні праці. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 13 листопада.*

3. Вінниця. Пущено фосфатний завод. *Луганская правда, 1921, 13 ноября.*

3. Одеса. Пущено шкіряний завод та консервну фабрику. *Луганская правда, 1921, 13 ноября.*

4. Одеса. Губвиконком видав наказ про передання в недільний строк

театрів, що належали культвідділам радянських установ і військових частин, у розпорядження губернської політосвіти. Для робітників і селян призначалося безкоштовно 50% місць в державних театрах, призначених показовими: ім. А. Луначарського (опера), ім. Т. Шевченка і “Масодрам” (драматичні театри), а також Українській студії. *Бернацька Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

6. Охтирський та Сумський повіти Харківської губернії. Прибув лекційний загін санітарної освіти губернського відділу охорони здоров'я з метою проведення агітаційних інсценувань санітарно-освітніх судів над венеричними хворобами, абортами й т. ін. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 листопада.*

10. Харків. Центральна комісія допомоги голодуючим при ВУЦВК оголосила початок проведення всеукраїнського тижневика допомоги голодуючим Поволжя. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 листопада.*

14 листопада (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову по справах Південбюро ВЦРПС (про страхування робітників). Ухвалено пропозицію В. Чубаря про страхування та соціальну допомогу робітникам. Запропоновано залучити профспілки до формування Колегії відділу страхування при НКВС за умовою збереження за ними можливості впливу; забронювати спеціальний фонд при соцзабезі для страхування робітників. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 93-93 зв.*

1. Катеринослав. З метою боротьби зі спекуляцією хлібом відкрито велику пекарню, що випікала до 500 пудів хліба щомісячно. Хлібом забезпечувалися члени профспілок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 16 листопада.*

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло рішення про мобілізацію тисячі комуністів для зміцнення армії. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 95.*

4. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило пропозицію О. Шумського про субсидування Наукового товариства Шевченка у Львові. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 95.*

4. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Всевидав (Всеукраїнське видавництво. – Авт.). Накреслено заходи взаємного представництва Всевидаву та Агітпропу ЦК КП(б)У. Встановлено обов'язкове затвердження планів видавництва у ЦК КП(б)У. Надано розпорядження асигнувати 1 млрд. крб. для проведення політосвітньої роботи Всевидавом. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 94.*

6. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло рішення про організацію

при Наркомсоцзабезі комісії допомоги єврейським біженцям на румунському кордоні. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 94 зв.

15 листопада (вівторок).

3. 8. Харків. Українська економічна рада визнала необхідним створення в Москві повноважного представництва всіх відомств УСРР. З цією метою всі представництва УСРР, що існували в Москві, об'єднувалися під керівництвом Ю. Коцюбинського, якого було призначено єдиним відповідальним перед ВУЦВК, РНК УСРР і Українською економічною радою (УЕР). Посадові особи, що відряджалися до Москви з дорученнями до центральних та місцевих органів, мали повідомляти про свою діяльність Коцюбинському. Комісаріатам УСРР та УЕР ставилося за обов'язок представити до Ради праці і оборони РСФРР (РПО) та Ю. Коцюбинському матеріали, що вносилися на розгляд РПО УЕР або господарськими комісаріатами, що входили до УЕР. Коцюбинському доручалося відстоювати перед РПО інтереси України. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

3. Москва. Президія Вищої ради народного господарства розглянула проект утворення об'єднання "Південсталь". Вирішено прикріпити його не до Головного управління металеві промисловості України, а безпосередньо до Української ради народного господарства. Керівництво тресту передано правлінню в кількості 5 осіб, що мало складатися за погодженням Української ради народного господарства з Південбюро ВЦРПС. Виробничу програму тресту належало розробляти за погодженням між Південсталлю та Центральним правлінням кам'яновугільної промисловості Донбасу. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

4. Миколаїв. Виставою „Шут на троні” Р. Лотара відкрився Державний російський драматичний театр під керівництвом Л. Берковського. *Бернацька Р.П., Бурмістренво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 267.*

4. Харків. Оголошено про проведення щотижневих засідань педагогічної лабораторії при професійній спілці працівників освіти, під час яких організувалися дискусії з питань виховання. *Коммунист, Харьков, 1921, 15 ноября.*

16 листопада (середа).

1. З метою припинення хабарництва в радянських закладах РНК УСРР встановила посилену міру покарання для осіб, які особисто або через посередників отримували чи намагалися отримувати хабар за виконання або невиконання дій, що входили до кола їхніх службових обов'язків. Обставинами, що посилювали міру покарання, служили

особливі повноваження посадової особи, порушення обов'язків служби та вимагання. Хабарники, які і ті особи, які їх приховували, каралися позбавленням волі з конфіскацією майна. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

1. Катеринослав. Губернська ЧК заарештувала 51 особу за звинуваченням в участі до підготовки антирадянського повстання підпільною петлюрівською організацією, яка була зв'язаною з Київським повстанським комітетом. За амністією 11 звинувачених було засуджено до ув'язнення у концентраційному таборі строком на п'ять років, 5 – до умовного ув'язнення, а інших – виправдано. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 17 листопада.*

4. Харків. Президія ВУЦВК ухвалила проект Головосвіти про увічнення 5-ої річниці Жовтневої революції в усіх видах мистецтва (насамперед шляхом спорудження пам'ятників, будинків мистецтва, шкіл ім. Жовтневої революції та т. ін.). *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

4. Харків. Колегія Наркомосу УСРР встановила порядок розподілу прибутків з видовищ. Третина мала витратитися на організацію видовищ. Вони в рівних частках мали використовуватися на організацію видовищ, на контрамарки для членів профспілок і військовослужбовців та задля оплати роботи працівників освіти. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

6. Харків. Колегія Наркомосу УСРР постановила передати утримання працівників освіти в сільській місцевості на місцеві кошти. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

6. Харків. Губернський відділ соціального забезпечення розіслав циркуляр про організацію споживчих кооперативів для родин червоноармійців. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

10. Комісія допомоги голодуючих у військах України і Криму організувала декілька лікарняно-харчових загонів: три для Самари і по два для Уралу та Уфи. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

17 листопада (четвер).

1. Сімферополь, Кримська АСРР. Відбувся I Всекримський з'їзд рад. Прийнято резолюції: по доповіді Кримського ревкому; по земельному питанню; про нову економічну політику. Затверджено конституцію Кримської АСРР. Обрано ЦВК Криму та делегатів на Всеросійський з'їзд рад. На першому засіданні кримського ЦВК сформовано РНК автономної республіки на чолі з Саїд-Галієвим. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

3. Для захисту інтересів УСРР при затвердженні державного бюджету з Харкова до Москви надіслану урядову делегацію в складі В. Чубаря, М. Скрипника і Туманова. Комісія мала спромогтися виокремлення

УСРР 22,2% загальнофедеративних коштів. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

6. Харків. Зважаючи на випадки отримання окремими робітниками і службовцями деяких підприємств і закладів кількості продуктів, що значно перевищувала норми постачання, Українська економічна рада постановила, що максимальний розмір отримання окремими споживачами хлібних продуктів не повинен був перевищувати 3 пудів на місяць, за виключенням видач із кооперативних заготівель, а разом з останніми – не більше 4 пудів. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

10. Київ. Губернська комісія допомоги голодуючим звернулася з відозвою до громадян Києва про здачу сухарів для голодуючих, збір яких покладался на будинкові комітети бідноти. Списки комітетів, які не виконували цієї пропозиції, мали вивішуватися для громадського осуду в громадських місцях. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 20 листопада.*

10. Харків. Українська економічна рада постановила надати в розпорядження Українського Червоного Хреста 115 вагонів хліба для організації харчових пунктів на залізничних станціях по маршрутах, за якими прямували біженці з голодуючих місцевостей РСФРР. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

10. Харків. Українська економічна рада постановила надати неврожайним місцевостям УСРР 6 тис. пудів хліба для чого запропонувала Наркомфіну УСРР асигнувати 75 млн. крб. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

16 -20 листопада (середа - неділя).

3. 8. Харків. Відбувся I Всеукраїнський з'їзд працівників зовнішторгів. Порядок денний: про завдання Зовнішторгу; про експортну політику; про імпорتنу політику. З'їзд прийняв резолюцію про заборону купівлі та імпорту низки товарів: предметів розкоші; товарів шкідливих для здоров'я, як-то фальсифікати, наркотики й т. ін.; спиртових напоїв; огнєпальної зброї та пороху; парфумерних виробів. З дозволу центру дозволялося купувати: паровози, вагони, машини, двигуни, мотори, автомобілі, верстати, великий сільськогосподарський інвентар, обладнання для заводів, медикаменти та деякі інші товари. *Коммунист, Харьков, 1921, 16,20 ноября.*

17 листопада (четвер).

1. Харків. РНК УСРР звернувся до президії ВУЦВК з пропозицією ввести в дію на території УСРР постанову президії ВЦВК про створення комісії по перегляду штатів державних закладів республіки. *Коммунист, Харьков, 1921, 17 ноября.*

3. 8. Харків. Повернулася делегація Укрзовнішторгу, яка з діловим візитом відвідала Львівський ярмарок. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 ноября.*

4. Харків. Художній сектор Головополітосвіти розробив проект Будинку пролетарської творчості ім. Жовтневої революції. До участі в його обговоренні запрошено профспілкові та інші пролетарські організації. *Коммунист, Харьков, 1921, 17 ноября.*

4. Харків. Всеукраїнський комітет образотворчого мистецтва оголосив усний конкурс на розпис будинку театру "Маяк". Перша та друга премія складала 200 та 400 тис. крб. *Коммунист, Харьков, 1921, 17 ноября.*

4. Харків. При губернській нараді відкрилися курси підготовки працівників по ліквідації неписьменності. Приймалися грамотні особи не молодше 18 років, висунуті комсомольськими і профспілковими організаціями та відділами КП(б)У по роботі серед жінок. *Коммунист, Харьков, 1921, 17 ноября.*

19 листопада (субота).

1. С. Тетерівка Житомирського повіту Волинської губернії та Паркан Тираспольського повіту Одеської губернії Відбито напад збройних загонів петлюрівців, що вторглися на територію УСРР із Польщі. *Известия, Одесса, 1921, 22 ноября.*

6. Харків. Правління профспілки працівників поліграфічного виробництва постановило виплачувати ветеранам праці заробітну плату по повній тарифній ставці, що відповідала їхньому розряду, незалежно від норм виробітку, оскільки ветерани праці були фізично неспроможними виконувати їх. *Коммунист, Харьков, 1921, 19 ноября.*

6. Харків. З метою проведення у життя житлового закону РНК УСРР запропонувала створювати на місцях житлові комісії в складі представників відділів комунального господарства, рад професійних спілок та РСІ. Житлові комісії мали перевіряти та затверджувати списки будинків, складені відділами комунального господарства, що належали до націоналізації, здачі в оренду або поверненню старим власникам. На комісії також покладався обов'язок стежити за тим, щоб найбільші та впорядковані будинки використовувалися для потреб державних і професійних організацій та для робітничих гуртожитків. До завдань комісій також входило з'ясування площі, необхідної для забезпечення житлових потреб робітників даного району. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 19 листопада.*

3. Харків. З метою залучення компетентних осіб до розробки питань, що потребували законодавчого розв'язання, РНК УСРР зобов'язала всі

наркомати внести в терміновому порядку до Малої РНК реєстри їхніх службовців, компетентних у фінансово-економічних питаннях, та які мали наукові знання з інших галузей народного господарства. Такі службовці при необхідності мали залучатися до роботи Малої РНК. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 19 листопада.*

3. Харків. Українська рада народного господарства вирішила переглянути план розподілу продовольчих продуктів по різних галузях промисловості з метою максимального розвантаження плану державного постачання. Насамперед – від підприємств, що оплачувалися самі. Щодо трестів мав застосовуватися індивідуальний підхід, що гарантував раціональне використання їхньої продукції. Особливу увагу належало звернути на виробничий план Головного металевого управління УСРР для збереження єдності виробничого циклу металургійної та металообробляючої промисловості. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 19 листопада.*

6. Харків. З метою скорочення державних витрат на соціальне забезпечення РНК УСРР постановила скоротити число осіб, що користувалися послугами НК соцзабезу. Визначено, що правом отримання державного соціального забезпечення при безробітті мали користувати виключно безробітні, зареєстровані у відділах праці, які не мали ніяких прибутків. До цієї категорії зараховувалися кваліфіковані робітники державних підприємств, позбавлені заробітку через скорочення штатів або внаслідок закриття підприємств, а також некваліфіковані працівники державних підприємств та установ, звільнені за скороченням штатів, за умовою наявності трудового стажу не менше 3-4 років. Цей стаж не був обов'язковим для підлітків та демобілізованих червоноармійців. Особи, що звільнювалися з роботи за власним бажанням, не мали права на соціальне забезпечення. Цього права також позбавлялися особи, які відмовилися від роботи, запропонованої їм відділом праці, а також такі, що мали заробітки на стороні, або торгували. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 19 листопада.*

6. Харків. РНК УСРР визначила, що особи, які мали видатні заслуги перед революцією “в боротьбі з капіталізмом, а також у справі соціалістичного будівництва, партійної та профспілкової роботи”, мали отримувати підвищену пенсію на випадок інвалідності. При повній втраті працездатності такі інваліди першої групи мали отримувати допомогу в розмірі потрібного прожиткового мінімуму, встановленого Півдебюро ВЦРПС для даної місцевості, а інваліди другої групи – в розмірі підвищеної пенсії. Непрацездатні члени родин, що знаходилися на утриманні інвалідів, забезпечувалися допомогою в розмірі прожиткового мінімуму для кожного члена родини. Визначення фактів особливих заслуг перед революцією покладалося на колегію Наркомсоцзабезу УСРР.

РНК УСРР надавалося право встановлення одноразової допомоги в розмірах, що перевищували вказані норми. *Коммунист, Харьков, 1921, 19 листопада.*

6. Харків. Президія Української ради народного господарства видала наказ про те, що всі угоди головних управлінь, об'єднань і підприємств, підвідомчих Українській раді народного господарства, як між собою, так і з кооперативними та іншими громадськими організаціями, а також приватними особами на товарообмінні операції й інші матеріальні угоди, мали погоджуватися за участю представника НК РСІ, якому надавалося право дорадчого голосу. *Коммунист, Харьков, 1921, 19 листопада.*

19-20 листопада (субота - неділя).

1. Проскурів Подільської губернії. Знято облогове становище. Ревком розформовано. Приступив до виконання обов'язків виконком. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

1. Ст. Голубієвичі Народицької волості Овруцького повіту Волинської губернії. Розгромлено збройний загін Ю. Тютюнника в кількості 1,5 тис. осіб. 200 петлюрівських вояків убито та 517 взято в полон. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

2. Харків. Відбулася II Всеукраїнська конференція губернських поліграфічних управлінь та губернських відділів Всеросійської профспілки друкарів. Порядок денний: звіт ЦК профспілки друкарів та її уповноваженого в УСРР; про неп; про допомогу голодуючим; про діяльність Головного управління поліграфічної промисловості; виступи з місць. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

3. Чернігів. Електрифіковано чавуноливарний завод, водокачку та друкарню. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

3. Київ. Відбулася всесоюзна нарада по відбудові тютюництва. Запропоновано скасувати натуральний податок та фіксовані ціни на тютюн. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

3. 8. Київ. При місцевому відділенні Наркомату зовнішньої торгівлі створено художньо-промисловий фонд для організації експортного фонду виробів художніх промислів, головним чином кустарних. *Коммунист, Харьков, 1921, 20 листопада.*

3. 6. Харків. Для збереження кваліфікації робітничої сили РНК УСРР постановив під час скорочення штатів на виробництві дотримуватися такого порядку: в першу чергу скорочувати малолітніх до 14 років; у другу – підлітків до 16 років, що працювали на шкідливих виробництвах; у третю – підлітків, що виконували некваліфіковані роботи. При чому, в межах цих груп переважному скороченню підлягали ті підлітки, які мали родини на селі. Органам Головпрофосу належало розміщувати

звільнених підлітків першочергово, порівняно з іншими підлітками, в школах фабрично-заводського учнівства. Скорочені з виробництва підлітки, що не потрапили до шкіл ФЗУ через відсутність місць, мали отримувати трудову допомогу, організація якої покладалася на уповноваженого наркомату праці РСФРР при РНК УСРР. *Коммунист, Харків, 1921, 20 листопада.*

3. Одеса. Відбудовано та пущено на воду перший на Чорному морі радянський океанічний пароплав „Ілля” (колишній „Віче”). *Красный шахтер, 1921, 21 листопада.*

8. 10. Харків. ВУЦВК дозволив спілці менонітів організувати в столиці комітет допомоги голодуючим. *Коммунист, Харків, 1921, 20 листопада.*

10. Харків. Українська економічна нарада визначила розмір державної насінневої допомоги голодуючим у обсязі 6 млн. пудів зерна. Умови розподілу насінневого матеріалу доручено розробити Наркомзему УСРР за згодою з зацікавленими установами. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921, 19 листопада.*

21 листопада (понеділок).

1. Хухрянська волость Охтирського повіту Харківської губернії. В результаті участі у виборах рад селянок до виконкому обрано двох жінок. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 24 листопада.*

3. Катеринослав. На трубопрокатному заводі „Шодуар” пущено мартенівську піч металоємністю 36 т. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 24 листопада.*

3. Катеринослав. Державні металургійні заводи ”Шодуар” уклали угоду про товарообмін із Азербайджаном. В обмін на поставку до Азербайджану третини виробленої продукції вони мали отримати 100 тис. аршин мануфактури, 100 комплектів взуття, 500 верхнього одягу, 1500 штанів і 1500 сорочок, 70 тис. пудів нафти та 200 млн. крб. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 23 листопада.*

3. 6. С. Голодаївка Таганрозького повіту Донецької губернії. Звершено електрифікацію села. Електрику проведено до всіх радянських установ та багатьох будинків селян. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 24 листопада.*

3. Таганрозький повіт Донецької губернії. Згідно з постановою губвиконкому розпочато організацію борошномельно-олійного тресту. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 24 листопада.*

22 листопада (вівторок).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про продподаток. Усім губкомам вказано на необхідність пошкваллення продовольчої кампанії на місцях, для чого запропоновано розглянути на партконференціях

питання про гостре продовольче становище. Ухвалено мобілізувати для активізації продовольчої роботи в Подільській, Волинській та Чернігівській губерніях двісті осіб, замінивши ними продпрацівників, “що стомилися”. Вирішено призначити 4-х керівних працівників для керівництва партійною та радянською роботою на місцях під час конференцій та з’їздів. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 98.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило порушити перед ЦК РКП(б) питання про необхідність своєчасного відправлення Москвою товарів та грошових знаків для України. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 98.*

3. Харків. Президія Української ради народного господарства запропонувала Українському управлінню текстильної промисловості (Укртекстилю) перевести на господарський розрахунок із безпосереднім підпорядкуванням Укртекстилю всі пеньково-джутові підприємства: Державний канатний завод у Новій Баварії, Одеську джутову фабрику та Одеський канатний завод. *ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3, спр. 6, арк. 43.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову по доповіді Л. П’ятакова про Донбас Затверджено план щомісячного видобутку вугілля в Донбасі в розмірі 50-ти млн. пудів. Запропоновано виконати план продовольчого постачання шахтарів. У принципі визнано можливим організацію збуту вугілля за кордоном. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 99 зв.*

3. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У дозволило Донецькому губкому замінити продовольчий податок грошовою пенею по середній ринковій ціні. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 99 зв.*

4. Харків. Всеукраїдав відкрив перший державний книжковий магазин. Книжки відпускалися державним закладам, компартійним та профспілковим організаціям. *Известия, Лебедин, 1921, 22 ноября.*

6. За відомостями Наркомздор’я, виявлено випадки самочинного введення повітовими органами охорони здоров’я плати за медичну допомогу населенню, зокрема у Звенигородському повіті Київської губернії та окремих повітах Чернігівської губернії, що суперечило рішенням II Всеукраїнської наради завідувачів губернськими відділами охорони здоров’я (жовтень 1921 р.) та III Всеросійського з’їзду по охороні здоров’я (листопад 1921 р.). З метою уникнення таких явищ НК охорони здоров’я надіслав обіжник губернським відділам охорони здоров’я про перевірку постановки медико-санітарної справи щодо оплати медичної допомоги, негайно скасовуючи її за відповідальністю завідувачів губернських відділів. Усіх завідувачів повітовими відділами, що встановили платню, пропонувалося притягнути до суду ревтрибуналу за порушення радянського законодавства. Надалі за виявленими фактами

стягання платні з хворих установами, що підлягали органам охорони здоров'я, мали притягатися до судової відповідальності не тільки завідувачі відділами охорони здоров'я, але й особи, що безпосередньо брали хабарі. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 22 листопада.*

23 листопада (середа).

2. Харків. НКВС встановив порядок реєстрації статутів товариств і спілок при адміністративному управлінні НКВС в особливій нараді за участю юрисконсультів НКВС. *Коммунист, Харків, 1921, 23 листопада.*

3. Катеринослав. На колишньому заводі „Шодуар” пущено мартенівську піч №2 ємністю 35 т металу та поновлено роботу трубопрокатного цеху по виготовленню газових, компресорних та паровозних труб. На Брянському заводі пущено мартенівський та мідноливарний цехи. *Пролетарий, Харків, 1921, 23 листопада.*

6. Кременчуцька губернія. На всіх залізничних пунктах влаштовано їдальні для демобілізованих червоноармійців. Губвиконком надав наказ повітовим виконкомом всіляко сприяти військоматам у забезпеченні демобілізованих продовольством. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 20 листопада.*

6. Харків. НКВС скасував перепустки для проїзду по залізницях УСРР, введені за постановою РНК УСРР від 4 жовтня 1921 р., і скасував органи, що їх видавали. Виключення становили заборонені місцевості, насамперед, прикордонні смуги, проїзд до яких дозволявся за отриманням віз. Для їх видачі створювалося Центральне бюро віз при НКВС. *Коммунист, Харків, 1921, 20 листопада.*

24 листопада (четвер).

2. Радомишль. Створено осередок робітничої партії на платформі УКП(б). *ЦДАГО України, ф 1, оп. 6, спр. 28, арк. 157.*

3. Харків. РНК УСРР прийняла постанову “Про відповідальність за пожежі та не вживання протипожежних заходів”. Встановлено судову відповідальність перед військовими відділами ревтрибуналів як для адміністративних осіб, відповідальних за дотримання протипожежної безпеки, так і для громадян, винних у недотриманні правил пожежної безпеки. *Вісті, Київ, 1921, 21 грудня.*

3. Харків. Українська економічна рада зобов'язала всі підприємства, що виробляли товари для села, оплачувати продовольство, яке вони отримували від Наркомпроду предметами власного виробництва. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 24 листопада.*

4. Львів. У театрі товариства “Українська бесіда” відбулася прем'єра сімейно-психологічної драми “Закон” В. Винниченка. Режисер – О. Загаров. У головній ролі – М. Морська. *Боньковська О. Львівський театр*

товариства “Українська бесіда”, 1915-1924 рр. – Львів, 2003. – С. 139.

25 листопада (п'ятниця).

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило постанову Української економічної ради від 18 листопада про організацію посівкомів. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 100.*

3. Харків. Президія Держплану РСФРР затвердила постанову секції енергетики про розробку постачання електроенергією Харкова та його районів у двох варіантах: від Ізюмської та Лисичанської електростанцій. *Протоколи президиума Госплана за 1921-1922 гг. – Т. 2. - Кн. 2. - С. 161.*

3. 6. Харків. РНК УСРР запропонувала Зовнішторгу безкоштовно передати Наркомздорв'ю УСРР всі медикаменти та інші предмети медико-фармацевтичного призначення, що знаходилися в його розпорядженні. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 25 листопада.*

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило Є. Терлецького головою репатріаційної комісії в Києві. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 101.*

8. Москва. Повноважний представник УСРР у Москві, дипломатичний представник УСРР у Відні Ю. Коцюбинський, з одного боку, та повноважний посол Естонії в РСФРР Варс і радник естонського посольства в Москві Кельнер – з іншого, уклали угоду про взаємовідносини та згоду на оптацію громадян між УСРР та Естонією. *Пролетарий, Харьков, 1921, 25 ноября.*

10. Чернігівська губернія. Комнезами вирішили передати на користь голодуючих половину фондів КНС, що складало 200 тис. пудів зерна. Пожертвуване зерно в рівних частках призначалося для голодуючих РСФРР і УСРР. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 25 листопада.*

10. Роменський повіт Полтавської губернії. Комнезами передали для допомоги голодуючим половину фонду КНС, створеного з 15% відрахувань з продподатку. За рахунок цієї пожертви відправлено 25 вагонів із зерном до Саратова. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 25 листопада.*

26 листопада (субота).

3. 6. Наркопраці РСФРР розпочав вербування до 15 грудня 23,8 тис. робітників для Донбасу в 24 губерніях РСФРР. *Пролетарий, Харьков, 1921, 26 ноября.*

27 листопада (неділя).

1. Харків. РНК УСРР визначили порядок умовно-дострокового звільнення та заміни встановленої кари засудженим. Умовно-дострокове звільнення чи умовне встановлення пільгової кари дозволялося

застосовувати до всіх осіб, що несли покарання, й щодо всякої кари. Дострокове звільнення дозволялося тільки у випадку, коли засуджений відбув пів строку покарання, призначеного судом, або за амністією, якщо засуджений підлягав під неї. Прохання про пом'якшення покарання мало надаватися до судового органу, що виніс вирок, якщо засуджений відбував кару в тому ж районі, чи до однорідного судового органу за місцем відбуття покарання. клопотання мали розглядатися впродовж місяця. Якщо достроково звільнений засуджений скоював за час не відбутої кари новий злочин, рівноцінний попередньому, він підлягав негайному відправленню судовими органами для відбування незакінченої кари, незалежно від відповідальності за новий злочин. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 27 листопада.*

1. Харків. РНК УСРР визнала доцільним надати небезпечним для суспільства правопорушникам, що підлягали ізоляції в концентраційному таборі, право на пристосовування до трудового життя. Зважаючи на це, максимальний строк ув'язнення із залученням до примусових робіт і без них, мав обмежитися 5 роками, причому в судових вироках про притягання до примусової праці належало визначати, чи потрібно утримувати засудженого під охороною, та чи підлягав він примусовим громадським роботам або роботі за фахом. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 27 листопада.*

3. Харків. РНК УСРР встановила міру покарання неплатників продовольчого податку та податку на сировину. Злісні неплатники податку підлягали примусовим роботам із позбавленням волі та конфіскацією майна. Щодо осіб, які по змові чи з інших причин штучно підвищили вартість краму, або продавали чи купували продукти та матеріали, товарообіг якими заборонявся, застосовувалося такі само покарання. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 27 листопада.*

6. Харків. РНК УСРР скасувала всі обмеження на прийом посилок з продовольством від приватних осіб. Пересилка солі як продукту, на який було встановлено державну монополію, заборонялася. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 27 листопада.*

3. Вознесенськ Одеської губернії. Повітовий виконком прийняв рішення про економічну блокаду сіл, які ухилялися від здачі продподатку: заборону торгівлі в цих селах; позбавлення їх державної посівної та продовольчої допомоги; розквартирування на їх території військових частин із покладанням на їх населення продовольчого та фуражного забезпечення цих військ по військовій нормі. *Голод 1921-1923 років в Україні.: Збірник документів і матеріалів. – К., 1993. – С. 52.*

6. Харків. РНК УСРР затвердила розподіл місць у поїздах, що відходили зі станції Харків, між окремими відомствами. На округ шляхів сполучення було покладено обов'язок дотримуватися кількості місць,

закріплених за кожним наркоматом, та зберігати встановлену пропорцію при збільшенні руху поїздів. 85% місць, закріплених за наркоматами, призначалося для пасажирів, що виїздили з Харкова, а 15% - для транзитників, що проїздили через Харків. Не використані місця розподілялися Наркомзаксправ для негайних відряджень та інших потреб. За дві години до відправки поїзду всі зайві місця переходили в розпорядження залізниці та розподілялися між пасажирами, у першу чергу серед транзитників. *Вісті ВУЦВК, Харків, 1921 27 листопада.*

28 листопада (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про вироки. Враховуючи наявність центральних органів в УСРР, як ЦК КП(б)У та ВУЧК, ухвалено прохати ЦК РКП(б) не застосовувати щодо України нового положення про вироки, позбавляючи центральні органи України права на винесення самостійних рішень. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 102.*

1. 3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про економічне шпигунство. ВУЧК (особисто Артемонову) пропонувалося зайнятися виявленням економічного шпигунства та регулярно повідомити центральні економічні органи про випадки шпигунства, що мали місце. *ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 16, арк. 103.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про „Про приєднання УСРР до міжнародної конвенції Червоного Хреста” з метою активізації допомоги жертвам Першої світової та громадянської воєн. *ЗУ України, 1921, № 24. Ст. 712.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про „Про приєднання УСРР до міжнародної конвенції Червоного Хреста” з метою активізації допомоги жертвам Першої світової та громадянської воєн. *ЗУ України, 1921, № 24. Ст. 712.*

29 листопада (вівторок).

3. Харків. Президія Укрдержплану об'єднала трести сільськогосподарського машинобудування. *ЦДАВО України, ф. 34, оп. 3. спр. 6, арк. 45.*

4. Київ. Відкрито першу агрономічну школу батрацької молоді для 39 слухачів. Строк навчання – 4 роки. Учні знаходилися на повному державному утриманні. *Культурная жизнь в СССР, 1917-1927.- Т. 1. - С. 531.*

30 листопада (середа).

3. Миколаїв. На заводі Темвод пущено прокатний цех. *Пролетарий, Харьков, 1921, 30 ноября.*

6. Харків. ВУЦВК звернувся до ВЦВК з клопотанням надати розпорядження про припинення переселення в Україну. *Вісті, Київ, 1921, 3 грудня.*

Грудень

4. Київ. Відкрито школу поліграфічного мистецтва. *Історія Українського мистецтва, 1917-1941. – К., 1967. – Т. 5. – С. 185.*

4. Київ. Почав видаватися „Зоологічний журнал України” (існував до 1924 р.). *Зоологічний журнал України, 1921, № 1.*

4. Київ. Почав видаватися „Український ботанічний журнал”. „*Український ботанічний журнал*”, 1921, №1.

4. Київ. Всеукраїнський кіно-комітет зняв фільми „Герої або мученики Паризької комуні” та „Квіти на каміннях або велике зло” (сценарій – Г. Тасіна, режисер – А. Лунін, оператор А. Станке). *Корнієнко І.С. Українське радянське кіномистецтво, 1917-1929. – К., 1959. – С. 131.*

4. Київ. Видано книгу М. Терещенка “Мистецтво дії”. *Бернацька Р.П., Бурмістренво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

4. Київ. Відкрито виставку Української академії мистецтв. Представлено твори живопису, графіки, театрального-декоративного та декоративно-прикладного мистецтва. Серед учасників виставки: І. Беклемішева, М. Бойчук, Т. Бойчук, М. Кирнарський, Л. Крамаренко, О. Павленко. *Шляхи мистецтва, Харків, 1922. – № 1. – С. 75-77.*

4. Одеса. Всеукраїнський кіно-комітет випустив у прокат фільми „Вовчий діл, або За життя та волю” (сценарист – В. Станчинський, режисер – С. Ценін, оператор А. Станке) та „Знову на землі” (сценарій за мотивами п’єси С.Ж. Буел’є „Король без вінця”, режисер – Б. Глаголін, оператор – А. Станке). *Корнієнко І.С. Українське радянське кіномистецтво, 1917-1929. – К., 1959. – С. 131.*

4. Художник-графік М. Кирнарський підготував ілюстрації до „Кобзаря” Т. Шевченка. *Історія Українського мистецтва, 1917-1941. К., 1967. Т. 5. – С. 186.*

4. Харків. При Інституті сільського господарства створено кафедру хімічної фізіології. Керівник – О. Палладін. *Історія Академії наук Української ССР. К, 1979. – С. 634.*

4. Київ. Створено Ботанічний кабінет і гербарій АН УСРР. Завідувач – академік ВУАН А. Фомін. *Історія Академії наук Української ССР. К, 1979. – С. 641.*

4. Харків. На базі фармакологічного відділення медичного факультету Харківського університету створено Хіміко-фармацевтичний інститут. *Бюлетень Головного українського комітета професійно-*

технічного і спеціально-наукового образования. – Харків, 1922. № 1/3.

4. Київ. Створено хіміко-фармацевтичний інститут.

4. Київ. Створено Науково-дослідну кафедру фізики Наркомосу УСРР. Керівник – професор А. Гольдман. *История Академии наук Украинской ССР. К., 1979. – С. 669.*

4. Одеса. Створено Археологічний інститут. *Наука на Украине. - Харків, 1922. - № 4. - С. 372.*

4. Київ. Створено науковий Інститут української мови ВУАН. Директор – А. Кримський. *История Академии наук Украинской ССР. К., 1979. – С. 669.*

1 грудня (п'ятниця).

1. Київ. Створено державне об'єднання лісної та деревообробної промисловості Дніпровського басейну (Дніпроліс). *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства, 1921-1925. – С. 562.*

3. На залізницях розпочався “тижневик розвантаження” з метою розвантаження залізничних вантажів. *Вісті, Київ, 1921, 2 грудня.*

4. 8. З ініціативи Південбюро ВЦРПС оголошено “тижневик Профінтерну”, під час якого профпрацівники проводили мітинги та лекції, присвячені робітничому руху. *Пролетарий, Харків, 1921, 1 грудня.*

3. 8. Харків. Українська економічна рада затвердила план відправки посівного зерна на грудень для Донецької та Запорізької губерній у розмірі 600 тис. пудів з кожної губернії, й для Катеринославській в обсязі 200 тис. пудів. *Пролетарий, Харків, 1921, 1 грудня.*

10. Миколаївський, Дніпровський та Херсонський повіти Миколаївської губернії. Відкрито 15 харчових пунктів для голодуючих. *Пролетарий, Харків, 1921, 1 грудня.*

10. В Мелітопольському повіті від голоду померло 459 осіб, в Бердянському - 39, Гуляйпільському – 49. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

10. Харків. Центральна рада по захисту дітей прийняла постанову про надання 454 тис. пудів продуктів для харчування 25 тис. дітей, що прибули в УСРР з неврожайних губерній РСФРР. *Пролетарий, Харків, 1921, 1 грудня.*

2 грудня (субота).

3. Харків. Відкрито Всеукраїнську контору Держбанку. *Вісті, Київ, 1921, 2 грудня.*

4. Харків. Колегія Головпрофосу прийняла рішення про створення Центральної наукової бібліотеки на базі колишньої університетської бібліотеки в Києві. *Культурне будівництво в Українській РСР, 1917-1927. – К., 1979. – С. 200.*

6. Харків. Затверджено план державного постачання на грудень місяць в розмірі 740 тис. їдців за нормою прожиткового мінімуму вартістю в 480 тис. крб. В цю суму не враховано вартість комунальних послуг і палива, що сплачувалися державою. *Вісті, Київ, 1921, 2 грудня.*

10. На Запоріжжя зареєстровано близько 175 тис. голодуючих. З Чернігова до губернії прибуло 22 вагони продовольства, завдяки якому в окремих місцевостях організовано харчові пункти. *Вісті, Київ, 1921, 2 грудня.*

3 грудня (неділя).

1. Ольгопільський район Подільської губернії. Губернська ЧК викрила контрреволюційну організацію, очолювану представниками місцевої інтелігенції, що ставила на меті розклад КП(б)У та шпигунство на користь білогвардійської еміграції. Заарештовано 100 осіб, з них 70- розстріляно, 10 – умовно засуджено до розстрілу, решту, що належали за соціальним походженням до пролетарів, – звільнено. *Вісті, Київ, 1921, 2 грудня.*

1. Кременчук. Загін РСЧА захопив 150 вояків на чолі з отаманом Бондаренком. *Пролетарий, Харьков, 1921, 3 декабрия.*

3. Бердичів. Пущено перший державний шкіряний завод. *Пролетарий, Харьков, 1921, 3 декабрия.*

4. Харків. Колегія Наркомосу УСРР постановила організувати Українську академію мистецтв. *Бюлетень Наркомосвіти. -Харків, 1921. -№ 13 – С. 1.*

6. Харків. НКВС УСРР надіслав завідувачам губернськими відділами управління і губернськими ЧК обіжників, в якому зазначалося, що за постановою РНК УСРР від 4 жовтня мали бути скасованими всі органи, що видавали перепустки для в'їзду до прикордонної смуги або інших районів, до яких в'їзд було обмежено. Замість них організувалося Центральне бюро віз при НКВС, а на місцях – губернські та повітові бюро. *Вісті, Київ, 1921, 3 грудня.*

10. Кременчук. Губернська рада допомоги голодуючим постановила відправити до Поволжя притулок-ясла для 30 дітей. *Пролетарий, Харьков, 1921, 3 декабрия.*

8. Москва. Наркомзаксправ РСФРР Г. Чичерін надіслав ноту протесту уряду Румунії з приводу підтримки збройних загонів української еміграції, що робили наскоки на територію України. *Вісті, Київ, 1921, 3 грудня.*

4 грудня (понеділок).

1. Тирасполь Одеської губернії. Губернська ЧК ліквідувала підпільну петлюрівську організацію, підпорядковану єлисаветградському повстанському штабу. Матеріали та зброя, захоплені при обшуку свідчили

про підтримку організації румунським урядом. *Известия, Одесса, 1921, 4 декабрия.*

1. Катеринославська губерньська ЧК викрила діяльність підпільної петлюрівської організації, що діяла під керівництвом повстанського комітету в Києві. *Известия, Лебедин, 1921, 4 декабрия.*

1. С. Трихатки Слав'яно-Сербської волості Луганського повіту. Ескадрон РСЧА розгромив повстанський загін отаманів Петренка та Погорелова. Вбито 22 вояки та 4 поранено. *Пролетарий, Харьков, 1921, 3 декабрия.*

1. С. Степанівка Цареводарівської волості Бердянського повіту Запорізької губернії. ЧК викрила спробу контрреволюційної змови за участю секретаря КНС, місцевого священика і заможних селян на чолі із сільським учителем, що належав до партії правих есерів. *Пролетарий, Харьков, 1921, 3 декабрия.*

1. Харків. Політичне управління військ України та Криму надало наказ розпочати в РСЧА українізацію: ввести до навчальних програм закладів підготовки політичного складу (партшкіл і політосвітніх курсів) українську мову та українознавство; виокремити фахівців з українознавства для політосвіт; ввести український репертуар в клубах РСЧА; забезпечити українську літературу для військових бібліотек. *Вісті, Київ, 1921, 3 грудня.*

5 грудня (вівторок).

1. Вознесенськ Одеської губернії. Губерньська ЧК ліквідувала підпільну петлюрівську організацію в складі колишніх офіцерів та петлюрівських вояків, й заможних селян, що мала філіали в інших повітах. Мета організації – розклад РСЧА та організація антирадянського повстання. Заарештовано 200 осіб, активістів розстріляно. *Вісті, Київ, 1921, 9 грудня.*

1. В 30-ти верстах від Лисичанська розгромлено збройний загін отамана Каменюка, що діяв у Донбасі. *Вісті, Київ, 1921, 9 грудня.*

2. Харків. Відкрився Всеукраїнський з'їзд членів профспілки транспортників. *Вісті, Київ, 1921, 9 грудня.*

3. Харків. Українська рада народного господарства підтвердила наказ про проведення в життя постанови РНК УСРР про надання господарським органам більшої самостійності при переході на господарський розрахунок. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в восстановительный период, 1921-1925. – С. 41-43.*

4. Харків. Наркомос УСРР оголосив конкурс на одноактну виставу "Геть неписьменність!" *Пролетарий, Харьков, 1921, 5 декабрия.*

4. Київ. Спільне засідання УАН обрало професора Є. Вотчила на

дійсного академіка на кафедрі сільськогосподарської біології. *Історія Академії наук України. 1918-1923.* – К., 1993. – С. 478.

10. Харків. Українська економічна рада запропонувала Харківському округу шляхів сполучення надати на два тижні 5 санітарних вагонів для перевезення дітей з голодуючих місцевостей, а Харківському губвиконкому – спеціальне приміщення для їх розміщення. *Пролетарій, Харків, 1921, 3 грудня.*

6 грудня (середа).

3. Харків. Українська рада народного господарства об'єднала найбільші підприємства олійної промисловості в Олійному тресті. *Вісті, Київ, 1921, 3 грудня.*

2. 10. Бориспільський волосний комітет КСМУ зібрав на користь голодуючим 300 пудів жита, 100 пудів картоплі, 2 млн. крб., а Березовський – 1,8 тис. пудів хліба. *Молоде село.* – Київ, 1921, 6 грудня.

4. Одеса. В Російському державному драматичному театрі ім. Т. Шевченка відбулася прем'єра вистави “Влада темряви” Л. Толстого. *Бернацька Р.П., Бурмістренво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р.* – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.

7 грудня (четвер).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У в цілому ухвалило проект декрету про націоналізацію земель для цукрової промисловості України. *ЦДАГО України, ф1. оп. 1, спр. 16, арк. 105*

1. Харків. При РНК УСРР створено комісію по перегляду установ УСРР з метою скорочення державного апарату. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

1. З РСЧА припинено відкомандирування осіб командного складу, адміністративно-господарської служби та мобілізованих фахівців різних категорій та професій до цивільних підприємств та установ. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

2. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У вирішило не заперечувати проти організації товариства поборників військового мистецтва. *ЦДАГО України, ф1. оп. 1, спр. 16, арк. 105*

3. Харків. З метою прискорення збору продподатку РНК УСРР впровадила продовольчі паспорти для селянства, що виконали продовольчий податок. Ті з них, що не мали паспортів, позбавлялися права вивозу продовольства та обміну на нього промтоварів, а також залучалися до судової відповідальності за несплату податку. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

3. Харків. Українська економічна рада зобов'язала ВУЧК вжити рішучих заходів щодо боротьби з вивезенням хліба із заборонених

губерній: Волинської, Подільської, Полтавської, Київської, Кременчуцької, Чернігівської, де здійснювалися державні хлібозаготівлі. Округам шляхів сполучень пропонувалося не надавати вагони під вантаження хліба в зазначених губерніях без дозволу Наркомпроду УСРР, а також не пропускати вагонів, що йшли без нарядів цього наркомату. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

3. Харків. Уповноважений Наркомпраці РСФРР при РНК УСРР запропонував усім губернським відділам праці негайно приступити до вербування робітників для Донбасу. Оплата праці: 160-180 фунтів хліба на місяць та 130 тис. крб., окрім того – підйомні та сімейні в розмірі 50% заробітної плати. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

4. Київ. Створено військово-наукове товариство Київського військового округу. *Вісті ВУЦВК, Харків, 7 грудня.*

3. 8. За постановою РНК УСРР каси Наркомфіну УСРР при його закордонних представництвах почали без обмеження сум приймати грошові перекази з-за кордону від приватних осіб і громадських організацій. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

10. Харків. ВУЦВК призначив державну допомогу неврожайним губерніям у розмірі 6 млн. пудів, у тому числі 1,5 млн. пудів продовольчої допомоги, з яких 800 тис. пудів призначалося для Запорізької губернії та по 350 тис. – для Катеринославської та Донецької. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

6. Встановлено норму провозу продуктів для пасажирів по залізницях УСРР: у межах республіки в розмірі 3 пудів продовольства, у тому числі цукру не більше 5 фунтів, а солі – 20 фунтів (1 пуд – із собою та 2 пуди – у багажі); а транзитних пасажирів, що слідували до РСФРР – 7 пудів (3 – з собою та 4 – в багажі). Правило не поширювалося на губернії, до яких в'їзд заборонявся. *Вісті, Київ, 1921, 7 грудня.*

8 грудня (п'ятниця).

1. Вінниця. Подільський революційний трибунал заслухав справу про єврейський погром у Китайгороді, влаштований селянами, під час якого вбито 67 євреїв та 28 поранено. Частина винних засуджено до розстрілу, а інших – до примусових робіт. *Вісті, Київ, 1921, 8 грудня.*

1. 8. Бухарест, Румунія. Агенти Закордоту [відділу по закордонній роботі ЦК КП(б)У. – Авт.] здійснили вибух у приміщенні сенату. *Купчик О.Р. Закордонний відділ ЦК КП(б)У – спецслужба українських більшовиків // Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. Історія – К., 2002, – Вип. 52. – С. 44-48.*

4. 6. Київ. Відкрився будинок санітарної освіти. *Вісті, Київ, 1921, 8 грудня.*

3. 6. Харків. РНК УСРР заборонила реквізиції та конфіскації майна у приватних осіб та товариств. *Вісті, Київ, 1921, 8 грудня.*

6. Київ. Губернська рада професійних спілок зобов'язала єврейську лікарню надавати першочергову допомогу робітниками, а потім службовцям. *Вісті, Київ, 1921, 8 грудня.*

10. Одеська губернія. Зібрано для голодуючих 50 тис. пудів хліба та 90 млн. крб. У Поволжя відправлено 18 вагонів продовольства. *Вісті, Київ, 1921, 8 грудня.*

10. Одеський повіт. Голодувало майже 50% населення. Багато селян померло від цинги. Настрій населення був пасивний, спроб переселення до інших губерній не приймалося. *Вісті, Київ, 1921, 8 грудня.*

9 грудня (субота).

3. Москва. Рада праці та оборони ухвалила план концентрації здобичі вугілля в Донецькому басейні. У зв'язку зі скороченням здобичі антрацити Центральному правлінню кам'яновугільної промисловості Донбасу запропоновано збільшити число антрацитових шахт, які залишалися за державою, а також визнано надударними роботи по житловому будівництву в Донбасі. *Протоколи президиума Госплана за 1921-1822 гг. – Т. I. – С. 229.*

3. Волинська губернська ЧК ліквідувала групу контрабандистів, які відправляли за кордон нелегальних емігрантів. З кожного з них за перевезення стягалася плата в розмірі 15 тис. миколаївських карбованців. Спійманих контрабандистів розстріляно. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабрия.*

3. Севастополь Кримської АСРР. Пущено шкіряний завод. *Пролетарий, Харьков, 1921, 9 декабрия.*

10. Харківська губернська комісія допомоги голодуючим надіслала до Царинської губернії 2 вагони продовольства для відкриття їдалень для 100 дорослих голодуючих та 30 дітей. *Пролетарий, Харьков, 1921, 9 декабрия.*

9-13 грудня (субота – середа).

2. Харків. Відбулася VI конференція КП(б)У. Порядок денний: доповідь ЦК КП(б)У; доповідь центральної комісії по чистці партії; доповідь ЦК КСМУ; про промисловість в умовах НЕПУ; про роботу в профспілках; про кооперацію; про голод та посівну кампанію; про податкову кампанію; про завдання РСЧА в мирному стані; про питання партійного будівництва; вибори керівних органів КП(б)У. Конференція ухвалила перехід на нову організаційну структуру в промисловості – створення трестів. Прийняла постанови та резолюції „Про партійне

будівництво”, „Промисловість в умовах нової економічної політики”, „Про роботу в профспілках”, „Про кооперацію”, „Допомога неврожайним губерніям”, „Про частини особливого призначення” та ін. *КПУ в резолюціях з'їздів, конференцій та пленумів... – Т. 1. – К., 1976. – С. 165.*

4. Харків. До VI конференції КП(б)У відкрито виставку з історії КП(б)У. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабрия.*

10 грудня (неділя).

2. 10. Харків. Відкрився Всеукраїнський з'їзд комісії допомоги голодуючим за участю представників Центральної ради захисту дітей, Наркомзему та Наркопроду УСРР. Порядок денний: звіт ЦК допомоги голодуючим ВУЦВК; звіт ЦК військової комісії; про всеросійську нараду по боротьбі з голодом; про переселення; організаційні питання; про допомогу дітям; про допомогу неврожайним губерніям УСРР. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабрия.*

3. 6. Київська губернія. У зв'язку із запровадженням колективного постачання скорочено 61 поштову установу, відкриту за останні 6 років. *Вісті, Київ, 1921, 10 грудня.*

3. 6. Харків. Наркомздор'я зобов'язав губернські відділи охорони здоров'я організувати медичну допомогу та забезпечення котлами та кип'ятильниками для води селян, залучених до виконання гужової повинності та лісорозробок. *Коммунист, Харьков, 1921, 10 декабрия.*

3. 8. Київ. Бюро уповноваженого Зовнішторгу на Правобережжі відправило для експорту до Дансінгу, Праги та Варшави 31 вагон краму, переважно тваринної утиль сировини. *Вісті, Київ, 1921, 10 грудня.*

6. Харків. Зважаючи на випадки захворювання на проказу в Харківській губернії, Наркомздор'я постановив організувати перший в УСРР лепрозорій. *Коммунист, Харьков, 1921, 10 декабрия.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла положення „Про соціальне забезпечення робітників і службовців на випадок тимчасової та постійної втрати працездатності”. Визначено основні види соціального страхування та медичного обслуговування трудящих на випадок тимчасової втрати працездатності; допомогу матерям; допомогу на похорони; пенсії на випадок інвалідності; пенсії членам родин, що загубили годувальника; лікарську допомогу. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в восстановительный период, 1921-1925. – С. 571.*

10. Харків. З Царицина прибули учасники “живої газети”, що мали агітувати населення УСРР за допомогу голодуючим Поволжя. *Коммунист, Харьков, 1921, 10 декабрия.*

11 грудня (понеділок).

1. С. Гребінки Білоцерківського повіту Київської губернії. Заарештовано отамана Перепилицю. *Вісті, Київ, 1921, 11 грудня.*

2. Харків. ВУЦВК затвердив постанову про діяльність Українського Червоного Хреста (УЧХ). УЧХ надано право юридичної особи та міжнародних зносин. Його внутрішня робота не підлягала ревізіям НК РСІ. Окрім того, закладам і майну УЧХ надано пільги й охорону, встановлену принципами Міжнародного права. *Вісті, Київ, 1921, 11 грудня.*

3. Проведено трестування великих підприємств цукрової промисловості. *Вісті, Київ, 1921, 11 грудня.*

6. Київ. На Сирці організовано першу молочну ферму для інвалідів. *Вісті, Київ, 1921, 11 грудня.*

12 грудня (вівторок).

1. Богуславський повіт Київської губернії. Знищено збройний загін отамана Голого. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня.*

1. Радомишльський повіт Київської губернії. Знищено збройний загін отамана Петренка. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня.*

10. Катеринослав. Відбулося зіткнення двох потягів. 5 пасажирів загинуло, 6 – тяжко поранено, 7 – легко. 28 вагонів розбито та 6 пошкоджено. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабля.*

13 грудня (середа).

3. Кременчуцька економічна рада електрифікувала 5 промислових підприємств. *Пролетарий, Харьков, 1921, 13 декабля.*

3. Харків. РНК УСРР постановила зняти в Запорізькій губернії зерновий, фуражний та овочевий податки, а розмір податку на яйця, птицю та молочні продукти зменшити. В Катеринославській та Донецькій губерніях використати на внутрішні потреби надходження податку на яйця, птицю та молочні продукти. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабля.*

3. Харків. Зважаючи на зняття продовольчого податку в Запорізькій губернії, РНК УСРР запропонувала Наркомюсту УСРР звільнити селян Запорізької губернії, що не виконали продовольчий податок від покарання, повернувши їм майно, на яке було накладено арешт. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабля.*

3. 10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову про обкладання власників торгово-промислових підприємств податком на користь голодуючих, який стягався при виплаті ними патентного збору. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабля.*

4. Київ. Відбувся концерт селянських хорів під керівництвом хормейстера Перепелиці. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабля.*

6. Харків. Оголошено нараду за участю представників фабзавкомів столиці, губернської ради професійних спілок, губернського відділу Медсанпраця для розв'язання питання про прикріплення медичних закладів до фабрично-заводських підприємств. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабрия.*

6. Харків. РНК УСРР встановила першочергове продовольче забезпечення дітей у закритих закладах Наркомосу та Наркомздоров'я УСРР поряд із дітьми, що знаходилися в дитячих будинках, та харчувалися в їдальнях громадського харчування. Крім того, для їх забезпечення одягом та взуттям було асигновано 50 тис. золотих крб. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабрия.*

6. Харків. РНК УСРР запропонувала Наркомздоров'ю УСРР зверху норми та позачергово задовольняти потреби Запорізької губернії в медикаментах, а Наркомпроду УСРР поставлено за обов'язок задовольнити потреби цієї губернії в дієтичних продуктах. *Коммунист, Харьков, 1921, 13 декабрия.*

14 грудня (четвер).

1. С. Гайворон Макарівської волості Київської губернії. Знищено збройний загін отамана Яблучка. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня.*

3. Харків. Організовано Всеукраїнську кооперативну біржу, членами якої могли стати великі кооперативні організації, приватні заклади, державні підприємства, об'єднанні в трести. *Вісті, Київ, 1921, 14 грудня.*

3. Охтирський повіт Харківської губернії. Відкрито великі поклади торфу. *Вісті, Київ, 1921, 14 грудня.*

4. Кременчук. Відкрито педагогічний технікум і курси рахівників та діловодів. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабрия.*

4. Полтава. При Межовому технікумі засновано курси землевпорядників зі строком навчання 11 місяців. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабрия.*

10. Харків. ВУЦВК прийняв постанову "Про обкладання на користь голодуючих квитків на видовища". *Вісті, Київ, 1921, 14 грудня.*

4. 8. Харків. Наркомзаксправ УСРР заснував торгові представництва УСРР в Латвії та приступив до організації аналогічних представництв у Стамбулі. *Вісті, Київ, 1921, 14 грудня.*

15 грудня (п'ятниця).

2. 8. З метою приєднання УСРР до міжнародних угод про надання допомоги хворим, пораненим, а також населенню, що постраждало від першої світової війни, ВУЦВК визнав за потрібне приєднання УСРР до конвенцій про роботу Червоного хреста, підписаних у 1864 та 1906 рр., й постанов Міжнародної конференції Червоного Хреста 1921 р. в Женеві. *Вісті, Київ, 1921, 15 грудня.*

3. Створено Київський шкіряний трест, що об'єднав шкіряні підприємства Київської, Подільської, Волинської, Чернігівської, Кременчуцької, Полтавської й частин Харківської, Катеринославської та Миколаївської губерній. *Вісті, Київ, 1921, 15 грудня.*

4. Харків. Колегія Наркомосу визнала за потрібне створити українську академію мистецтв. *Вісті, Київ, 1921, 15 грудня.*

4. Харків. Відкрито вечірній робітничий технікум з відділеннями адміністративно-промисловим та кооперативним. *Пролетарий, Харьков, 1921, 15 декабля.*

8. Харків. Згідно з постановою РНК УСРР, в'їзд іноземців на територію УСРР дозволявся лише за розпорядженням українських дипломатичних представництв за кордоном. Від такого дозволу не звільнялися й реемігранти з інших радянських республік. *Вісті, Київ, 1921, 15 грудня.*

16 грудня (субота).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про об'єднання представництв УСРР в РСФРР. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 106.*

1. Опубліковано відозву члена ЦК КП(б)У Ю. Мазуренка до членів УКП, в якій він заявив "про зречення від самостійницької ідеології" та закликав "усі революційні елементи України до об'єднання навколо КП(б)У". *Пролетарий, Харьков, 1921, 16 декабля.*

3. Харків. Відкрилася виставка-музей товарів кустарної промисловості. Зразки експонатів надійшли від кооперативних спілок. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабля.*

3. 8. Організаціям кустарної промисловості дозволено закуповувати за кордоном промислове устаткування, сировину, паливо, одяг, продовольство та речі широкого вжитку для потреб кустарно-промислових підприємств, а також предмети товарообміну. Закупки мали здійснюватися через імпордне управління Наркомзовнішторгу. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабля.*

3. Подільська губернія. Завершено кампанію цукроваріння. Через посуху виконано 60% планового завдання. *Вісті, Київ, 1921, 22 грудня.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У накреслило заходи організації змішаних українсько-іноземних товариств на паритетних засадах по транспорту, страхуванню, гарантованому кредиту, по комісійній торгівлі, а також по реалізації експорту. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 106-106 зв.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило звернутися до ЦК РКП(б) з клопотанням про асигнування Укрзовнішторгу 3 млн. крб. для експортного оборотного фонду. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 107 зв.*

4. Харків. У Робітничому будинку відбувся агітаційний “суд над неписьменністю”. Судді – громадські діячі міста. Білети розподілено виключно серед членів профспілок. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабрия.*

6. Харків. Губвиконком, губвоєнком та президія губернської ради видали наказ про розстріл на місці злочину за пограбування громадян або збройний опір міліції. *Коммунист, Харьков, 1921, 16 декабрия.*

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило перенести керівний торговий центр за кордоном до Берліна, призначивши його представником Новаковського та видавши Новаковському та В. Ауссему повноваження на укладання торгового договору з Німеччиною. Головою торгової делегації в Чехословаччині замість Новаковського призначено Ломовського. Торговим представником до Константинополя – О. Золотарьова. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 106.*

17 грудня (неділя).

1. Харків. Після закриття VI Всеукраїнського з'їзду рад відкрилася I сесія ВУЦВК. *Вісті, Київ, 1921, 21 грудня.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про план постачання. Ухвалено пропозицію Владимиrowa про скорочення з 1 січня 1922 р. розміру пайків шляхом видачі тієї самої вагової міри, але не борошном, а хлібом. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 109 зв.*

3. Харків. Створено банк споживчої кооперації. *Вісті, Київ, 1921, 18 грудня.*

3. Суми. Відкрито курси підготовки агрономів для Сумського, Лебединського та Охтирського повітів. *Пролетарий, Харьков, 1921, 17 декабрия.*

6. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про харчування голодуючих дітей Поволжя, що прибули в УСРР, за рахунок місцевих коштів. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 109 зв.*

8. Розпочато конференцію по складанню додаткової угоди між УСРР та Литовською республікою, оскільки деякі пункти попередньої угоди викликали незгоду литовського сейму. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

18 грудня (понеділок).

3. Вінниця. Державний шкіряний трест пустив взуттєву фабрику. *Пролетарий, Харьков, 1921, 17 декабрия.*

6. Харків. ВУЦВК прийняв постанову “Про права та обов’язки найманців кімнат”. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня.*

8. 10. Італійський уряд вирішив асигнувати 10 млн. лір для забезпечення одягом та продовольством голодуючих дітей Поволжя. *Пролетарий, Харьков, 1921, 21 декабрия.*

10. Одеса. Прибули представники голодуючої Царицинської губернії. Їм надано 85 вагонів збіжжя. *Вісті, Київ, 1921, 18 грудня*

20 грудня (вівторок).

2. 8. Одеса. Прибула делегація Профінтерну. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня*

3. Київ. Президія губвиконкому дозволила відділам комунального господарства організувати акціонерні камери для акціонерного продажу речей, які не заборонялося купувати та продавати. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня.*

3. Війзна сесія революційного трибуналу Таращанського повіту розглянула справу 102 громадян Животовської волості, що не внесли повністю та вчасно продовольчий податок. Незаможним неплатниками було винесено догану, а заможних присуджено до примусового стягання податку із ув'язненням до бупру (будинку виправних робіт. – Авт.) строком від 1 до 2-3 років. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня*

3. За даними Наркомпроду, в УСРР по всіх видах заготівель зібрано 54 млн. пудів зерно-хліба. *Пролетарий, Харків, 1921, 20 декабля.*

4. 7. Помер відомий громадський діяч та письменник В. Короленко. *Вісті, Київ, 1921, 28 грудня*

10. Верхньодніпровський повіт Одеської губернії. Голодувало до 35 тис. осіб. *Вісті, Київ, 1921, 28 грудня*

10. В 11 повітах Катеринославської губернії голодувало близько 75% населення. *Вісті, Київ, 1921, 20 грудня.*

21 грудня (середа).

3. 8. Одеса. Прибув з вугіллям датський пароплав. *Пролетарий, Харків, 1921, 21 декабля.*

3. 8. Одеса. Зі Стамбулу прибула делегація торгової спілки іноземних купців з пропозицією організувати торгівлю з радянськими республіками. *Вісті, Київ, 1921, 21 грудня.*

8. 10. Одеса. Прибув представник АРА професор Харчинсон для обстеження голодуючих губерній УСРР. *Пролетарий, Харків, 1921, 21 декабля.*

10. Житомир Волинської губернії. До голодуючих губерній вивезено 23 вагони продовольства. *Пролетарий, Харків, 1921, 21 декабля.*

10. Кам'янецький повіт Подільської губернії. Для голодуючих підправлено 38 вагонів хліба, а за весь час допомоги голодуючим – 314 вагонів, навантажених 380 тис. 219 пудами продовольства. *Пролетарий, Харків, 1921, 21 декабля.*

10. Чернігівська губернія. До Царицина відправлено 42 вагони хліба.

Пролетарий, Харьков, 1921, 21 декабря.

22 грудня (четвер).

4. Створено вищі кооперативні школи в Києві, Одесі та Харкові. *Вісті, Київ, 1921, 22 грудня.*

1. Харків. Українська економічна рада постановила скоротити план державного продовольчого постачання на січень 1922 р., зважаючи на дефіцит продовольчих ресурсів. Комісії фондів заробітної плати запропоновано обговорити в триденний строк питання про можливість грошової частини заробітної плати у зв'язку зі скорочення продовольчої. *Пролетарий, Харьков, 1921, 21 декабря.*

23 грудня (п'ятниця).

3. Москва. Рада праці та оборони прийняла постанову про об'єднання найбільших підприємств кам'яновугільної промисловості Донбасу. На державному забезпеченні залишалось 288 найпотужніших копалень, а інші дозволялося здавати в оренду. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

3. Повідомлялося, що VI Всеукраїнський з'їзд рад дозволив в особливих випадках замінювати трудовий та фуражний податок грошовим. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

3. Харків. РНК УСРР заборонила витрату зернових фондів КНС Чернігівської, Подільської, Волинської та Київської губерній для задоволення потреб незаможників цих губерній, призначивши їх для насінних потреб неврожайних місцевостей. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

3. 4. Київська губернія. Дитячі установи в сільській місцевості почали переводитися на утримання місцевих органів, за виключенням грошової оплати праці учителів та медичних працівників. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

3. 4. Київ. Відкрито курси землевпорядників. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

6. Харків. РНК УСРР ухвалила, щоб усі працівники, звільнені під час скорочення штатів, отримали компенсацію із розрахунку 2-тижневої зарплати. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

8. Відбувся обмін нотами між урядами УСРР та Польщі. Нота Польщі у відповідь на ноту Х. Раковського, в якій вказувалося на те, що Польща не дотримувалася Ризької мирної угоди, зазначала, що внаслідок громадянської війни на території УСРР, враження радянським урядом релігійних та національних почуттів громадян, розпочалася їх масова втеча до Польщі. У відповідь Раковський звинуватив Генеральний штаб Польщі в керівництві військовими авантюрами Ю. Тютюнника та висловив побажання, щоб польський уряд не давав приводу до суперечок

з УСРР. Зі свого боку він завірив польську сторону, що зробить усе можливе, щоб забезпечити співробітництво з Польщею. *Вісті, Київ, 1921, 23 грудня.*

24 грудня (субота).

1. Литичівський та Проскурівський повіти Подільської губернії. Губернська ЧК ліквідувала підпільну петлюрівську організацію “Спілка визволення України”, що мала на меті організацію повстання. Заарештовано 70 членів організації, з яких розстріляно 60 активних членів. Інших ув’язнено до концентраційного табору. *Пролетарий, Харьков, 1921, 24 декабрия.*

2. 10. Камишинське повітове професійне бюро прийняло постанову про відрахування членами профспілок з продовольчого пайка на користь голодуючих 50% борошна, 10% жирів та 50% цукру. *Пролетарий, Харьков, 1921, 24 декабрия.*

4. С. Жердя Подільської губернії. Передано під Народний будинок поміщицький маєток. *Вісті, Київ, 1921, 24 грудня.*

4. С. Каракубське Юзівського повіту Донецької губернії. Селяни вирішили здати шкільний податок та відремонтувати школу. *Вісті, Київ, 1921, 24 грудня.*

4. Київ. Виставою “Сльози купця Синьобрюхова” Л.М. Андрєєва відкрився Малий театр ПУКВО (Політуправління Київського військового округу. – Авт.). *Бернацька Р.П., Бурмістрєнво С.Л. 50 років українському драматичному театру: Хроніка, 1964 р. – Вип. 1. – К., 1966. – С. 266.*

6. На румунсько-українському кордоні розпочалася евакуація на місця колишнього проживання реемігрантів з Румунії через економічну кризу в Бессарабії. *Пролетарий, Харьков, 1921, 27 декабрия.*

25 грудня (неділя).

3. Радомишль Київської губернії. Поновив діяльність державний механічний завод, переведений на госпрозрахунок. *Пролетарий, Харьков, 1921, 25 декабрия.*

3. Головне управління по паливу та Центральне торф’яне управління ухвалили організацію тресту торф’яної промисловості в складі 12 найбільших торф’яних розробок з 52, що належали Укрторфу. Ці підприємства переведено на державне постачання за умовою видобутку 15 млн. пудів торфу за сезон, замість 9 у попередньому році. *Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.*

3. З метою організації гірничої промисловості на Правобережній Україні створено Укргірнпром. Головне завдання його діяльності – розробка мінеральних копалин. *Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.*

3. Харків. Українська рада народного господарства прирівняла перевезення робітників, завербованих для Донбасу, до військових перевезень. *Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.*

3. 8. Варшава. Укладено угоду з польським міністерством шляхів сполучення про прийом і передачу вантажів та пасажирів через українсько-польський кордон. Кінцеві станції призначення: Здолбунів та Шепетівка. Поїзд мав курсувати два рази на тиждень. Угода мала вступити в дію після затвердження урядами обох сторін. *Пролетарий, Харьков, 1921, 25 декабрия.*

4. Одеса. Губзовншторг відкрив курси підготовки працівників митної справи. *Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.*

6. Харків. РНК УСРР прийняла постанову про соціальне забезпечення робітників у випадку тимчасової непрацездатності. Допомогу визначено в розмірі заробітної плати. *Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.*

8. Прага. Українська торгова делегація закупила в ЧСР 7 тис. плугів та 50 ящиків терпугів. *Вісті ВУЦВК, Київ, 1921, 25 грудня.*

10. Одеса. Американська адміністрація допомоги розгорнула допомогу голодуючим Одеського повіту. *Вісті, Київ, 1921, 25 грудня.*

27 грудня (понеділок).

1. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про об'єднання дипломатичного та господарського представництва у Москві. Ухвалено мати в Москві тільки одного представника. Рекомендовано залишити при комісаріатах окремих представників, якими б обмінювалися колеги наркоматів РСФРР і УСРР, запропонувавши їм працювати в контакті з повноважним представником. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 112 зв.*

2. 8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У постановило опротестувати в ЦК РКП(б) дії російського Червоного Хреста: його небажання укласти конвенцію з Українським Червоним Хрестом. *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 112 зв.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про надання Наркомзему УСРР більшого відсотку із бюджету Наркомзему УСРР. Д. Мануїльському запропоновано зробити відповідну заяву на пленумі з'їзду, а незалежно від цього, запропонувати В. Чубарю порушити питання на пленумі ЦК РКП(б). *ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 112.*

3. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про засівну кампанію. Ухвалено домогтися отримання від Держбанку УСРР 100 млн. грошовими знаками зверху 500 млрд., наданих Українському відділенню Держбанку, за умовою погашення цієї позики впродовж двох

років на тих само пільгових умовах, що надавалися Держбанком уряду РСФРР. Рекомендовано отримати чотири мільйони крб. золотом, за умовою погашення цієї позики з майбутнього врожаю 1922 р. і 10% відрахуваннями від сум, отриманих від реалізації експортного фонду. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 112.

3. 8. Мелан. Спілка промисловців прийняла рішення про встановлення торгових зв'язків з радянськими республіками через Чорноморські порти. *Вісті, Київ, 1921, 27 грудня.*

3. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Наркомзовнішторг. Ухвалено розробити положення про Зовнішторг згідно з останньою постановою Ради праці та оборони про надання Наркомзовнішторгу УСРР права самостійно укладати угоди в сфері його впливу. Запропоновано асигнувати 750 тис. крб. золотом на обігові кошти Наркомзовнішторгу з півмільйонного золотого фонду, що був отриманим. Увійти з пропозицією до ЦК РКП(б) про виокремлення обігових коштів у сумі 500 тис. крб. золотом з реалізованого в минулому році експортного фонду. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 111 зв.

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило представником УСРР у Франції Д. Мануїльського. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 113 зв.

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило представником УСРР на торгових переговорах з Польщею О. Шумського. Прийнято рішення порушити перед Москвою питання про його призначення головою російсько-української комісії. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 113.

7. 8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У призначило представником УСРР у Відні Ю. Коцюбинського. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 113.

8. Харків. РНК УСРР запропонувало ратифікувати торговий договір з Австрією. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 113 зв.

8. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про Галичину. Ухвалено в угоди з буржуазними угрупованнями не входити. У випадку звернення до нас із запитом, яке наше ставлення до Галичини, характеризувати його як співчутливе. Не визнавати за поляками права на Галичину. Налагодити зв'язки з Галичиною та збирати інформацію про становище в цьому регіоні. Не допускати в межі УСРР українські частини, що знаходилися в Галичині та вести серед них агітаційну роботу. З'ясувати про виконання директиви щодо надання допомоги друкованим органам в Галичині та вишукати кошти на видання. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 113 зв.

8. 10. Харків. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло постанову про допомогу голодуючим. Ухвалено не створюючи гучної кампанії, розпочати в

Європі та Америці збір на користь голодуючих в УСРР. Представникам УСРР за кордоном запропоновано ні в якому разі не втручатися в переговори російських представників з тими іноземними організаціями, з яким останні вже знаходилися в стосунках, обмежуючи сферу своєї діяльності виключно українськими колами. Рекомендовано проводити кампанію та роботи збори через Червоний Хрест. Х. Раковському та Ю. Коцюбинському доручалося обговорити з місією Нанесена та АРА питання про укладання між ними та Україною договору, рівноцінного їх договору з РСФРР. ЦДАГО України, ф1, оп. 6, спр. 16, арк. 112 зв.

28 грудня (вівторок).

3. Кам'янець-Подільський. Паперова фабрика, що раніше виробляла грубий картон, налагодила випуск паперу 15 сортів різних кольорів. *Пролетарий, Харьков, 1921, 28 декабрия.*

29 грудня (середа).

1. Повідомлялося про ліквідацію повстанського селянського руху в Житомирському повіті. *Пролетарий, Харьков, 1921, 29 декабрия.*

3. Донбас. Налагоджено роботу рудників Новоросійського комбінату. *Пролетарий, Харьков, 1921, 29 декабрия.*

4. Київ. Відкрито курси по підготовці фахівців соціального виховання для 220 слухачів, які надсилалися повітовими відділами народівити, профспілок, жінвідділами КП(б)У та осередками ЛКСМУ. *Вісті, Київ, 1921, 29 грудня.*

4. Харків. Наркомос УСРР прирівняв технікуми до вишів, у тому числі й щодо норм продовольчого постачання. *Вісті, Київ, 1921, 29 грудня.*

4. Харків. Головполітосвіта вирішила провести з нового року академічну та політичну перевірку студентства. *Вісті, Київ, 1921, 29 грудня.*

4. 10. Харків. Відкрито виставку ЦК допомоги голодуючим при ВУЦВК. Представлено зразки сурогатної їжі з голодуючих місцевостей та фотографії померлих від голоду. *Вісті, Київ, 1921, 29 грудня.*

30 грудня (четвер).

3. 8. До Чехословаччини прибула Українська торгова місія на чолі з Новаковським. *Вісті, Київ, 1921, 30 грудня.*

6. Київ. Президія губвиконкому запропонувала губернському особливому продовольчому комітету видати губернській комісії допомоги хворим та пораненим червоноармійцям для новорічних подарунків тютюну, повидло, сірники та вино за встановленою нормою. *Пролетарий, Харьков, 1921, 30 декабрия.*

6. Харків. Губвиконком прийняв рішення про покарання осіб, які не зареєстрували музичні інструменти. Вони мали сплатити штраф у розмірі 600 тис. крб. або підлягали ув'язненню в концентраційному таборі строком до півроку. *Пролетарий, Харьков, 1921, 30 декабря.*

31 грудня (п'ятниця).

2. Харків. Завершено чистку членів профспілок, чисельність яких скоротилася на 40%. *Пролетарий, Харьков, 1921, 31 декабря.*

2. 10. Київський громадський єврейський комітет пожертвував для голодуючих дітей різноманітний одяг. *Пролетарий, Харьков, 1921, 31 декабря.*

3. 8. Центральним кооперативним організаціям надано право продавати свої товари за кордоном поза установами Зовнішторгу. *Вісті, Київ, 1921, 31 грудня.*

6. Харків. Президія губвиконкому накреслила заходи погашення заборгованості по зарплаті службовців за жовтень-грудень місяці. *Пролетарий, Харьков, 1921, 31 декабря.*

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Боньковська О. Львівський театр товариства “Українська бесіда”, 1915-1924. – Львів, 2003.

Бернадська Р.П., Бурмістренко С.Л. 50 років Українському драматичному театру (Хроніка) // Театральна культура, Наук. Міжвідомчий щорічник, 1966. – Вип. 1. – К., 1967.

Бюлетень Наркомосвіти. – Харків, 1921. – №13.

Бюлетень Українського головного комітету професійного і наукового образования. – Харків, 1921, – № 1/2, 3/5.

Вісник цукрової промисловості. – Київ, 1922. – № 4/6.

Вісті, Київ.

Вісті ВУЦВК, Харків.

Владимир Ильич Ленин: Биографическая хроника. – Т. 10. – М., 1979; Т. 11. – М., 1980.

Володин Г. По следам истории: Очерки из истории Донецкого металлургического завода им. В.И. Ленина. – Донецк, 1967.

Голод 1921-1923 років в Україні: Збірник документів і матеріалів. – К., 1993.

8. *Гунчак Т.* Тисяча років української суспільно-політичної думки. – У 9 тт. – Т. 7. – К., 2001.

Громадський вісник, Львів.

Донецк: Историко-экономический очерк, Донецк, 1969.

Збірник узаконень і розпоряджень Робітничо-Селянського уряду України, Харків (ЗУ України).

Знамя советов, Чернигов.

Зоологічний журнал України. – Харків, 1921. – №1.

Історія Академії наук України, 1918-1923. – К., 1993.

Історія українського мистецтва, 1917-1941. – К., 1967. – Т. 5.

Известия, Одесса.

Известия, Чернигов.

Известия ВЦИК, Москва.

К труду! Екатеринослав.

Киев: Энциклопедический справочник – К., 1982.

Киевский Краснознаменный округ: Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского военного округа. 1919-1969. – К., 1969.

Киевский пролетарий, Киев.

Коммунист, Харьков.

Комуністична партія України в постановах і рішеннях з'їздів конференцій і пленумів ЦК. – Т. 1. – К., 1976.

Корнієнко І.С. Українське радянське кіномистецтво, 1917-1929. – К., 1959.

Красный шахтер, Луганск.

Культурна жизнь в СССР: 1917-1927. Хроника. – М., 1975.

Культурне будівництво в Українській РСР, 1917-1959. – Т. 1. – К., 1979.

Купчик Р.О. Закордонний відділ ЦК КП(б)У – спецслужба українських більшовиків//Вісник Київського університету ім. Т. Шевченка. – Історія. – К., 2002. – Вип. 52.

Ленін В. І. Повн. збір. тв. – Т. 44, 45, 52, 53, 54.

ЛКСМУ в рішеннях съездов и конференцій. – Киев, 1969.

Летопись революции. – Харьков, 1922. – №1, 2.

Луганская правда, Луганск.

Материалы по культурно-просветительной работе профсоюзов: Резолюции и тезисы II Всеукраинского совещания профсоюзов, 10-15 июня 1921 г. – Харьков, 1921.

Наука на Україні. – Харків, 1922. –№4.

Науково-дослідний журнал. – Харків, 1922. – №1-2.

Незаможний селянин, Харків.

Отчет второй сессии Всеукраинского ЦИК V созыва, 5-8 мая 1921. – Харьков, 1921.

Очерки истории Николаевской областной партийной организации. – Одесса, 1980.

Павленко В. Українсько-болгарські взаємини. 1918-1929. –К., 1995.

Правда, Москва.

Пролетарий, Харьков.

Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период восстановления народного хозяйства (1921-1925 гг.): Сб. документов и материалов. – К., 1964.

Протоколы президиума Госплана за 1921-1922 гг. – М., 1979. – Т. 2, Кн.1.

- Путь просвещения. – Харьков, 1921 - №1.
- Резолюції Всеукраїнських з'їздів рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів. – Харків, 1932.
- Резолюции третьей сессии ВУЦИК V созыва, 22-23 июля 1921. – Харьков, 1921.
- Русский исторический журнал. – М., 1922. – Кн. 22.
- Сборник резолюций и постановлений V Всероссийского съезда советов Рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов. – Харьков, 1921.
- Селянська біднота, Харків.
- Селянська правда, Харків.
- Силантьев В. И.* Большевики и православная церковь на Украине в 20-е годы. – Харьков, 1998.
- Стенографический отчет экстренной сессии Всеукраинского ЦИК VI созыва, 23 марта, 1921 г. – Харьков, 1922.
- Театральный бюллетень. – Одесса, 1921. – №1.
- Транспорт, Катеринослав.
- Україна в 1917-1980- рр.: Хронологічна таблиця. – Енциклопедія українознавства. – Т. 9. – К., 2000.
- Український ботанічний журнал. – Харків, 1921. – №1.
- Український вісник, Львів.
- Центральний державний архів вищих органів влади та управління (ЦДАВО України), ф Р-4сч, оп. 1с, спр. 546, 586, 613, 627, 628, 700; ф. 34, оп. 3, спр. 6; ф. 27, оп. 4, спр. 422; ф. 166, оп. 2, спр. 1; ф. 257, оп. 1, спр. 46; ф. 2605, оп. 1, спр. 450.
- Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України): Ф. 1, оп. 6, спр. 13, 16, 17, 20, 21, 22, 25, 29; оп. 7, спр. 10; оп. 20, спр. 799, 815.
- Шляхи мистецтва. – Харків, 1922. – №1.
- Штайло О.* Генерал Юрко Тютюнник. – Львів, 2000.
- Экономическая жизнь в СССР: Хроника событий и фактов, 1917-1965. – Кн. 1. – М., 1967.
- Этнография. – Москва, 1926. – №1-2.